

Programmabegroting 2011

Voor en door Zeeuwen

Programmabegroting 2011

Provincie Zeeland

Inhoud

1. Inleiding	7
1.1 Hoofdlijnen programmabegroting 2011	7
1.2 Overzicht van de financiële prioriteiten	11
1.3 Leeswijzer	17
1.4 Begroting in één oogopslag	20
2. Mens	27
2.1 Programma 1 - Sociaal beleid	30
2.2 Programma 2 - Jeugdzorg	36
2.3 Programma 3 - Cultuur	40
2.4 Programma 4 - Openbare orde en veiligheid	46
2.5 Programma 5 - Bestuur	52
3. Economie	61
3.1 Programma 6 - Economie	64
3.2 Programma 7 - Toerisme en recreatie	71
3.3 Programma 8 - Landbouw en visserij	76
3.4 Programma 9 - Onderwijs	82
3.5 Programma 10 - Mobiliteit	92
3.6 Programma 11 - Verkeersveiligheid	100
4. Omgeving	107
4.1 Programma 12 - Milieu	110
4.2 Programma 13 - Ruimtelijke omgeving	119
4.3 Programma 14 - Watermanagement	128
4.4 Programma 15 - Natuur en landschap	135
5. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	143
5.1 Inleiding	144
5.2 Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	151
6. Programmabegroting 2011	153
6.1 Paragraaf Provinciale heffingen	156
6.2 Paragraaf Weerstandsvermogen	159
6.3 Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	165
6.4 Paragraaf Financiering	172
6.5 Paragraaf Bedrijfsvoering	177
6.6 Paragraaf Verbonden partijen	199
6.6.1 <i>Overzicht van de belangrijkste verbonden partijen</i>	206
6.7 Paragraaf Grondbeleid	213
7. Financiële begroting	219
7.1 Overzicht begrotingsjaar 2011 baten en lasten per programma	220
7.2 Meerjarig overzicht baten en lasten per programma	221
7.3 Reserve mutatie per programma	226
7.3.1 <i>Toelichting op de reserve mutaties per programma</i>	230
7.4 Uitgangspunten financieel beleid	232
7.5 Uiteenzetting van de financiële positie	234
8. Bijlagen	239
8.1 Staat van activa	240
8.1.1 <i>Toelichting staat van activa</i>	249
8.2 Staat van verloop investeringskredieten	250
8.2.1 <i>Toelichting staat van verloop investeringskredieten</i>	252
8.3 Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva	253
8.3. <i>De toelichting op de balansmutaties per reserve, voorziening en overlopende passiva</i>	261
8.4 Staat van incidentele baten en lasten	266

1. Inleiding

1.1 Hoofdlijnen

Deze Programmabegroting is de laatste die wij u voorleggen. Volgend jaar maart zijn er immers verkiezingen. Dat is overigens niet de enige reden dat het een bijzondere begroting is. In 2009 kondigde het Kabinet aan om € 300 miljoen te korten op het provinciefonds. Uit ons meerjarenperspectief werd snel duidelijk dat, als wij niets zouden doen, in 2011 de grootste klappen zouden vallen. Ook vanuit DELTA kregen wij signalen dat wij na 2010 rekening moesten houden met minder dividend. Die signalen waren voor ons de aanleiding om al in 2010 bezuinigingen te realiseren. Het effect daarvan is verwerkt in de Programmabegroting 2011.

Bovendien hebben wij besloten om de actiepunten uit ons collegeprogramma "Nieuwe Verbindingen" af te maken, inclusief de grote infrastructurele werken als de verdubbeling van de Sloe- en Tractaatweg en de realisering van de tunnel bij Sluiskil, maar verder geen nieuw beleid te ontwikkelen. Het financiële beleid van ons college is er op gericht om beleidsruimte vrij te maken voor het nieuwe college. Dat betekent dat structurele provinciale taken gedekt worden met structurele middelen. Het DELTA dividend is volledig bestedingsvrij gemaakt, met uitzondering van het afdekken van de financiële verplichtingen uit het lopende beleidsprogramma tot en met 2012. Om die reden is vooral te lezen wat het effect is van de bezuinigingen. Bezuinigingen die niet alleen de provinciale organisatie raken, maar waarmee heel Zeeland geconfronteerd wordt. Wij realiseren ons dat wij in een onzekere tijd leven, maar zien daarin ook kansen. Wij weten niet precies hoe de wind zal waaien, maar wij proberen hem in de rug te houden. Ook komend jaar maken wij ons sterk voor een goede samenwerking met anderen zodat wij, met de beschikbare middelen, de Zeeuwse vlieger samen in de lucht houden (en tot in Den Haag zichtbaar maken). Dat verklaart het beeld op de cover van deze Programmabegroting.

De omvang van de bezuinigingen dwong ons na te denken over het profiel van onze provincie. In een motie vroeg u om een kerntakendiscussie. Die hebben wij opgevat als de wens om een Zeeuwse invulling te geven aan het profiel.

Wij werden het er over eens dat Zeeland bijzondere opgaven en kwaliteiten kent, die voortkomen uit eigenheid en identiteit, het veelzijdige karakter, de eilandenstructuur en het ontbreken van een grootstedelijk gebied. Dit vraagt om een evenwichtige, duurzame en integrale benadering vanuit de 3p's ("people", "planet" en "profit"). De Provincie is bij uitstek de bestuurslaag die ontwikkelingen op het landelijke en regionale niveau kan integreren en vertalen naar de kaders voor de ontwikkeling van Zeeland. Daarom hebben wij gekozen

voor een brede provinciale taak- en rolopvatting. Daarbij past een focus op de instandhouding en versterking van de sociale, fysieke en economische infrastructuur op regionaal en provinciaal niveau die partners en samenleving in staat stellen hun taken en rollen op te pakken voor de ontwikkeling van de kwaliteit van Zeeland en die recht doet aan de eigen identiteit.

Wij hebben gezamenlijk gekozen voor een model, waarbij de Provincie zich richt op het ruimtelijke - economische domein, cultuur en de bovengemeentelijke sociale infrastructuur. Het provinciaal bestuur groeit verder in haar rol als gebiedsontwikkelaar op bovengemeentelijke opgaven. Op specifieke en voor de Zeeuwse samenleving belangrijke thema's zal de Provincie als gebiedsautoriteit acteren als er sprake is van een bovengemeentelijk en/of provinciaal belang. In overleg met gemeenten kan de Provincie in het sociale domein taken oppakken, maar stelt daarbij geen nieuwe beleidsvoorwaarden. De bijdrage van de Provincie aan gemeentelijke taken is tijdelijk en er op gericht om ze in staat te stellen zelf hun verantwoordelijkheid te nemen. Dit vergt bestuurskrachtige gemeenten. Bij deze taakopvatting past een selectief en robuust stimuleringsbeleid. Deze programmabegroting is de beleidsmatige en financiële uitwerking van dat profiel.

Omdat de bezuinigingen ook de gemeenten treffen - zij krijgen minder geld uit het gemeentefonds - is het effect op de Zeeuwse samenleving groot. Vanuit dat besef is er door de gemeenten, de waterschappen en de Provincie gewerkt aan een strategische agenda. Naast het feit dat de belangrijke thema's voor Zeeland zijn vastgelegd, bleek er een grote behoefte om ook gezamenlijk het juiste verhaal over Zeeland te vertellen. Vooral aan de bestuurders en beleidsmakers in Den Haag. Het position paper met de titel "Zeeland is anders, interessant anders", dat aan de Kabinetsformateur is verzonden en de aanstelling van een gezamenlijke lobbyist zijn hier twee voorbeelden van.

Financiële strategie

Centraal uitgangspunt bij de financiële strategie van de provincie is dat de structurele uitgaven gedekt worden door de structurele inkomsten. Het DELTA dividend is bestedingsvrij gemaakt en in de komende jaren beschikbaar voor de uitgaven die voortvloeien uit het beleidsprogramma dat het nieuwe college gaat maken. In het meerjarenperspectief is rekening gehouden met € 10 miljoen aan dividenduitkering in 2012 en daarna is het dividend op nihil geraamd. Dit betekent dat, afgezien van 2012, het volledige DELTA dividend ingezet kan

worden voor de realisering van de doelstellingen van het nieuwe collegeprogramma.

Bij de invulling van de bezuinigingstaakstelling van € 17,7 miljoen wordt rekening gehouden met het uitgangspunt dat de daadwerkelijke realisatie van de personele bezuinigingen bij de Provincie gebaseerd is op natuurlijk verloop. Bezuinigingen op structurele subsidies van meer dan € 100.000 worden in vier jaar tijd doorgevoerd.

Het meerjarenperspectief is de komende jaren alleen sluitend te maken door uit de algemene reserve te putten. Dat komt door de omvang van de doorgevoerde structurele korting op het provinciefonds van € 17,4 miljoen met ingang van 2011. Daar komt bovenop de al eerder opgelegde incidentele korting van € 12 miljoen per jaar tot en met 2011.

Voor 2012 en volgende jaren beslist het Rijk hoe de bezuiniging van € 300 miljoen over de provincies verdeeld wordt. In het meerjarenperspectief van de Provincie houden wij rekening met een korting van structureel € 16,5 miljoen voor de Provincie Zeeland.

Uitgangspunt van ons college is dat voortgegaan wordt met de uitvoering van het bestaande beleidsprogramma "Nieuwe Verbindingen" inclusief de grote infrastructurele werken als de verdubbeling van de Sloe- en Tractaatweg en de realisering van de tunnel bij Sluiskil.

Daarom zijn wij al in 2010 gaan kijken of wij al minder konden uitgeven. Binnen alle provinciale budgetten wordt kritisch gekeken naar de noodzaak van het doen van uitgaven om de beoogde doelstellingen van het beleidsprogramma te realiseren. De positieve resultaten van de doorlichting van de budgetten en een saldo van de jaarrekening 2010, zullen mede gebruikt worden om de forse incidentele beschikkingen over de algemene reserve te verminderen. Deze middelen binnen de algemene reserve zijn nodig voor het opvangen van risico's en om bij een mogelijke volgende bezuinigingsoperatie de noodzakelijke fasering te kunnen aanbrengen.

Uitgangspunten programmabegroting 2011

De programmabegroting 2011 wordt door ons college nog uitgevoerd tot op het moment dat er een nieuw college aantreedt. 2 maart 2011 zijn er verkiezingen en uiterlijk 1 mei zal er een nieuw college zijn. Wij willen geen besluiten nemen, die belastend zijn voor de volgende periode, maar ook niet de problemen overlaten aan onze "opvolgers".

Daarom hebben wij:

- Een pakket bezuinigingen van € 17,7 miljoen ingevuld;
- De uitvoering van lang lopende beleidsplannen financieel geborgd;
- De ruimte om nieuw beleid te formuleren gegarandeerd.

Deze intenties zijn vertaald in het uitgangspunt voor de programmabegroting 2011. Het college is terughoudend met het aangaan van nieuwe structurele verplichtingen en de huidige

bezuinigingsoperatie wordt volgens het afgesproken tijdschema uitgevoerd.

Omdat duidelijk is dat heel Zeeland getroffen wordt door de bezuinigingen van het Rijk op het provincie- en gemeentefonds is het initiatief genomen om door slimmer en beter met elkaar samen te werken, de negatieve effecten om te buigen in kansen om het beter en efficiënter te doen. Dat geldt ook voor de gelieerde en gesubsidieerde instellingen die zelf onderzocht hebben of ze de juiste zaken aanpakken op de goede manier. En dat geldt zeker zo sterk voor de afspraken die zijn gemaakt tussen de Zeeuwse gemeenten, de waterschappen en de Provincie om gezamenlijk een Zeeuwse strategische agenda uit te voeren. Te beginnen met het organiseren van de lobbyfunctie in Den Haag.

Prioriteiten 2010 en 2011

In de voorjaarsnota was € 3 miljoen gereserveerd voor het honoreren van prioriteiten. Vanuit incidentele meevallers is hieraan een bedrag van € 0,5 miljoen toegevoegd, waarmee een totaalbedrag beschikbaar is van € 3,5 miljoen.

In het kader van de uitvoering van het collegeprogramma "Nieuwe Verbindingen" willen wij de volgende extra middelen inzetten:

- € 150.000 in 2011 voor het preventief jeugdbeleid. Na dat jaar wordt deze taak een zorg voor de gemeenten;
- € 140.000 voor drie onderzoeken, te weten een bestuurskrachtonderzoek, een klanttevredenheidsonderzoek en een meting van de administratieve lastendruk;
- € 275.000 voor de uitvoering van een plan van aanpak voor het ontwikkelen van duurzame oplossingen voor de bevolkingsdaling. Het zogenaamde Routepad daarvoor is op 9 juli 2010 door Provinciale Staten besproken;
- € 500.000 voor onderzoek en uitvoering van concrete projecten als Bio als Basis, Duurzame Innovatieve Chemie en CO₂ afvang en opslag/hergebruik. De gemeenschappelijke titel waaronder deze samenhangende activiteiten worden aangepakt is ECO 3;
- € 150.000 is in het kader van het rapport "Kerend Tij" bestemd voor de uitvoering van het businessplan van de Onderwijsautoriteit;
- € 75.000 voor het fietshelmenproject. Wegens het succes van het gebruik van helmen door kinderen op de fiets wordt het project niet in vijf jaar, maar al in twee jaar uitgevoerd;
- € 192.500 voor de uitvoering van Europese projecten in de grenzenloze Kanaalzone en voor de bijdrage aan een informatiecentrum over alles wat er in de Zeeuws-Vlaamse Kanaalzone wordt aangepakt;
- € 300.500 provinciale bijdrage aan de verdere stappen in de uitvoering van het programma van de Zuid-Westelijke delta;
- € 150.000 voor de verbetering van de toegankelijkheid van de natuurgebieden;

Op grond van de actuele ontwikkelingen willen wij de volgende middelen inzetten:

- € 500.000 voor het herstel van de winterschade aan de wegen;
- € 300.000 voor de noodzakelijke invoering van Windows 7 en de verbetering van het netwerk in de gebouwen van de Provincie.

Het volledige overzicht van de prioriteiten 2011 is opgenomen in hoofdstuk 1.2. In de Najaarsnota 2010 zullen wij ingaan op de mogelijk noodzakelijke aanvulling van de budgetten, die benodigd zijn voor de provinciale cofinanciering van subsidieprogramma's van Europa en het Rijk.

Bezuinigingen

Als gevolg van de kortingen op het provinciefonds is besloten tot een bezuinigingstaakstelling van € 17,7 miljoen. Aan de invulling van deze meest omvangrijke bezuinigingsoperatie bij de Provincie Zeeland wordt voortvarend gewerkt.

Uitgangspunt bij de Provincie is dat de personele bezuiniging en met natuurlijk verloop worden gerealiseerd. Dit betreft vacatures en functies waarvan de betrokken functionaris vóór 2016 de pensioengerechtigde leeftijd van 65 jaar bereikt.

Noodzakelijk in te vullen vacatures worden in principe intern ingevuld. Van de ongeveer negentig te vervallen formatieplaatsen zijn er inmiddels al ongeveer veertig vervallen.

De vermindering van de materiële kosten van de Provincie, inclusief de vermindering van de subsidies van structureel minder dan € 100.000, wordt volledig per 2011 doorgevoerd. Deze bezuiniging is nagenoeg geheel concreet ingevuld en

opgenomen in de ramingen in de programmabegroting 2011. De resterende posten worden uiterlijk in de Najaarsnota ingevuld. Daarnaast moeten bij de Provincie in de komende jaren nog de bezuinigingen voor documentaire informatievoorziening, inkoop en huisvesting worden gerealiseerd.

Over de invulling van de bezuiniging van € 4,2 miljoen op de structurele subsidies aan instellingen van meer dan € 100.000 is er veelvuldig overleg gevoerd. Resultaat is dat met de nodige pijn en moeite het bij de meeste instellingen mogelijk is de opgelegde bezuiniging van 20% in vier jaarlijkse stappen te realiseren. Bij Sport Zeeland, Adesse en Centrum voor Beeldende Kunst kan dat alleen door samen te gaan of samen te werken met andere instellingen. Bij drie instellingen kan de bezuiniging van 20% niet gehaald worden zonder aan het bestaansrecht van deze instellingen te komen. Dit betreft Zeeuws Museum, Terra Maris en FaunaBeheer-Eenheid. Wij willen ons nader beraden op welke wijze deze bezuinigingen ingevuld moeten worden, waarbij voordelen uit verdere samenwerking tussen gesubsidieerde instellingen worden betrokken. In de Najaarsnota wordt ingegaan op de invulling van de taakstelling van deze drie instellingen. In de ramingen in de programmabegroting 2011 wordt uitgegaan van realisatie van de bezuiniging conform het oorspronkelijke uitgangspunt.

De aan deze bezuinigingsoperatie verbonden frictiekosten voor de gesubsidieerde instellingen moeten door de instellingen zelf opgevangen worden. In dit kader zijn tijdelijk de mogelijkheden van de instellingen om reserves op te bouwen verruimd.

Overzicht bezuinigingen						
	[bedragen x € 1.000]					
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Totaal taakstelling zoals gefaseerd opgenomen in meerjarenperspectief	8.393	10.248	12.818	15.229	16.744	17.731
Totaal concreet ingevulde bezuinigings-taakstelling in programmabegroting 2011	7.931	8.923	10.491	12.076	12.391	12.802
Totaal nog in te vullen taakstelling	462	1.325	2.327	3.153	4.353	4.929
Waarvan						
Personeel	163	620	875	1.327	2.267	2.774
Materieel	299	355	252	296	556	625
Stelposten		350	1.200	1.530	1.530	1.530

Mede gelet op het meerjarenperspectief wordt als uitgangspunt gehanteerd dat bij het niet kunnen doorvoeren van een voorgenomen bezuinigingsmaatregel, er een andere mogelijkheid tot bezuiniging wordt gezocht en geëffectueerd.

Meerjarenperspectief

In de Voorjaarsnota is het meerjarenperspectief aangegeven. Inmiddels zijn er nog enkele wijzigingen opgetreden. De belangrijkste wijziging betreft de rente. De hoeveelheid liquide middelen neemt af door de tijdelijke tekorten in het meerjaren perspectief. Dit betekent een extra last voor het meerjarenperspectief.

De Provincie heeft als strategisch uitgangspunt dat er sprake moet zijn van duurzaam financieel evenwicht. Dit houdt in dat de structurele inkomsten de structurele lasten dekken. In de overgangperiode tot 2016 worden de nog niet gerealiseerde bezuinigingen aangemerkt als incidentele uitgaven, die inci-

denteel gedekt worden uit de algemene reserve. In de uitgavenramingen in de periode tot 2014 zit hiervoor ruim € 24 miljoen aan incidentele lasten. Daar staat tegenover dat voor een bedrag van € 27 miljoen beschikt wordt over de algemene reserve. Dit is een incidentele dekking. Gecorrigeerd voor de incidentele inkomsten en uitgaven kan geconcludeerd worden dat de Provincie Zeeland de begroting duurzaam financieel in evenwicht heeft. Hierbij wordt wel aangetekend dat besluiten van het Rijk over aanvullende bezuinigingen er toe zullen leiden dat de Provincie opnieuw besluiten zal moeten nemen over de structurele dekking hiervan.

De "vrije" stand van de algemene reserve is inmiddels teruggelopen naar € 18 miljoen, waarbij nog geen rekening is gehouden met de verwerking van de gevolgen van de rechterlijke uitspraak over de belegging van het Fonds Nazorg Stortplaatsen. Volgens de risico-inventarisatie, die in de Voorjaarsnota is opgenomen, is een weerstandscapaciteit nodig van € 14 miljoen.

Overzicht meerjaren perspectief				
(bedragen x € 1.000)				
	2011 (inclusief 2010)	2012	2013	2014
Ruimte/tekort in Voorjaarsnota	-/- 4,2	-/- 7,2	-/- 15,5	0,3
Beschikking algemene reserve	4,2	7,2	15,5	
Subtotaal	0,0	0,0	0,0	0,3
Wijzigingen provinciefonds		-/- 0,2	-/- 0,2	-/- 0,2
Minder benodigd in 2010 voor arbeidsvoorwaardenakkoord, ruimte salarissen en afkoop pensioenen oud-Gedeputeerden	0,6			
Verhoging van het beschikbare bedrag voor prioriteiten van € 3,0 naar € 3,5 miljoen	-/- 0,5			
Lagere renteopbrengst door lager saldo liquide middelen als gevolg beschikkingen over algemene reserve en overige wijzigingen	-/- 0,2	-/- 0,4	-/- 0,6	-/- 1,2
Hogere beschikking algemene reserve	0,1	0,6	0,8	1,1
Ruimte/tekort	0,0	0,0	0,0	0,0

Slot

Wij bieden u de voorliggende programmabegroting 2011 ter vaststelling aan. In het besef dat een ieder van u zich geïnspireerd weet door geloof, levensbeschouwing, maatschappelijke betrokkenheid of idealen wensen wij u, in uw werk voor de bevolking van Zeeland, een vruchtbaar jaar toe.

Gedeputeerde Staten van Zeeland

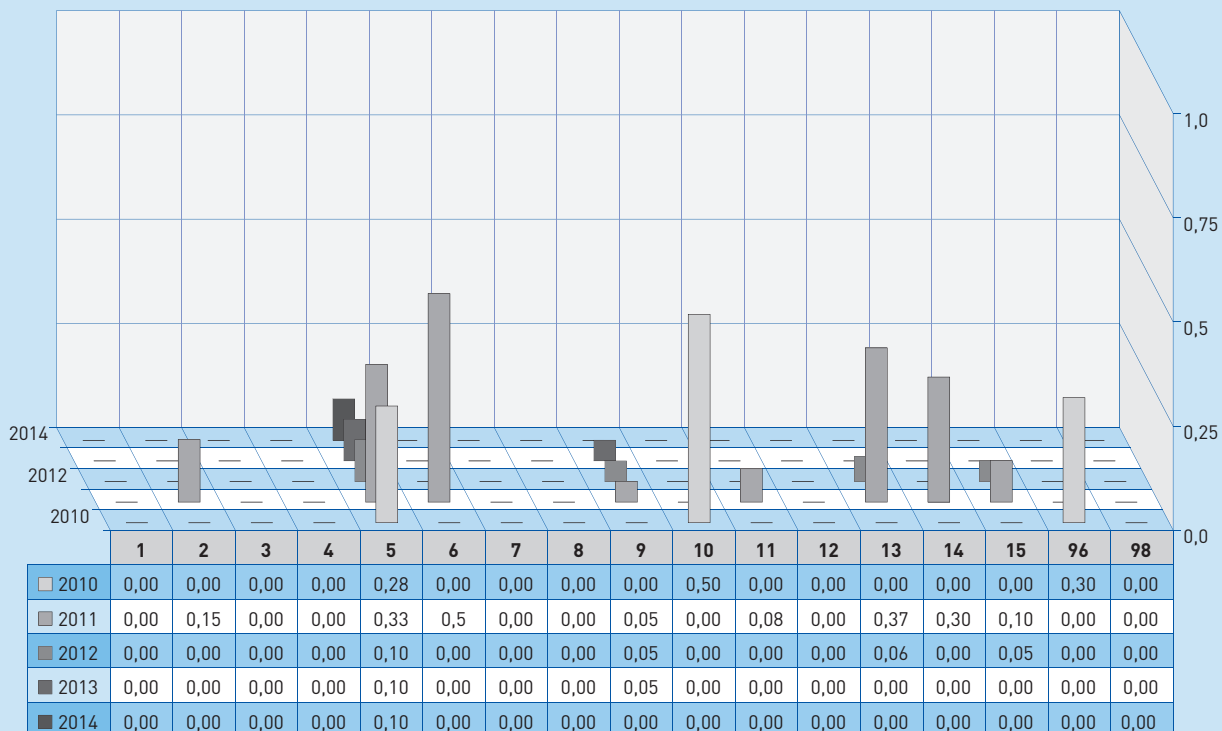
1.2 Overzicht van de financiële prioriteiten

De voorstellen voor diverse prioriteiten omvatten € 3,5 miljoen.

Prioriteiten per programma

(x € 1 miljoen)

Begroting 2011 op basis van de voorjaarsconferentie 2010

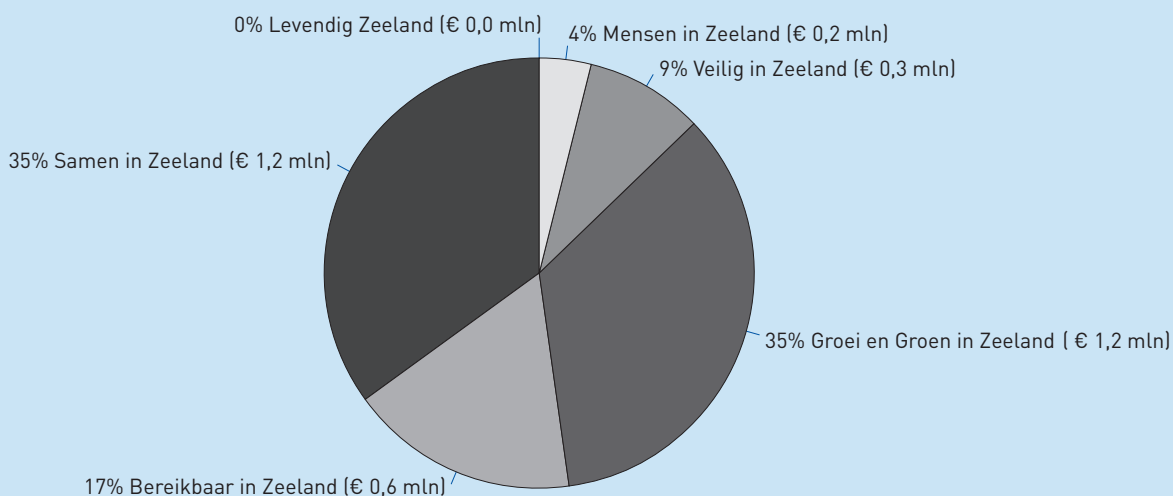
Bovenstaande nummers zijn programmanummers, zie inhoudsopgave.

Programma 96 staat voor de kostenplaats ondersteuning (zie bedrijfsvoeringparagraaf) en programma 98 voor de mutaties reserves.

Prioriteiten per knooppunt

(x € 1 miljoen)

Begroting 2011 op basis van de voorjaarsconferentie 2010

Detail prioriteiten per programma

Programma		2010	2011	2012	2013	2014
02 Jeugdzorg						
Actie	Omschrijving					
02020301	Preventief jeugdbeleid		150.000			
	Totaal programma	-	150.000	-	-	-
05 Bestuurlijke Organisatie						
Actie	Omschrijving					
05030213	Scheldemondraad			30.000	30.000	30.000
05010303	Uitvoeringsprogramma bestuursakkoord	125.000	15.000			
05020303	Archiefsamenwerking Zeeuws-Vlaanderen	50.000	50.000			
05030102	Lobbyist Den Haag	24.000	48.000	48.000	48.000	48.000
05020601	Demografische ontwikkelingen	80.000	195.000			
05030207	Scheldemondfonds		25.000	25.000	25.000	25.000
	Totaal programma	279.000	333.000	103.000	103.000	103.000
	Domein Sociaal	279.000	483.000	103.000	103.000	103.000
06 Economie						
Actie	Omschrijving					
06010402	Prio EC03		500.000	-	-	-
	Totaal programma	-	500.000	-	-	-
09 Onderwijs						
Actie	Omschrijving					
09010201	Onderwijs kerend tij		50.000	50.000	50.000	-
	Totaal programma	-	50.000	50.000	50.000	-
10 Mobiliteit						
Actie	Omschrijving					
10110119	Winterschade wegen	500.000	-	-		
	Totaal programma	500.000	-	-	-	-
11 Verkeersveiligheid						
Actie	Omschrijving					
11010124	Stimulering gebruik fietshelm	-	75.000	-		
	Totaal programma	-	75.000	-	-	-
	Domein Economie	500.000	625.000	50.000	50.000	-
13 Ruimtelijke Omgeving						
Actie	Omschrijving					
13010610	Omgevingsplan 2012-2018		180.000	60.000		
13020309	Ontwikkeling Zeeuws passage		192.500			
	Totaal programma	-	372.500	60.000	-	-

Detail prioriteiten per knooppunt

Programma	Knooppunten	1	2	3	4	5	6
		Levendig Zeeland	Mensen in Zeeland	Veilig in Zeeland	Groei en Groen	Bereikbaar in Zeeland	Samen in Zeeland
02 Jeugdzorg							
Actie	Omschrijving						
02020301	Preventief jeugdbeleid		150.000				
	Totaal programma	-	150.000	-	-	-	-
05 Bestuurlijke Organisatie							
Actie	Omschrijving						
05030213	Scheldemondraad						90.000
05010303	Uitvoeringsprogramma bestuursakkoord						140.000
05020303	Archiefsamenwerking Zeeuws-Vlaanderen						100.000
05030102	Lobbyist Den Haag						216.000
05020601	Demografische ontwikkelingen						275.000
05030207	Scheldemondfonds						100.000
	Totaal programma	-	-	-	-	-	921.000
	Domein Sociaal	-	150.000	-	-	-	921.000
06 Economie							
Actie	Omschrijving						
06010402	Prio EC03				500.000		
	Totaal programma	-	-	-	500.000	-	-
09 Onderwijs							
Actie	Omschrijving						
09010201	Onderwijs kerend tij				150.000		
	Totaal programma	-	-	-	150.000	-	-
10 Mobiliteit							
Actie	Omschrijving						
10110119	Winterschade wegen					500.000	
	Totaal programma	-	-	-	-	500.000	-
11 Verkeersveiligheid							
Actie	Omschrijving						
11010124	Stimulering gebruik fietshelm					75.000	
	Totaal programma	-	-	-	-	75.000	-
	Domein Economie	-	-	-	650.000	575.000	-
13 Ruimtelijke Omgeving							
Actie	Omschrijving						
13010610	Omgevingsplan 2012-2018				240.000		
13020309	Ontwikkeling Zeeuws passage				192.500		
	Totaal programma	-	-	-	432.500	-	-

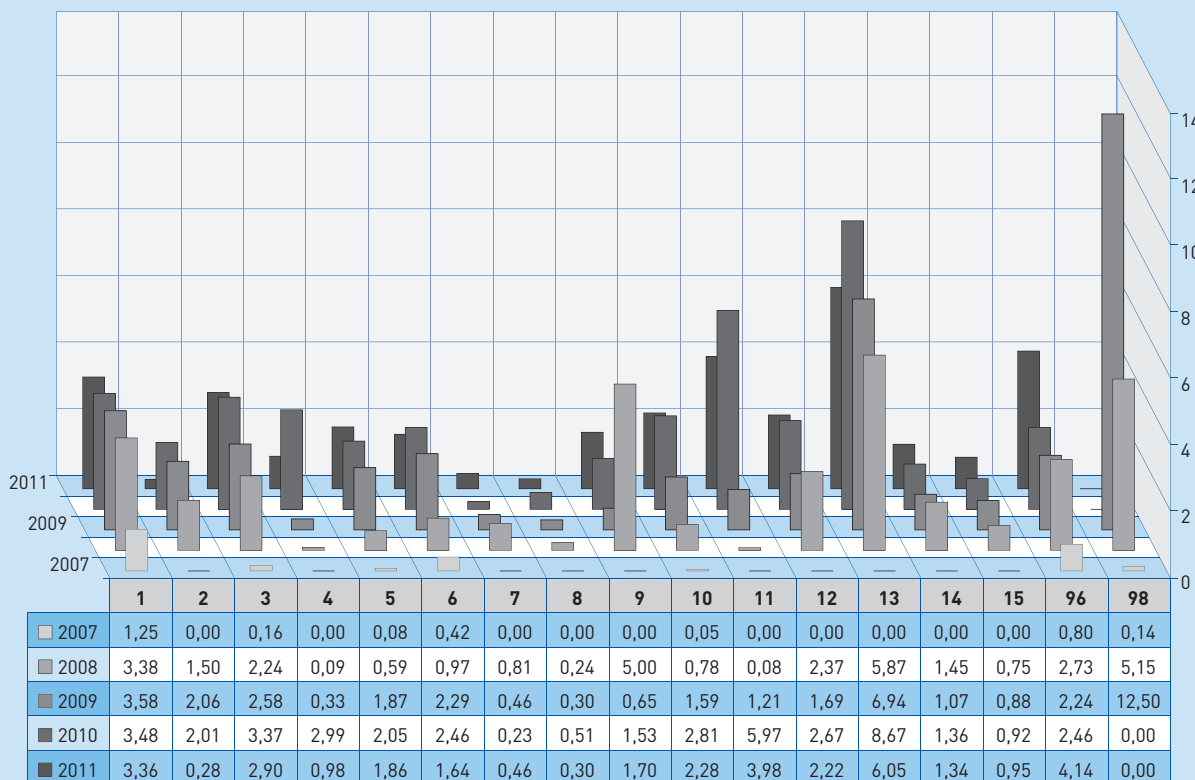
Detail prioriteiten per programma (vervolg)

14 Watermanagement					
Actie	Omschrijving				
14080115	Deltawateren 2011	300.500	-	-	-
	Totaal programma	-	300.500	-	-
15 Natuur En Landschap					
Actie	Omschrijving				
15030206	Toegankelijkheid natuurgebieden	100.000	50.000		
	Totaal programma	-	100.000	50.000	-
	Domein Ecologie	-	773.000	110.000	-
96 Ondersteuning					
Actie	Omschrijving				
96010305	Invoering windows 7	300.000	-	-	-
	Totaal programma	300.000	-	-	-
Totaal		1.079.000	1.881.000	263.000	153.000
Totaal toegekend begroting 2011 op basis van de voorjaarsconferentie 2010					3.479.000

Prioriteiten per programma per jaar

(x € 1 miljoen)

Cumulatief over de collegeperiode 2008 tot en met 2011
(Begroting 2008 tot en met 2011 € 154,8 miljoen)

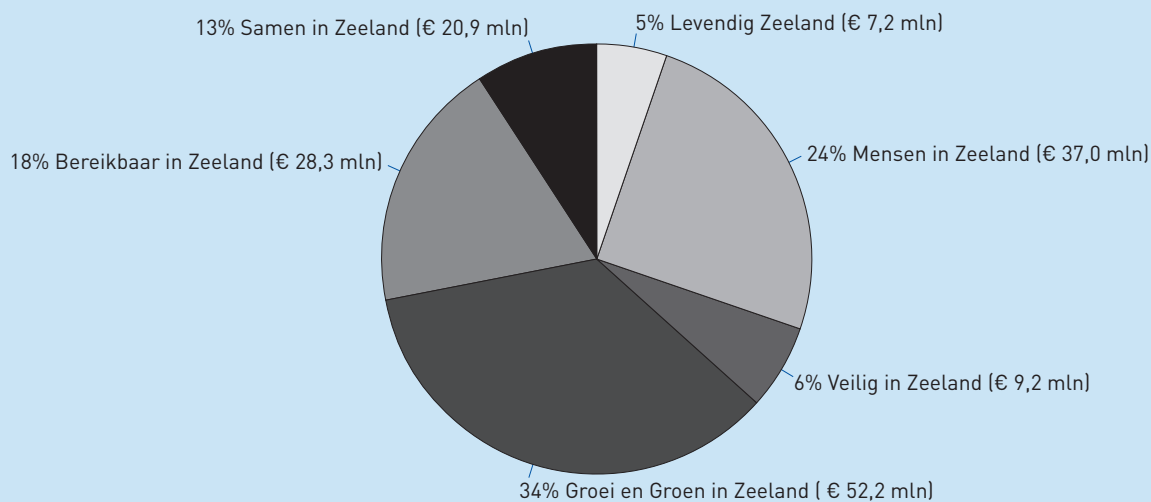
Detail prioriteiten per knooppunt (vervolg)

14 Watermanagement							
Actie	Omschrijving						
14080115	Deltawateren 2011						
				300.500			
	Totaal programma	-	-	300.500	-	-	-
15 Natuur En Landschap							
Actie	Omschrijving						
15030206	Toegankelijkheid natuurgebieden						
				150.000			
	Totaal programma	-	-	-	150.000	-	-
	Domein Ecologie	-	-	300.500	582.500	-	-
96 Ondersteuning							
Actie	Omschrijving						
96010305	Invoering windows 7						
							300.000
	Totaal programma	-	-	-	-	-	300.000
Totaal		-	150.000	300.500	1.232.500	575.000	1.221.000
Totaal toegekend begroting 2011 op basis van de voorjaarsconferentie 2010							3.479.000

Prioriteiten per knooppunt per jaar

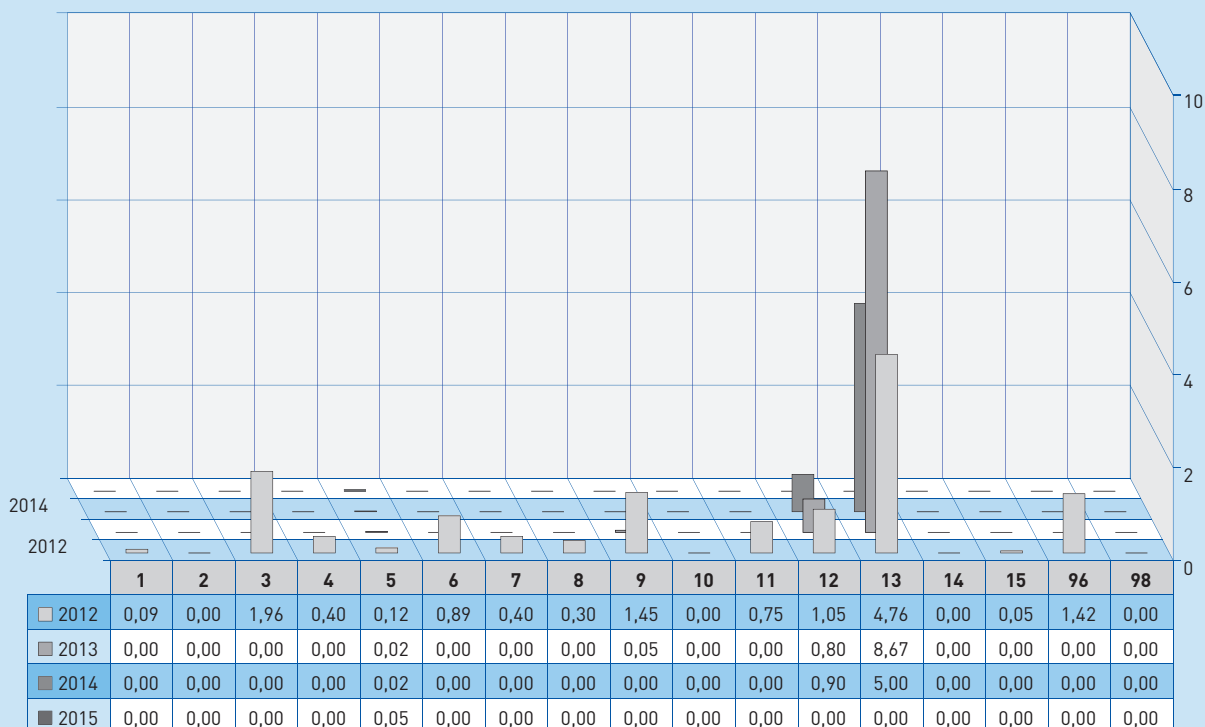
(x € 1 miljoen)

Cumulatief over de collegeperiode 2008 tot en met 2011
(Begroting 2008 tot en met 2011 € 154,8 miljoen)

Prioriteiten per programma per jaar
Cumulatief over de periode 2012 tot en met 2015
(Tot en met begroting 2011 € 29 miljoen)

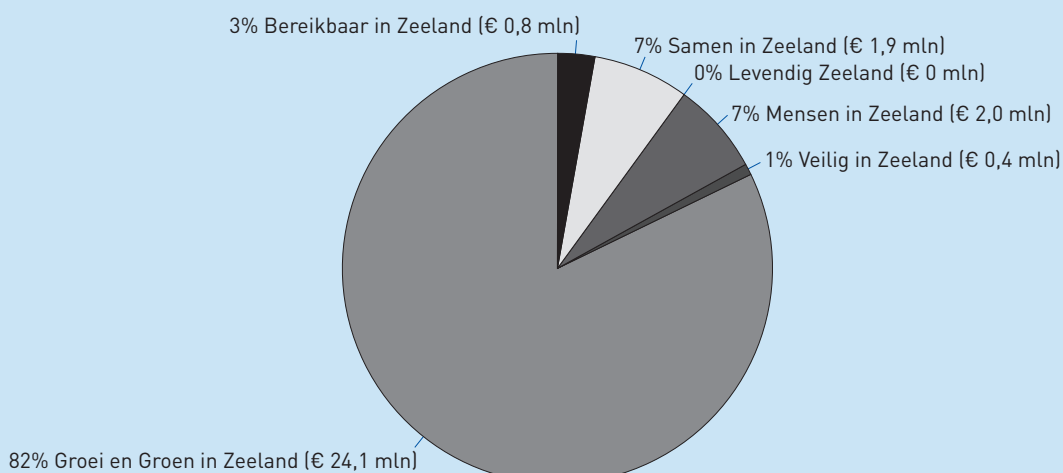
(x € 1 miljoen)

De doorgeschoven gelden van het huidige college programma Nieuwe Verbindingen betreft indicatief € 29 miljoen. Dit is inclusief € 5 miljoen voor vastgestelde beleidsprogramma's die doorlopen tot en met 2012 en inclusief € 11 miljoen provinciale cofinanciering ILG 2007-2013. Hiermee komt het totaal van toegekende budgetten Nieuwe Verbindingen op ongeveer € 168 miljoen uit (155 + 29 – 5 – 11).

Prioriteiten per knooppunt per jaar
Cumulatief over de periode 2012 tot en met 2015
(Tot en met begroting 2011 € 29 miljoen)

(x € 1 miljoen)

1.3 Leeswijzer

Inhoud en opbouw programmabegroting

De programmabegroting is zoveel mogelijk gericht op de kaderstellende en controlerende taak van Provinciale Staten. Het zwaartepunt van de programmabegroting ligt bij vijftien programma's en zeven paragrafen. De programma's en paragrafen zijn vooral inhoudelijk van aard en weerspiegelen een volledig beeld van het provinciaal beleid.

Uiteraard bevat de programmabegroting ook de verdeling van de provinciale middelen over de diverse beleidsvelden. Provinciale Staten autoriseren voor ieder programma de besteding van een bepaald budget. Een programmaproject bevat materiële lasten, personele lasten en lasten van ondersteuning. In de paragraaf bedrijfsvoering worden de lasten van ondersteuning gespecificeerd weergegeven.

In de meerjarenbegroting worden de cijfers steeds in een zesjarige periode getoond. De cijfers 2009 zijn de cijfers uit de jaarrekening conform hiërarchie 2011. Evenals bij de programma's zijn de vergelijkbare cijfers van de begroting 2010 bijgewerkt tot en met de 3^e begrotingswijziging en gepresenteerd volgens hiërarchie 2011. Het jaar 2011 is het begrotingsjaar, waarvoor wij u vragen deze vast te stellen. De jaren 2012 tot en met 2014 plaatsen 2011 en haar beleid in het toekomstperspectief.

Terminologie

De programmabegroting, welke aangeboden wordt aan Provinciale Staten ter vaststelling, bevat enkele termen die

herhaaldelijk voorkomen. Hieronder staan enkele termen nader toegelicht.

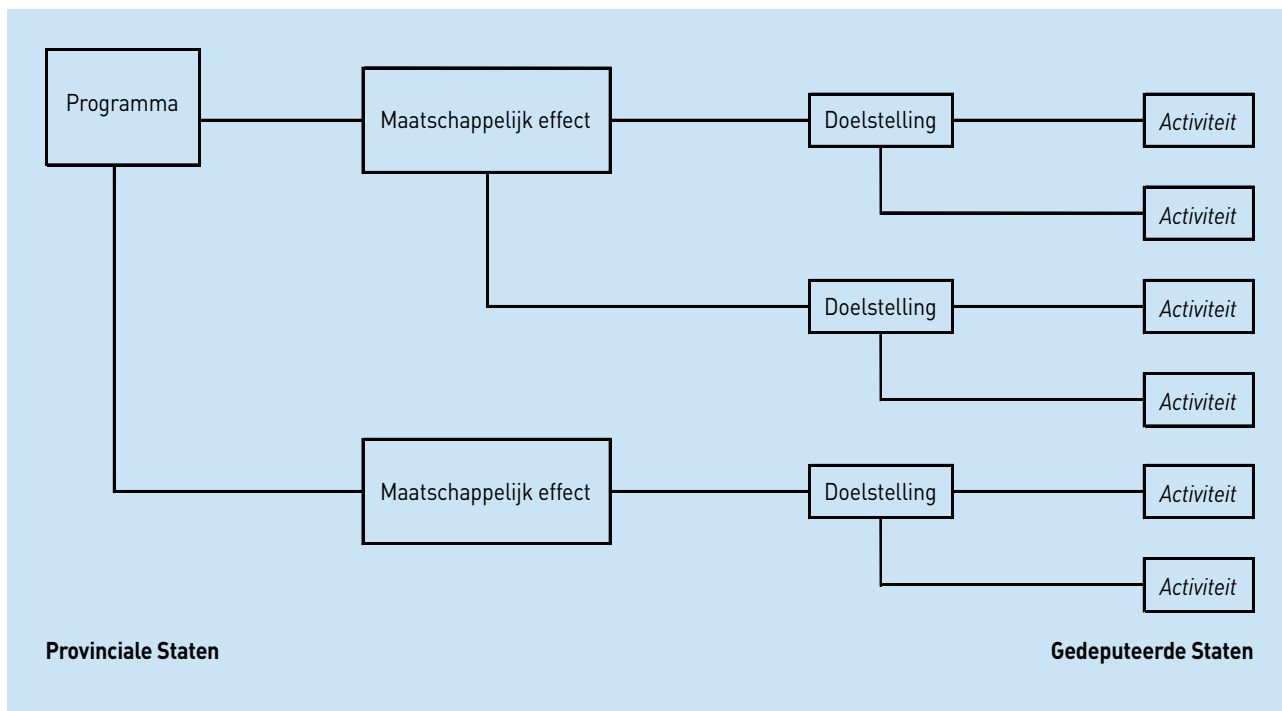
Een maatschappelijk effect is datgene wat de Provincie Zeeland uiteindelijk wil bereiken in de (Zeeuwse) maatschappij, door het leveren van een positieve bijdrage (lange termijn).

Een doelstelling is een SMART formulering (Specifiek Meetbaar Acceptabel Realistisch Tijdgebonden) van de bijdrage van de Provincie Zeeland aan een maatschappelijk effect (middellange termijn, conform de periode van de beleidsnota en ongeveer college periode).

Een activiteit is een grootboeknummer waarop een of meerdere projecten financieel geraamd worden.

Opbouw programma

De door Provinciale Staten vast te stellen programmabegroting is gebaseerd op de vijftien programma's zoals Provinciale Staten deze in april 2007 hebben vastgesteld voor de komende vier jaar. Deze zijn gerangschikt naar de drie domeinen van de duurzaamheids driehoek: Mens, Economie en Omgeving. Provinciale Staten leggen vast in welke mate zij wat willen bereiken, in effecten en doelstellingen en welke baten en lasten zij daarvoor per programma beschikbaar stellen.

De informatie piramide

De structuur binnen de programma's is afgestemd op de geactualiseerde beleidsnota's. De opbouw van de programma's is gebaseerd op het principe van een informatiepiramide; de programmahiërarchie. Dit betekent dat men een programma kan herleiden tot de kleinste bouwstenen. Iedere bouwsteen is uniek en heeft een eigen code. Deze codes zijn ook weergegeven in de diverse programma-onderdelen. De informatiepiramide van een programma is op de vorige pagina schematisch weergegeven.

Programma verantwoording

Alle vijftien programma's hebben de volgende indeling:

- Inleiding
- Wat willen we bereiken?
- Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?
- Wat mag het kosten?

Inleiding

In de inleiding van ieder programma wordt gerefereerd aan het wettelijk kader en de vastgestelde provinciale beleidsnota's) waarop het programma in de jaarbegroting gebaseerd is. Van iedere beleidsnota wordt vastgelegd de periode waarop deze van toepassing is en het moment van de tussentijdse rapportage. De eindrapportage spreekt voor zich aan het eind van de nota voor het opstellen van de nieuwe beleidsnota die hier op voortgaat. Voor beleidsnota's die nog tussentijds vastgesteld moeten worden is de praktische oplossing gekozen om bij het statenvoorstel als bijlage de geactualiseerde SMART programmabegrotingsteksten op te nemen, welke dan ook apart door Provinciale Staten vastgesteld worden.

Wat willen we bereiken?

In dit onderdeel worden de door de Provincie Zeeland beoogde maatschappelijke effecten beschreven met de toelichting hierop.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

In dit onderdeel staan de doelstellingen centraal. Er wordt overzichtelijk weergegeven welke doelstellingen bijdragen aan een maatschappelijk effect.

Bij het bereiken van een doelstelling is de rol van de Provincie van belang. Aan de rol van de Provincie is de mate van invloed op de doelstelling af te meten. Deze rol kan verschillen per doelstelling. Zo zal de Provincie een uitvoerende rol vertolken op het gebied van infrastructuur terwijl op het gebied van economie meer sprake is van een stimulerende rol. De rol van de Provincie wordt grotendeels expliciet opgenomen in de doelstel-

ling of toelichting op de doelstellingen, zodat dit duidelijk is. Bij een doelstelling kunnen een of enkele indicatoren genoemd worden om de doelstelling SMART-er te maken en in te spelen op de actualiteit in de beleidsperiode.

Een indicator dient een praktisch meetpunt te zijn, die tijdig en liefst voor een groot deel (bijvoorbeeld 80%) aangeeft of de realisatie van de doelstelling op koers ligt (een soort dashboard sturing). Met andere woorden: waaraan kun je zien of de uitvoering van het provinciale beleid succesvol bijdraagt aan de doelrealisatie. Hierbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande metingen die de Provincie zelf doet of die via externen jaarlijks aangeleverd worden. Als de nulmeting er nog niet is dient aangegeven te worden de datum dat de nulpuntmeting gereed is en in gebruik genomen kan worden. Daarna kan ook de streefwaarde bepaald worden.

Bij een indicator dient altijd het vertrekpunt als referentie genoemd te worden met de dan geldende waarde (= nulpunt). Er dienen twee streefwaarden te worden aangegeven, (realistisch maar licht ambitieus) de streefwaarde voor het begrotingsjaar en de streefwaarde uit de beleidsnota.

Wat mag het kosten?

In dit onderdeel zijn enerzijds de meerjarige lasten en baten en anderzijds de mutaties op de reserves van een programma opgenomen. Provinciale Staten autoriseren de lasten en baten op programmaniveau. De toelichting wordt gegeven op verschillen in de meerjarenraming in toekomst perspectief en in historisch perspectief ten opzichte van het begrotingsjaar.

Als wij als Provincie door middel van een subsidie aan derden ons doel willen bereiken, schrijven we alsof we het zelf doen. Er is doelovereenstemming tussen de Provincie en de subsidie ontvanger. Alle ramingen zijn geactualiseerd voor het opstellen van deze meerjarenbegroting.

Paragrafen

In de paragrafen worden de beleidsonderwerpen gebundeld die in de begroting verspreid over meerdere programma's vermeld staan. Veel van de paragrafen zijn een belangrijke aanvulling op de informatie over de (meerjarige) financiële positie van de Provincie. Het gaat met name om beleidslijnen van het beheersproces waarbij sprake kan zijn van een grote financiële impact, een grote politieke betekenis of een aanzienlijk belang voor de realisatie van de programma's.

Financiële begroting

De financiële begroting omvat het overzicht van de baten en

lasten van het begrotingsjaar en het begrotingsjaar in meerjarenperspectief. Daarna worden de mutaties op de reserves toegelicht per programma en daarbinnen per reserve.

Uiteindelijk worden de provinciale uitgangspunten financieel beleid en de uiteenzetting van de financiële positie vermeld, waarop de begroting gebaseerd is.

Bijlagen

De bijlagen in de programmabegroting (en programmarekening) beperken zich tot de voor Provinciale Staten relevante

informatie. De bijlagen in de programmabegroting zijn voornamelijk financieel van aard. De financiële overzichten, zoals de mutaties van reserves en voorzieningen, dragen bij aan het inzicht in de (meerjarige) financiële positie van de Provincie Zeeland. Het EMU-saldo is in de paragraaf Financiering als bijlage opgenomen. De bijlage incidentele lasten en baten toont aan dat er geen structurele lasten gedekt worden door incidentele baten, aangezien de Provincie nagenoeg geen incidentele baten heeft, anders dan onttrekking uit reserves door verschuiving over de jaren. Incidentele lasten worden wel gedekt door structurele baten.

1.4 Begroting in één oogopslag

Algemeen

De financiële positie heeft te maken met de beoordeling van het provinciale vermogen op de balans in relatie tot de exploitatie met inachtneming van de risico's. De financiële positie is een breder begrip dan het vermogen dat kan worden afgeleid van de balans. Voor inzicht in de financiële positie zijn alle onderdelen van de begroting van belang. In deze meerjarenbegroting zijn de financiële consequenties naar aanleiding van bestaand en nieuw beleid verwerkt. Dit reguliere principe is gelijk aan het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is het in de begroting niet verplicht om ook de volledige balans meerjarig op te stellen. Hieronder worden beknopt de belangrijkste onderdelen die invloed hebben op de financiële positie opgesomd:

- De meerjarenbegroting is structureel sluitend. Het DELTA dividend wordt vanaf 2012 ingezet voor het nieuwe collegeprogramma. Beiden zijn als PM post in de begroting meegenomen;

- Er zijn ruim voldoende reserves aanwezig om de risico's op te vangen. Voor de risico's en de weerstandscapaciteit en de relatie er tussen wordt verwezen naar de 6.2 paragraaf weerstandsvermogen;
- Het risico op onvoorzien achterstallig onderhoud is zeer klein. Alle vervangingsinvesteringen worden direct in de exploitatie meerjarig geraamd en onderhoud kapitaalgoederen wordt uitgevoerd en meerjarig geraamd conform de actuele beheersplannen (zie 6.3 paragraaf kapitaalgoederen);
- Er worden geen structurele lasten gedekt met incidentele baten. Uit de meerjarige bijlage "8.4 staat van incidentele baten en lasten" blijkt dit.

Conclusie

De provinciale begroting voldoet meerjarig aan de criteria van duurzaam financieel evenwicht.

In het onderdeel 7.5 toelichting financiële positie wordt verder ingegaan op balanszaken.

Lasten

Van de uitgaven van de provincie bestaan de subsidies uit twee onderdelen: Subsidies waarvoor van het Rijk zogenaamde doeluitkeringen worden verkregen ten behoeve van specifieke beleidstaken, zoals openbaar vervoer via de brede doeluitkering, bodemsanering,

jeugdzorg, stedelijke vernieuwing en investering landelijk gebied. Daarnaast worden op velerlei gebied subsidies verleend in het kader van onder andere natuurbescherming, welzijnsprojecten, stimulering zorg, economische en toeristische ontwikkeling en infrastructuur.

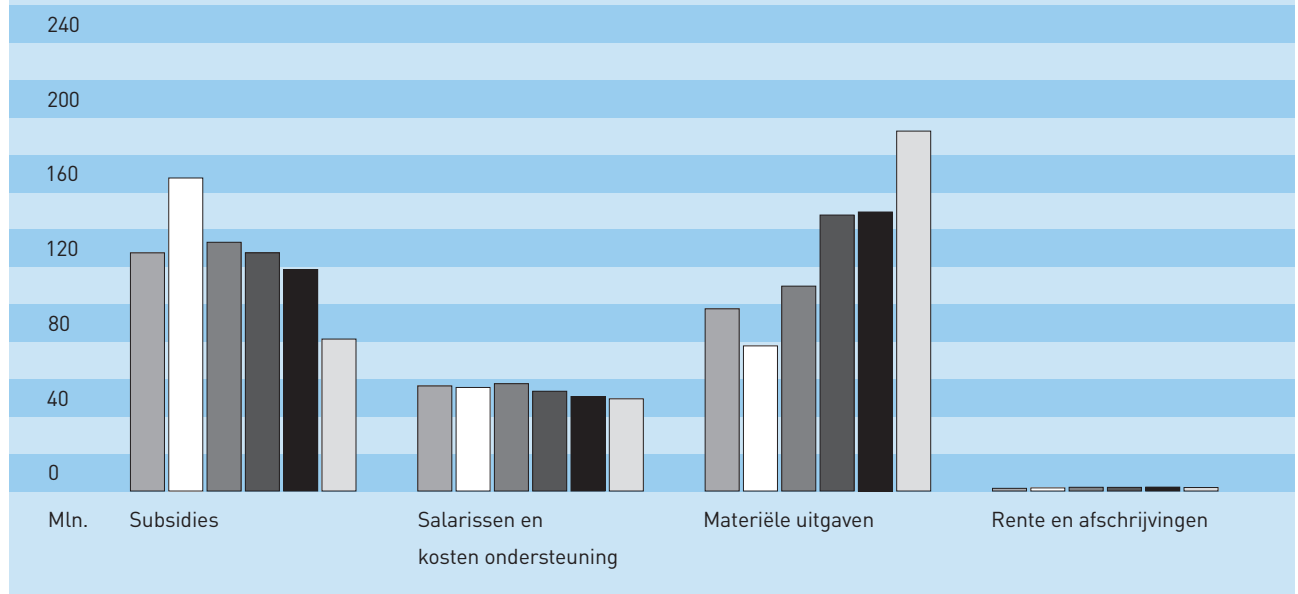
De provinciale uitgaven verlopen als volgt:

(bedragen x € 1 mln)

	2011	%
Subsidies	136	44,1
Salarissen en kosten ondersteuning	59	19,1
Materiële uitgaven	111	36,1
Rente en afschrijvingen	2	0,8
Totaal	308	100,0

Lasten

2009 2010 2011 2012 2013 2014

De subsidies stijgen in 2010 in verband met incidenteel ramingen ten behoeve van de ILG en grote fysieke projecten. In 2011 neemt de subsidie door de fasering in voorgenoemde projecten weer af, met daarnaast het feit dat in 2011 tot en met 2014 structureel bezuinigd wordt op de subsidie uitgaven in vier jaar tijd. Vanaf 2012 dalen de raming, omdat het nieuwe college dan nog invulling gaat geven aan hun collegeprogramma. In 2014 dalen de subsidies in verband met fasering in de ILG-projecten welke t/m 2013 lopen en de NPW projecten afbouw in 2014. De salarissen nemen jaarlijks af tot en met 2016 in verband met de structurele bezuinigingen.

De materiële uitgaven hebben een fluctuerend beeld. 2009 heeft incidentele stijging in verband met grondaankopen, waarna deze lasten vanaf 2010 jaarlijks stijging door de aanleg van de N62 en de aanleg van de tunnel Sluiskil en de uitvoering van gebiedsprojecten zoals NPW en Waterdunen. De structurele bezuiniging is vanaf 2011 gerealiseerd, maar wordt niet zichtbaar in de grafiek door bovengenoemde projecten. De rente en afschrijvingslasten betreffen voornamelijk afschrijving en zijn klein van omvang en jaarlijks stabiel.

Baten

De inkomsten van de Provincie bestaan uit twee onderdelen: Uitkering van het Rijk en eigen inkomsten zoals opcenten op Motorrijtuigenbelasting, dividend en rentebaten.

In de uitkeringen van het Rijk wordt een onderscheid gemaakt tussen de uitkering uit het provinciefonds, die vrij besteedbaar zijn en de doeluitkeringen, die verkregen worden ter besteding aan een bepaalde beleidstaak, zoals openbaar vervoer & infra-

structuur, jeugdhulpverlening en investering landelijk gebied. Decentralisatie uitkeringen via het provinciefonds voor een projectperiode zijn: Cultuurparticipatie 2009 t/m 2012, monumenten incidenteel in 2010, vanaf 2011 t/m 2014: bodemsanering, externe veiligheid en stedelijke vernieuwing.

N.B. Bij de doeluitkeringen zijn er ook inkomsten op projecten gesubsidieerd door de EU.

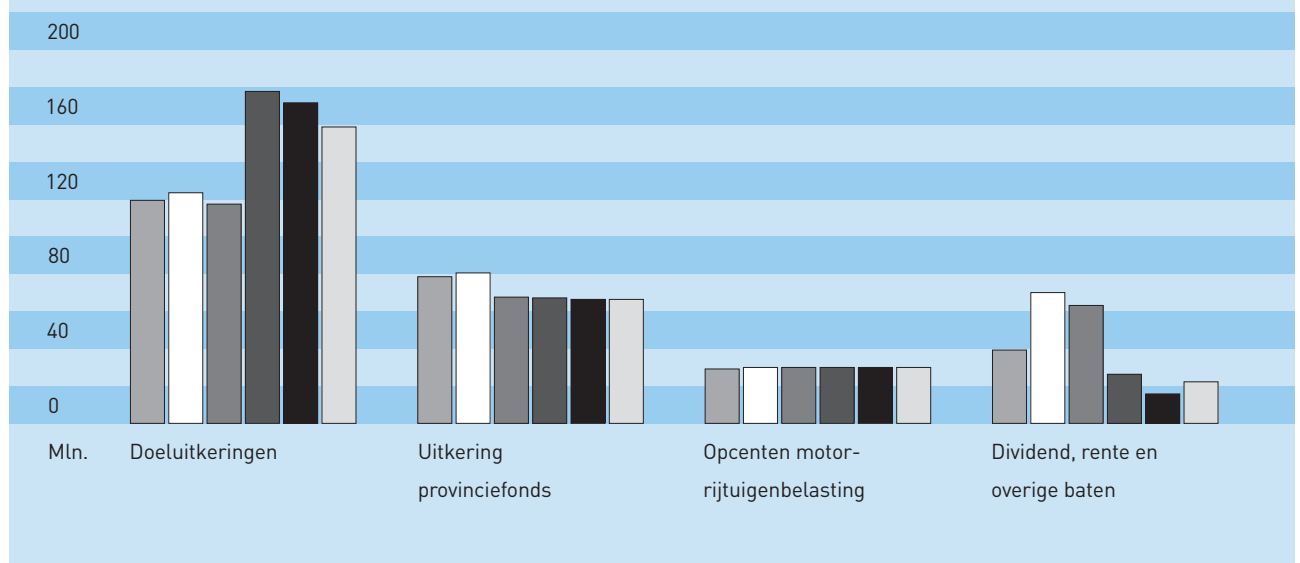
De provinciale baten verlopen als volgt:

(bedragen x € 1 mln)

	2011	%
Subsidies	136	44,1
Salarissen en kosten ondersteuning	59	19,1
Materiële uitgaven	111	36,1
Rente en afschrijvingen	2	0,8
Totaal	308	100,0

Lasten

■ 2009 ■ 2010 ■ 2011 ■ 2012 ■ 2013 ■ 2014

De inkomsten uit doeluitkeringen in exploitatie stijgen vanaf 2012 tot en met 2014. Dit komt door de stijging van de overlopende passiva uitgaven, met name natuurcompensatie Westerschelde (NPW inclusief Waterdunen), ILG, de N62 en de Tunnel Sluiskil. Dividend, rente en overige baten stijgt in 2010 met ruim € 30 miljoen in verband met een incidenteel hoger divi-

dend van de NV Westerscheldetunnel. In 2012 daalt het DELTA dividend met € 15 miljoen en in 2013 en 2014 is het DELTA dividend volledig geraamd als PM. In de overige baten zitten ook incidentele bijdragen in verband met verkoop gronden Perkpolder en Waterdunen en incidentele overige bijdragen derden.

Begroting 2011 per programma

De inkomsten van de Provincie bestaan uit twee onderdelen: Uitkering van het Rijk en eigen inkomsten zoals opcenten op Motorrijtuigenbelasting, dividend en rentebaten.

In de uitkeringen van het Rijk wordt een onderscheid gemaakt tussen de uitkering uit het provinciefonds, die vrij besteedbaar zijn en de doeluitkeringen, die verkregen worden ter besteding aan een bepaalde beleidstaak, zoals openbaar vervoer & infra-

structuur, jeugdhulpverlening en investering landelijk gebied. Decentralisatie uitkeringen via het provinciefonds voor een projectperiode zijn; Cultuurparticipatie 2009 t/m 2012, monumenten incidenteel in 2010, vanaf 2011 t/m 2014; bodemsanering, externe veiligheid en stedelijke vernieuwing. N.B. Bij de doeluitkeringen zijn er ook inkomsten op projecten gesubsidieerd door de EU.

De provinciale baten verlopen als volgt:					(bedragen x € 1 mln)
Programma		Lasten x € 1 mln	Baten x € 1 mln	Saldo x € 1 mln	
1	Sociaal beleid	12	0	12	
2	Jeugdzorg	30	-29	1	
3	Cultuur	27	-1	26	
4	Openbare orde en Veiligheid	2	0	2	
5	Bestuur	12	0	12	
6	Economie	6	-7	-1	
7	Toerisme en Recreatie	3	-1	2	
8	Landbouw en Visserij	1	0	1	
9	Onderwijs	2	0	2	
10	Mobiliteit	85	-49	36	
11	Verkeersveiligheid	13	-7	7	
12	Milieu	16	-3	14	
13	Ruimtelijke omgeving	28	-14	14	
14	Watermanagement	7	-2	6	
15	Natuur en Landschap	48	-38	10	
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien		13	-129	-116	
Resultaat voor bestemming		307	-280	27	
Mutatie in de reserve		11	39	-27	
Resultaat na bestemming		319	-319	00	

Het resultaat na bestemming is € 0 miljoen omdat de incidenteel nog niet bezuinigde kosten als gevolg van de structurele korting op het provinciefonds, uit de algemene reserve opgevangen wordt.

Verdeling lasten per domein en per programma.

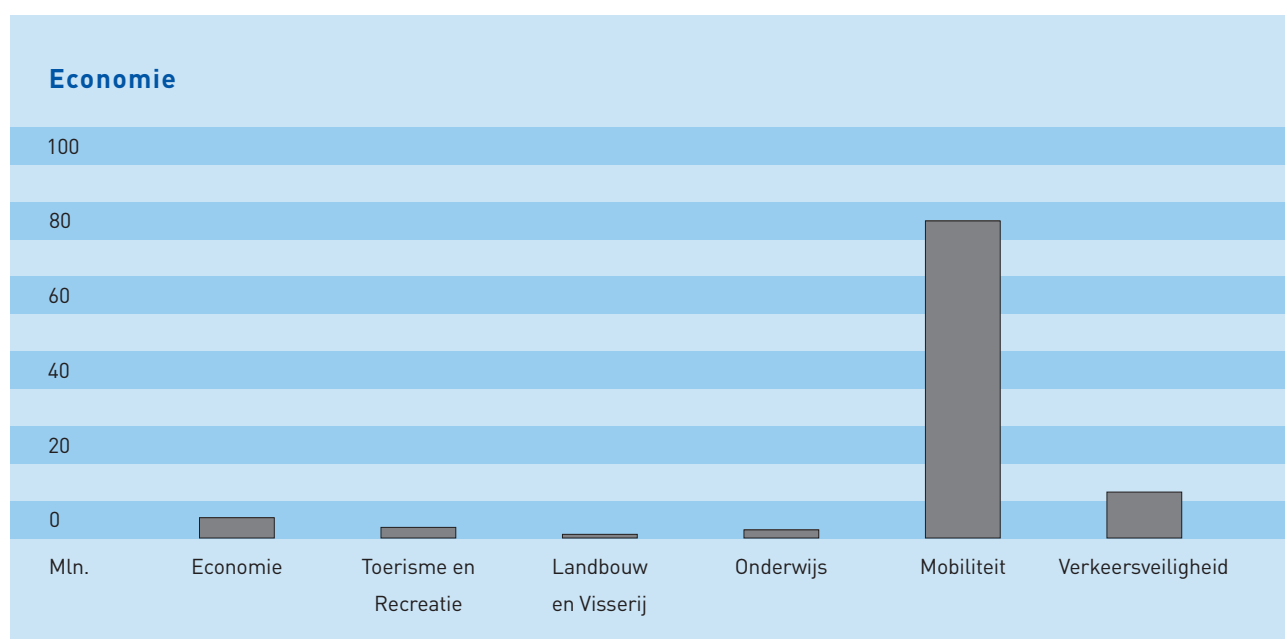
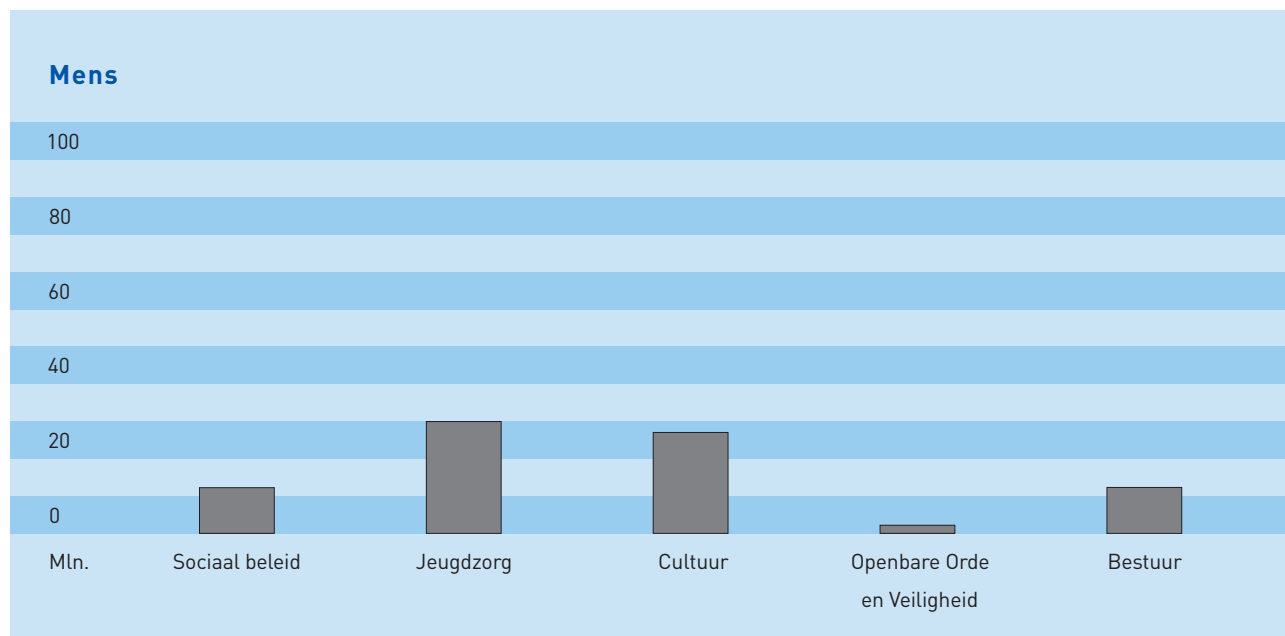
De verdeling van de lasten zijn hierna aan de hand van de verschillende domeinen (Mens, Economie en Omgeving) verdeeld naar de afzonderlijke programma's. De totale lasten (€ 307 miljoen) bestaat uit de Algemene dekkingsmiddelen

en onvoorzien ad € 13 miljoen en de verschillende programma's ad € 294 miljoen. Het totaal van de programma's vertaald naar domeinen is als volgt gesplitst;

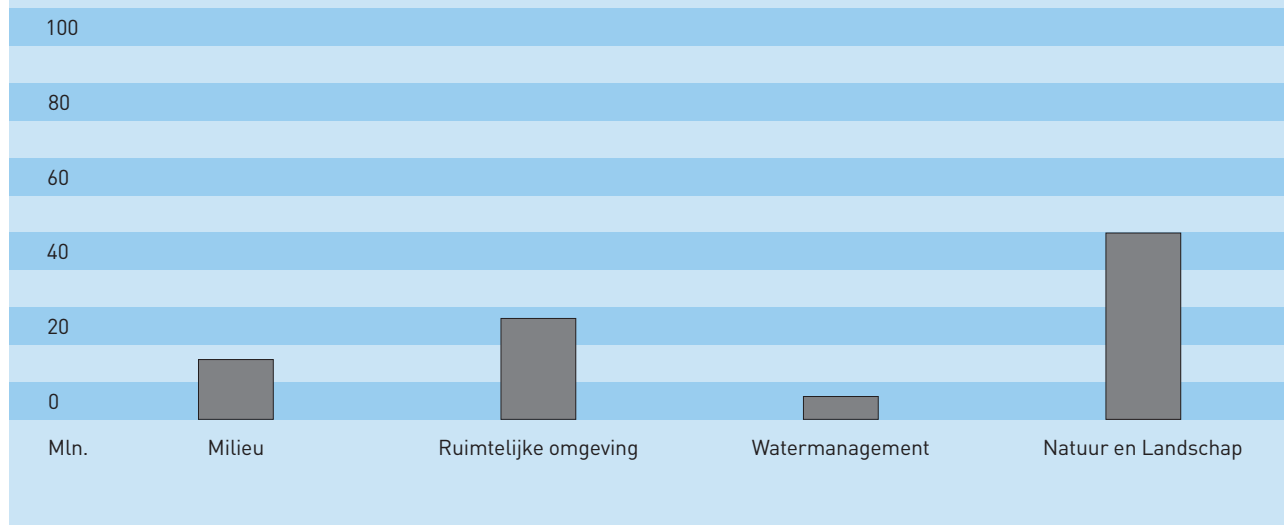
- Mens € 90 miljoen,
- Economie € 105 miljoen,
- Omgeving € 99 miljoen.

Door de investeringsuitgaven in de N62 en de Tunnel Sluiskil omvat het programma Mobiliteit bijna 30 procent van de totale programma's.

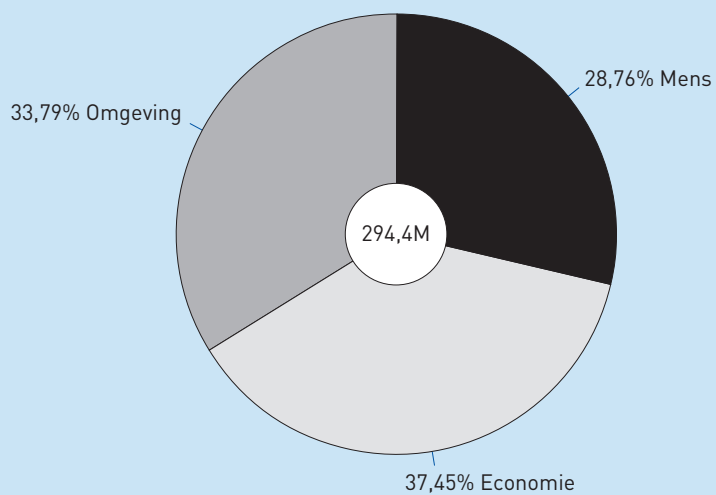
Lasten programma per domein

Omgeving

Totaal

Mens

De Provincie Zeeland riep 2010 uit tot het Zeeuws Jaar van de Fiets

2. Mens

Toelichting bij het schema van de beleidsnota's van Provinciale Staten en uitvoeringsnota's van Gedeputeerde Staten, zoals weergegeven op de volgende pagina. De begroting is gebaseerd op het beleid dat in de verschillende beleidsnota's is opgenomen. Momenteel is niet in alle beleidsnota's of uitvoeringsnota's opgenomen wanneer er een voortgangsrapportage is en/of er een evaluatie plaatsvindt als voorbereiding op het opstellen van de nieuwe nota. In de nieuwe beleidsnota's wordt dit wel meegenomen. In de voorjaarsconferentie 2009 hebben Gedeputeerde Staten de volgende richtlijnen vastgesteld: bij de beleidsnota's van Provinciale Staten is het gebruikelijk de looptijd van de beleidsnota's op vier jaar te zetten, enkele nota's hebben een afwijkende beleidsperiode. De voortgangsrapportage aan Provinciale Staten is (dient) gepland (te worden) in het 1^e kwartaal van het derde jaar en de evaluatie uiterlijk het 4^e kwartaal van het laatste jaar van de beleidsperiode, zodat de leermomenten meegenomen kunnen worden in de nieuwe beleidsnota voor de vervolgperiode.

De uitvoeringsnota's van Gedeputeerde Staten hebben het karakter van enerzijds een jaarlijkse uitwerking van de beleidsnota in een actieprogramma voor dat jaar (inclusief evaluatie van uitvoeringsprogramma van het vorig jaar) en anderzijds is die van de meerjarige een jaarlijks geactualiseerd (meerjarig) beheersprogramma. De minimale meerjarige tijdshorizon is die van de meerjarige programmabegroting plus één jaar (bijvoorbeeld 4e kwartaal actie programma 2011-2014 + 2015). Dan kan dat beheersplan ook direct gebruikt worden voor de planning van de volgende meerjarenbegroting (2012-2015). Beiden dienen actueel te zijn voor de raming in de meerjaren begroting en voor onderbouwen en beoordelen van de prioriteiten in de voorjaarsconferentie. Daarom zijn (dienen) de beheersplannen in het 4^e kwartaal gepland (te worden) of het 1^e kwartaal, zodat tijdig eventuele knelpunten bij de beoordeling van prioriteiten voor de nieuwe programmabegroting meegenomen kunnen worden.

Beleidsnota's Domein Mens

Eventueel start notitie	PS	Vaststelling																								
Beleidskader	PS																									
Beleidsnota	PS																									
Uitvoeringsnota/kader	GS																									
Domein Mens			1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e
Programma 1 Sociaal Beleid																										
Beleidsprogrammering Sociale Zorg 2008-2009+2010	06/08	PS																								
Jaarplan Sociale Zorg	jaarlijks				V																					
Beleidsprogrammering Sociale Zorg 2011-20??	medio/11														PS											
Sportnota 2008-2009+2010	06/08	PS																								
Jaarplan sportnota	jaarlijks				V																					
Sportnota 2011-20??	medio/11														PS											
Nota integraal jeugdbeleid 2007-2011	02/08																									
Jaarplan integraal jeugdbeleid	jaarlijks				V																					
Programma 2 Jeugdzorg																										
Beleidskader Jeugdzorg 2009-2012	12/08			PS											V											
Uitvoeringsprogramma jeugdzorg Zeeland 2009-2012	sept					V								V												
Programma 3 Cultuur																										
Cultuur continu nota II 2009-2012	12/08																									
Cultuurhistorie en monumenten 2007-2012	12/06																									
Museumbeleid 2006-2012	12/08																									
Mediabeleid 2006-2009	09/06																									
Nota Omroep Zeeland in een veranderend medialandschap 2009-2014	04/10																									
Immaterieel cultureel erfgoed en archieven 2009-2012	12/08																									
Archeologie 2006-2012	12/08	V																								
Provinciaal bibliotheekbeleid 2009-2012	4 ^e KW/09																									
Kunstennota 2009-2012	12/08		PS																							
Programma 4 Openbare Orde en Veiligheid																										
Beleidskader Integratie veiligheid 2009-2013	04/09														V											
Werkplan Openbare Orde & Veiligheid	?														V											
Programma 5 Bestuur																										
Beleidsnota Europa Provincie Zeeland (onbepaalde tijd)	12/06																									
Afsprakenregeling Scheldemondfonds (onbepaalde tijd)	05/08	PS												V												
Beleidsnota Promotie 2008-2012	03/08	PS																								
Actieplan Promotie	jaarlijks													V												

Index

De kolommen per kalenderjaar zijn nog opgesplitst in kwartalen; de letters zijn ingevuld in de kwartalen indien vastgesteld.

V = Voortgangsrapportage

E = Evaluatie

PS = Vastgesteld in PS

GS = Vastgesteld in GS

2.1 Programma 1

Sociaal beleid

Inleiding

Voor beleidsthema's uit het sociale domein, wil de Provincie vanuit het bestuursakkoord vanuit vier rollen actief zijn:

- Wettelijke taken: Jeugdzorg en 2^e lijnsondersteuning gemeenten (backoffice Wmo, sportraad, etcetera);
- De pro-actieve rol uit het Bestuursakkoord: het periodiek signaleren en agenderen van maatschappelijke vraagstukken en tekortkomingen -> een instrument is een Zeeuws Sociaal-cultureel Planbureau;
- Een re-actieve rol. Deze rol geldt voor alle sociale thema's die niet vallen onder de hierboven genoemde rollen. Deze thema's vullen we in volgens het Desgevraagd-principe. Dat houdt in: de Provincie biedt op verzoek van Zeeuwse gemeenten en/of partners (vanwege schaal, expertise, middelen) hulp bij de aanpak van een thema;
- In Zeeland vullen we de provinciale kerntaak 'regionaal omgevingsbeleid' integraal in, dus inclusief sociale omgevingskwaliteiten[1]. Deze kwaliteiten wegen in de totale belangenafweging van regionaal omgevingsbeleid - naast de ruimtelijke en economische kwaliteiten - evenredig mee.

De rolopvatting - ook met betrekking tot sociaal beleid - is in Provinciale Staten vastgesteld in maart 2010. Op basis van het door Provinciale Staten vastgestelde "model 2" richten we ons hierbij op de bovengemeentelijke infrastructuur. Op specifieke en voor de Zeeuwse samenleving belangrijke thema's zal de Provincie als gebiedsautoriteit acteren als er sprake is van een bovengemeentelijk of provinciaal belang. In overleg met gemeenten kan de Provincie in het sociale domein taken oppakken, maar stelt daarbij geen nieuwe beleidsvoorwaarden. De bijdrage van de Provincie aan gemeentelijke taken is tijdelijk en er op gericht om het bestuursorgaan in staat te stellen zelf zijn verantwoordelijkheid te nemen. Hierbij past een selectief en robuust stimuleringsbeleid.

Het onderhouden en versterken van de sociale infrastructuur omvat een groot aantal deelaspecten. In dit programma zijn deze uitgewerkt op basis van het Beleidskader sociale zorg 2008-2010, dat in juni 2008 door Provinciale Staten werd vastgesteld en in december 2009 werd verlengd tot en met eind 2010. De in het collegeprogramma "Nieuwe verbindingen" opgenomen voornemens zijn in dit programma verwerkt. Hierin staat meer in detail ons beleid beschreven en worden subsidiemogelijkheden weergegeven. We onderscheiden daarbij vijf programma's casu quo doelstellingen; Bovendien zijn er verschillende demonstratieprojecten "Zeeuws model", die in 2011 nog doorlopen. Door Provinciale Staten is een motie

aangenomen om per medio 2011 een nieuw beleidskader voor te leggen, zodat PS in nieuwe samenstelling daarover kunnen besluiten. Dit geldt ook voor de Sportnota.

Dat leidt er toe dat eind 2010 een beleidskader aan Provinciale Staten zal worden voorgelegd, waarbij een versobering van de huidige subsidiemogelijkheden plaatsvindt voor het jaar 2011. Centraal uitgangspunt in 2011 blijft dat provinciale bijdragen zoveel mogelijk gericht worden op projecten, zodat met tijdelijke middelen structurele verbeteringen worden bereikt in de sociale infrastructuur. Ook de huidige programma's blijven in essentie in stand. Daarmee wordt mede invulling gegeven aan de bezuinigingen.

Om in 2011 aan PS in nieuwe samenstelling een nieuw beleidskader te kunnen presenteren, wordt reeds nu gewerkt aan een nieuwe sociale agenda. Deze sociale agenda zal worden gebaseerd op "de sociale staat van Zeeland 2010", de gedachtewisseling daarover met veldpartijen, het in 2010 met gemeenten af te sluiten Bestuursakkoord en de opvattingen van Provinciale Staten. Ook de demografische veranderingen spelen hierin een belangrijke rol. Het spreekt voor zich dat we ons bij deze sociale agenda zullen laten leiden door de taakopvatting zoals hierboven beschreven. Zo nodig zal er een tekstuele begrotingswijziging plaatsvinden.

Jeugd en ouderen

De demografische veranderingen in Zeeland brengen met zich mee dat het aantal jeugdigen afneemt en het aantal ouderen toeneemt. Bij de sociale agenda zullen we ook daarom aandacht moeten hebben voor de positie van jeugdigen en het ouderenbeleid in Zeeland. De huidige nota Integraal jeugdbeleid loopt tot 31 december 2011.

Gesubsidieerde instellingen

Onder het programma sociaal beleid vallen tevens de budgetsubsidies aan Scoop, Klaverblad, SportZeeland en Adesse (voorheen de Telefonische Hulpdiensten Zeeland).

Deze instellingen worden in 2011 geconfronteerd met bezuinigingen en een eventueel andere taakopvatting. Hierover is overleg gaande.

Daarnaast wordt op semi-structurele basis subsidies verleend aan de ZVKK (Zeeuwse Vereniging voor Kleine Kernen),

Splinter en Scouting Zeeland. Ook met hen wordt overlegd over de gevolgen van de nieuwe taakopvatting in relatie tot de bezuinigingen. In het kader van de steunfunctie WMO subsidiëren we ook in 2011 het College van Zorg en Welzijn.

Relevante beleidsnota's in dit programma:

- Beleidskader sociale zorg;
- Sportnota;

- Nota Integraal Jeugdbeleid.

[1] **Sociale omgevingskwaliteit:** zoals een leefbare en veilige woonomgeving met aantrekkelijke en bereikbare voorzieningen, ook op het platteland, voor mensen toegankelijke natuur, veilige fiets- en wandelroutes, goed onderwijs, voldoende sport- en bewegingsmogelijkheden, speelgelegenheid voor kinderen en sociale ontmoetingsplekken op bereikbare afstand.

Wat willen we bereiken?

Het maatschappelijk effect dat we met het sociaal beleid beogen, wordt alleen bereikt dankzij inspanningen van vele partijen. Gemeenten hebben een primaire rol, instellingen voor zorg en welzijn voeren uit. Problemen die zich voordoen, of dat nu gaat om sociaal isolement bij ouderen of over voldoende opvangvoorzieningen voor zwerfjongeren, kunnen alleen met en vooral door andere partijen worden behaald.

In ondermeer het sociaal rapport 2004 is een aantal belangrijke kenmerken van de Zeeuwse bevolking in beeld gebracht, die samen iets zeggen over het geformuleerde maatschappelijk effect. De belangrijkste daarvan worden bij de desbetreffende

doelstellingen weergegeven. In 2009 is een nieuw rapport Sociale Staat van Zeeland opgesteld, zodat de veranderingen in de sociale variabelen zichtbaar worden (kengetal).

De inspanningen die de Provincie op het sociale terrein doet, zijn concreet vertaald in de uitvoering van de Beleidsprogrammering Sociale Zorg en de bijbehorende beleidsregels. In de begroting wordt hiervan een korte samenvatting gegeven (prestatie-indicator).

In de jaarlijkse voortgangsrapportage sociale zorg wordt meer en detail informatie verstrekt over de voortgang van het beleid en de verschillende projecten.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0103

Een gezonde en actief betrokken samenleving waarin iedereen kan meedoen, gelijke kansen heeft en waarin de nodige zorg en voorzieningen aanwezig zijn.

Waar aan kunnen we zien of alles bereikt is?

In het sociaal rapport (2004) zijn een groot aantal "sociale variabelen" gemeten. Daarmee was de Ausgangssituatie bekend. In 2009 is de ontwikkeling van deze variabelen opnieuw in beeld gebracht (bron: Sociale Staat van Zeeland: provinciaal rapport 2009). Aangezien het beleidskader voor 2011 nog moet worden opgesteld, hebben we in de begroting vooralsnog de doelstellingen uit de begroting 2010 opgenomen. Waar moge-

lijk hebben we de referentiewaarden en streefwaarden aangepast. Met de beleidsprogrammering 2011 die eind 2010 zal worden voorgelegd aan de Provinciale Staten zal zo nodig een tekstuele begrotingswijziging worden toegevoegd. Over de voortgang van de projecten en activiteiten wordt ook afzonderlijk gerapporteerd in de voortgangsrapportage sociale zorg (najaar 2011).

Effect	Doelstelling
Een gezonde en actief betrokken samenleving waarin iedereen kan meedoen, gelijke kansen heeft en waarin de nodige zorg en voorziening- en aanwezig zijn.	Het bevorderen van leefbaarheid en sociale samenhang in wijken, kernen en buurten 010301 Indicatoren: - Het aantal mensen dat aangeeft een positieve binding te hebben met dorp of stad: Streefwaarde 2011 handhaven op de waarde van 2004: 77%. De laatst gemeten referentiewaarde is van 2009: 70%; - Percentage deelname vrijwilligerswerk: Streefwaarde 2011 handhaven op 29% in 2011 (referentiewaarde 2009: 29%).
	We willen bereiken dat alle groepen mee kunnen doen aan de samenleving 010302 Indicatoren: - Afname van het aantal dak- en thuislozen met 10% in 2011 (221 in 2007). Overigens is structurele monitoring van deze gegevens nog niet geregeld waardoor er geen zekerheid gegeven kan worden of deze gegevens over 2011 ook geleverd kunnen worden; - Toename van het aantal officieel geregistreerde toegankelijke objecten (40 in 2008, 32 in 2009) in Zeeland met 10% in 2012. De streefwaarde voor 2011 vooralsnog handhaven op 32. Er wordt nog steeds gezocht naar een betere indicator voor toegankelijkheid; - Het aantal vrouwen in provinciale adviescommissies verhogen tot 40% in 2012 (was <25% in 2006 en 26,3% in 2009). Streefwaarde 2011 is 40%.
	We streven naar een verbetering van het leefklimaat voor alle Zeeuwse jeugdigen van 0-23 jaar 010303 Indicatoren: - De methodiek van het resultaatgericht sturen en verantwoorden (Result Based Accountability kortweg RBA) is in 2011 toepasbaar voor de thema's uit de nota Integraal jeugdbeleid; - Het aantal provinciale jeugdparticipatieprojecten (streefwaarde: bij 50% van het aantal beleidsnota's in de periode 2008 tot en met 2011 wordt de jongerendenktank ingezet). In 2009 waren de jongeren van JouwZeeland (de denktank) betrokken bij Maand van de Vrijheid, Film by the Sea, Provinciale voorronden Nationaal Jeugddebat en Op Weg Naar het Lagerhuis, Nieuw Zeeland, PZC debat, Leren voor Duurzame Ontwikkeling, Stuurgroep Onderwijs, demonstratieproject Natuur en Gezondheid, Klankbordgroep Sociale Staat van Zeeland, I-debate, Verkeersveiligheid, Contacta, Taskforce Onderwijs en het Kustbeleidsplan. Hieronder valt een gedeelte van de doelstelling uit Nieuwe verbindingen: Integraal jeugdbeleid. Zie verder de doelstellingen van programma 2.
	We bevorderen de lichamelijke en geestelijke gezondheid van Zeeuwen 010304 Indicatoren: Het oorspronkelijke doel om het aantal Zeeuwen dat voldoet aan de NNGB norm

voor bewegen te verhogen tot 65% in 2012 is reeds in 2009 gehaald. In 2009 was het namelijk 68%. De streefwaarde voor 2011 is 69%;

- Zeeuwen met gezondheidsbeleving "goed" 74% in 2004, (sociaal rapport 2004) handhaven is reeds behaald in 2009. Streefwaarde 2011 is 80%.

We zetten in op bereikbare en goede zorg voor iedereen

010305

Indicatoren:

- Streefwaarde overschrijding aanrijtijden ambulances in 2011: 10%. De overschrijding aanrijtijden ambulances was eind 2009 ruim 13% en in 2008 17,7% (bron: Ambulance Zorg Nederland);
- Percentage uitstroom gezondheidszorg/gebruik buiten Zeeland monitoren (Uit de cijfers van de 0-meting van eind 2008 blijkt dat uitstroom voor onder andere ziekenhuiszorg ligt tussen de 20 en 26% (incl. academische centra), terwijl de instroom zeer beperkt is. In werkgroepverband wordt nagegaan of maatregelen denkbaar zijn die ertoe kunnen leiden dat uitstroom verkleint en instroom vergroot wordt. De daadwerkelijke invloed van de Provincie hierop is zeer beperkt.

Innovatie/projectuitvoering/onderzoek

010306

Onder deze administratieve doelstelling vallen kosten van activiteiten die bijdragen aan diverse eerder genoemde doelstellingen (onder andere de kosten van Scoop).

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	12.227	12.756	12.449	8.833	8.399	8.025
Baten	-219	-245	-196	-196	-196	-196
Resultaat voor bestemming	12.009	12.512	12.254	8.637	8.204	7.829
Toevoeging reserve	250	598	40	0	0	0
Onttrekking reserve	-254	-250	-518	-112	-8	0
Resultaat na bestemming	12.005	12.860	11.776	8.525	8.195	7.829

Financiële analyse

Toelichting verloop meerjarenraming 2011-2014

Het resultaat van het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 3.617.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 402	Bezuinigingen Sociale Zorg *
-/- 1.600	Beleidsprogrammering Sociale Zorg t/m 2012 *
-/- 320	Bezuinigingen gelieerde en gesubsidieerde instellingen
-/- 479	Demonstratieprojecten nieuwe verbindingen (nv) sociaal stedenbeleid t/m 2012
-/- 655	Prioriteit projecten t/m 2011
-/- 145	Apparaatskosten
-/- 16	Overige verschillen
-/- 3.617	Totaal

* De prioriteit Beleidsprogrammering Sociale Zorg (€ 1.600) is toegekend tot en met 2011. Daarnaast komt een deel van de bezuinigingen ter invulling van de provinciale taakstelling ten laste van de middelen voor de Beleidsprogrammering.

Het resultaat van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 433.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 320	Bezuinigingen gelieerde en gesubsidieerde instellingen
-/- 87	Demonstratieprojecten (nv) sociaal stedenbeleid t/m 2012
-/- 26	Overige verschillen
-/- 433	Totaal

Het resultaat van het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 375.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 320	Bezuinigingen gelieerde en gesubsidieerde instellingen
-/- 55	Overige verschillen
-/- 375	Totaal

Toelichting historisch perspectief 2009-2011

Het resultaat op het programma stijgt in 2010 ten opzichte van 2009 met € 503.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
259	Demonstratieprojecten (nv) Fasering is gestart in 2009
225	Prioriteit Giro d'Italia in 2010
200	Prioriteit Tour de France in 2010
-/- 298	Apparaatskosten
64	Integraal Jeugdbeleid: Fasering
53	Overige verschillen
503	Totaal

Het resultaat op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 258.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 225	Prioriteit Giro d'Italia 2010
-/- 200	Prioriteit Tour de France 2010
-/- 320	Bezuinigingen gelieerde en gesubsidieerde instellingen
263	Apparaatskosten
429	Beleidsprogrammering Sociale Zorg andere verdeling 2011: Fasering
-/- 58	Lagere ramingen
-/- 59	Bezuiniging Prioriteit kindertelefoon
-/- 51	Incidenteel restant budget Senior Games
-/- 37	Overige verschillen
-/- 258	Totaal

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 7.3 Toelichting mutatie reserves per programma.

2.2 Programma 2 Jeugdzorg

Inleiding

In dit programma is zowel de jeugdzorg als het preventieve jeugdbeleid opgenomen.

Het provinciaal bestuur is ingevolge de Wet op de Jeugdzorg verantwoordelijk voor de instandhouding van het Bureau Jeugdzorg en voor voldoende verantwoorde jeugdzorg.

Om hieraan invulling te geven stellen Provinciale Staten eens in de vier jaar de kaders vast door middel van het Beleidskader Jeugdzorg. Eind 2008 is door Provinciale Staten het beleidskader voor de periode 2009 tot en met 2012 vastgesteld.

Daarnaast stellen Gedeputeerde Staten ieder jaar in september een Uitvoeringsprogramma op waarin zij, naast een terugblik op het afgelopen jaar, de actiepunten en voornemens voor het komende jaar verwoorden, met de daarbij behorende

financiële inzet. In 2009 is gestart met een evaluatie van de jeugdzorg (inclusief Intensieve Pedagogische Thuishulp en pleegzorg) en rond de zomer van 2011 zijn hiervan de eerste resultaten bekend.

Door een intensievere inzet op het preventief jeugdbeleid via de Task Force Jeugd Zeeland zal op termijn de druk op de jeugdzorg verminderen. De inzet van de Task Force Jeugd is gericht op de totstandkoming van Centra voor Jeugd en Gezin (CJG's) in Zeeland vanaf 2011 met als uiteindelijk doel de implementatie van een gestroomlijnde afstemming tussen preventief jeugdbeleid en jeugdzorg.

Wat willen we bereiken?

Het jeugdzorgbeleid van de Provincie Zeeland is er op gericht om hulp te bieden in een zo licht mogelijke vorm, in een zo vroeg mogelijk stadium en zo dicht mogelijk bij huis. Het hulpaanbod

moet er bovendien op gericht zijn om de eigen mogelijkheden van cliënten en mensen in hun naaste omgeving om zelf problemen het hoofd te bieden, te activeren en te versterken.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0202

Het voorkomen en wegnemen van opgroei- en opvoedingsproblemen.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Bij de jeugdzorg zijn we gebonden aan de kaders van de Wet op de Jeugdzorg en het daarbij behorende financiële kader.

Effect	Doelstelling		
Het voorkomen en wegnemen van opgroei- opvoedingsproblemen.	Cliënten in de jeugdzorg snel, effectief en efficiënt helpen		
	020201		
	Indicatoren:		
	• Aantal kinderen / ouders op de wachtlijst voor geïndiceerde jeugdzorg:		
	referentiewaarde per 01/01/10	streefwaarde per 01/01/11	streefwaarde per eind 2011
	11	0	0

Wachttijsten voor geïndexeerde jeugdzorg: de landelijke norm is dat binnen negen weken de geïndexeerde jeugdzorg wordt verleend. De wachtlijst bestaat uit de kinderen / ouders die langer dan negen weken moeten wachten op zorg. In 2009 is met behulp van substantiële extra middelen een versnelling in de aanpak van de wachtlijsten uitgevoerd, waardoor eind 2009 de wachtlijst langer dan negen weken tot nul werden gereduceerd. In lijn met het collegeprogramma is ons streven om vanaf eind 2010 de wachttijden terug te dringen tot maximaal vier weken. Vanaf 1 januari 2010 wordt dit gemonitord.

- Wachttijst AMK voor onderzoek:

referentiewaarde	streefwaarde	streefwaarde
per 01/01/10	per 01/01/11	per eind 2011
0	0	0

Wachttijsten Algemeen Meldpunt Kindermishandeling (AMK) van Bureau Jeugdzorg: De (landelijke) norm is dat er binnen vijf werkdagen na melding van het vermoeden van kindermishandeling een onderzoek start. De wachtlijst bij het AMK bestaat uit het aantal meldingen waarbij het onderzoek na vijf dagen nog niet is gestart.

Het reguleren van de instroom van jongeren in de jeugdzorg

020202

Indicatoren:

- 24-uurs bereikbaar Bureau Jeugdzorg Zeeland (BJZ). BJZ is ook in 2011 24 uur bereikbaar via crisisdienst/Kindertelefoon;
- Uiterlijk in 2011 mag de gemiddelde doorlooptijd tussen aanmelding en indicatie maximaal zestig dagen duren (in 2010 dient dit bij 40% van de aanmeldingen zo te zijn). Over 2009 was de gemiddelde doorlooptijd nog 91 dagen;
- Er zijn in 2011 geen wachtlijsten bij het Advies en Meldpunt Kindermishandeling. Er was in 2009 geen wachtlijst bij het AMK;
- In 2011 is er 20% minder instroom in de Zeeuwse jeugdzorg ten opzicht van 2007 (aantal meldingen 1.164 jeugdigen bij 100.000 gewogen jeugdigen maar exclusief AWBZ-aanmeldingen). In 2009 ging het om 1.913 aanmeldingen. Dit is door nieuwe wetgeving evenwel inclusief AWBZ.

Het zorgdragen dat vanuit de Centra voor Jeugd en Gezin gewerkt wordt met effectieve methoden

020203

Indicatoren:

- In 2012 werken in alle gemeenten de CJG's met (bewezen) effectieve methodieken bij het ondersteunen van en hulp aan opvoeders;
- In 2012 hebben gemeenten, Provincie en instellingen een keuze gemaakt voor de in te zetten effectieve methodieken voor signaleren van opvoed- en opgroei problemen en voor hulp aan kinderen en jongeren.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	35.254	31.823	30.118	29.633	29.598	29.570
Baten	-31.788	-29.020	-29.046	-28.922	-28.918	-28.915
Resultaat voor bestemming	3.467	2.803	1.072	711	679	655
Toevoeging reserve	642	129	0	0	0	0
Onttrekking reserve	-1.555	-641	-128	0	0	0
Resultaat na bestemming	2.553	2.290	943	711	679	655

Financiële analyse

Toelichting verloop meerjarenraming 2011-2014

Het resultaat van het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 361.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 304	Prio Preventief jeugdbeleid t/m 2011
-/- 57	Overige verschillen & bezuinigingen
-/- 361	Totaal

Het resultaat van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 32.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 32	Diverse verschillen & bezuinigingen
-/- 32	Totaal

Het resultaat van het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 24.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 24	Diverse verschillen & bezuinigingen
-/- 24	Totaal

Toelichting historisch perspectief 2009-2011

Het resultaat op het programma daalt in 2010 ten opzichte van 2009 met € 664.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 458	Prio integraal jeugdbeleid: Fasering
-/- 278	Prio preventief jeugdbeleid: Fasering
102	Apparaatskosten
-/- 30	Overig
-/- 664	Totaal

Het resultaat op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 1.731.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 1.642	Prio integraal jeugdbeleid t/m 2010
-/- 373	Prio preventief jeugdbeleid
284	Overig
-/- 1.731	Totaal

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 7.3 Toelichting mutatie reserves per programma.

2.3 Programma 3 Cultuur

Inleiding

Kunst en cultuur zijn een onmisbare schakel in de Zeeuwse samenleving. Zij vormen als het ware het cement van deze samenleving. Cultuur als drager van de culturele identiteit vormt één van de verbindende elementen. Daarnaast maakt cultuur duidelijk hoe veelkleurig en veelzijdig onze samenleving is. Cultuur heeft niet alleen een intrinsieke waarde doordat het mogelijkheden biedt tot genereren, herkennen, verbazen en verwonderen, maar ook doordat het kan aanzetten tot kritische reflectie.

Tot slot is cultuur een belangrijk instrument voor regionale ontwikkeling door de daarin opgesloten bijdragen aan toerisme en recreatie, economie en ruimtelijke ordening. Kunst en cultuur leveren daarmee een belangrijke bijdrage aan een goed woon- en leefklimaat voor alle inwoners van Zeeland. Om cultuur deze rollen te kunnen laten spelen, is een zo gevarieerd en gespreid mogelijk cultureel aanbod noodzakelijk, evenals een zo groot mogelijke cultuurparticipatie en versterking van de culturele factor in de samenleving.

In december 2008 hebben de Staten de nota Cultuur Continu II 2009-2012 vastgesteld: het algemeen kader waaronder de

verschillende beleidsnota's vallen aangevuld met die onderdelen die niet direct vallen onder (één van) de beleidsnota's. Het beleid voor archeologie, bibliotheekwerk, cultuurhistorie & monumenten, immaterieel erfgoed & archieven, kunsten en musea is vastgelegd in beleidsnota's met een looptijd tot en met 2012.

In april 2010 is het provinciaal mediabeleid vastgesteld met de nota "Omroep Zeeland in een veranderend medialandschap 2009-2014".

Er is geen geplande voortgangsrapportage voor 2011.

In verband met de decentralisatieuitkering van het Rijk t/m 2012 zijn de projecten met dit geld ook voor het merendeel uitgezet tot en met 2012 met cofinanciering van de Provincie. Tot 2012 is de bezuiniging vooral van invloed op de middelen voor archeologie. Na 2013 is nog niet bekend hoe de decentralisatie uitkering verder verloopt, maar zijn de provinciale budgetten wel aan de bezuinigingen onderhevig, wat invloed heeft op de subsidieverlening.

Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn de versterking van het culturele bewustzijn van inwoners en bezoekers van Zeeland. Dit willen we realiseren door het vergroten van het publieksbereik en de actieve participatie in kunst en cultuur via onder andere de versterking van de culturele infrastructuur.

Om dit te kunnen bereiken moeten we er mede voor zorgen dat er een gevarieerd en gespreid cultureel aanbod in Zeeland tot stand komt, waarbij de variatie en de spreiding zich doen gelden op meerdere aspecten zoals discipline, regio en bevolkingsgroep. Belangrijk daarbij is ook de (artistieke) kwaliteit van dit aanbod in de gaten te houden. Cultureel aanbod dient daarbij breed te worden gezien. Het is het geheel aan organisaties, instellingen en activiteiten op het terrein van de kunsten en het culturele erfgoed. Bij het totstandkomen van dit aanbod

zijn de Zeeuwse gemeenten en een groot aantal Zeeuwse culturele instellingen en organisaties onze natuurlijke partners. Onze rol is hierbij die van subsidiegever en pleitbezorger.

Wij vinden dit van belang omdat:

- Cultuur zet aan tot creativiteit en biedt mogelijkheden tot genieten (vrijtijdsbesteding);
- Cultuur maakt mensen zich bewust van hun eigen culturele identiteit en draagt daarmee bij aan regionale herkenning en gaat vervreemding tegen;
- Cultuurparticipatie is zowel voor de ontwikkeling van de individuele mens als vanuit het oogpunt van een rijker sociaal leven van belang;
- Cultuur ook belangrijk is voor het toerisme en de economie van Zeeland.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0301

De versterking van het culturele bewustzijn van inwoners en bezoekers van Zeeland door het vergroten van het publieksbereik en de actieve cultuurparticipatie, evenals de versterking van de culturele infrastructuur.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Het culturele aanbod in Zeeland is veelvormig en in de meeste gevallen kleinschalig. Een groot aantal organisaties en instellingen, veelal vrijwilligers, zorgt voor de totstandkoming ervan. Het bereiken van de provinciale doelstellingen is om meerdere redenen op korte termijn niet haalbaar. Daarnaast is het moeilijk in absolute cijfers, dan wel in percentages vast te leggen wanneer het aanbod compleet is, dan wel de cultuurparticipatie het gewenste niveau heeft bereikt. Belangrijke randvoorwaarden daarbij zijn middelen en infrastructuur. De Provincie is niet de enige, maar wel één van de belangrijk-

ste spelers op dit gebied. De Provincie kan door haar overal view en het inzetten van haar middelen andere belangrijke partners (gemeenten en culturele organisaties in Zeeland) activeren en stimuleren om de beoogde doelstellingen te realiseren.

Als basis voor deze provinciale rol gelden de diverse uitgebrachte uitvoeringsnota's onder meer op het terrein van het cultureel erfgoed, Cultuur continu 2009-2012 en de nieuwe provinciale kunstnota 2009-2012.

Effect	Doelstelling
De versterking van het culturele bewustzijn van inwoners en bezoekers van Zeeland door het vergroten van het publieksbereik en de actieve cultuurparticipatie, evenals de versterking van de culturele infrastructuur.	Cultuurnota 030101 Het verhogen van de cultuurparticipatie en het vergroten van het cultureel aanbod in Zeeland. Indicatoren: • in 2012 werkt 50% van de scholen in Zeeland met een doorgaande leerlijn cultuur-educatie (referentiewaarde eind 2008: 15%, streefwaarde voor 2011: 35%); • databank cultuur (cultuurmonitor) is operationeel en bevat actuele gegevens over cultuurparticipatie en cultuuraanbod die toegankelijk zijn via een website.
	Cultuurhistorie en monumenten 030103 Behoud, ontwikkeling en ontsluiting van de cultuurhistorie en monumenten in Zeeland. Indicatoren: • Ten minste één rijksmonumentale kerk, één rijksmonumentale molen en één historische boerderij gerestaureerd in 2011; • In 2011 in samenwerking met het Rijk bijdragen aan de voortzetting van het Restauratie Opleidingsproject (ROP) waaraan ten minste vijftien leerlingen deelnemen.
	De geraamde kosten voor Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ) zijn gekoppeld aan deze doelstelling. Praktisch gezien draagt SCEZ echter ook bij aan de doelstelling- en 030108 (Immaterieel erfgoed en archieven) en 030109 (Archeologie).
	Bibliotheekwerk 030104 Het verbreden en verbeteren van de rol van het bibliotheekwerk in Zeeland. De vier basisbibliotheken in Zeeland krijgen via de afdeling PSO (Provinciale Service Organisatie) van de Zeeuwse Bibliotheek in de periode 2009-2012 ondersteuning op basis van het door de basisbibliotheken en Provincie Zeeland geaccordeerde beleidsplan.

Indicator:

- In 2011 zal via de bestaande ondersteuningsstructuur en onderlinge samenwerking worden onderzocht of gekomen kan worden tot één Zeeuwse bibliotheekorganisatie. Dit op basis van de nota Bibliotheekbeleid Provincie Zeeland, actualisatie huidig beleid voor de periode 2009-2012. Gelet op de ingrijpende gevolgen voor de huidige bibliotheken zal een dergelijke omvorming/fusie pas na 2012 vorm kunnen krijgen.

Museumbeleid

030105

Het versterken van de museale infrastructuur op provinciaal niveau.

Indicatoren:

- De in 2010 te starten voorbereiding voor een museum voor industrieel erfgoed is mede door een provinciale bijdrage eind 2011 toegankelijk;
- In 2011 wordt gestart met de uitvoering van het project toeristische ontsluiting erfgoed WO II.

Mediabeleid

030106

Het in 2011 waarborgen van een onafhankelijk, gevarieerd en kwalitatief hoogwaardig (regionaal) media-aanbod dat toegankelijk en betaalbaar is voor alle lagen van de bevolking.

Indicatoren:

	referentiewaarde 2009	streefwaarde 2011-2014
• Kijkcijfers gemiddeld dagbereik	31,4%	31,4% (handhaven)
• Luistercijfers radiomarktaandeel	17,4%	17,4% (handhaven)

Het percentage "gemiddeld dagbereik" betekent dat dit percentage van de totale Zeeuwse bevolking zijn televisie of radio gemiddeld dagelijks op enig moment afgestemd heeft op Omroep Zeeland. Het landelijk gemiddelde in 2009 was met betrekking tot radio 13,8% en met betrekking tot televisie 20,7% (bron: Stichting Regionale Omroep Overleg en Samenwerking - jaarverslag 2008).

Kunstenbeleid

030107

Versterking van de samenhang binnen de kunstensector alsmede het versterken van de regionale kunsteninfrastructuur.

Indicatoren:

- In 2012 is er een weekend voor de amateurkunst in alle gemeenten. De referentiewaarde in 2009: acht gemeenten;
- In 2012 is de samenwerking met alle Zeeuwse gemeenten verder ontwikkeld op basis van de in 2009 per regio (Oosterschelde, Walcheren en Zeeuws-Vlaanderen) afgesloten convenanten over inhoudelijke en financiële afspraken voor de periode 2009-2012.

Immaterieel erfgoed en archieven

030108

Behoud en de ontsluiting van het immaterieel cultureel erfgoed in Zeeland.

Indicatoren:

- SCEZ is gestart met het project “borging Zeeuwse volkscultuur” met als doel dat de Zeeuwse volkscultuur ook voor latere generaties toegankelijk is;
- De voorbereidingen van de decentralisatie van de verantwoordelijkheid voor het Zeeuws Archief van het Rijk naar de Provincie Zeeland zijn, voorzien per 31 december 2011, afgerond.

Archeologiebeleid

030109

Behoud en ontsluiting van het Zeeuwse archeologische erfgoed.

Indicatoren:

- Er is geen achterstand bij het Zeeuws Archeologisch Depot in 2012 (100% gearchi-veerd). Referentiewaarde: van de archiefdozen was eind 2009 25% gearchi-veerd; In 2011 is het streven dat is 50% gerealiseerd (2010, streefwaarde 40%);
- Alle gemeenten hebben in 2012 een gemeentelijk archeologisch beleidsplan. In 2011 beschikt 100% van de gemeenten over een archeologisch beleidsplan (referentie-waarde 2009: 30%);
- De terreinen van archeologische waarden kennen een planologische bescherming in 2012. In 2011 kent 60% van de terreinen planologische bescherming (in 2010 50%). Van de terreinen van archeologische waarden was eind 2009 35% beschermd (bron SCEZ).

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	25.473	27.379	27.225	25.118	20.900	20.204
Baten	-987	-1.924	-1.246	-1.386	-1.246	-1.246
Resultaat voor bestemming	24.486	25.455	25.979	23.732	19.654	18.958
Toevoeging reserve	200	1.505	122	15	39	39
Onttrekking reserve	-411	-735	-1.857	-464	-369	-377
Resultaat na bestemming	24.275	26.226	24.244	23.283	19.324	18.621

Financiële analyse

Toelichting verloop meerjarenraming 2011-2014

Het resultaat van het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 2.247.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
340	Beleidsnota Cultuurhistorie en monumenten 2007-2012: Fasering
141	Interreg projecten Coast Alive, Maritime Skill: Fasering
-/- 1.740	Restauratie rijksmonumenten 2010
-/- 477	Bezuinigingen gelieerde en gesubsidieerde instellingen
-/- 250	Industrieel Museum Zeeland t/m 2011
-/- 116	Beeldarchief Omroep Zeeland t/m 2011
-/- 145	Overig
-/- 2.247	Totaal

Het resultaat van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 4.078.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 1.853	Cultuurnota 2009-2012
-/- 301	Decentralisatie uitkering van het Rijk t/m 2011
-/- 681	Bezuinigingen gelieerde en gesubsidieerde instellingen
-/- 405	Beleidsnota Cultuurhistorie en monumenten 2007-2012
-/- 500	Beleidsnota Immaterieel Erfgoed en Archieven 2007-2012
-/- 141	Interreg projecten Coast Alive, Maritime Skills t/m 2012
-/- 78	Subsidie Zeeuwse Bibliotheek: Fasering
-/- 119	Overig
-/- 4.078	Totaal

Het resultaat van het programma daalt in 2014 ten opzicht van 2013 met € 696.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 494	Bezuinigingen gelieerde en gesubsidieerde instellingen
-/- 171	Project nieuwe geschiedschrijving Zeeland: Fasering
-/- 31	Overig
-/- 696	Totaal

Toelichting historisch perspectief 2009-2011

Het resultaat op het programma stijgt in 2010 ten opzichte van 2009 met € 969.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
513	Ingebruikname pand schyvtlot 2010: Afschrijvingslasten van € 143 gedekt uit dekkingsreserve
150	Prio Internetredactie Omroep Zeeland: 2010
192	Indexering Omroep Zeeland: 2010
114	Overig
969	Totaal

Het resultaat op het programma stijgt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 524.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
1.397	Restauratie Rijksmonumenten: 2010
93	Overige hogere ramingen
-/- 60	Beleidsnota Cultuurhistorie en monumenten 2007-2012: Fasering
-/- 477	Bezuiningen gelieerde en gesubsidieerde instellingen
-/- 150	Prio Internetredactie Omroep Zeeland: 2010
-/- 18	2 % generieke korting
-/- 159	Incidenteel onderhoud Zeeuws Museum: 2010
-/- 102	Structurele bezuiniging budget archeologie
524	Totaal

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 7.3 Toelichting mutatie reserves per programma.

2.4 Programma 4

Openbare orde en veiligheid

Inleiding

Het verschaffen van veiligheid is een prioriteit voor de Provincie. Publieksenquêtes hebben aangetoond dat de bevolking veiligheid beschouwt als één van de primaire levensbehoeften en veiligheid scoort daarmee bijzonder hoog. Ook wij beschouwen veiligheid als een zeer groot goed en een belangrijke voorwaarde voor het welzijn van de Zeeuwse samenleving. In het collegeprogramma Nieuwe Verbindingen hebben we daarom op het terrein van openbare orde en veiligheid een aantal doelstellingen opgenomen die we in deze collegeperiode willen realiseren.

Deze doelstellingen zijn:

- Een veilige provincie waar veiligheid als kernvoorwaarde voor woon- en werkkwaliteit wordt beschouwd;
- Kennisontwikkeling en innovatie hebben een plaats in het veiligheidsbeleid.

Het beleidsveld openbare orde en veiligheid omvat in wezen drie aandachtsgebieden:

- Handhaving openbare veiligheid, inclusief rampenbestrijding. Ook wel fysieke veiligheid genoemd;
- Handhaving openbare orde;
- Bevorderen van integrale veiligheid.

Handhaving openbare veiligheid

Zeeland is op het gebied van fysieke veiligheid het tweede risicogebied van Nederland en ligt tussen het eerste risicogebied van Nederland (Rijnmond) en het eerste risicogebied van Europa (Antwerpen). Ook op en rond het Kanaal Gent-Terneuzen dient de overheid voorbereid te zijn op fysieke risico's.

Deze ligging en de geografische structuur vragen om extra aandacht voor veiligheid. Het gaat daarbij onder andere om de organisatie van de rampenbestrijding en het functioneren van de operationele diensten. In dit kader is zeker een belangrijke rol weggelegd voor de veiligheidsregio en de gemeenten.

Veiligheid is de afgelopen jaren een steeds belangrijker maatschappelijk en politiek onderwerp geworden. Deze ontwikkeling houdt verband met een grotere bewustwording van de samenleving omtrent de veiligheidsaspecten, de toename van complexe industriële activiteiten en daaraan verbonden transportstromen, klimatologische ontwikkelingen en toename van infectieziekten onder mensen en dieren en de steeds snellere verspreiding daarvan. De klimaatwijziging, natuurrampen, infectieziekten, de aanslagen in Amerika: het zijn maar een paar voorbeelden van gebeurtenissen die grote gevolgen hebben voor het dagelijkse leven. Wat al deze ge-

beurtenissen gemeen hebben is dat ze inbreuk maakten op ons gevoel van veiligheid. Er zijn dan ook door de jaren heen veel initiatieven genomen om dergelijke crises te kunnen beheersen. Die lijn wordt voortgezet en versterkt. De Commissaris van de Koningin is met het inwerking treden van de Wet Veiligheidsregio's medio 2010 primair belast met toezicht op de veiligheidsregio. Dit geldt zowel in de zogenoemde koude (voorbereidingsfase) als in de warme (tijdens een calamiteit) fase. Ten aanzien van de grensoverschrijdende contacten en samenwerking vervult de Commissaris van de Koningin een duidelijke ambassadeursrol.

Handhaving openbare orde

Naast de taak op het terrein van fysieke veiligheid houdt de Commissaris van de Koningin op grond van de Politiewet toezicht op de politie ten aanzien van de handhaving van de openbare orde en de hulpverlening. In het rapport van mr. B. Staal "De Zeeuwse eilanden in politieland" is aandacht gevraagd voor de invulling van deze toezichthoudende rol. Naar aanleiding hiervan is een onderzoek uitgevoerd om te bezien op welke manier in de toekomst zo goed mogelijk invulling gegeven kan worden aan deze taak. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek is het toezicht op de politie concreet vorm gegeven. Openbare orde en veiligheid gaan hand in hand en het voorkomen van situaties waarin in Zeeland de openbare orde verstoort wordt achten wij tot de verantwoordelijkheid van alle overheden, burgers en bedrijfsleven, daarmee ook tot onze verantwoordelijkheid.

Integrale veiligheid

In het collegeprogramma hebben we aangegeven ons meer in te zetten op integrale veiligheid. Vanuit onze maatschappelijke verantwoordelijkheid verstaan wij meer onder integrale veiligheid dan alleen een samenwerking met alle partners in de veiligheidsketen. Integrale veiligheid betreft de verschillende vormen van veiligheid die herkenbaar en noodzakelijk zijn in een samenleving: openbare orde en veiligheid, externe veiligheid, sociale veiligheid, verkeersveiligheid, veiligheid tegen natuurverschijnselen enzovoorts. Wij streven naar een intensivering van het integraal veiligheidsbeleid en een verdere samenwerking tussen partijen met een rol in het voorkomen en herstellen van onveilige situaties. De stimulerende rol van de Provincie op dit terrein zal plaatsvinden door uitvoering te geven aan een (begin 2009 vastgestelde) subsidieregeling integrale veiligheid. De jaarlijkse evaluatie zal plaatsvinden in een voortgangsrapportage. Deze zal medio juni 2010 voor het eerst plaatsvinden.

Als doelstelling op het terrein van integrale veiligheid hebben we in het collegeprogramma opgenomen:

Een veilige provincie waarin aandacht is voor veiligheid in de ruimste zin des woords.

De Veiligheidsregio Zeeland zal de komende jaren door moeten groeien naar een professionele organisatie. Er is een werkplan OOV dat het karakter van een beleidsnota heeft. Dit werkplan volgt de collegeperiode. Het wettelijke kader is de Wet

Rampen- en Zware Ongevallen (WRZO) en medio 2010 zal de Wet op de Veiligheidsregio's in werking treden. De rol van de Provincie in het veiligheidsdomein is met de inwerkingtreding van de Wet Veiligheidsregio's medio 2010 niet leidend meer. Met de realisatie van de Veiligheidsregio's, is er een extra hulpverleningsorganisatie ontstaan.

In het kader van de bezuinigingen heeft het college besloten de uitvoering nautische veiligheid af te stoten en aan de Veiligheidsregio over te dragen.

Wat willen we bereiken?

De Provincie Zeeland wil een bijdrage leveren aan het verbeteren van de veiligheid. Bij het streven naar een veiligere samenleving is de aandacht gericht op de totale veiligheidsketen: pro-actie, preventie, repressie, preparatie en nazorg. De Provincie is hierbij een schakel in de veiligheidsketen en verzorgt met name de coördinatie en afstemming tussen de verschillende overheden, beleidsvelden en organisaties die zich bezighouden met aspecten van veiligheid en afstemming tussen de diverse schakels van de veiligheidsketen. Speciale aandacht wordt besteed aan de grensoverschrijdende samenwerking met West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen en Antwerpen. Daarnaast vervult de Provincie een stimulerende, initiërende en signalerende rol ten aanzien van nieuwe ontwikkelingen

die de kwaliteit van de organisatie van de veiligheidsketen moeten verhogen. De Provincie heeft op dit terrein een toezichthoudende rol ten aanzien van gemeenten, waterschappen, rijkswaterstaat, brandweer, politie en veiligheidsregio. Dit geschiedt binnen de daarvoor gestelde wettelijke kaders en beïnvloedingsmogelijkheden. Wij streven naar een intensivering van het integraal veiligheidsbeleid. Integrale veiligheid betreft een reeks van onderwerpen: openbare orde en veiligheid, externe veiligheid, sociale veiligheid, verkeersveiligheid, veiligheid tegen natuurverschijnselen, enzovoort. De samenwerking tussen alle partners willen we bevorderen en faciliteren.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0401

Adequate crisisbeheersing bij rampen en zware ongevallen. Kennisontwikkeling en innovatie hebben een plaats gekregen in het veiligheidsbeleid.

0402

Handhaving openbare orde op adequaat niveau.

0403

Veiligheid wordt integraal onderdeel bij beleidsbeslissingen. Inzicht bij de bevolking van de gevaarstelling van de omgeving. Daardoor een beter bewustzijn van risico's waardoor men zich beter voorbereidt op eventuele calamiteiten en meer zelfredzaam wordt.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

De rol van de Provincie is:

- **Initiërend:** de Provincie neemt initiatieven om nieuwe projecten op te starten;
- **Coördinerend:** als middenbestuur heeft de Provincie een coördinerende rol;
- **Stimulerend:** juist door het opstarten van nieuwe projecten, zo mogelijk met Europese subsidies, worden

andere overheden gestimuleerd;

- **Toezichthoudend:** de Provincie toetst rampen- en rampbestrijdingsplannen, calamiteitenplannen en het regionaal beheersplan. De Provincie heeft een algemeen toezichthoudende rol ten aanzien van de operationele diensten als het gaat om openbare orde en openbare veiligheid.

Effect	Doelstelling
Adequate crisisbeheersing bij rampen en zware ongevallen. Kennisontwikkeling en innovatie hebben een plaats gekregen in het veiligheidsbeleid.	Planvorming rampenbestrijding in Zeeland is actueel en voldoet tenminste aan de wettelijke eisen 040101 De Provincie Zeeland streeft een hoger kwaliteitsniveau na, passend bij het risicoprofiel van de Provincie. In de komende jaren zullen projectmatig verbeterlagen plaatsvinden. Indicatoren: - Gemeentelijke rampenplannen, rampbestrijdingsplannen en calamiteitenplannen worden binnen de wettelijke termijn getoetst en de resultaten van de toetsingen worden verwoord in de bestuurlijke rapportage aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties; - Voor de Westerschelde zijn eigenlijk vier schepen noodzakelijk. Er is gekozen voor drie schepen (1 België, en 2 RWS) als “second best solution”. Met inzet van private middelen wordt dit verantwoord geacht voor de meeste scenario’s. In 2011 dienen de twee operationele commandovaartuigen als bijdrage aan de veiligheid op de Westerschelde beschikbaar te zijn. In 2010 is er gestart met de bouw van de schepen. In 2010 is er, in nauwe samenwerking met de haven van Antwerpen, een waakvlam-overeenkomst afgesloten met een private partij ten behoeve van de continue beschikbaarheid van voldoende bluscapaciteit op de Westerschelde. In 2011 zal er een oefening met inzet van deze private partij plaatsvinden; - De Zeeuwse hulpverleningsdiensten zijn in 2011 opgeleid en adequaat geoefend voor het optreden bij calamiteiten op de Westerschelde. In 2010 worden specifieke opleidingen inzake calamiteitenbestrijding op het water uitgewerkt, zodra de schepen beschikbaar zijn kan er worden gestart met de praktijkopleiding; - In 2011 start er een Europees project op het gebied van maritieme incidentenbestrijding; - In 2011 wordt een start gemaakt met de realisatie van een kenniscentrum kust-overstromingen, in 2010 start het Europese project daaromtrent; - In 2011 ligt er een opzet voor de realisatie van een innovatiecentrum op het terrein van veiligheid ten aanzien van de omgang met nucleair materiaal. In 2010 vinden voorbereidende werkzaamheden plaats; - In 2011 vindt een bestuurlijk grensoverschrijdend overleg plaats met de Belgische buurprovincies en de betrokken hulpdiensten (Vakgroep Veiligheid Scheldemond). Het onderdeel Openbare orde en veiligheid van de Nieuwe Verbindingen valt (gedeeltelijk) onder deze doelstelling, maar ook onder doelstelling 040102 en 040301. Oefening en opleiding voor partijen in rampenbestrijding 040102 Provinciaal Coördinatiecentrum (PCC) is direct inzetbaar. Het PCC zal in 2011 functioneren volgens het in 2010 vastgestelde beheerkader. Indicatoren: - Er wordt in 2011 uitvoering gegeven aan het testen van de technische infrastructuur conform het daarvoor geldende draaiboek;

**Handhaving
openbare orde op
adequaat niveau.**

- Het beschikbaarheidpercentage van de PCC-bezetting dient in 2011 net als in 2010 minimaal 60% te zijn;
- Het PCC neemt in 2011 minimaal twee maal deel aan een rampenoefening, welke aansluit bij de oefenkalender;
- De Commissaris van de Koningin neemt in 2011 minimaal eenmaal deel aan een rampenoefening conform de oefenkalender.

Het onderdeel Openbare orde en veiligheid van de Nieuwe verbindingen valt (gedeeltelijk) onder deze doelstelling, maar ook onder de doelstellingen 040101 en 040301.

De handhaving van de openbare orde in Zeeland dient in 2011 gewaarborgd te zijn
040201

Indicator:

In 2011 wordt invulling gegeven aan het toezicht op de politie conform de afgesproken overlegstructuur (inclusief werkbezoek met PG aan politie).

De politionele veiligheid in de grensstreek dient gewaarborgd te zijn
040203

Indicator:

- In 2011 vindt een bestuurlijk grensoverschrijdende overleg plaats met de Belgische buurprovincies, politie en justitie (Euregionaal Veiligheidsoverleg).

Het onderdeel Openbare orde en veiligheid van de Nieuwe verbindingen valt (gedeeltelijk) onder deze doelstelling, maar ook onder de doelstellingen 040101 en 040102.

Veiligheid wordt integraal onderdeel bij beleidsbeslissingen. Inzicht bij de bevolking van de gevaarstelling van de omgeving. Daardoor een beter bewustzijn van risico's waardoor men zich beter voorbereidt op eventuele calamiteiten en meer zelfredzaam wordt.

Integrale aanpak van veiligheidproblematiek binnen de Provincie Zeeland wordt gestimuleerd
040301

De veiligheidsrisico's in Zeeland worden conform de Leidraad risico-inventarisatie weergegeven op de Risicokaart Zeeland en volgens het beheerkader uitgevoerd.

Indicatoren:

- In 2010 is uitvoering gegeven aan de subsidieregeling Integrale veiligheid waarbij rekening is gehouden met de 0-meting in 2009 van de Zeeuwse veiligheidsmonitor. In 2011 wordt in Zeeland een 1-meting gehouden met een Zeeuwse veiligheidsmonitor die aansluit bij de landelijke veiligheidsmonitor;
- In 2011 zal vier keer een steekproef plaats vinden naar de actualiteit van de door de gemeenten geleverde gegevens op de risicokaart. Minimaal 95% van de gegevens dient actueel te zijn;
- Het aantal raadplegingen van de risicokaart dient in 2011 van 24000 unieke ip-adressen afkomstig te zijn (eind 2009 waren dit 4732 ip-adressen). In deze collegeperiode (2007-2011) dient elk huishouden minimaal 1 maal de website te hebben geraadpleegd.

Het onderdeel integrale veiligheid van de Nieuwe verbindingen valt onder deze doelstelling.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	1.629	4.578	2.386	1.402	945	922
Baten	-154	-317	-332	0	0	0
Resultaat voor bestemming	1.475	4.260	2.053	1.402	945	922
Toevoeging reserve	3.227	3.007	542	607	0	0
Onttrekking reserve	-2.251	-4.524	-428	-418	0	0
Resultaat na bestemming	2.450	2.743	2.168	1.592	945	922

Financiële analyse

Toelichting verloop meerjarenraming 2011-2014

Het resultaat van het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 651.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
115	Up-safety t/m 2011
-/- 300	Samenwerken en Slagkracht: Fasering
-/- 467	Prio integrale veiligheid t/m 2012
1	Overig
-/- 651	Totaal

Het resultaat van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 457.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 398	Samenwerken en Slagkracht t/m 2012
-/- 59	Overig
-/- 457	Totaal

Het resultaat van het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 23.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 23	Overig
-/- 23	Totaal

Toelichting historisch perspectief 2009-2011

Het resultaat op het programma stijgt in 2010 ten opzichte van 2009 met € 2.785.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
2.435	Samenwerken en Slagkracht: vanaf 2009
50	Kennis Centrum Kustoverstroming: 2009
260	Up-safety: vanaf 2009
40	Overig
2.785	Totaal

Het resultaat op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 2.207.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 35	Up-safety: Fasering
-/- 2.007	Samenwerken en Slagkracht: Fasering
-/- 100	Kennis Centrum Kustoverstromingen: 2009
-/- 40	Prio integrale Veiligheid: Fasering
-/- 25	Overig
-/- 2.207	Totaal

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 7.3 Toelichting mutatie reserves per programma.

2.5 Programma 5 Bestuur

Inleiding

Het programma Bestuur ondersteunt het intern en extern functioneren van de eigen bestuursorganen Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de Commissaris van de Koningin, het functioneren van de Zeeuwse gemeenten, één waterschap en gemeenschappelijke regelingen, het inzichtelijk maken van het Zeeuwse provinciaal beleid voor burgers, belangengroepen en andere belangstellenden in interprovinciaal, nationaal en Europees verband. Het programma omvat de onderwerpen "Provinciale Staten en overige bestuursorganen", "Bestuurlijke samenwerking" en "communicatie".

Relevante beleidsnota's en informatie:

Beleidsnota Europa Provincie Zeeland, vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 12 december 2006, looptijd: onbepaalde tijd.

Afsprakenregeling Scheldemondfonds, vastgesteld door Provinciale Staten op 16 mei 2008, looptijd: onbepaalde duur. De evaluatie Scheldemondfonds zal plaatsvinden in 2010.

Verder is het bestuursakkoord IPO-Rijk met bijbehorend uitvoeringsprogramma relevant. Provinciale Staten worden hierover periodiek geïnformeerd.

Voor het financieel toezicht is het Gemeenschappelijk Financieel toezichtkader "Zichtbaar toezicht" relevant. Dit is een beleidskader van alle provincies gezamenlijk en van het BZK, looptijd: onbepaalde tijd.

Beleidsnota promotie, vastgesteld in de Statenvergadering van 14 maart 2008 en heeft een looptijd van 2008-2012.

Bij de vaststelling is toegezegd periodiek een voortgangsrapportage uit te brengen aan Provinciale Staten. In de afgelopen periode is door middel van een Promotiekrant een aantal keren melding gemaakt van de uitgevoerde activiteiten. Daarnaast wordt jaarlijks, met ingang van het 3^e kwartaal 2010, een formele voortgangsrapportage voorgelegd aan Provinciale Staten.

Wat willen we bereiken?

De bestuursorganen

We willen een grotere betrokkenheid van de samenleving bij het provinciebestuur en provinciale politiek. Daarom willen wij een goed, betrouwbaar en duaal functioneren van het Zeeuwse provinciaal bestuur. Dit vraagt om een heldere profilering van het provinciebestuur. Provinciale Staten hebben drie rollen: volksvertegenwoordiger, kadersteller en controleur.

Gedeputeerde Staten richten zich op de beleidsvoorbereiding en -uitvoering. Ook de concentratie van de besturende en uitvoerende taken bij Gedeputeerde Staten zijn gericht op een grotere inbreng van Provinciale Staten. De Commissaris van de Koningin heeft een eigenstandige rol als Rijksorgaan en is daarnaast de verbindende schakel tussen Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten.

Bestuurlijke samenwerking

Sterke gemeenten en een sterk waterschap, zowel bestuurlijk als financieel, zijn van essentieel belang voor het functioneren

van de Zeeuwse samenleving. Uitgangspunt is dat de belangen van de Zeeuwen door de Provincie Zeeland in gezamenlijkheid met de andere Zeeuwse overheden behartigd worden ook buiten de provinciegrenzen.

Promotie

Doel van de algemene promotie is meer samenhang in de promotie te brengen, meer samenwerking te stimuleren en personen en partijen uit Zeeland te betrekken, stimuleren en faciliteren in hun rol als promotors. Doel van de sectorale promotie is bij te dragen aan een sectorale beleids- of groei-doelstelling en stimuleren van promotionele samenwerking binnen een sector. Om deze algemene en sectorale doelstellingen en initiatieven elkaar te laten versterken, stimuleren wij de kruisbestuiving tussen sectoren opdat in de promotiepakketten optimaal gebruik wordt gemaakt van het "totaal-product Zeeland".

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0501

Een democratisch provinciaal bestuur dat effectief en transparant is.

0502

De Zeeuwse maatschappelijke opgaven worden behartigd door overheden met een eigen regionale/lokale identiteit, op de juiste schaal en met de juiste middelen.

0503

Een optimale algemene behartiging van de Zeeuwse belangen in interprovinciaal, nationaal en Europees verband.

0504

Een realistischer beeld over (de kwaliteiten van) Zeeland, door gemeenten, sectoren, bedrijven, personen en partijen uit de Zeeuwse samenleving met behulp van allerlei Zeeuws DNA-materiaal te faciliteren in hun rol als promotors/ambassadeurs.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Het programma Bestuur draagt bij aan een goed functionerend bestuurlijk bestel voor Zeeland (provincies, gemeenten, waterschappen) en is daarmee voorwaardenscheppend voor (de uitvoering) van andere programma's. Daarnaast faciliteert het programma de grensoverschrijdende samenwerking en

het benutten van Europese programma's en middelen. Het doel van de promotie is meer samenhang en samenwerking in de promotie te brengen en partijen uit de Zeeuwse samenleving te betrekken, stimuleren en faciliteren in hun rol als promotors. De basis hiervoor vormt het Zeeuwse DNA-materiaal.

Effect	Doelstelling
Een democratisch provinciaal bestuur dat effectief en transparant is.	Het handhaven van een goed, betrouwbaar en duaal functioneren van het Zeeuwse provinciaal bestuur 050103 Dit vergt een heldere profilering van het provinciebestuur, haar producten en diensten en een deugdelijke toepassing van wetgeving. Indicatoren: • Op basis van duidelijke meetbare doelen is het beleid te controleren (volgens het smart principe). Ook in 2011 worden alle nieuwe beleidsnota's en de voortgang- en eindrapportages hierop getoetst voor Provinciale Staten op smart formuleren; • Het handhaven van de integrale uitzendingen van de vergaderingen van de (commissies van) Provinciale Staten in 2011; • De opkomst bij de statenverkiezingen in 2011 handhaven op 53%; • Het binnen deze collegeperiode (2007-2011) verminderen van de administratieve last met 25%. Onze opgaven met betrekking tot de wettelijke en autonome taken adequaat uitvoeren en hiervoor in maatschappelijke en bestuurlijke context de juiste verbindingen aangaan. Indicator: • Voor de Provinciale Statenverkiezingen op 2 maart 2011 een bestuurskrachtonder-

**De Zeeuwse
maatschappelijke
opgaven worden
behartigd door
overheden met een
eigen regionale/
lokale identiteit,
op de juiste schaal
en met de juiste
middelen.**

zoek Provincie laten uitvoeren via een visitatiecommissie en ondersteund door een extern bureau.

Continuering duurzaam financieel beleid waterschap-gemeenten

050201

Financieel toezicht heeft tot doel een gezonde financiële situatie bij gemeenten en waterschappen te bevorderen. Door het uitoefenen van wettelijk toezicht door de Provincie Zeeland draagt zij zorg voor de continuering van een duurzaam financieel evenwicht in de meerjarenbegrotingen van de Zeeuwse gemeenten (dertien) en het waterschap en gemeenschappelijke regelingen (twintig).

Indicator:

- In 2011 alle gemeenten en gemeenschappelijke regelingen onder repressief toezicht houden (in 2010 staat er één gemeente onder preventief toezicht).

Inspectie archieven

050203

Wij dragen in 2011 zorg voor een toegankelijk en kwalitatief goed (voldoet aan de wettelijke eisen) beheerde papieren en digitale archieven van Provincie, gemeenten (13), 1 waterschap, politieregio en gemeenschappelijke regelingen (20). Uit de tweejaarlijkse rapportage (2007/2008) over de inspecties blijkt dat alle instellingen voldoen aan de wettelijke vereisten. Dit was ook de norm voor 2009/2010.

Indicator:

- Het in 2010 opzetten in samenwerking met de DIV-eenheden van alle Zeeuwse gemeenten van een zelfevaluerend auditsysteem ten behoeve van de kwaliteit van de documentaire informatievoorziening. Begin 2012 moet dit systeem bij elke Zeeuwse gemeente na beproeving operationeel zijn.

De huidige combinatie van schaal en identiteit van de Provincie en gemeenten in 2011 behouden

050205

Kortom één provincie, dertien gemeenten en één waterschap.

Duurzame oplossing Bevolkingsdaling

050206

Samen met andere Zeeuwse partijen op innovatieve wijze duurzame oplossingen vinden voor de gevolgen van de demografische ontwikkelingen in Zeeland en een adequate invulling geven aan de themagerichte (nieuwe) uitgangspunten uit de visie "Op Pad!".

Het plan van aanpak (Routeplan) voor het ontwikkelen van duurzame oplossingen voor de bevolkingsdaling is op 9 juli door Provinciale Staten besproken.

Onderstaande indicatoren hebben betrekking op de periode eind 2009 en de daarop volgende jaren. In 2010 wordt een meerjarige planning uitgewerkt die haar uitwer-

**Een optimale
algemene
behartiging van de
Zeeuwse
belangen in
interprovinciaal,
nationaal en
Europees verband.**

king heeft op de komende jaren rekening houdend met de volgende uitgangspunten:

- Plan van aanpak opstellen korte en lange termijn acties;
- Uitvoeren acties neergelegd in Interbestuurlijk Actieplan Bevolkingsdaling (IAB);
- Uitvoeren aanbevelingen Topteam Krimp advies;
- Stimuleren samenwerking gemeenten, bedrijven en maatschappelijke organisaties.

Handhaving bestaande netwerk

(050301)

Vanuit Zeeuws perspectief is vroegtijdige beïnvloeding en signalering van besluitvormingstrajecten over nieuwe Europese regelgeving en overig beleid cruciaal.

Wij dragen zorg voor een goede positionering van de Zeeuwse belangen ten opzichte van Rijk en Europa. Hiervoor is handhaving van het bestaande netwerk noodzakelijk. De Provincie Zeeland probeert daarbij nog meer gericht te participeren in overlegorganen.

Indicatoren:

Voor 2011 geldt handhaving van het bestaande netwerk op het niveau van 2010 door vertegenwoordigd te zijn in de volgende gremia of organisaties:

- Inter Provinciaal Overleg (IPO);
- Raad van Europa (CLRAE);
- Comité van de Regio's;
- Scheldemondraad;
- Conferentie van Perifere en Maritieme Regio's (CPMR)/ North Sea Commission;
- Huis in Brussel;
- Werkgemeenschap van Europese grensgebieden (WVEG).

Het versterken van de Zeeuwse positie in Den Haag door het beïnvloeden van beleidsontwikkeling en besluitvorming waarbij het belangrijk is om vroegtijdig op de hoogte te zijn van bepalende actoren in het proces, het krachtenveld en de planning.

Indicator:

- Samen met de Zeeuwse gemeenten en waterschap benoemen van een lobbyist met eigen kantoorruimte in Den Haag.

Het versterken van de transnationale en grensoverschrijdende samenwerking met andere regio's in Europa, maar vooral in Euregionaal verband (Euregio Scheldemond)

050302

Het digitale loket (start was in 2009) is voor externe partijen toegankelijk.

Indicatoren:

- Een toename van het aantal aanvragen voor informatie ten opzichte van 2009;
- Een toename van het aantal hits op de site van het digitale loket ten opzichte van 2009. Een nulwaarde is bij het opstellen van de programmabegroting nog niet bekend.

**Een realistischer
beeld over (de**

Vergroten van de promotiekracht van Zeeland.

050401

kwaliteiten van) Zeeland, door gemeenten, sectoren, bedrijven, personen en partijen uit de Zeeuwse samenleving met behulp van allerlei Zeeuws DNA-materiaal te faciliteren in hun rol als promotors/ambassadeurs.

Door in te zetten op meer samenhang in de promotie, meer samenwerking te stimuleren en personen en partijen uit de Zeeuwse samenleving meer te betrekken, stimuleren en faciliteren in hun rol als promotor wordt de promotiekracht van Zeeland vergroot. Om daarmee te bereiken dat er een realistischer beeld over Zeeland ontstaat, is allerlei Zeeuws DNA-materiaal ontwikkeld waar ambassadeurs rechtenvrij gebruik van kunnen maken. Door middel van een gereedheidskist en een website kunnen ambassadeurs het materiaal toepassen op hun eigen promotiemiddelen en -boodschappen. Het promotieloket adviseert, helpt en ondersteunt de ambassadeurs daarbij.

Indicatoren:

- Eind 2011 zijn minimaal 150 exemplaren van de gereedheidskist uitgereikt aan ambassadeurs die mee willen helpen om het ware Zeeland te laten zien;
- Het aantal raadplegingen van de website www.laatzeelandzien.nl dient van minimaal 100 unieke ip-adressen per maand afkomstig te zijn;
- Eind 2011 hebben minimaal 75 bedrijven bij hun eigen promotie en communicatie gebruik gemaakt van het DNA-concept, dat is vastgesteld door GS en gebaseerd is op de Beleidsnota promotie. Met het Zeeuws DNA bedoelen we onder andere de kleuren, materialen, woorden, vormen en beelden die de diversiteit, authenticiteit en kwaliteit van Zeeland verbeelden. Het concept is vastgelegd in het DNA-boek Zeeland.
- Minimaal zes Zeeuwse gemeenten hun eigen gemeentelijke DNA vastgesteld (uitgangspunt is complementariteit);
- Per gemeente hebben we met minimaal vijf voorbeeldbedrijven een vertaalslag gemaakt van product/dienst naar het Zeeuws DNA;
- De inrichting van een beeldenbank is ingewikkelder dan gedacht. Auteursrechten en de gebruiksmogelijkheden juridisch goed afgrenzen blijkt lastig te regelen. De beeldenbank wordt langzamerhand wel gevuld met rechtenvrije opnamen, die opgenomen zijn in de prestatie-afspraken bij de subsidie verleningen.

In 2011 wordt de beeldenbank verder uitgebouwd en gevuld.

Per gemeente hebben we twee drieluikkaarten ontworpen, die een 'best bewaard geheim' van die gemeente onthullen.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	11.134	12.115	12.496	11.280	10.292	10.235
Baten	-759	-74	-146	-146	-146	-146
Resultaat voor bestemming	10.375	12.040	12.350	11.133	10.146	10.089
Toevoeging reserve	223	0	0	0	0	0
Onttrekking reserve	-697	0	0	-125	-22	-22
Resultaat na bestemming	9.902	12.040	12.350	11.009	10.123	10.066

Financiële analyse

Toelichting verloop meerjarenraming 2011-2014

Het resultaat van het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 1.217.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 721	Promotie Zeeland 2008-2011
-/- 15	Overig
312	Interreg IV-A Grensregioprogramma VI: Fasering
-/- 15	Uitvoeringsprogramma bestuursakkoord
-/- 50	Archiefsamenwerking Zeeuws-Vlaanderen
-/- 195	Prio demografische ontwikkelingen
-/- 533	Apparaatskosten
-/- 1.217	Totaal

Het resultaat van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 987.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 460	Prio interreg IV-A Grensregioprogramma VI t/m 2010
-/- 125	Technische bijstand Interreg IV-A: Fasering
-/- 100	Overig
-/- 302	Apparaatskosten
-/- 987	Totaal

Het resultaat van het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 57.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 48	Bezuinigingen
-/- 9	Overig
-/- 57	Totaal

Toelichting historisch perspectief 2009-2011

Het resultaat op het programma stijgt in 2010 ten opzichte van 2009 met € 1.665.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
667	Prio promotie zeeland 2008-2011: opname in bestuur
276	Nieuw Zeeland/Op Pad: 2009
-/- 291	Interreg/Europese programma's: Fasering
1013	Overig
1.665	Totaal

Het resultaat op het programma stijgt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 310.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
15	Uitvoeringsprogramma bestuursakkoord
50	Archiefsamenwerking Zeeuws-Vlaanderen
195	Prio demografische ontwikkelingen
-/- 48	Lobbyist Den haag
98	Overig
310	Totaal

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 7.3 Toelichting mutatie reserves per programma.

Economie

Rapport Taskforce Onderwijs: benut de kansen van watergerelateerde opleidingen voor Zeeland

3. Economie

Toelichting bij het schema van de beleidsnota's van Provinciale Staten en uitvoeringsnota's van Gedeputeerde Staten, zoals weergegeven op de volgende pagina. De begroting is gebaseerd op het beleid dat in de verschillende beleidsnota's is opgenomen. Momenteel is niet in alle beleidsnota's of uitvoeringsnota's opgenomen wanneer er een voortgangsrapportage is en/of er een evaluatie plaatsvindt als voorbereiding op het opstellen van de nieuwe nota. In de nieuwe beleidsnota's wordt dit wel meegenomen. In de voorjaarsconferentie 2009 hebben Gedeputeerde Staten de volgende richtlijnen vastgesteld: bij de beleidsnota's van Provinciale Staten is het gebruikelijk de looptijd van de beleidsnota's op vier jaar te zetten, enkele nota's hebben een afwijkende beleidsperiode. De voortgangsrapportage aan Provinciale Staten is (dient) gepland (te worden) in het 1^e kwartaal van het derde jaar en de evaluatie uiterlijk het 4^e kwartaal van het laatste jaar van de beleidsperiode, zodat de leermomenten meegenomen kunnen worden in de nieuwe beleidsnota voor de vervolgperiode.

De uitvoeringsnota's van Gedeputeerde Staten hebben het karakter van enerzijds een jaarlijkse uitwerking van de beleidsnota in een actieprogramma voor dat jaar (inclusief evaluatie van uitvoeringsprogramma van het vorig jaar) en anderzijds is die van de meerjarige een jaarlijks geactualiseerd (meerjarig) beheersprogramma. De minimale meerjarige tijdshorizon is die van de meerjarige programmabegroting plus één jaar (bijvoorbeeld 4e kwartaal actie programma 2011-2014 + 2015). Dan kan dat beheersplan ook direct gebruikt worden voor de planning van de volgende meerjarenbegroting (2012-2015). Beiden dienen actueel te zijn voor de raming in de meerjaren begroting en voor onderbouwen en beoordelen van de prioriteiten in de voorjaarsconferentie. Daarom zijn (dienen) de beheersplannen in het 4^e kwartaal gepland (te worden) of het 1^e kwartaal, zodat tijdig eventuele knelpunten bij de beoordeling van prioriteiten voor de nieuwe programmabegroting meegenomen kunnen worden.

Beleidsnota's Domein Economie

Eventueel start notitie	PS	Vaststelling	2009				2010				2011				2012				2013				2014							
Beleidskader	PS																													
Beleidsnota	PS																													
Uitvoeringsnota/kader	GS																													
Domein Economie		1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e					
Programma 6 Economie, 7 Toerisme en Recreatie, 8 Landbouw en Visserij en 9 Onderwijs																														
Provinciaal Sociaal-Economisch Beleidsplan 2009-2012	05/09	PS	V								E																			
Jaarplan PSEB 2009-2012	jaarlijks					V				V				V				V												
Plan van aanpak kredietcrisis Sterker en Duurzamer						V				V				V				V												
Programma 9 Onderwijs																														
Onderwijs in de provincie Zeeland: Dé Onderwijsagenda 2008-2011	12/07		V								E																			
Jaarplan Dé Onderwijsagenda 2008-2011	jaarlijks					V				V				V																
Programma 10 Mobiliteit en 11 Verkeersveiligheid																														
Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan Zeeland 2009-2013	10/08		V								E																			
Actieplan PVP	jaarlijks		V				V				V				V			V				V								
Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland (MIZ)	jaarlijks		V				V				V				V			V				V								
Wegencategoriseringsplan 2007-2013	2007										V?								E											
Actieplan Fiets 2007-2013	2007										V?								E											
Beleidsplan Openbaar Vervoer 2007-2013	2007										V?								E											
Kadernotitie Goederenvervoer 2007-2013	2007										V?								E											
Beleidsplan Verkeersveiligheid 2007-2013	PS										V?								E											
Kwaliteitsbeleid beheer en onderhoud provinciale (vaar)wegen	12/04																													
Integraal Beheersplan Provinciale Infrastructuur	10/10															PS														
Programma 11 Verkeersveiligheid																														
Beleidsnota Verkeersveiligheid 2005-2010	2004		E																											
Beleidsnota Verkeersveiligheid 2011-2020	3*KW/10								PS																					
Uitvoeringsprogramma en monitorplan Verkeersveiligheid 2011-2020	3*KW/10									GS							V				V				V					
Categoriseringsplan Wegen Zeeland 2005-2010	3*KW/08																													
Werkplan ROVZ	jaarlijks					V				V				V				V				V			V					

Index

De kolommen per kalenderjaar zijn nog opgesplitst in kwartalen; de letters zijn ingevuld in de kwartalen indien vastgesteld.

V = Voortgangsrapportage

E = Evaluatie

PS = Vastgesteld in PS

GS = Vastgesteld in GS

3.1 Programma 6 Economie

Inleiding

Het sociaal-economisch beleid van de Provincie Zeeland is geformuleerd in het Provinciaal Sociaal-economisch Beleidsplan 2009-2012. Dit plan beschrijft het beleid inzake de Zeeuwse economie en werkgelegenheid.

Het streefbeeld dat hierbij gehanteerd wordt, luidt als volgt: Een economie in Zeeland, waarin het voor de bevolking en voor ondernemers mogelijk is om op een duurzame en maatschappelijk verantwoorde wijze te voorzien in hun behoeften. Nu en in de toekomst. Naast het PSEB is tevens relevant het Plan van Aanpak Kredietcrisis "Sterker en Duurzamer" dat maatregelen bevat om de gevolgen van de wereldwijde economische crisis voor Zeeland te mitigeren.

- Zeeland maakt deel uit van een open economie, waarbij de omvang van vraag en aanbod in belangrijke mate wordt bepaald via marktwerking. Deze economie is bovendien steeds meer internationaal georiënteerd. We zien in toenemende mate erkenning van de rol van de provincies en de regio's binnen het Europese economische beleid, onder andere in de vele EU-programma's als POP-2, Interreg IV en OP-Zuid. Als Provincie houden we bij het opstellen van het sociaal-economisch beleid zoveel als mogelijk rekening met deze programma's om aanwezige kansen en mogelijkheden optimaal te benutten. Behalve op Europees niveau wordt ook op nationaal niveau beleid gemaakt dat zijn invloed heeft op Zeeland. Het rijksbeleid is vooral gericht op investeren in bestaande economische kracht en kansrijke sectoren. Daarbij kiest men voor een gebiedsgerichte aanpak. Een voorbeeld hiervan is Pieken in de Delta, waarin een aantal speerpuntregio's zijn benoemd. Zeeland participeert hier in. Het economisch beleid van de Provincie Zeeland is voorwaardenscheppend. De rol die de Provincie daarbij speelt is coördinerend, initiërend en faciliterend van aard. Het streven vanuit het economische beleid hierbij is een evenwichtige groei van de Zeeuwse economie.
- Als provinciale overheid hebben we geen wettelijke taak op het gebied van economie. Wij voeren autonoom beleid uit dat door Provinciale Staten wordt vastgesteld. In het bestuursakkoord tussen het Rijk en IPO is ruimtelijk-economisch beleid bestempeld tot kerntaak van de provincies.
- Relevante beleidsnota's: Provinciaal Sociaal-economisch Beleidsplan 2009-2012 (door Provinciale Staten vastgesteld op 29 mei 2009), Plan van Aanpak Kredietcrisis "Sterker en Duurzamer" (door Provinciale Staten vastgesteld op

17 april 2009), Sociaal Akkoord en Dé Onderwijsagenda. Tevens relevant zijn verscheidene andere provinciale beleidsplannen waar het PSEB raakvlakken mee heeft zie paragraaf 1.1 van het PSEB voor een overzicht. In het kader van het PSEB verschijnt jaarlijks een actieplan (inclusief jaarlijkse voortgangsrapportages) waarin uw college de concrete acties aankondigt en toelicht.

- Het economisch beleid heeft samenhang met verscheidene andere beleidsvelden: onderwijs (Dé Onderwijsagenda), verkeer en vervoer (Provinciaal Verkeer- en Vervoerplan), ruimte en milieu (Omgevingsplan Zeeland, Strategienota en Uitvoeringsprogramma Energie en Klimaat), zorg, sociaal beleid en jeugdbeleid (Sociaal Akkoord en Beleidsprogrammering Sociale Zorg en Integraal Jeugdbeleid), cultuur (Cultuurnota) en het promotiebeleid zoals vastgelegd in de Promotienota (zie voor een uitgebreide toelichting op de samenhang van het economisch beleid met verscheidene andere beleidsvelden het PSEB 2009-2012).
- Het motto van het PSEB "Versterken, Vernieuwen, Verbinden" verwijst naar de manier waarop we ons beleid vorm willen geven: versterken waar Zeeland goed in is, vernieuwen waar nieuwe kansen zich voordoen en kansen creëren door het zoeken naar nieuwe verbindingen tussen partijen, sectoren en thema's. Binnen het PSEB wordt in alle acht de beleidshoofdstukken ingezet op deze lijn en worden de wegen verkend voor nieuwe verbindingen.
- Bij het provinciale sociaal-economische beleid wordt waar mogelijk gebruik gemaakt van externe geldbronnen zoals regelingen van de rijksoverheid en de EU. In concreto gaat het dan om onder andere Pieken in de Delta, de Stimuleringsregeling Voordelta, OP Zuid, Interreg IV en POP-2.

De arbeidsparticipatie in Zeeland bedroeg in 2009 gemiddeld 69,8% tegen 70,7% landelijk. Ten opzichte van 2008 is de participatie in Zeeland flink toegenomen (1,7%), beduidend sterker dan landelijk (0,4%).

Eind december 2009 telde Zeeland 8.338 niet werkende werkzoekenden, ofwel was 3,4% van de 15-64 jarige Zeeuwen werkeloos, tegen landelijk 4,6% landelijk.

Per eind december 2009 telden de Zeeuwse CWI's 1.169 vacatures. Dat is 414 vacatures minder dan een jaar eerder. De gevolgen van de kredietcrisis gaan dus ook aan Zeeland niet voorbij.

De werkgelegenheid in Zeeland is in de periode mei 2008-mei 2009 gedaald van 172.890 banen naar 171.570 banen, ofwel met 0,8%. Landelijk steeg de werkgelegenheid in deze periode met 0,3%.

Op basis van groeiverwachtingen van het CPB en een projectie naar Zeeland werd een verdubbeling van de werkloosheid

(van 8.000 naar 16.000) en een forse daling van de werkgelegenheid voorzien van ruwweg 8.000 banen in 2010/2011.

De meest recente landelijke voorspellingen van het CPB zijn evenwel aanmerkelijk optimistischer wat betreft werkloosheid en werkgelegenheid dan een jaar geleden. Hoe dit voor Zeeland zal uitpakken moet nog blijken. Wij gaan uit van een 0-groei in banen en een stabilisering van het aantal werklozen.

Wat willen we bereiken?

Een belangrijk uitgangspunt voor het streefbeeld in het PSEB is duurzaamheid. Onze ambities moeten passen binnen het duurzaamheidsbeleid van de Provincie en, in overeenstemming met het collegeprogramma 2008-2011, inzetten op nieuwe verbindingen. Het collegeprogramma "Nieuwe verbindingen" geeft aan dat voor de ontwikkeling van Zeeland de duurzaamheidsdriehoek uitgangspunt is. Kwaliteiten op sociaal, ecologisch en economisch (people, planet, profit) gebied moeten worden behouden en/of versterkt. De drie P's moeten zich in evenwicht met elkaar ontwikkelen, binnen de maat van Zeeland én de menselijke maat. Vrij vertaald naar het sociaal-economisch beleid betekent dit dat de sociaal-economische structuur van Zeeland zodanig wordt versterkt, dat het ook voor toekomstige generaties in Zeeland goed wonen, werken en recreëren is. In een provincie waar de kwaliteit van leven

minstens gelijk is aan de huidige situatie, het milieu verbetert en de natuurlijke hulpbronnen niet worden uitgeput.

De opgave die hieruit voortvloeit voor het PSEB, is om te komen tot beleid dat het genereren van meer economische dynamiek mogelijk maakt. Met andere woorden: invulling geven aan de beleidsmogelijkheden voor de P van profit.

De andere twee P's, te weten people en planet, geven hiervoor zowel randvoorwaarden als kansen. Duurzame groei en het verbinden van juist die initiatieven die dit bevorderen, vormen ons uitgangspunt. Om deze transitie naar een duurzame ontwikkeling van Zeeland te kunnen maken, formuleren we het maatschappelijk effect dat we met ons sociaal-economisch beleid willen bereiken, zoals hierboven weergegeven.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0601

Een evenwichtige groei van de Zeeuwse economie.

Waar aan kunnen we zien of alles bereikt is?

De centrale beleidsopgaven van het PSEB waarop we moeten "versterken, vernieuwen en verbinden" betreffen onderstaande punten (daarbij geven we aan in welk van de acht economische beleidshoofdstukken hiervoor beleid wordt geformuleerd):

- Evenwichtige groei van de economie: (te bereiken) maatschappelijk effect;
- Versterking van de economische structuur: versterking van de specifieke Zeeuwse sectoren (beleidshoofdstuk Recreatie en Toerisme, beleidshoofdstuk Landbouw, beleidshoofdstuk Visserij en Aquacultuur en beleidshoofdstuk Havens en Industrie) en het leggen van nieuwe verbindingen tussen de sectoren en versterken van samenwerking met het bedrijfsleven (onder andere beleidshoofdstuk Zorg-economie);
- Versterken functioneren arbeidsmarkt en onderwijs: beleidshoofdstuk Economie, Onderwijs en Arbeidsmarkt;

- Stimuleren innovatie, kennis en ondernemerschap (toegang tot kennis/ kennisverspreiding): beleidshoofdstuk Kennis, Innovatie en Ondernemerschap;
- Benutten kansen klimaat en energie, water: beleidshoofdstuk Energie en Klimaat en de provinciale Klimaatagenda.

Het provinciaal sociaal-economisch beleid is voorwaarden-scheppend. De acht beleidshoofdstukken die in het PSEB 2009-2012 zijn geformuleerd geven aan dat wij op tal van terreinen in het economisch krachtenveld aanwezig en actief zijn. Wel moet beseft worden dat de Zeeuwse economie voor een groot deel afhankelijk is van factoren die buiten onze invloedssfeer liggen, zoals de nationale en de wereld-economie en de bereidheid van het bedrijfsleven om te investeren.

De acht beleidshoofdstukken zijn SMART gemaakt. Deze SMART-doelstellingen met indicatoren zijn hieronder

weergegeven voor het maatschappelijk effect/de hoofddoelstelling en voor de beleidshoofdstukken Kennis, Innovatie en Ondernemerschap, Zorg economie, Energie en Klimaat en Havens en Industrie. De andere vier beleidshoofdstukken

worden behandeld in andere hoofdstukken van deze program-mabegroting: 07 Toerisme, 08 Landbouw en Visserij en 09 Onderwijs.

Effect	Doelstelling
Een evenwichtige groei van de Zeeuwse economie.	Een evenwichtige groei van de Zeeuwse economie 060101 De hoofddoelstelling is een evenwichtige groei van de Zeeuwse economie waarbij: • Werkgelegenheid: In 2011 neemt de werkgelegenheid niet verder af ten opzichte van 2010. (meest recente cijfer dateert van 1 mei 2009 is en bedraagt 171.570); • Werkloosheid: het aantal werklozen neemt in 2011 niet verder toe ten opzichte van 2010. De meest recente cijfers dateren van 1 jan 2010 8.338 (CWI) en het jaargemiddelde van 2009 7.000 (CBS); • Toegevoegde waarde: we gaan uit van een nulgroei over de gehele periode 2009-2012. (Het recentste cijfer toegevoegde waarde betreft het voorlopige cijfer met betrekking tot 2007: € 10,6 miljard. Overigens is de nulwaarde niet van toepassing: CBS publiceert jaarlijkse volumemutaties in %.) Het CBS publiceerde voorlopige cijfers met betrekking tot de volumemutaties van de economische groei: in 2007 4,9%, in 2008 1,4% en in 2009 -3,2%. Uit de praktijk blijkt dat deze percentages nog behoorlijk bijgesteld kunnen worden. Een kennisintensief en innovatief ondernemingsklimaat 060102 Kennis, Innovatie en Ondernemerschap: • Verbeterde kennistransfer tussen overheid, ondernemers en onderwijsinstellingen (drie O's). Voor 2011: minimaal drie clusterprojecten uitvoeren met de drie O's en opzetten monitoringsinstrument; • Verhoging van het aantal bedrijven dat meedoet aan innovatieprogramma's. Voor 2011: minstens 300 Zeeuwse MKB-bedrijven nemen deel. (Nulwaarde ultimo 2008: circa 100 in 2009 250 MKB Bedrijven) Daarnaast (hieruit voortvloeiend) 30 intensieve innovatietrajecten (Nulwaarde ultimo 2008: 0 trajecten, in 2009 55 trajecten); • Verhogen van het aantal startende ondernemers (nulwaarde ultimo 2008: 1.833, in 2009 1828, doel: streefwaarde 2011 1.900 en in 2012 aantal starters gegroeid tot 2.000 per jaar). Zorg economie 060103 Duurzame structurele samenwerking tussen het Zeeuwse bedrijfsleven en zorginstellingen en evenwicht op de arbeidsmarkt voor zorgpersoneel. Zorg economie: • Evenwicht op de arbeidsmarkt: kraptemeter van CWI (verhouding tussen vacatures) laat verbetering zien ten opzichte van begin 2009 (nulwaarde ultimo 2009 is 0,71); Nieuwe verbindingen tussen zorgsector en economische sectoren, resulterend

in efficiënte zorgverlening van hoge kwaliteit, evenwicht op de arbeidsmarkt voor zorgpersoneel en het bouwen van een duurzame structurele samenwerking tussen het Zeeuwse bedrijfsleven en zorginstellingen, met name op het gebied van innovatie;

- Aantal ketenprojecten waarbij bedrijfsleven en zorginstellingen samenwerken, met name op het terrein van innovatie en toerisme. Tenminste één project per jaar opstarten.

Energie & Klimaat

060104

Het Zeeuwse bedrijfsleven benut de kansen die de energietransitie biedt, de energie-sector in Zeeland versterkt zich en het duurzame imago van Zeeland groeit.

Energie en Klimaat:

- In de beleidsperiode groeit het aandeel vermeden primaire energie van 1,6% in 2007 naar 4% in 2012;
- De doelstelling voor de ontwikkelingsbedrijven NV Economische Impuls Zeeland en Zeeland Seaports is om in de beleidsperiode 2009-2012 vier bedrijven te werven met een extra werkgelegenheid van 100 man. Voor 2011 is het doel één bedrijf te hebben geworven;
- Eén project per jaar op het gebied van energietechnologie in het kader van OP-Zuid, Pieken in de Delta en Interreg;
- De energiesector groeit met 4% in toegevoegde waarde (ten opzichte van meting in 2005: toen € 401 miljoen. De absolute streefwaarde ultimo 2012 is dus € 417 miljoen.) en groeit met 4% in werkgelegenheid ten opzichte van de meting in 2007 van 1.634 werknemers. Per jaar komt dit neer op een groei van 1%;
- In de beleidsperiode zijn alle voorbereidingen getroffen voor een snelle realisatie en routebepaling van de transportcapaciteit van de hoogspanningsleidingen in Zeeland.

Haven en industrie

060105

- Een licht stijgende toegevoegde waarde (in 2006 bedroeg die € 3,09 miljard) in de Zeeuwse industrie (0,4% groei per jaar). In 2007 € 3,24 miljard, maar ook bekend is dat als gevolg van de economische crisis de TW in 2009 aanzienlijk zal zijn gedaald. (De concrete cijfers zullen pas in 2011 bekend worden.) Er wordt gestreefd naar een toegevoegde waarde van € 3,14 miljard in 2010*. En € 3,15 miljard in 2011;
- Een totale groei goederenoverslag zeevaart van 1 % per jaar (exclusief containeroverslag) en een containeroverslag van tenminste 500.000 TEU in 2012 (de nulwaarde goederenoverslag zeevaart bedroeg 33 miljoen ton in 2007; de nulwaarde containeroverslag was circa 21.000 TEU in 2007). De containeroverslag in 2009 bedroeg circa 13.800 TEU. Doel 2011: goederenoverslag zeevaart 34 miljoen ton en een containeroverslag van 100.000 TEU.

* Er zit een vertragend effect in het beschikbaar komen van cijfers met betrekking tot de toegevoegde waarde in deze sector. Daarom worden in de tekst cijfers gehanteerd voor de jaren 2006 en 2010 (in plaats van de beleidsperiode begin 2009 - eind 2012).

Economie, Onderwijs en Arbeidsmarkt

060106

Binnen de Provincie is er een kwalitatief en kwantitatief goede aansluiting van het aanbod van en de vraag naar arbeidskrachten.

Arbeidsmarkt:

- De arbeidsparticipatie stijgt van 68 % naar 69 %; ultimo 2012.
Doel 2011: arbeidsparticipatie wordt 69%
- Het aantal langdurig openstaande vacatures blijft kleiner dan 1000 ultimo 2012.
Nulmeting: 1 januari 2009: 1.600 langdurig openstaande vacatures
Doel 2011: Het aantal langdurig openstaande vacatures (i.c. definitie CBS: moeilijk vervulbare vacatures) is in 2011 kleiner dan 1.250

De huidige kennisinstellingen blijven behouden voor de Provincie en de vestiging van nieuwe kennisinstellingen wordt gestimuleerd.

Kennisinstellingen:

- Geen enkel kennisinstituut verdwijnt uit Zeeland.
- De vestiging van twee nieuwe kenniscentra in Zeeland ultimo 2012.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	7.179	7.857	5.654	4.280	3.224	3.260
Baten	-478	-186	-6.593	-93	-93	-93
Resultaat voor bestemming	6.701	7.670	-939	4.187	3.131	3.167
Toevoeging reserve	800	40	0	0	0	0
Onttrekking reserve	-278	-838	-384	-270	0	0
Resultaat na bestemming	7.223	6.872	-1.323	3.917	3.131	3.167

Financiële analyse

Toelichting verloop meerjarenraming 2011-2014

Het resultaat van het programma stijgt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 5.126.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 374	Pieken in de Delta 2008-2010 uitloop in 2011
-/- 450	Sociaal Akkoord 2008-2011
-/- 257	Loopbaanadviseurs 2008-2011
240	Biobase Europe: Fasering
6.500	Inkomsten van Zeeland Seaports 2011

-/- 500	Prio EC03
-/- 64	Bezuinigingen
31	Overige en apparaatskosten
5.126	Totaal

Pieken in de Delta, Sociaal Akkoord en loopbaanadviseurs betreffen de afloop van prioriteiten uit de collegeperiode 2008-2011. De bijdrage aan Biobase Europe wordt in 2010 en 2012 beschikbaar gesteld. In 2011 wordt door Zeeland Seaports € 6,5 miljoen terugbetaald van een eerder verleende saneringsbijdrage.

Het resultaat van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 1.056.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 347	Laboratorium Microsysteemtechnologie 2008-2012
-/- 337	PSEB 2009-2012
-/-240	Biobase Europe t/m 2012
-/- 64	Bezuinigingen
-/- 59	Apparaatskosten
-/- 9	Overig
-/-1.056	Totaal

Laboratorium Microsysteemtechnologie en PSEB 2009-2012 betreffen de afloop van prioriteiten uit de collegeperiode 2008-2011. De bijdrage Biobase is bij 2011-2012 toegelicht.

Het resultaat van het programma stijgt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 36.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 64	Bezuinigingen
100	Overig
36	Totaal

Toelichting historisch perspectief 2009-2011

Het resultaat op het programma stijgt in 2010 ten opzichte van 2009 met € 969.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
389	Noodhulp Haïti 2009
549	Pieken in de Delta 2008-2010: Fasering
-/- 240	Biobase Europe: Fasering
271	Overig
969	Totaal

Naar aanleiding van de ramp in Haïti werd in 2009 een bijdrage verleend. De cofinanciering voor het programma Pieken in de Delta 2008-2011 volgt de bestedingen, die zijn niet gelijkmatig over de jaren verdeeld.

Het resultaat op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 8.609.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 953	Pieken in de Delta 2008-2010: Fasering
-/- 590	Operationeel Programma Zuid 2007-2013: Fasering
-/- 560	Biobase Europe: Fasering
-/- 389	Noodhulp Haïti: 2009
-/- 90	Ontwikkelingssamenwerking: 2009
-/- 27	Overig 500 Prio ECO3
-/- 6.500	Inkomsten van Zeeland Seaports 2011
-/- 8.609	Totaal

Het programma Pieken in de Delta loopt tot eind 2010. Het Operationeel Programma Zuid heeft een looptijd van 2007-2013, het budget voor de provinciale cofinanciering is t/m 2010 geregeld. De bijdrage Biobase is bij 2011-2012 toegelicht. De noodhulp Haïti is bij 2009-2010 toegelicht. In 2011 wordt door Zeeland Seaports € 6,5 miljoen terugbetaald van een eerder verleende saneringsbijdrage.

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 7.3 Toelichting mutatie reserves per programma.

3.2 Programma 7 Toerisme en Recreatie

Inleiding

Toerisme is een samengesteld product zowel in de zin van het karakter van de aanbieders (publieke en private) als het soort product (vervoer, vermaak en verblijf). Het toeristisch product heeft een harde component (voorzieningen) en een zachte component (personeel, informatie), die minstens zo belangrijk is voor de beleving van dit product.

Uitgangspunt in het nieuwe PSEB beleid 2009-2012 (vastgesteld 29 mei 2009) op het gebied van recreatie en toerisme is "het verhogen van de bestedingen op het gebied van recreatie en toerisme in Zeeland door het stimuleren van sectoren met een hoge economische potentie en het implementeren van nieuwe product/marktcombinaties".

Door nieuwe, duurzame product/marktcombinaties en de daarmee gepaard gaande nieuwe verbindingen te stimuleren, kan in samenwerking met het bedrijfsleven en de kenniscentra het doel van 10% meer bestedingen in 2012 bereikt worden.

Beleidsopgaven/speerpunten:

De cijfers uit de verschillende trendrapporten hebben aangetoond dat de sector recreatie en toerisme een veranderingsproces doormaakt. Sommige onderdelen hebben een groeipotentie in zich (watersport, dagrecreatie, hotelsector) terwijl we bij andere sectoren een stagnatie zien (kampeer-

sector en bungalowsector; dit geldt overigens niet voor de bedrijven met een hoog voorzieningenniveau). In de PSEB-periode 2009-2012 wordt ingezet op het stimuleren van de sterke sectoren zoals watersport (inclusief onderwatersport), dagrecreatie, hotelsector en andere vormen van verblijfsrecreatie met een hoog voorzieningenniveau.

Leidraad bij alle beleidsvoornemens in dit kader is steeds dat: de structuur tussen de sectoren, branches en (overheids) organisaties versterkt wordt, innovatieve projecten en initiatieven worden gestimuleerd en er voortdurend wordt gestreefd naar kwaliteitsverbetering.

Aandacht voor één van deze factoren is niet voldoende; bij alle speerpunten/nieuwe product/marktcombinaties ("Aqua high tech Delta", "Puur Zeeland" en "Vitaal Zeeland") zal voortdurend aan alle drie de aspecten tegelijkertijd aandacht moeten worden besteed. Met als uitgangspunt "verhoging van de bestedingen in de sector" wordt vanaf 2009 gezocht naar nieuwe product/marktcombinaties die de genoemde beleidsvoornemens kunnen realiseren.

Het beleid van de Provincie Zeeland op dit terrein blijft voorwaardenscheppend. De Provincie zal vooral coördinerend, initiërend en in bescheiden mate faciliterend optreden.

Wat willen we bereiken?

Het toeristisch product Zeeland bestaat grofweg uit een verblijf-, dag- en watersportrecreatieve component. De verblijfsrecreatie is de motor van de Zeeuwse toeristische economie; dat wil zeggen dat de ontwikkelingen in deze sector voor een belangrijk deel bepalend zijn voor de werkgelegenheid en bestedingen in de andere sectoren binnen of buiten de toeristisch-recreatieve sector.

Onze middelen (waaronder menskracht en geld) zetten we met name in op het verder versterken en ontwikkelen van nieuwe product/marktcombinaties in Zeeland. De beschikbaarheid

van de middelen van de overheid en bedrijfsleven bepalen mede in hoeverre we de geformuleerde ambities waar kunnen maken. Daarnaast is fysieke ruimte ook een bepalende factor voor de realisatie van de plannen in de toeristisch-recreatieve sector. Bij de dagrecreatie richten we ons met name op het stimuleren van die ontwikkelingen die passen bij de natuurlijke aantrekkingskracht van Zeeland als toeristische bestemming. De resultaten van het onderzoek naar de positionering van de Zeeuwse identiteit zijn leidraad voor het marketing- en promotiebeleid in de komende jaren.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0701

Een evenwichtige groei van de Zeeuwse Economie

0707

Realisatie van de Investeringsbudget Landelijk Gebied -recreatiedoelen (ILG).

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

De centrale beleidsopgaven van het PSEB waarop we moeten “versterken, vernieuwen en verbinden” betreffen onderstaande punten (daarbij geven we aan in welk van de acht economische beleidshoofdstukken hiervoor beleid wordt geformuleerd):

- Evenwichtige groei van de economie: (te bereiken) maatschappelijk effect;
- Versterking van de economische structuur: versterking van de specifieke Zeeuwse sectoren (beleidshoofdstuk Recreatie en Toerisme, beleidshoofdstuk Landbouw, beleidshoofdstuk Visserij en Aquacultuur en beleidshoofdstuk Havens en Industrie) en het leggen van nieuwe verbanden tussen de sectoren en versterken van samenwerking met het bedrijfsleven (onder andere beleidshoofdstuk Zorg economie);
- Versterken functioneren arbeidsmarkt en onderwijs: beleidshoofdstuk Economie, Onderwijs en Arbeidsmarkt;
- Stimuleren innovatie, kennis en ondernemerschap (toegang tot kennis/kennisverspreiding): beleidshoofdstuk Kennis, Innovatie en Ondernemerschap;

- Benutten kansen klimaat en energie, water: beleidshoofdstuk Energie en Klimaat en de provinciale Klimaatagenda.

Het provinciaal sociaal-economisch beleid is voorwaarden-scheppend. De acht beleidshoofdstukken die in het PSEB 2009-2012 zijn geformuleerd geven aan dat wij op tal van terreinen in het economisch krachtenveld aanwezig en actief zijn. Wel moet beseft worden dat de Zeeuwse economie voor een groot deel afhankelijk is van factoren die buiten onze invloedssfeer liggen, zoals de nationale en de wereldeconomie en de bereidheid van het bedrijfsleven om te investeren. De acht beleidshoofdstukken zijn SMART gemaakt. Deze SMART-doelstellingen met indicatoren zijn hieronder weergegeven voor het maatschappelijk effect/de hoofddoelstelling en voor de beleidshoofdstukken Kennis, Innovatie en Ondernemerschap, Zorg economie, Energie en Klimaat en Havens en Industrie. De andere vier beleidshoofdstukken worden behandeld in andere hoofdstukken van deze programmabegroting: 06 Economie, 08 Landbouw en Visserij en 09 Onderwijs.

Effect	Doelstelling
Een evenwichtige groei van de Zeeuwse Economie	Recreatie en Toerisme 070101 De Zeeuwse vrijetijdsindustrie tracht in de periode 2009-2012 een omzetverhoging van 10% te realiseren ten opzichte van 2008 door te investeren in nieuwe duurzame product/marktcombinaties. De 10% toename van de bestedingen in de sector R&T was het doel voor 2012 maar de economische crisis zal niet alleen in 2009/2010 maar ook in 2011 haar sporen nalaten. De extra bestedingen zullen naar verwachting wel samenhangen met investeringen in nieuwe product/marktcombinaties die nu gestimuleerd worden. Omdat de effecten van die maatregelen naar verwachting pas vertraagd zichtbaar worden (de kost gaat voor de baat uit) wordt in 2011 uitgegaan van een groei van 0 % als indicator of we op schema liggen. Deze “groei” is geheel toe te schrijven aan de economische crisis. Om te kunnen meten of het gestelde effect (10 % meer bestedingen in 2012) wordt bereikt, worden de volgende indicatoren gehanteerd: • Jaarlijkse bestedingen van de Nederlandse toeristen en recreanten in Zeeland in de vrijetijdssector (0-meting: totale bestedingen Nederlandse gasten in Zeeland (inclusief vaste gasten): € 205.5 miljoen in 2008); • Bestedingen van de buitenlandse gasten in Zeeland in de vrijetijdssector in 2008 en 2011 (0-meting: dagbesteding buitenlandse toeristen in Zeeland was in 2006 € 54 per persoon); • Jaarlijkse dagbestedingen van de toeristen (0-meting: gemiddelde besteding per

**Realisatie van de
Investeringsbudget
Landelijk Gebied
-recreatiedoelen ILG.**

- activiteit ondernomen door niet-Zeeuwen in 2007: € 25,40 en 2008 € 24,77);
- aantal blauwe vlaggen en Green Keys, alsmede een "Region Award" in Zeeland. Nulmeting in 2008: Blauwe vlaggen langs de kustzone: 17, Green Keys bij accommodaties: 24, Region Award: 0. Situatie in 2009: Blauwe vlaggen langs de kustzone: 28, Green Keys bij accommodaties: 19, Region Award: 1. Ultimo 2012 wordt gestreefd naar behoud van hetzelfde niveau inzake het aantal blauwe vlaggen en Green Keys; wat betreft de Region Awards is de doelstelling dat drie Zeeuwse gemeenten deze award hebben gewonnen.

**ILG recreatie
070701**

In het kader van het provinciaal beleid staan voor 2011 de volgende speerpunten centraal:

- Kwaliteitsimpuls bestaande voorzieningen;
- Ontwikkeling voorzieningen voor dagrecreatie;
- Verbetering bestaande en ontwikkeling nieuwe routenetstructuren.

In 2011 worden subsidies verleend middels POP-2 geld uit Europa. Aanvulling vindt plaats middels rijks gelden uit het ILG en provinciale co-financiering, waarmee de totale subsidie bijna verdubbelt.

Knelpunten vaarwegen worden geprogrammeerd. Knelpunten voor wandelen en fietsen zijn bekend en worden in combinatie met andere opgaven opgepakt. De eerste ILG boerenlandpaden zijn gerealiseerd.

In 2011 wordt dit voortgezet. Zie ook doelstelling 150302.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	3.404	4.309	3.059	2.481	1.773	1.280
Baten	-1.408	-2.255	-1.219	-701	-428	-67
Resultaat voor bestemming	1.996	2.054	1.841	1.780	1.344	1.212
Toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserve	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	1.996	2.054	1.841	1.780	1.344	1.212

Financiële analyse

Toelichting verloop meerjarenraming 2011-2014

Het resultaat van het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 61.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 53	Apparaatskosten
-/- 8	Overig
-/- 61	Totaal

Het resultaat van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 436.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 400	PSEB 2009-2012
-/- 36	Overig
-/- 436	Totaal

PSEB 2009-2012 betreft afloop van prioriteit uit de collegeperiode 2008-2011.

Het resultaat van het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 132.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 54	ILG 2007-2013: routenetwerk impuls: wandelen en fietsen
-/- 78	Overig
-/- 132	Totaal

Toelichting historisch perspectief 2009-2011

Het resultaat op het programma stijgt in 2010 ten opzichte van 2009 met € 58.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
54	ILG 2007-2013: routenetwerk impuls: wandelen en fietsen Fasering
4	Overig
58	Totaal

Het resultaat op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 213.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 205	Extra promotiebudget 2009-2010
-/- 135	Fietsen aan Zee 2009-2010
-/- 53	Prio bezuining naar prog 13
180	Overig
-/- 213	Totaal

Extra promotiebudget 2009-2010 en Fietsen aan Zee 2009-2010 betreffen PS-moties.

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 7.3 Toelichting mutatie reserves per programma.

3.3 Programma 8 Landbouw en Visserij

Inleiding

Het beleid zoals verwoord in deze paragraaf is gebaseerd op het PSEB 2009-2012 dat op 29 mei 2009 is vastgesteld.

Landbouw

De landbouw is als belangrijkste landgebruiker toonaangevend aanwezig in het Zeeuwse landschap. Het areaal cultuurgrond is 119.800 hectare in 2008, hetgeen overeenkomt met 67% van de totale oppervlakte land in Zeeland. Een zwaar accent ligt op de akkerbouw (58% van het totale aantal bedrijven), met name op de kapitaal- en arbeidsintensievere plantaardige teelten.

Het aantal bedrijven is tussen 2007 en 2008 met 93 bedrijven afgenomen (3%) en bedroeg in 2008 rond 3.321. De veehouderij groeit de laatste 10 jaar door verplaatsingen van elders. Het economisch belang dat de sector landbouw (en tuinbouw) in Zeeland vertegenwoordigt, is groot. Met inbegrip van de agribusiness zorgt de landbouw voor een werkgelegenheid van 15.230 personen (2008), dat is 8,8% van de totale Zeeuwse werkgelegenheid. Dit is exclusief de visserij.

De Provincie kan slechts in beperkte mate invloed uitoefenen op de marktontwikkelingen in de landbouw. Daarvoor wordt het beleid teveel bepaald op Europees en mondiaal niveau, zoals bijvoorbeeld de wijzigingsvoorstellen met betrekking tot het gemeenschappelijke Europese landbouwbeleid. Deze wijzigingsvoorstellen kunnen verstrekende gevolgen hebben voor de Zeeuwse landbouw zoals bijvoorbeeld voor de vlassector. In het nieuwe gemeenschappelijke Europese landbouwbeleid wordt het markt- en prijsbeleid verder afgebouwd en vervangen door een systeem van directe inkomenssteun. Dit beleid wordt gekoppeld aan duurzame vormen van landbouw, met oog voor dierenwelzijn, voedselveiligheid en maatschappelijk verantwoord produceren. Vanaf 1 januari 2010 wordt een deel van het Europese budget ook ingezet voor de vier zogenaamde nieuwe uitdagingen (klimaatverandering, hernieuwbare energie, watermanagement en biodiversiteit) en voor innovatie van de agrarische sector in brede zin. Meer nadruk komt te liggen op integrale plattelandsontwikkeling, hetgeen zijn vertaling mede vindt in de beschikbare geldstromen. Bij de uitvoering van dit beleid wordt een stevige rol voor de regio's voorzien in het transitieproces naar een duurzame, concurrerende landbouw met ruimte voor ondernemerschap.

De Europese Kaderverordening Plattelands- ontwikkeling heeft een vervolg gekregen in de vorm van POP II 2007-2013. Het POP II is in 2007 doorvertaald in een nationaal programma, waarbij as 1 en as 2 (onder andere innovatie, afzetbevordering,

voedselkwaliteit, beheers- vergoedingen) worden vormgegeven door het Landbouwloket van Dienst Regelingen van LNV en as 3 en as 4 (onder andere verbreding plattelandseconomie en verbeteren leefbaarheid) door het Loket Vitaal Platteland Zeeland. Voor meer informatie zie hoofdstuk Ruimte.

Voor de biologische landbouw is in oktober 2004 door de Europese Unie een Actieplan Biologische Landbouw uitgebracht. Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) heeft een Beleidsnota Biologische Landbouw 2008-2011 vastgesteld waarbij de overheid via een derde Convenant Marktontwikkeling Biologische Landbouw de markt voor biologische voeding verder wil vergroten en streeft naar een robuustere biologische sector.

Visserij en Aquacultuur

Het beleid voor de Nederlandse zeevisserij wordt in Brussel gevormd (Gemeenschappelijk Visserij Beleid). Hoge brandstofkosten, teruglopende besommingen en natuurdoelstellingen nopen de sector alternatieven te ontwikkelen voor de boomkorvisserij.

Tot de kustvisserij wordt onder andere de kottervisserij op garnalen gerekend. Het beleid voor deze vorm van visserij wordt gevormd door het ministerie van LNV. De visafslagen in Colijnsplaat, Breskens en Vlissingen vormen de aanlandingspunten voor de zeevisserij en kustvisserij. Teruglopende vangsten leiden tot een verzwakking van de positie van de visafslagen. Op de Zeeuwse binnenwateren wordt visserij met behulp van fuiken, korven, staand want en ander vistuig beoefend. Enkele tientallen Zeeuwse vissers houden zich bezig met deze kleinschalige vormen van visserij: de binnenvisserij. Binnen deze deelsector van de Zeeuwse visserij vormen een te hoge visserijdruk op de Oosterschelde en afbouw van de palingvisserij twee belangrijke knelpunten. Aquacultuur kent verschillende verschijningsvormen. Tot het aquacultuurcluster rekenen wij in eerste instantie de traditionele mossel- en oestercultuur. Voor wat betreft de mossel- en oestercultuur, is het ministerie van LNV als eerste verantwoordelijk voor de beleidsvorming en -uitvoering. Zowel de mossel- als oestersector staat de komende jaren voor de nodige uitdagingen. De mosselsector gaat een belangrijke transitieperiode tegemoet. Het uitgangsmateriaal voor de mosselcultuur, het mosselzaad, wordt in de toekomst op andere wijze gegenereerd. Het invangen van mosselzaad in de waterkolom (met behulp van zogenoemde mosselzaad- invanginstallaties (MZI) vormt op termijn wellicht een

kansrijk alternatief. Deze MZI's worden vanaf 2010 op grotere schaal gerealiseerd in de Waddenzee, Oosterschelde en Voor-delta. Voor de Noordzee zijn er wellicht combinaties met andere gebruiksfuncties (waaronder windmolenparken) mogelijk. De technische mogelijkheden hiervoor moeten nader worden onderzocht. Het binnendijks kweken van mosselzaad in zogenoemde broedhuizen is een ander mogelijk alternatief voor mosselzaadvissersrij. Uit kostenoverwegingen is deze optie op

dit moment nog niet interessant.

Verder vertonen de productieomstandigheden in de Oosterschelde een neergaande trend, waarvan de mossel- en oestersector nadrukkelijk de gevolgen ondervinden. Achterblijvende groei van oesters leidt tot verlies van marktaandeel. Binnen het visserij- en aquacultuurbeleid vormt verbetering van de kansen voor verschillende vormen van schelpdiercultuur in de Deltawateren één van de prioriteiten.

Wat willen we bereiken?

Landbouw

In het PSEB 2009-2012 zijn voor de landbouw drie speerpunten benoemd:

- Versterken landbouw;
- Versterken kennisnetwerk en stimuleren innovatie;
- Leggen van nieuwe verbindingen.

Deze zijn doorvertaald naar concrete acties die leiden tot:

- Het versterken van het agribusinesscluster in Zeeland door schaalvergroting van landbouwbedrijven en het aantrekken van nieuwe agribusinessbedrijven;
- Nieuwe teelten en teelttechnieken binnen de landbouw;
- Nieuwe productmarktcombinaties binnen de agribusiness.

Visserij en Aquacultuur

Met ons beleid streven wij naar behoud van de visserijsector (bestaande uit primaire productie, verwerking en handel) als karakteristieke economische activiteit voor onze provincie, ook in de toekomst. Initiatieven die hieraan een bijdrage kunnen leveren, ondersteunen wij en pakken wij, waar nodig en mogelijk, samen met onze partners op. In de komende beleidsperiode geven wij prioriteit aan de ontwikkeling van de binnendijkse aquacultuursector en aan de verbetering van de (regionale) productieomstandigheden voor de schelpdiersector. Dit is uitgewerkt in de volgende speerpunten:

- Schelpdiercultuur in de duurzame Delta;
- Ontwikkeling binnendijkse aquacultuur;
- Promotie, kwaliteitsverbetering en marktbesef.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0801

Een evenwichtige groei van de Zeeuwse economie.

Waar aan kunnen we zien of alles bereikt is?

Het provinciaal sociaal-economisch beleid is voorwaarden-scheppend. Daarnaast is economische ontwikkeling voor een groot deel afhankelijk van factoren die buiten onze invloed-sfeer liggen, zoals de nationale en wereldeconomie en de bereidheid van bedrijven om te investeren. De ontwikkelingen in de landbouw- en visserijsector worden bovendien voor een

groot deel in Brussel bepaald. Voor een gedeelte van de aquacultuursector (met name de schelpdiervisserij) is het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit beleidsbepalend. Een meting van het resultaat van provinciaal beleid blijft derhalve moeilijk. Aan het einde van de looptijd van het Provinciaal Sociaal-Economisch Beleidsplan zal een evaluatie plaatsvinden.

Effect	Doelstelling																														
Een evenwichtige groei van de Zeeuwse Economie	Landbouw 080101																														
	Een concurrerende en duurzaam producerende agrarische sector in Zeeland.																														
	Landbouw:																														
	Het aantal NGE per bedrijfstype in Zeeland stijgt met 1% per jaar. (NGE = Nederlandse grootte-eenheid, een economische maatstaf waarmee de omvang van een bedrijf en de afzonderlijke productierichtingen worden uitgedrukt.)																														
	Nulwaarde 2008/2009:																														
	<table><tr><td>Bedrijfstype:</td><td>NGE 2008:</td><td>NGE 2009:</td></tr><tr><td>Akkerbouw</td><td>58,2</td><td>61,5</td></tr><tr><td>Tuinbouw</td><td>246,5</td><td>290,8</td></tr><tr><td>Blijvende teelt</td><td>93,4</td><td>91,1</td></tr><tr><td>Graasdierbedrijven</td><td>60,8</td><td>62,4</td></tr><tr><td>Hokdierbedrijven</td><td>127,3</td><td>132,3</td></tr><tr><td>Gewassen combinaties</td><td>107,0</td><td>104,2</td></tr><tr><td>Veeteeltcombinaties</td><td>85,4</td><td>93,2</td></tr><tr><td>Gewassen-/veeteelt combinaties</td><td>58,3</td><td>56,9</td></tr><tr><td>Totaal (gemiddeld)</td><td>73,3</td><td>77,5</td></tr></table>	Bedrijfstype:	NGE 2008:	NGE 2009:	Akkerbouw	58,2	61,5	Tuinbouw	246,5	290,8	Blijvende teelt	93,4	91,1	Graasdierbedrijven	60,8	62,4	Hokdierbedrijven	127,3	132,3	Gewassen combinaties	107,0	104,2	Veeteeltcombinaties	85,4	93,2	Gewassen-/veeteelt combinaties	58,3	56,9	Totaal (gemiddeld)	73,3	77,5
	Bedrijfstype:	NGE 2008:	NGE 2009:																												
	Akkerbouw	58,2	61,5																												
	Tuinbouw	246,5	290,8																												
	Blijvende teelt	93,4	91,1																												
Graasdierbedrijven	60,8	62,4																													
Hokdierbedrijven	127,3	132,3																													
Gewassen combinaties	107,0	104,2																													
Veeteeltcombinaties	85,4	93,2																													
Gewassen-/veeteelt combinaties	58,3	56,9																													
Totaal (gemiddeld)	73,3	77,5																													
Doel 2011 = nulwaarde + 3 %																															
Na de beleidsperiode 2009-2012 is het kennisnetwerk voor de sector landbouw gerealiseerd en 30% van het agrarische areaal in Zeeland wordt in 2012 beteeld met behulp van satellietgegevens (remote sensing). Nulwaarde eind 2008: 3.600 hectare is aangemeld op www.mijnakker.nl (bron: Basfood) van in totaal 119.785 hectare cultuurgrond in Zeeland (CBS 2008) = 3 %.																															
Doel 2011																															
In 2012 zou 30 % van 119.785 hectare = 35.936 hectare moeten zijn aangemeld bij www.mijnakker.nl . Dit betekent een stijging van 8.984 hectare per jaar. Echter in 2009 was geen sprake van een stijging maar een teruggang naar in totaal 2700 hectare. Dit komt doordat de agrarische ondernemers de satellietgegevens nog te weinig direct in hun bedrijfsvoering kunnen inzetten. Er wordt nu hard gewerkt aan het ontwikkelen van nieuwe teeltadviseringsprogramma's die in de praktijk worden uitgetest. Dit kost tijd. Het doel voor 2011 is dat 3.600 + 8.984 = 12.584 hectare moeten zijn aangemeld bij www.mijnakker.nl .																															
Het stabiliseren van het aantal landbouwgerelateerde bedrijven en werknemers in Zeeland op het niveau van 2008 (1.267 bedrijven en 7.334 personen, inclusief parttimers). De cijfers 2008 zijn herzien ivm nieuwe SBI.																															

	2008	2009
Bedrijven	1.267	1.274
Arbeidsplaatsen	7.334	7.045

Bron: RIBIZ

- Het verdubbelen van de omzet binnen de multifunctionele landbouw (MFL) in Zeeland in 2013. Nulwaarde 2008 is niet beschikbaar. Wel is er een indicatieve nulwaarde 2007. Dit betreft een indicatie verstrekt door de landelijke Task Force Multifunctionele Landbouw gebaseerd op het aantal multifunctionele landbouw bedrijven in Zeeland (CBS 2007) vermenigvuldigd met de landelijke gemiddelde omzet per bedrijfstype. Deze indicatie kan afwijken van de werkelijke omzet MFL in Zeeland.

Zorg	26	605
Verkoop	240	2.851
Verwerking	52	686
Natuurbeheer 1	294	6.665
Recreatie	277	2.432

Tabel 1: Ontwikkeling van het aantal bedrijven met verbreding in Zeeland en Nederland, 2003 - 2007

Bron: CBS-Landbouwtelling

	Aantal bedrijven in Zeeland (x € 1.000)	Omzet per bedrijf in Zeeland (x 1 miljoen)	Omzet Gemiddeld in Zeeland (x 1 miljoen)	Omzet Gemiddeld in Nederland
Zorg	26	47 - 73	1,5	45
Verkoop	240	4 - 200	7,5	89
Verwerking	52			
Natuurbeheer 1	294	6 - 8	2	90
Recreatie	277	20 - 55	8,4	92
Totaal			19,4	316

Tabel 2: Omzet van de verbrede bedrijven in de provincie Zeeland voor 2007

Berekening van de omzetcijfers

Voor de verwerking en verkoop van producten wordt in de berekening alleen uitgegaan van bedrijven die producten verkopen en de extra inkomsten die ze verkrijgen door het bewerken van producten is in de berekening mee genomen. Van de bedrijven die alleen producten verwerken is geen omzetschatting gemaakt en kan dus niet worden weer gegeven.

Doel 2011

Het doel voor MFL is een omzetverdubbeling in 2013 = € 38,8 miljoen. Dat zou betekenen een omzetstijging per jaar van $19,4 : 5 \text{ jaar} = € 3,38$ miljoen. Voor 2011 betekent dit als doelstelling een omzet van $19,4 + 10,14 = € 29,54$ miljoen voor MFL in Zeeland.

Visserij

080102

Het Zeeuwse visserij- en aquacultuurcluster pakt met kracht de veranderingen op, die de veranderende maatschappelijke inzichten en omstandigheden stellen aan een duurzaam opererende economische sector. Het handhaaft en bouwt - waar mogelijk - zijn concurrentiepositie verder uit.

Visserij en aquacultuur:

- De directe werkgelegenheid in de visserij- en aquacultuursector is in 2012 minimaal op hetzelfde niveau als in 2008, namelijk 1.790 arbeidsplaatsen (actuele nulwaarde 2009 is 1.870 arbeidsplaatsen, bron RIBIZ);
- In 2012 is minimaal één nieuwe schelpdiersoort in cultuur of onderzoek;
- Een nieuwe economische sector gericht op de binnendijkse kweek van aquatische organismen krijgt verder gestalte door de vestiging van twee nieuwe bedrijven (dus van 10 naar 12) en een verhoging met 30% van de binnendijkse productie. In 2008 kent onze provincie vier zeeakraalkwekers met een productie van 30 ton zeeakraal, drie viskwekers met een productie van 200 ton en drie zagerkwekers (20 hectare) met een productie van 150 ton.

Doel 2011:

- De directe werkgelegenheid in de visserij- en aquacultuursector is in 2011 minimaal op hetzelfde niveau als in 2008 (1.790 arbeidsplaatsen, bron RIBIZ);
- Een nieuwe economische sector gericht op de binnendijkse kweek van aquatische organismen krijgt verder gestalte door de vestiging van een nieuw bedrijf (dus van 10 naar 11) en een verhoging met 10% van de binnendijkse productie.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	1.666	1.358	885	803	485	477
Baten	-154	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	1.512	1.358	885	803	485	477
Toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserve	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	1.512	1.358	885	803	485	477

Financiële analyse

Toelichting verloop meerjarenraming 2011-2014

Het resultaat van het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 82.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 50	Wageningen Imares Yerseke t/m 2011
-/- 32	Apparaatskosten
-/- 82	Totaal

Het resultaat van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 318.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 300	PSEB 2009-2012
-/- 18	Overig
-/- 318	Totaal

Het resultaat van het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 8.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 8	Overig
-/- 8	Totaal

Toelichting historisch perspectief 2009-2011

Het resultaat op het programma daalt in 2010 ten opzichte van 2009 met € 154.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 82	PSEB 2009-2012
-/- 87	Prioriteit stimulering visserij en aquacultuur: 2009
15	Overig
-/- 154	Totaal

Het resultaat op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 473.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 205	PSEB 2009-2012: Fasering
-/- 250	Zeeuwse tong t/m 2009
-/- 18	Overig
-/- 473	Totaal

PSEB 2009-2012: hoger budget in 2010 in verband met de bestedingen in 2010. Vanaf 2011 is de bijdrage aan het project Zeeuwse tong vervallen.

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 7.3 Toelichting mutatie reserves per programma.

3.4 Programma 9 Onderwijs

Inleiding

Provincies hebben op het gebied van onderwijs geen wettelijke bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Zij hebben een adviserende rol aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. In Zeeland bestaat echter traditiegetrouw een grote verbondenheid tussen de Provincie en het onderwijsveld. Deze verbondenheid vloeit voor een deel voort uit de wettelijke taken die provincies hebben ten aanzien van zorg en welzijn. Hierdoor zijn wij als vanzelfsprekend betrokken bij de gebieden die zich bevinden op het snijvlak van onderwijszorg en onderwijs-welzijn. Ook nemen we met ons economisch beleid onze verantwoordelijkheid op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt. Onderwijs behoort dan ook tot de kerntaak van de Provincie Zeeland op ruimtelijk-economisch gebied.

De Provincie Zeeland wil de vertegenwoordigers uit het gehele onderwijsveld inspireren, uitdagen en verleiden om gezamenlijk en in samenwerking met overheden, bedrijfsleven en overige bij het werkveld betrokken organisaties te blijven streven naar goed, kwalitatief en inspirerend onderwijs voor de gehele Zeeuwse bevolking.

In de in december 2007 door Provinciale Staten vastgestelde onderwijsnota voor 2008-2011 "Onderwijs in de Provincie Zeeland, dé OnderwijsAgenda" zijn vijf thema's benoemd:

- Kwaliteit en resultaten van het onderwijs
- De leerling centraal
- Aansluiting en samenwerking
- Werken en leren
- Ontplooiing en ontwikkeling

Aan elk thema zijn één of meerdere concrete ambities verbonden die door projecten gerealiseerd worden. Van groot belang is dat dé OnderwijsAgenda breed wordt gedragen door het Zeeuwse onderwijs, overheden, ondernemers en dat deze betrokken organisaties en instellingen gezamenlijk een bijdrage leveren aan de realisering van de doelstellingen en

ambities. Om deze betrokkenheid vorm te geven zijn een Stuurgroep en (voorlopig) drie aanjaagteams ingericht.

De Stuurgroep dé OnderwijsAgenda heeft Scoop de opdracht gegeven om de jaarlijkse voortgang te monitoren.

Jaarlijks wordt aan Provinciale Staten gerapporteerd: de voortgang van de vijf thema's én de daarbij behorende ambities:

- de gerealiseerde projecten;
- ontwikkelingen rondom de organisatie structuur.

De scholingsactiviteiten die vanuit de beleidsvelden van het Provinciaal Sociaal Economisch Beleidsplan (Economie, Toerisme & Recreatie, Landbouw & Visserij) worden gefinancierd worden daar ook gerapporteerd.

Kerend Tij

Omdat er in Zeeland de afgelopen jaren om diverse redenen een aantal onderwijsinstellingen in financiële problemen (dreigde) te komen heeft de minister van onderwijs, de heer Plasterk, in de zomer 2009 -mede naar aanleiding van gesprekken met de Provincie Zeeland - de Taskforce Zeeland de opdracht gegeven om advies uit te brengen over de toekomst van het Zeeuwse onderwijs. Om tot het advies te komen heeft de Taskforce met ruim zestig stakeholders uit/rondom het Zeeuwse onderwijsveld gesproken.

In het voorjaar van 2010 gepresenteerde adviesrapport "Kerend Tij" signaleert de Taskforce onder meer dat er in Zeeland veel goede ideeën zijn, maar dat de betrokken partijen niet altijd tot concretisering van de ambities komen. Om tot daadwerkelijke realisatie en plannen van de ideeën te komen adviseert de Taskforce aan OCW om gedurende de pilotperiode van vijf jaar een Onderwijsautoriteit aan te wijzen mét doorzettingsmacht om de in Kerend Tij genoemde aanbevelingen tot uitvoering te laten komen.

Resultaat van de vijfjarige pilot:

- Een duurzame, samenhangende voorzieningenstructuur voor beroeps- en hoger onderwijs;
- Kwalitatief hoogwaardig onderwijsaanbod mede afgestemd op de behoefte van het regionale bedrijfsleven en de regionale non-profitsector;
- Doorlopende leerlijnen tussen VMBO, MBO, HBO met als resultaat behoud Zeeuwse leerlingen voor Zeeland en een optimaal leerrendement;
- Onderwijsarrangementen gericht op "leven lang leren";
- Versterkt regionaal toegepast onderzoek.

Inmiddels is dhr. E d'Hondt door de Zeeuwse partners voorgedragen als onderwijsautoriteit Zeeland. In de loop van 2010 zal duidelijk worden of en in hoeverre "Kerend tij" tot wijzigingen zal leiden van het huidige onderwijsbeleid van de Provincie Zeeland.

Indicator: De onderwijsautoriteit Zeeland stelt in het najaar van 2010 een businessplan op. Voor zover aan de orde wordt op grond daarvan een indicator geformuleerd.

Wat willen we bereiken?

Het beleidsveld onderwijs is voor de Provincie in eerste aanleg voorwaardenscheppend, signalerend, stimulerend, adviserend en in beperkte mate faciliterend van aard, maar ook organiserend en regisserend. Het landelijk beleid wordt gevormd en ondersteund door onderwijsvernieuwing en door samenwerking binnen het onderwijs, horizontaal en verticaal.

De Provincie Zeeland acht het van groot belang dat er in Zeeland goed, kwalitatief en inspirerend onderwijs is voor de gehele Zeeuwse bevolking. Van belang is daarbij zonder meer dat het onderwijs/opleidingen in relatie worden gebracht met economische ontwikkelingen. Goede onderwijsvoorzieningen en een voortdurende interactie tussen onderwijs en het

bedrijfsleven is één van de voorwaarden voor een gezonde economie. De uitwisseling van kennis en kunde tussen onderwijs en ondernemers leidt daarbij tot nieuwe economische impulsen. Tevens is het van belang dat er goede samenwerking en afstemming is op het snijvlak onderwijs en de beleidsvelden jeugdzorg, welzijn en cultuur.

De voortgang ten aanzien van het realiseren van de doelstellingen wordt bewaakt door de Stuurgroep OnderwijsAgenda; daarnaast is rondom iedere doelstelling een werkgroep (aangaagteam) geformeerd met de taak (mede)zorg te dragen voor de realisering van de desbetreffende doelstelling. De beide gremia worden ondersteund door de Provincie Zeeland.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0901

Kwaliteit en resultaten van het onderwijs:

Het sturen en borgen van de kwaliteiten en de resultaten van het onderwijs.

0902

Leerling centraal: passend zijn voor onderwijs en zorg:

Het realiseren van een dekkend provinciaal onderwijsaanbod met een daarop aansluitend zorgaanbod.

Onderwijs en zorg zijn afgestemd op de behoefte van de leerlingen. Alle leerlingen volgen het onderwijs dat het beste bij hen aansluit.

0903

Doorlopende ontwikkelingslijnen:

Het tot stand brengen van een soepele samenwerking en aansluiting tussen de onderwijsinstellingen onderling en tussen onderwijsinstellingen en hun omgeving (zorginstellingen, overheden, bedrijfsleven, Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) en voor- en naschoolse opvangvoorzieningen).

0904

Werken en leren:

Zorgen voor een adequate voorbereiding van scholieren op de arbeidsmarkt. In samenwerking met onderwijs, overheid en ondernemers projectmatig en concreet werken aan de verbetering van de Zeeuwse kenniseconomie (Akkoord Zeeuwse Kenniseconomie).

0905

Ontplooiing en ontwikkeling:

Zorgen dat scholieren via het onderwijs kennismaken met actuele thema's en maatschappelijke ontwikkelingen.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Onderwijs heeft een tweeledige doelstelling. Enerzijds draagt het onderwijs bij aan de ontplooiing en ontwikkeling van jongeren; onderwijs moet leerlingen voldoende bagage meegeven om als zelfstandige individuen te kunnen participeren in de

samenleving. Anderzijds heeft het onderwijs tot doel jongeren voor te bereiden op de arbeidsmarkt en om een bijdrage te leveren aan de economische ontwikkeling van de samenleving.

Onderwijs en economie zijn dus nauw met elkaar verweven. Er liggen relaties op het gebied van:

- Arbeidsmarkt: onderwijs leidt nieuwe werknemers op en onderwijs schoolt/traint werkenden;
- Kennisontwikkeling: van onderwijsinstellingen wordt steeds vaker verwacht dat zij kennis leveren voor het bedrijfsleven;
- Vestigingsfactor bedrijven: aanwezigheid onderwijs is een vestigingsfactor voor bedrijven;
- Vestigingsfactor jongeren: aantrekken/behoud jongeren naar/in de regio;
- Werkgever: het onderwijs is werkgever voor ruim 8.500 mensen.

Essentie van ons onderwijsbeleid is gezamenlijk, met alle betrokkenen - onderwijsinstellingen, ondernemers, overheden, ouders en jongeren - te blijven streven naar kwalitatief goed en inspirerend onderwijs. De Provincie richt haar beleid niet op onderwijskundige aangelegenheden maar wil partijen stimuleren en prikkelen om met elkaar in contact te komen om nieuwe relaties en verbindingen met elkaar aan te gaan. Met deze inspanning wordt de "ruggengraat" in het onderwijsveld gevormd. Projecten en activiteiten die worden uitgevoerd in het kader van het provinciale onderwijsbeleid staan hierdoor niet meer "op zich" maar komen altijd met elkaar in verbinding te staan. Samen met mensen uit het veld zijn de vijf thema's benoemd en geconcretiseerd in negen ambities. Die thema's en ambities vormen de gezamenlijke provinciale OnderwijsAgenda die we de komende jaren gezamenlijk willen realiseren.

Gezamenlijkheid loopt als een rode draad door de OnderwijsAgenda, niet alleen bij de totstandkoming van de OnderwijsAgenda maar zeker ook bij het realiseren van de doelstellingen en ambities. Om die reden is een stuurgroep geformeerd met vertegenwoordigers uit het onderwijs, ondernemers, overheden en jongeren én zijn er voor elk thema deskundigen benoemd die als voorzitter van een aanjaagteam zullen

stimuleren dat de genoemde doelstelling en bijbehorende ambities de komende jaren ook daadwerkelijk gerealiseerd worden. Alle betrokkenen zijn het met elkaar eens dat het programma zo concreet en meetbaar mogelijkheid - SMART - uitgewerkt en uitgevoerd dient te worden. De aanjaagteams leveren een belangrijke bijdrage in het SMART formuleren van de doelstellingen en ambities van de acties voortvloeiend uit de OnderwijsAgenda. Om vast te stellen of het programma "op koers ligt" hebben de partners afgesproken de Results-Based Accountability methode (RBA) als monitoringssysteem aan de uitvoering van de programma te koppelen.

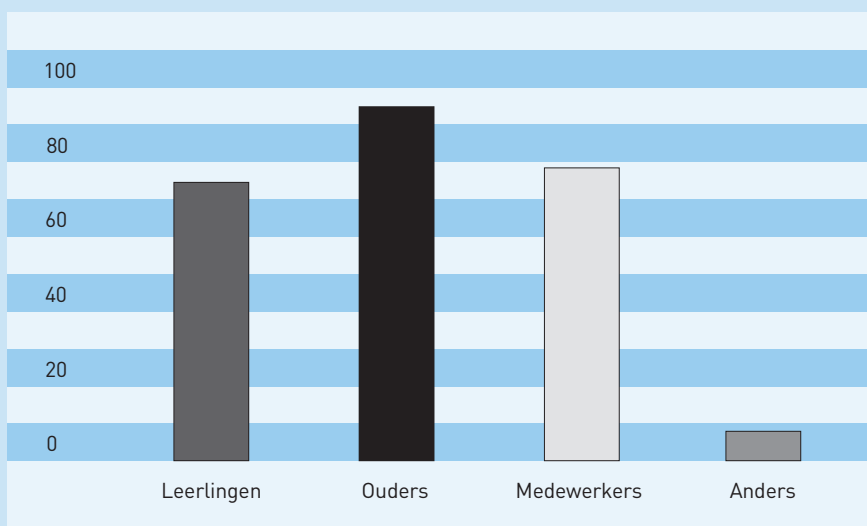
Inmiddels heeft Scoop in samenwerking met de aanjaagteams uitvoering gegeven aan het monitoren. Daarbij is gebleken dat RBA slechts beperkt kan worden toegepast. Dit komt met name omdat de geformuleerde doelstellingen bij een aantal thema's in Dé OnderwijsAgenda geen maatschappelijke resultaten (een doelstelling voor een populatie) beogen, maar procesresultaten. In overleg met de aanjaagteams is in 2008 vooral gekeken of en welke monitoringsinformatie een bijdrage kon leveren aan de verder ontwikkeling van het thema. Hiertoe heeft Scoop in 2009 een aantal nulmetingen uitgevoerd. Op basis daarvan zijn de streefwaarden voor 2011 bepaald.

Subsidieverzoeken aan de Provincie Zeeland voor projecten-bijdragen dienen bij te dragen aan de realisatie van de doelstellingen van dé OnderwijsAgenda en worden getoetst aan de in het programma genoemde subsidiecriteria. Het criterium: "projectvoorstellen worden zoveel mogelijk gezamenlijk, door meerdere partners uit onderwijs, overheid en bedrijfsleven ondersteund en/of ingediend" wordt daarbij zwaarwegend meegenomen. Op deze wijze geeft de Provincie Zeeland bij de uitvoering van dé OnderwijsAgenda invulling aan een voor haar zeer belangrijke doelstelling van het Onderwijsbeleid: gezamenlijk, met alle betrokkenen blijven streven naar kwalitatief goed en inspirerend onderwijs.

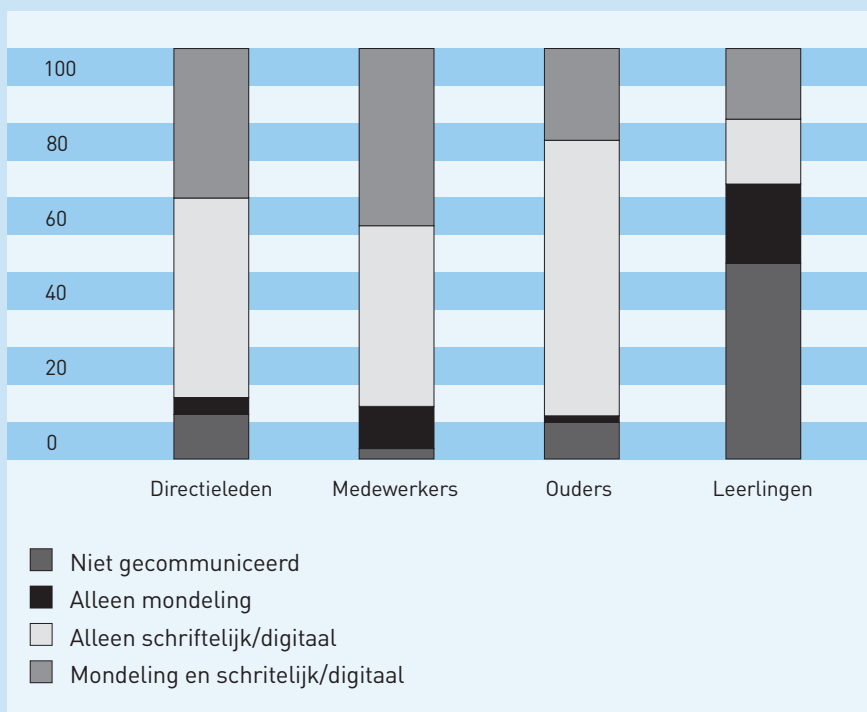
Effect	Doelstelling
Kwaliteit en resultaten van het onderwijs: Het sturen en borgen van de kwaliteiten en de resultaten van het onderwijs.	Horizontale verantwoording van beleid en resultaten 090101 Alle scholen zorgen voor een horizontale verantwoording van hun beleid en resultaten. Indicator: • In 2012 is het percentage onderwijsinstellingen dat een tevredenheidonderzoek uitvoert en deze uitkomsten bekend maakt met 20% gestegen. In 2009 is hiertoe door Scoop een nulmeting uitgevoerd. 97% van alle scholen hebben de afgelopen

vier jaar minstens één keer een tevredenheidsonderzoek uitgevoerd.

- De meeste scholen (95%) hebben de afgelopen 4 jaar een tevredenheidsonderzoek uitgevoerd onder ouders. Opvallend is dat de helft van de respondenten de resultaten niet heeft gecommuniceerd met de leerlingen. Negen van de 10 scholen hebben de resultaten gecommuniceerd met ouders.
- In 2011 is het streven om deze resultaten te handhaven en te borgen. In 2012 voert Scoop een hernieuwde meting uit.

Figuur 1. Het percentage scholen dat de afgelopen vier jaar minstens één keer een tevredenheidsonderzoek heeft uitgevoerd, uitgesplitst naar belanghebbende.

Figuur 2. Communicatie omtrent het laatst uitgevoerde tevredenheidsonderzoek.

**Leerling centraal:
passend zijn voor
onderwijs en zorg:
Het realiseren van
een dekkend provin-
ciaal onderwijsaan-
bod met een daarop
aansluitend zorgaan-
bod. Onderwijs en
zorg zijn afgestemd
op de behoefte van
de leerlingen. Alle
leerlingen volgen
het onderwijs dat
het beste bij hen
aansluit.**

Samenhangend stelsel onderwijsvoorzieningen

090102

Er is een samenhangend stelsel van onderwijsvoorzieningen, van primair tot en met hoger/wetenschappelijk onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, gedragen door onderwijsinstellingen, bedrijfsleven en overheden.

Indicator:

- In 2012 hebben alle onderwijsvoorzieningen in Zeeland op horizontaal niveau, per onderwijstype, een overleg-gremium;

Uit de nulmeting in 2009 blijkt dat het primair onderwijs en het voortgezet- en middelbaar beroepsonderwijs op horizontaal niveau over een overleg-gremium beschikken. In het primair onderwijs is er sprake van het Platform Primair Onderwijs Zeeland (PPOZ). Het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs kennen het (VO-) schoolleidersoverleg.

In 2011 is het streven om deze resultaten te borgen.

Kerend Tij

Indicator:

- de onderwijsautoriteit Zeeland stelt in het najaar van 2010 een businessplan op. Voor zover aan de orde wordt op grond daarvan een indicator geformuleerd.

Voor elke leerling passend onderwijsarrangement

090201

Voor elke leerling in het PO, VO, (V)SO en het beroepsonderwijs is een passend onderwijsarrangement gericht op de optimaal haalbare kwalificatie.

Indicator:

- Alle scholen hebben in 2012 een plan van aanpak inzake een passend onderwijsaanbod.

In haar brief van 2 november 2009 heeft staatssecretaris Dijkma van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aangekondigd dat de financiering van passend onderwijs ingrijpend zal veranderen. Op 11 februari 2010 heeft een Algemeen Overleg van de Vaste Kamercommissie Onderwijs plaatsgevonden over de heroverweging Passend Onderwijs. Hieruit kan geconcludeerd worden dat er breed draagvlak is voor de recente koerswijziging en dat er veel uitwerkingsvragen beantwoord moeten worden. De Kamer wil hierover in juni verder spreken met de staatssecretaris. Centraal daarin staan het referentiekader en de zorgplicht. In het referentiekader komen veel belangrijke elementen bij Passend onderwijs aan bod in de vorm van handreikingen en methodieken.

Streefdatum voor inwerkingtreding van de wet Passend Onderwijs is nu 1-8-2012. In overleg met het Zeeuwse onderwijsveld, dat gezamenlijk een veldexperiment uitvoert in 2010, is besloten (mede met het oog op de nieuwe wetgeving) voorlopig geen verdere nieuwe actie te ondernemen.

Doorlopende ontwikkelingslijnen: Het tot stand brengen van een soepele samenwerking en aansluiting tussen de hun omgeving (zorginstellingen, overheden, bedrijfsleven, Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) en voor- en naschoolse opvangvoorzieningen).

Werken en leren: Zorgen voor een adequate voorbereiding van scholieren op de arbeidsmarkt. In samenwerking met onderwijs, overheid en ondernemers projectmatig en concreet werken aan de verbetering van de Zeeuwse kennis-economie (Akkoord Zeeuwse Kennis-economie).

Samenwerken bij overdracht leerlingen

090301

In Zeeland werken de onderwijsinstellingen en de opvangvoorzieningen nauw met elkaar samen bij de overdracht van kinderen/leerlingen.

Indicator:

- In 2012 hanteert 95% van alle scholen (PO/VO/MBO) een methodiek voor de overdracht van hun leerlingen.

Uit de nulmeting die eind 2009 door Scoop is uitgevoerd met betrekking tot het thema doorlopende leerlijnen blijkt dat 95% van alle instellingen aangeeft methodieken te gebruiken om leerlingen over te dragen aan de instelling waar ze instromen. In 2011 is het streven om deze resultaten te handhaven en te borgen.

Samenwerken om voortijdige schoolverlaters (VSV-ers) te voorkomen

090302

In Zeeland werken de onderwijsinstellingen, Regionale Meld- en Coördinatiepunten (RMC's), leerplichtambtenaren, overheden, Centra voor Werk en Inkomen (CWI's), zorgaanbieders, ondernemers en ouders samen om voortijdig schoolverlaten te voorkomen.

Indicator:

- Het aantal Zeeuwse jongeren dat met een vervolgopleiding start en deze binnen het eerste jaar alweer vroegtijdig verlaat is in 2012 ten opzichte van 2008 met 10% gedaald.

Uit het schoolverlatersonderzoek van het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) dat in najaar van 2008 in de Provincie Zeeland is gehouden blijkt dat één op tien Zeeuwse jongeren die met een vervolgopleiding gestart is deze binnen het eerste jaar alweer vroegtijdig heeft verlaten.

Scholieren voorbereiden op de arbeidsmarkt

090401

Zorgen voor een adequate voorbereiding van scholieren op de arbeidsmarkt.

Indicator:

- 60% van de Zeeuwse VO-scholen en beroepsopleidingen werken in 2012 op gestructureerde wijze samen aan de beroepenoriëntatie van Zeeuwse leerlingen.

Het aanjaagteam Werken en Leren heeft in 2009 tijdens het Zeeuws schoolleiders-overleg het projectvoorstel LOB (Loopbaan Oriëntatie en -Begeleiding) Zeeland gepresenteerd. De Zeeuwse VO-scholen hebben aangegeven dat zij LOB voldoende op orde hebben. Hieruit heeft de Stuurgroep dé OnderwijsAgenda vooralsnog geconcludeerd, dat de scholen zelf hun LOB regelen en dat - zoals het er nu naar uit ziet - dé OnderwijsAgenda/provinciale subsidie daar geen bijdrage meer aan zal leveren.

Indicator:

- In 2011 is 80% van de VO-schoulleiders tevreden over de geboden LOB-activiteiten in hun onderwijsinstelling. In het schooljaar 2011/2012 verricht Scoop hiertoe een onderzoek.

In samenwerking met de 3 O's de vijf AZK ambities realiseren

090402

In samenwerking met onderwijs, overheid en ondernemers (de drie O's) projectmatig en concreet realiseren van de vijf in het Akkoord Zeeuwse Kenniseconomie (AZK) benoemde ambities.

Indicator:

- In 2012 is het percentage nieuwe voortijdig schoolverlaters met 40% gedaald ten opzichte van 2008.

Uit de door Scoop uitgevoerde nulmeting in 2009 blijkt dat het percentage nieuwe voortijdig schoolverlaters in Zeeland in de periode schooljaar 2005/2006 tot en met het schooljaar 2008/2009 met 24% is gedaald tot 3,2%. De streefwaarde voor het schooljaar 2010/2011 is 2,4%.

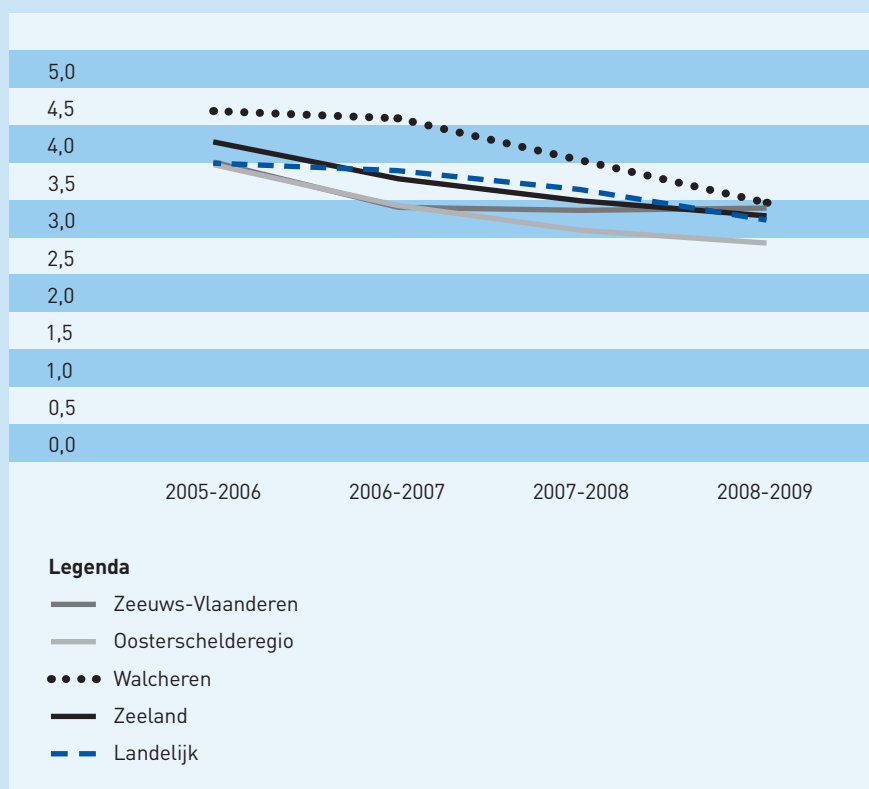
In het kader van de Zeeuwse kenniseconomie is de Zeeuwse Onderwijsagenda opgesteld. Voor de te bereiken doelstelling zijn daarin de volgende vier indicatoren genoemd:

Indicatoren:

- Het verhogen van de instroom van het percentage 16-jarigen in het MBO met 30% in 2010 (ten opzichte van 2005);
- Het verhogen van het gemiddeld opleidingsniveau met één jaar in 2010 (ten opzichte van 2005);
- Het verlagen van de ongekwalificeerde uitstroom met 20% in 2010 (ten opzichte van 2005);
- Het verbeteren van de doorstroom MBO-HBO met 10% in 2010 (ten opzichte van 2005).

De monitoring van dit deel valt onder het Akkoord Zeeuwse Kenniseconomie en is de verantwoordelijkheid van Impuls Zeeland. Scoop en Impuls zijn inmiddels in overleg inzake de monitoring. Impuls Zeeland rapporteert hierover.

**Ontplooiing en ontwikkeling:
Zorgen dat scholieren
via het onderwijs
kennismaken met
actuele thema's en
maatschappelijke
ontwikkelingen.**

Figuur 3. Het percentage nieuwe voortijdig schoolverlaters (bron: www.voortijdigschoolverlaten.nl).

Vaststellen en uitwerken van thema voor Zeeuwse scholen

090501

Samen met de partners een (twee)jaarlijks thema vaststellen.

Indicator:

- In de totale beleidsperiode worden er minimaal twee thema's financieel mede mogelijk gemaakt gericht op de maatschappelijke ontplooiing en ontwikkeling van jongeren.

Op verzoek van de Stuurgroep dé OnderwijsAgenda wordt een voorstel uitwerkt over beroepsstageplaatsen. De Provincie zal in 2010 deelnemen aan de Carrièrebeurs Zeeland. Hier zullen jongeren via enquêtes worden gevraagd naar stageplekken: kwalitatief en kwantitatief, en knel- en verbeterpunten.

Op basis van de evaluatie in 2011 van de in 2010 door de Provincie voor de eerste keer georganiseerde Onderwijsconferentie Zeeland en de daaraan gekoppelde JouwZeeland Onderwijsprijs voor het middelbaar- en hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs wordt besloten of en hoe hier in 2011 en volgende jaren een passend vervolg aan wordt gegeven.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	2.109	2.107	2.254	1.964	533	450
Baten	-25	-26	-26	-26	-26	-26
Resultaat voor bestemming	2.085	2.080	2.228	1.938	507	424
Toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserve	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	2.085	2.080	2.228	1.938	507	424

Financiële analyse

Toelichting verloop meerjarenraming 2011-2014

Het resultaat van het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 290.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 250	Technocentrum Zeeland t/m 2011
-/- 40	Overig
-/- 290	Totaal

De prioriteit uit de collegeperiode 2008-2012 voor het technocentrum loopt af in 2012.

Het resultaat van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 1.431.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 1.000	Bijdrage Hogeschool Zeeland t/m 2012
-/- 400	De onderwijsnota 2008-2011: Finantiërt t/m 2012
-/- 31	Overig
-/- 1.431	Totaal

In 2013 zijn de prioriteiten vervallen voor de bijdrage Hogeschool Zeeland en De Onderwijsnota 2008-2012.

Het resultaat van het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 83.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 50	Prio onderwijs kerend tij
-/- 33	Overig
-/- 83	Totaal

Toelichting historisch perspectief 2009-2011

Het resultaat op het programma daalt in 2010 ten opzichte van 2009 met € 5.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 5	Overig
-/- 5	Totaal

Het resultaat op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 148.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
116	De onderwijsnota 2008-2012: Fasering
50	Prio onderwijs kerend tij
-/- 18	Overig
-/- 148	totaal

De Onderwijsnota 2008-2012: i.v.m. de bestedingen in 2010 is budget afgeraamd, waardoor het verschil met 2011 is ontstaan.

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 7.3 Toelichting mutatie reserves per programma.

3.5 Programma 10 Mobiliteit

Inleiding

Het programma "Mobiliteit" richt zich vanuit de landelijke Nota Mobiliteit en het Provinciaal Verkeer- en Vervoersplan Zeeland (PVVP) op uitvoering van het provinciale mobiliteitsbeleid, regionale samenwerking met andere wegbeheerders en het kwaliteitsbeleid voor de provinciale (vaar)wegen. Knooppunt 5 "Bereikbaar in Zeeland" uit het nieuwe collegeprogramma staat centraal. Een actualisatie van het vigerende PVVP is in het najaar van 2008 door Provinciale Staten vastgesteld.

Mobiliteit hoort bij de moderne samenleving. Mensen verplaatsen zich om uiteenlopende redenen en met verschillende vervoerswijzen. De kwaliteit van de verbindingen voor deze vervoerswijzen zijn dan ook van groot belang voor de Zeeuwse economie en voor de participatie aan het sociaal-culturele leven binnen en buiten Zeeland.

Mobiliteit heeft echter ook een keerzijde. Met name de groei van het verkeer over de weg veroorzaakt problemen: files,

waardoor steden en bedrijventerreinen minder goed bereikbaar zijn, uitstoot van schadelijke uitlaatgassen, versnippering van natuur en landschap door de aanleg van infrastructuur en een toenemend aantal verkeersongevallen, te vaak met dodelijke afloop. Als wegbeheerder en als mobiliteitsregisseur probeert de Provincie zo goed mogelijk om te gaan met dit spanningsveld.

De hoofddoelstelling van het PVVP is:

"Zeeland biedt een optimaal verkeer- en vervoersysteem, waarvan de kwaliteit voor de individuele gebruiker in goede verhouding staat tot de kwaliteit van de samenleving als geheel, en dat recht doet aan het evenwicht tussen sociale, economische en ecologische waarden".

Voor verkeersveiligheid wordt verwezen naar programma 11-Verkeersveiligheid. De instandhouding van de provinciale infrastructuur wordt in de paragraaf "Onderhoud kapitaal-goederen" behandeld.

Wat willen we bereiken?

De beleidseffecten en beleidsdoelen uit dit programma zijn ook opgenomen in de Monitor PVVP Zeeland. Periodiek

wordt gerapporteerd over de resultaten en voortgang in de Beleidseffectrapportage Verkeer en Vervoer Zeeland (BER).

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

1001

Er is in Zeeland een basis bereikbaarheidskwaliteit over de weg: het hoofdwegennet voorziet in een vlotte en veilige doorstroming, waardoor de belangrijkste functies en voorzieningen goed bereikbaar zijn met de (vracht)auto.

1002

Er is in Zeeland een kwalitatief optimaal openbaar vervoer netwerk, dat georganiseerd is volgens een Zeeuws Model vanuit de wensen van de reiziger en bijdraagt aan meer sociaal-culturele en economische mobiliteit. De openbaar vervoer verbinding tussen Vlissingen en Breskens is betrouwbaar en kwalitatief hoogwaardig.

1003

Er is in Zeeland een integraal fietsklimaat, dat de concurrentiepositie van de fiets, vooral ten opzichte van de auto, utilitair en recreatief versterkt.

1004

Goederenstromen in Zeeland worden zoveel mogelijk afgewikkeld via duurzame vervoerswijzen: binnenvaart, shortsea, spoor en/of buisleidingen.

1006

De afstemming tussen maatregelen op het gebied van auto, openbaar vervoer, fiets en goederenvervoer (oftewel het mobiliteitsbeleid) krijgt gestalte via samenwerking met Rijk, waterschappen en gemeenten.

1007

Zeeland is “verkeersleefbaar”: de negatieve effecten van het autoverkeer en de infrastructuur worden zoveel mogelijk beperkt.

1011

Het aanbieden van een functioneel (vaar)wegennet wat goed is ingepast in zijn omgeving en voor die omgeving zo weinig mogelijk overlast veroorzaakt.

Beleidsthema's daarbij zijn:

- Veiligheid;
- Bereikbaarheid;
- Comfort;
- Aanzien;
- Leefbaarheid;
- Milieu.

1012

Er is sprake van een kostenneutrale ordening van het beheer van het landelijk en regionaal hoofdwegennet volgens het beginsel:

- Nationale stroomwegen in beheer bij het Rijk;
- Regionale stroomwegen en gebiedsontsluitingswegen in beheer bij de Provincie;
- Erftoegangswegen in beheer bij de waterschappen.

De beleidseffecten en beleidsdoelen uit dit programma zijn ook opgenomen in de Monitor PVVP Zeeland. Periodiek wordt gerapporteerd over de resultaten en voortgang in de Beleidseffectrapportage Verkeer en Vervoer Zeeland (BER).

Waarom kunnen we zien of alles bereikt is?

De planstructuur op het gebied van verkeer en vervoer bestaat uit twee hoofdonderdelen, namelijk een beleidskader en een uitvoeringskader. Het beleidskader bestaat uit het Provinciaal Verkeer- en Vervoerplan Zeeland (PVVP) en de uitwerking daarvan in sectornota's: Wegencategoriseringsplan, Actieplan Fiets, Beleidsplan Openbaar Vervoer, Kadernotitie Goederenvervoer en Beleidsplan Verkeersveiligheid. Daarnaast is er een Integraal Beheerplan Provinciale Infrastructuur, dat is afgestemd op het PVVP.

De uitvoering van het PVVP, de sectornota's en het beheerplan gebeurt langs drie verschillende lijnen:

- Actieprogramma PVVP Zeeland;
- Rol als wegbeheerder;
- Bilateraal relatiebeheer als vorm voor regionale samenwerking.

1. Actieprogramma PVVP Zeeland

De uitvoering van het “eigen” provinciale mobiliteitsbeleid vloeit rechtstreeks voort uit het PVVP en de sectornota's; in de meeste

gevallen via meerjarenprogramma's die aan de sectornota's zijn gekoppeld. Het Actieprogramma PVVP Zeeland geeft jaarlijks een totaaloverzicht van deze eigen provinciale activiteiten, met onderscheid naar meer beleidsmatige acties en infrastructurele projecten. Daarbij wordt de thematische indeling van het PVVP gevolgd: bereikbaarheid, openbaar vervoer, fiets, goederenvervoer, verkeersveiligheid, leefomgeving en instrumenten. Voor de infrastructurele projecten mondt dit uit in een Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland 2011 - 2015 (MIZ), inclusief doorkijk naar volgende jaren. Het beleidskader PVVP Zeeland is leidraad voor deze programmabegroting.

1.1 Autobereikbaarheid

Het provinciale bereikbaarheidsbeleid is gericht op een vlotte en veilige doorstroming van het (vracht)verkeer op het hoofdwegennet. Knelpunten die deze doorstroming in de weg staan, worden opgelost. Speciale aandacht in het collegeprogramma Nieuwe Verbindingen is er voor de N62-corridor, waar drie samenhangende projecten worden gerealiseerd: de Sluis-

kiltunnel en de ombouw van de Sloeweg en Tractaatweg tot regionale stroomwegen. De economische potenties van de Kanaalzone kunnen hierdoor optimaal worden benut. Ook de wegenstructuur buitenom Zeeland heeft de aandacht; door een goed functionerend “hoefijzer” kunnen de Dammenroute en Midden-Zeelandroute worden ontlast.

1.2 Openbaar vervoer

Het openbaar vervoer in Zeeland heeft vooral een sociale functie, de zogeheten “basismobiliteit” voor mensen die niet over een auto of een ander vervoersalternatief beschikken. In deze collegeperiode wordt deze basisfunctie versterkt en verder ingericht volgens een Zeeuws Model voor openbaar vervoer. Dit betekent een kwalitatief goed OV-netwerk dat is ontwikkeld samen met gemeenten, instellingen, bedrijven en OV-aanbieders. Experimenten die hier aan bijdragen worden ondersteund. Blijvende aandacht is er voor een volwaardige fast ferry verbinding tussen Vlissingen en Breskens.

1.3 Fiets

Het streven is om de vraag naar het fietsen te versterken of, anders gezegd, om de fiets beter te “verkopen” en de gebruiker het fietsen te laten “beleven”. Op verschillende manieren moet de consument (bezoekers en inwoners van Zeeland) in aanraking komen met de fiets en de mogelijkheid krijgen om gebruik te maken van de fiets. Dit vergt voldoende en adequate fietsvoorzieningen, waarbij met name de veiligheid van fietsers een belangrijk item is. In 2010, het jaar van de fiets, is zwaar geïnvesteerd in de promotie van de fiets en Zeeland als fietsprovincie. Het komend begrotingsjaar is gericht op consolidatie en uitbouw van de behaalde resultaten.

1.4 Goederenvervoer

De inzet is duurzaam goederenvervoer. Dit gebeurt door de afwikkeling van omvangrijke goederenstromen via het kwaliteitsnetwerk goederenvervoer en een multimodale ontsluiting van havens en industrie. Daarnaast wordt de concurrentiepositie van het Zeeuwse goederenvervoer in internationale netwerken versterkt, onder meer door facilitering van het (verladende) bedrijfsleven. Onder de paraplu van het logistiek topinstituut wordt samen met de NV Economische Impuls Zeeland gewerkt aan projecten voor logistieke innovatie. Op basis van de de netwerkvisie binnenvaart is een stappenplan ontwikkeld tot behoud en versterking van het huidige netwerk aan binnenhavens.

2. Wegbeheerder

In haar rol als wegbeheerder is de Provincie belast met het aanbieden, beheren en onderhouden van een functioneel (vaar)wegennet dat goed ingepast is in de omgeving. Beleids thema's daarbij zijn: veiligheid, bereikbaarheid, comfort, aanzien,

leefbaarheid en milieu. Hieraan wordt invulling gegeven door onder meer het kwaliteitsbeleid infrastructuur. Op het gebied van de uitvoering van beheer en onderhoud wordt waar mogelijk de samenwerking gezocht met andere overheden.

2.1 Kwaliteitsbeleid infrastructuur

Het kwaliteitsbeleid voor de (vaar)wegen onderscheidt de thema's bereikbaarheid, veiligheid, comfort, leefbaarheid, aanzien en milieu. Voor elk beleidsthema is een kwaliteitsniveau vastgesteld door Provinciale Staten. De in 2004 door PS vastgestelde hoofdlijn van het gekozen kwaliteitsniveau “goed is goed genoeg” kan als gevolg van de bezuinigingstaakstelling niet meer gehandhaafd blijven. Dat geldt met name voor positieve afwijkingen op het gebied van gladheidbestrijding en groenvoorzieningen (droge infra) en de positieve afwijking voor veiligheid en bereikbaarheid (natte infra). De voor het kwaliteitsniveau meest ingrijpende bezuinigingsmaatregelen betreffen het beëindigen van het ecologisch bermbeheer en het up-to date houden van primair de asmarkeringen van de wegen (kantmarkering geldt als sluitpost). Het Beheerplan fungeert als vertaling van de gewenste kwaliteitsniveaus naar de daaraan te koppelen doelstellingen en de uit te voeren onderhoudsmaatregelen. Aan de hand daarvan kan een berekening worden uitgevoerd naar de kosten die gemoeid zijn om het gewenste kwaliteitsniveau in stand te houden. Juist voor de bezuinigingsoperatie was het Integrale Beheerplan Provinciale Infrastructuur gereed voor bestuurlijke besluitvorming. Naast de beleidsvisie voor het Beheer en onderhoud van wegen waren hierin de beheersvisies voor Vaarwegen, het Groenbeheer en de Bedrijfsvoeringkosten opgenomen. Dit plan zal worden gebruikt om aan de hand van de bezuinigingstaakstelling te bepalen wat de gevolgen zijn voor de kwaliteitsniveaus voor beheer en onderhoud (vaar)weginfrastructuur. Het aangepaste beheerplan zal derde kwartaal 2010 aan PS worden aangeboden.

2.2 Gladheidbestrijding

Op het gebied van gladheidbestrijding vindt nu afstemming plaats met de andere wegbeheerders. In de richting van de weggebruiker zal dit zich met name manifesteren door optimale bereikbaarheid en veiligheid van het Zeeuwse wegennet gedurende de winterperiode. Om echter tot een effectievere en efficiëntere inzet van mensen en middelen te komen is in 2006 een project gestart om verdergaande samenwerking bij de diverse overheidsinstellingen in beeld te brengen. Dit heeft in 2007 geresulteerd in een overeenkomst waarbij zes wegbeheerders zich verbonden hebben tot een gezamenlijke aanbesteding van de gladheidbestrijding en inkoop van dooimiddel. Het bestek dat gekoppeld is aan de gezamenlijke aanbesteding eindigt in 2012. De voorbereidingen voor een nieuwe samenwerkingsovereenkomst zijn

inmiddels gestart waarbij de ervaringen uit het huidige samenwerkingsverband in hoge mate bepalend zijn voor de nieuwe werkwijze.

3. Bilateraal relatiebeheer als vorm voor regionale samenwerking

Het doel van regionale samenwerking is een meer integrale aanpak van de verkeers- en vervoersproblematiek in Zeeland. Dit kan gerealiseerd worden als overheden een gezamenlijk beleid ontwikkelen en ook gezamenlijke uitvoering geven aan dat beleid met behulp van concrete maatregelen en/of projecten. Vertrekpunt voor deze samenwerking is het verkeer- en vervoerbeleid van Rijk, waterschappen, gemeenten en Provincie.

In 2009 is gestart met een andere vormgeving van de samenwerking met de wegbeheerders, namelijk door bilateraal relatiebeheer (enkele malen per jaar bilateraal overleg), aangevuld met thematische werkateliers. Naast wegbeheerders in en rond Zeeland wordt ook overlegd met (belangen) organisaties en het bedrijfsleven. Voorbeelden hiervan zijn de ontwikkeling van de Schouwenpas op Schouwen-Duiveland (recreatieondernemers) en de samenwerking met de Zeeuwse Milieufederatie in het kader van verkeersluwe plattelandswegen in het Nationale Landschap van Zuid-Beveland. Het bilateraal relatiebeheer zal vanaf 2011 een platform gaan vormen van waaruit verder invulling zal worden gegeven aan de gebiedsprofielen uit het PVVP.

Effect	Doelstelling
Er is in Zeeland een basis bereikbaarheids-kwaliteit over de weg: het hoofdwegennet voorziet in een vlotte en veilige doorstroming, waardoor de belangrijkste functies en voorzieningen goed bereikbaar zijn met de (vracht)auto.	Een zo optimaal mogelijk bereikbaar wegennetwerk 100101 De hoofddoelstelling is een optimaal bereikbaar netwerk waarbij: • Vanuit héél Zeeland blijft het hoofdwegennet binnen maximaal 10 kilometer te bereiken; • Op het hoofdwegennet treedt geen structurele vertraging op. Indicator: de verhouding tussen intensiteit en capaciteit in de spits is niet hoger dan 0,8 (2008 niet hoger dan 0,8); • Diverse bereikbaarheidsprojecten waarvan de belangrijkste gevormd wordt door de N62 bestaande uit de opwaardering van Sloe- en Tractaatweg en de tunnel bij Sluiskil.
Er is in Zeeland een kwalitatief optimaal openbaar vervoer netwerk, dat georganiseerd is volgens een Zeeuws Model vanuit de wensen van de reiziger en bijdraagt aan meer sociaal-culturele en economische mobiliteit. De openbaar vervoer verbinding tussen Vlissingen en Breskens is betrouwbaar en kwalitatief hoogwaardig.	Een voor iedereen toegankelijk openbaar vervoer 100201 • Er is in Zeeland 100 procent dekkingsgraad van Openbaar Vervoer in de kernen met minimaal oproepafhankelijk vervoer; • Het streekvervoer is in 2015 integraal toegankelijk. Vanaf 2010 wordt de dienstverlening uitgevoerd door lagevloerbussen. In datzelfde jaar zijn in ieder geval de knooppunten en vitale halten van het streekvervoer aangepast. In de periode 2011 tot en met 2014 zullen de overige halten uit het halteplan worden aangepast. Indicator: aandeel toegankelijke bussen volgens CROW-normen en klantwaardering toegankelijkheid OV. Doelstelling 2011: handhaven minimaal 8,0. (2007=8,0, eerst volgende meting in 2010); • Afvaarten van de fast ferry Vlissingen-Breskens vinden plaats conform de vastgestelde dienstregeling. De betrouwbaarheid van de dienstverlening over een geheel jaar gemeten bedraagt tenminste 97 procent. Voor het Fietsvoetveer wordt dit jaar een beheerplan opgesteld waarmee de relatie kwaliteit - budget inzichtelijk wordt gemaakt; • Het OV-gebruik neemt ten opzichte van 2008 toe met 2% per jaar over de periode 2009 tot en met 2012. Indicator: reizigerskilometers per concessiegebied (bron: klantenbarometer).

Er is in Zeeland een integraal fietsklimaat, dat de concurrentiepositie van de fiets, vooral ten opzichte van de auto, utilitair en recreatief versterkt.

Goederenstromen in Zeeland worden zoveel mogelijk afgewikkeld via duurzame vervoerswijzen: binnenvaart, shortsea, spoor en/of buisleidingen.

De afstemming tussen maatregelen op het gebied van auto, openbaar vervoer, fiets en goederenvervoer (oftewel het mobiliteitsbeleid) krijgt gestalte via samenwerking met Rijk, waterschappen en gemeenten.

Het realiseren van een integraal Zeeuws fietsklimaat 100301

Het realiseren van een integraal Zeeuws fietsklimaat, dat de concurrentiepositie van de fiets - vooral ten opzichte van de auto - op korte afstanden (< 7,5 kilometer) en in de recreatieve gebieden versterkt, waardoor inwoners en bezoekers van de Provincie Zeeland méér gaan fietsen.

Het aandeel fiets in ritten korter dan 7,5 kilometer dient minimaal te worden gehandhaafd op het huidige peil (2007 = 35%).

Verdere indicatoren:

- Realisering ontbrekende fietspaden bij provinciale 80 km/uur wegen terugbrengen in 2012 naar 0 kilometer (2009 nog 3,85 kilometer): Nisse tot N666 (2011) en Oud Vossemeer - Broeksedijk (2012);
- Verbetering kwalitatief onvoldoende provinciale fietspaden (2009 nog 10,7 kilometer): N290 Rapenburg Tol - De Kraai (2013), Lewedorp - Arnemuiden (2014) en Terhole - Kuitaart (2015);
- Gerealiseerde fietsinfrastructuur bij andere wegbeheerders met behulp van BDU-subsidie;
- Gebruik FIKS (aantal verkochte FIKS kaarten).

Vergroten aandeel goederenvervoer per spoor, water en buis 100401

Het realiseren van een duurzaam goederenvervoernetwerk in Zeeland, en daarbij de randvoorwaarden scheppen voor de verdere versterking van de Zeeuwse economie met inachtneming van de kwaliteit van het milieu en landschap. Bij nieuwvestiging in de havengebieden is de ambitie om - via Zeeland Seaports - minimaal 50% van de aan- en afvoer over het water af te wikkelen.

Indicator:

- Modal split Zeeland Seaports: modal split vanuit de Zeehavens is niet bekend, omdat bedrijven in de havens weigeren gegevens ter beschikking te stellen. Gewerkt wordt aan een methode de modal split op een andere wijze te berekenen en aan het begin van het begrotingsjaar beschikbaar te hebben.

Samenwerking mobiliteitsbeleid met andere overheden 100601

Met alle wegbeheerders vindt regelmatig (3 à 4 keer per jaar) bilateraal overleg over mobiliteit en verkeersveiligheid plaats. Daarnaast worden jaarlijks tenminste vier thematische werkateliers georganiseerd. Dit is een nieuwe invulling van de doelstelling dat heel Zeeland is afgedekt met gebiedsaanpakken of andere vormen van regionale samenwerking.

Indicator:

- Aantal wegbeheerders waarmee structureel overleg plaatsvindt;
- Aantal gevoerde overleggen;
- Aantal georganiseerde werkateliers.

Doelstelling 2011: 100% dekking continueren.

Zeeland is “verkeers-leefbaar”: de negatieve effecten van het autoverkeer en de infrastructuur worden zoveel mogelijk beperkt.

Het aanbieden van een functioneel (vaar)-wegennet wat goed is ingepast in zijn omgeving en voor die omgeving zo weinig mogelijk overlast veroorzaakt. Beleids-thema's daarbij zijn:

- Veiligheid;
- Bereikbaarheid;
- Comfort;
- Aanzien;
- Leefbaarheid;
- Milieu.

Er is sprake van een kostenneutrale ordening van het beheer van het landelijk en regionaal hoofdwegen-net volgens het beginsel:

- **Nationale stroomwegen in beheer bij het Rijk;**
- **Regionale stroomwegen en gebieds-ontsluitingswegen in beheer bij de Provincie;**

Minimaliseren negatieve effecten autoverkeer&infrastructuur 100701

Buiten de voorkeursroutes (kwaliteitsnetwerk goederenvervoer) groeit het (doorgaand) vrachtverkeer ten opzichte van het in 2008 gehouden kentekenonderzoek naar het doorgaand vrachtverkeer met niet meer dan 10%.

Indicatoren:

- Aantallen doorgaande vrachtauto's op de N57, N59/N256, N61, N252 en N258;
- Aantallen vrachtauto's op de N57, N59/N256, N61, N252 en N258.

Beheer en onderhoud conform beleids- en kwaliteitsprofiel 101101

Beheer en onderhoud uitvoeren conform het door Provinciale Staten gekozen beleid-casu quo kwaliteitsprofiel. Als gevolg van de bezuinigingsoperatie wordt de realisatie van het monitoringsprogramma vertraagd.

Indicator:

- Voldoen aan CROW-eisen gesteld in beheerplan.

Samenwerking diverse overheden optimaliseren mbt onderhoud 101103

Het optimaliseren van het Zeeuwse wegbeheer met de verschillende wegbeheerders. Naast het inmiddels gerealiseerde samenwerkingsverband op gebied van Gladheid-bestrijding worden ook andere samenwerkingsmogelijkheden onderzocht. Het betreft onder andere het beheer en onderhoud (inclusief vervanging) van verkeersregelinstallaties, Korte Afstand Radio (KAR), aanschaf dooimiddel en Incidentmanagement.

Indicator:

- Aantal VRI's van gezamenlijke wegbeheerders waarop in 2015 KAR wordt toegepast. In totaal staan er in Zeeland 102 VRI's van verschillende wegbeheerders, waarvan 64 VRI's met KAR. De overige VRI's zullen bij vervanging met KAR worden uitgerust.

Ordering van beheer van wegenstelsel met andere overheden 101201

Alle regionale stroomwegen, uitgezonderd die het Rijk in beheer wil hebben, en gebieds-ontsluitingswegen in beheer bij de Provincie. In principe geen erftoegangswegen in beheer bij de Provincie, met uitzondering van doorgaande parallelwegen behorend tot provinciale wegen. Hierdoor wordt het Zeeuwse wegennet op een dusdanige manier vormgegeven dat recht wordt gedaan aan zowel de bereikbaarheid als ook aan de verkeersveiligheid.

Indicator:

- 100% voldoen aan het Categoriseringsplan Wegen (2009; 98,5%)

- **Erftoegangswegen in beheer bij de waterschappen.**

De beleidseffecten en beleidsdoelen uit dit programma zijn ook opgenomen in de Monitor PVVP Zeeland. Periodiek wordt gerapporteerd over de resultaten en voortgang in de beleids-effectrapportage Verkeer en Vervoer Zeeland (BER).

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	68.708	74.561	85.254	116.157	136.827	170.458
Baten	-32.258	-37.767	-49.266	-75.031	-84.463	-108.379
Resultaat voor bestemming	36.449	36.794	35.988	41.126	52.364	62.080
Toevoeging reserve	12.755	38.302	5.567	425	1.188	1.749
Onttrekking reserve	-19.141	-16.409	-6.922	-18.147	-26.373	-41.362
Resultaat na bestemming	30.063	58.686	34.634	23.403	27.179	22.467

Financiële analyse

Voor een aantal projecten wordt een bijdrage ontvangen van NL of EU overheden. Deze worden op basis van de provinciale projectplanning geraamd in de uitgaven en de inkomsten uit de doeluitkering muteren met een gelijke omvang in de baten. Hierdoor muteren de baten en lasten per jaar wel, maar het saldo niet. Deze mutaties worden hier niet apart toegelicht.

Toelichting verloop meerjarenraming 2011-2014

Het resultaat van het programma stijgt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 5.138.
Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
10.000	Kanaalkruising Sluiskil 2009-2015: Fasering
-/- 2.198	Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland (MIZ): Fasering
-/- 1.728	Prio openbaar vervoer 2008-2011
-/- 928	Overheadkosten: zie toelichting in § 6.5 bedrijfsvoering
-/- 8	Overig
5.138	Totaal

Het resultaat van het programma stijgt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 11.238.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
9.000	Kanaalkruising Sluiskil 2009-2015: Fasering
566	Zeelandbrug: Fasering
1.680	Kanaal door Walcheren: Fasering
-/- 8	Overig
11.238	Totaal

Het resultaat van het programma stijgt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 9.716.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
13.000	Kanaalkruising Sluiskil 2009-2015: Fasering
-/- 566	Zeelandbrug: Fasering
-/- 2.689	Kanaal door Walcheren: Fasering
-/- 29	Overig
9.716	Totaal

Toelichting historisch perspectief 2009-2011

Het resultaat op het programma stijgt in 2010 ten opzichte van 2009 met € 345.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
589	Kanaalkruising Sluiskil 2009-2015: Fasering
-/- 293	Zeelandbrug: Fasering
49	Overig
345	Totaal

Het resultaat op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 806.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 700	Vervoersbijdrage Fast Ferry Vlissingen-Breskens: 2011 ten laste BDU
-/- 343	Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland (MIZ): Fasering
-/- 1.201	Beheer en onderhoud infrastructuur: bezuiniging + Prio 2009/2010 economische crisis
-/-	101 Zeeuws coördinatiepunt Fiets t/m 2010
473	Prio openbaar vervoer 2008-2011: Fasering
1.000	Kanaalkruising Sluiskil 2009-2015: Fasering
66	Overig
-/- 806	Totaal

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 7.3 Toelichting mutatie reserves per programma.

3.6 Programma 11 Verkeersveiligheid

Inleiding

Het programma "Verkeersveiligheid" richt zich op het verbeteren van de verkeersveiligheid via infrastructurele aanpassingen en gedragsbeïnvloeding. Uit het collegeprogramma is het knooppunt 3 "Veilig in Zeeland" van belang. In de actualisatie van het vigerend PVVP 2009-2013, eind 2008 vastgesteld door Provinciale Staten, is de nieuwe ambitie "Op weg naar nul" opgenomen, aangevuld met: "in 2020 is Zeeland de meest verkeersveilige provincie".

"Op weg naar nul" betekent dat er geen vermijdbare (ernstige) ongevallen meer plaats mogen vinden. Vermijdbaar zijn die ongevallen waarvan wij met een grote mate van waarschijnlijkheid weten wat er aan gedaan moet worden om ze te voorkomen aangevuld met een positieve maatschappelijke baten/kosten verhouding. Deze benaderingswijze/filosofie is zo nieuw dat dit momenteel voor 2009/2010 nog niet kan worden geoperationaliseerd.

Als opvolger van de in 2004 vastgestelde beleidsnota Verkeersveiligheid op Maat 2005-2010 zal medio 2010 het integrale Beleidsplan Verkeersveiligheid Zeeland 2011-2020 worden vastgesteld. De ambitie hierbij is dat niet alleen de Provincie Zeeland het plan vaststelt maar dat dit ook gebeurt door alle andere betrokken Zeeuwse partijen. Na vaststelling van het beleidsplan wordt aan alle partijen gevraagd integrale uitvoeringsprogramma's op het gebied van gedragsbeïnvloeding als de infrastructuur op te stellen.

Wat willen we bereiken?

Verkeersveiligheid is een belangrijk maatschappelijk en politiek item. In het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2008-2020 is door het Rijk aangegeven dat er in 2020 niet meer dan 500 verkeersdoden en 12.200 geregistreerde ziekenhuisopnamen mogen zijn. Dit vergt aanzienlijke (financiële) inspanningen, ook van de regionale overheden. De rijksdoelstelling wordt in het Beleidsplan Verkeersveiligheid Zeeland 2011-2020 vertaald. In 2008 is door Gedeputeerde Staten de ambitie geformuleerd dat Zeeland in 2020 de meest verkeersveilige provincie is en op termijn geen vermijdbare ongevallen meer plaatsvinden. In 2009/2010 wordt een nieuw integraal beleidsplan verkeersveiligheid opgesteld, waarin rekening wordt gehouden met deze nieuwe ambitie. Ingezet wordt op een versterking van gedragsbeïnvloedende instrumenten (educatie, communicatie en verkeershandhaving), een intrinsieke veilige infrastructuur

Mobiliteit hoort bij de moderne samenleving. Mensen verplaatsen zich 24 uur per dag om uiteenlopende redenen en met verschillende vervoerswijzen. De kwaliteit van de verbindingen voor deze vervoerswijzen zijn dan ook van groot belang voor de Zeeuwse economie en voor de participatie aan het sociaal-culturele leven binnen en buiten Zeeland.

Mobiliteit heeft echter ook een keerzijde. Met name de groei van het verkeer over de weg veroorzaakt problemen: files, waardoor steden en bedrijventerreinen minder goed bereikbaar zijn, uitstoot van schadelijke uitlaatgassen, versnippering van natuur en landschap door de aanleg van infrastructuur en een toenemend aantal verkeersongevallen, vaak met dodelijke afloop. Als wegbeheerder en als mobiliteitsregisseur probeert de Provincie zo goed mogelijk om te gaan met dit spanningsveld.

De centrale doelstelling daarbij is: "Zeeland biedt een optimaal verkeer- en vervoersysteem, waarvan de kwaliteit voor de individuele gebruiker in goede verhouding staat tot de kwaliteit van de samenleving als geheel en dat recht doet aan het evenwicht tussen sociale, economische en ecologische waarden".

en een sterkere integratie van gedragsbeïnvloeding en aanpassingen aan infrastructuur.

Het verbeteren van de verkeersveiligheid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle partners in Zeeland. Het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Zeeland (ROVZ) stimuleert, coördineert en initieert deze samenwerking. In de praktijk krijgt de samenwerking vooral gestalte bij het uitvoeren van de programma's uit het werkplan van het ROVZ en van de programma's die elke partner gaat opstellen. Organisatorisch krijgt de samenwerking in ieder geval gestalte binnen het bilaterale relatiebeheer vanuit de afdeling Verkeer en Vervoer.

Het Provinciaal Overleg Verkeer en Vervoer (POVV) en het ROVZ Plenair zijn de bestuurlijke kaders waarbinnen de

speerpunten worden besproken en goedgekeurd. In het POVV participeren de wegbeheerders; in het ROVZ participeren naast de wegbeheerders ook Regio Politie Zeeland, Openbaar

Ministerie en diverse verkeersorganisaties. Voor de infrastructuur ligt het primaat bij het POVV; voor gedragsbeïnvloeding en handhaving bij het ROVZ.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

1101

Door een consequente inrichting van het wegennet en voldoende kennis, vaardigheden en een juiste houding bij de weggebruikers, zijn de kansen om in Zeeland betrokken te raken bij een verkeersongeval zo klein mogelijk. Als er sprake is van een verkeersongeval dan zijn de gevolgen beperkt. Hiervoor moeten wij komen tot een intrinsiek veilige infrastructuur en een duurzaam veilig systeem van educatie en gedragsprikkels. Daarbij wordt ook gekeken of er specifiek Zeeuwse componenten zijn die van invloed zijn op het voorgaande.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

De uitvoering van het Beleidsplan Verkeersveiligheid Zeeland 2011-2020 loopt via drie sporen: het infrastructurele spoor (opvolger van Verkeersveiligheid op Maat); beïnvloeding van onbedoeld onveilig verkeersgedrag via permanente verkeerseducatie en voorlichting en beïnvloeding van bewust bedoeld onveilig verkeersgedrag via verkeershandhaving en campagnes. De uitwerking van de drie sporen moet nog plaatsvinden in het nieuwe beleidsplan. De uitvoeringsprogramma's per spoor staan in het jaarlijkse werkplan van het ROVZ.

Categoriseringsplan Wegen Zeeland (2009)

Dit plan beschrijft de verkeersplanologische indeling van het Zeeuwse wegennet buiten de bebouwde kom, en de vertaling daarvan naar een eindbeeld met drie inrichtingscategorieën: stroomwegen, gebiedsontsluitingswegen en erftoegangswegen. Het streven is om de beoogde maatregelen van de duurzaam veilige inrichting van het Zeeuwse wegennet in dit plan binnen 10 jaar te realiseren.

Werkplan ROVZ (jaarlijks)

Gedragsbeïnvloeding krijgt gestalte in het jaarlijkse werkplan van het ROVZ, dat wordt uitgevoerd langs de drie lijnen die in het

Beleidsplan Verkeersveiligheid Zeeland 2011-2020 zijn uitgezet:

- Strategie: doelmatigheid, effectiviteit en efficiëntie van maatregelen, integrale samenwerking met partners in de regio en een integrale benadering van infrastructuur en gedragsbeïnvloeding;
- Tactiek: pro-actieve communicatie, initiëren van vernieuwingen, kennismanagement en monitoring;
- Inhoudelijke speerpunten: de komende 10 jaar wordt gewerkt aan het oplossen van plusminus 35 opgaven;
- Jaarlijks wordt in het werkplan prioriteit gegeven aan een beperkt aantal opgaven. Daarnaast komen er door het jaar heen door actuele gebeurtenissen vaak nog onderwerpen bij.

Medio 2010 zal het integrale Beleidsplan Verkeersveiligheid Zeeland 2011-2020 worden vastgesteld. De ambitie hierbij is dat niet alleen de Provincie Zeeland het plan vaststelt maar ook alle andere betrokken Zeeuwse partijen het plan vaststellen. In vervolg hierop wordt aan alle partijen gevraagd uitvoeringsprogramma's, zowel op het gebied van gedragsbeïnvloeding als de infrastructuur, op te stellen.

Effect	Doelstelling
Door een consequente inrichting van het wegennet en voldoende kennis, vaardigheden en een juiste houding bij de weggebruikers, zijn de kansen om in Zeeland betrokken te raken bij een verkeersongeval zo klein mogelijk. Als er sprake is van een verkeersongeval dan zijn de gevolgen beperkt. Hiervoor moeten wij komen tot een intrinsiek veilige infrastructuur en een duurzaam veilig systeem van educatie en gedragsprikkels. Daarbij wordt ook gekeken of er specifiek Zeeuwse componenten zijn die van invloed zijn op het voorgaande.	Voorkomen & verminderen aantal verkeersslachtoffers & -doden 110101 SMART-streefwaarden voor 2020 Voor de drie pijlers van het verkeersveiligheidsbeleid worden de volgende streefwaarden voorgesteld. 1. Infrastructuur Zeeland beschikt over een duurzaam veilige verkeersinfrastructuur Indicatoren • Het totale wegennetwerk alsmede de inrichting van alle Zeeuwse wegen wordt driejaarlijks getoetst aan duurzaam veilig-principes via audits. De eerste vindt plaats in 2012; • Het instrument audit is beschikbaar in 2012; • Op basis van de audits is in 2013 een gemeenschappelijke lijst met probleemwegen opgesteld; • Een gezamenlijk werkprogramma per jaar van en voor alle wegbeheerders is in 2013, op basis van voorgaande gemeenschappelijke lijst met probleemwegen, opgesteld en is in 2020 uitgevoerd. 2. Permanente verkeerseducatie en voorlichting Iedere Zeeuw heeft mogelijkheden om basiskennis, basisvaardigheden en basisattitudes aan te leren die nodig zijn voor een veilige verkeersdeelname. Indicatoren: • Alle Zeeuwse basisscholen beschikken over het ZVL. (2010 = 62 van de 230 scholen); • Alle Zeeuwse middelbare scholen nemen deel aan VEVO (2010 = 23 van 25 scholen nemen deel); • 30% (=5000) van de beginnende automobilisten volgt de terugkomcursus Trials; • Alle Zeeuwen ouder dan 70 jaar, wordt de mogelijkheid geboden tot het voeren van een adviesgesprek, met herhaling. (Streefwaarde wordt vastgesteld in monitorplan); • Alle Zeeuwen ouder dan 70 jaar wordt de mogelijkheid geboden tot het volgen van een opfriscursus autorijden. (Streefwaarde wordt vastgesteld in monitorplan); • Alle Zeeuwen ouder dan 70 jaar wordt de mogelijkheid geboden tot het volgen van een fietsvaardigheidstraining. (Streefwaarde wordt vastgesteld in monitorplan); • Alle Zeeuwen die een scootmobiel aanschaffen volgen een scootmobielcursus. 3. Verkeershandhaving en campagnes Bewust en onbewust risicovol verkeersgedrag wordt gecorrigeerd door de inzet van verkeershandhaving en campagnes. Indicatoren: Snelheid: • Bij overschrijding van de maximum snelheid rijdt men gemiddeld niet meer dan 10% te hard. (2009: 30 kilometer wegen = ?, 50 kilometer wegen = ?, 60 kilometer

wegen = 42%, 80 kilometer wegen = 12% en 100 kilometer wegen = 6%);

- 90% van de automobilisten houdt zich aan de snelheidslimiet op onveilige wegvakken en kruispunten op alle typen wegen. (nulmeting is onderdeel van plan van aanpak).

Rijden onder invloed van alcohol:

- Het aantal overtreeders is met 50% gedaald tot maximaal 1.15% van alle automobilisten. (2009 = 2,3%);
- Het aantal ernstige slachtofferongevallen is met 50% gedaald tot maximaal 10% van het totaal aantal ernstige ongevallen. (2009 = 20%).

Zelfbescherming:

- 90% van de fietsers voert een juiste verlichting (2009 = 65%);
- 96% van de bromfietzers en passagiers draagt de helm (2008 = 96% van de bromfietzers en 84% van de passagiers);
- 95% van de auto-inzittenden voorin draagt de gordel en 90 % van de achterbankpassagiers (2009 = 87% en 80%);
- 95% van de jongste kinderen wordt vervoerd in een goedgekeurd kinderzitje. (2009 = 88%).

SMART-streefwaarden 2011

Bij de vaststelling van het totale uitvoeringsprogramma 2011 en het Monitorplan worden door GS op basis van de SMART-doelen voor 2020 streefwaarden gefaseerd per jaar benoemd. Deze worden geïntegreerd in de tekstuele begrotingswijziging 2011 aan u voorgelegd als bovengenoemde uitvoeringsprogramma en monitorplan door GS vastgesteld zijn.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	9.508	16.095	13.153	16.502	8.977	7.089
Baten	-3.797	-5.773	-6.649	-12.558	-6.831	-4.908
Resultaat voor bestemming	5.712	10.322	6.504	3.944	2.145	2.181
Toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserve	-875	-600	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	4.837	9.722	6.504	3.944	2.145	2.181

Financiële analyse

Voor een aantal projecten wordt een bijdrage ontvangen van NL of EU overheden. Deze worden op basis van de provinciale projectplanning geraamd in de uitgaven en de inkomsten uit de doeluitkering muteren met een gelijke omvang in de baten. Hierdoor muteren de baten en lasten per jaar wel, maar het saldo niet. Deze mutaties worden hier niet apart toegelicht.

Toelichting verloop meerjarenraming 2011-2014

Het resultaat van het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 2.560.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 602	Garantstelling N57 Middelburgsdeel 2010-2011
-/- 450	Bijdrage N57 Veers gedeelte 2011 - 2012
-/- 388	Verkeersveiligheidsfonds 2008-2011
-/- 1.015	Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland
-/- 125	Apparaatskosten
-/- 75	Prio Stimulering gebruik fietshelm
95	Overig
-/- 2.560	Totaal

Het resultaat van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 1.799.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 1.650	Bijdrage N57 Veers gedeelte 2011-2012
-/- 149	Overig
-/- 1.799	Totaal

Het resultaat van het programma stijgt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 36.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 375	Rentetoevoeging OP BDU Verkeer en Vervoer
411	Overig
36	Totaal

Toelichting historisch perspectief 2009-2011

Het resultaat op het programma stijgt in 2010 ten opzichte van 2009 met € 4.610.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
5.898	Garantstelling N57 Middelburgsdeel 2010-2011
-/- 1.107	N252 Reconstructie nabij DOW: 2009
-/- 264	Verkeersveiligheidsfonds 2008-2011: Fasering
83	Overig
4.610	Totaal

Het resultaat op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 3.818.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 5.296	Garantstelling N57 Middelburgsdeel 2010-2011
2.100	Bijdrage N57 Veers gedeelte 2011-2012
-/- 400	Ontsluiting 1 ^e Bathpolder: 2009

-/- 212	N286 fietspad St Maartensdijk-Stavenisse: 2009
-/- 10	overig
-/- 3.818	Totaal

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 7.3 Toelichting mutatie reserves per programma.

Omgeving

Een groene economie in Zeeland: tuinders maken gebruik van restwarmte fabrieken

4. Omgeving

Toelichting bij het schema van de beleidsnota's van Provinciale Staten en uitvoeringsnota's van Gedeputeerde Staten, zoals weergegeven op de volgende pagina. De begroting is gebaseerd op het beleid dat in de verschillende beleidsnota's is opgenomen. Momenteel is niet in alle beleidsnota's of uitvoeringsnota's opgenomen wanneer er een voortgangsrapportage is en/of er een evaluatie plaatsvindt als voorbereiding op het opstellen van de nieuwe nota. In de nieuwe beleidsnota's wordt dit wel meegenomen. In de voorjaarsconferentie 2009 hebben Gedeputeerde Staten de volgende richtlijnen vastgesteld: bij de beleidsnota's van Provinciale Staten is het gebruikelijk de looptijd van de beleidsnota's op vier jaar te zetten, enkele nota's hebben een afwijkende beleidsperiode. De voortgangsrapportage aan Provinciale Staten is (dient) gepland (te worden) in het 1^e kwartaal van het derde jaar en de evaluatie uiterlijk het 4^e kwartaal van het laatste jaar van de beleidsperiode, zodat de leermomenten meegenomen kunnen worden in de nieuwe beleidsnota voor de vervolgperiode.

De uitvoeringsnota's van Gedeputeerde Staten hebben het karakter van enerzijds een jaarlijkse uitwerking van de beleidsnota in een actieprogramma voor dat jaar (inclusief evaluatie van uitvoeringsprogramma van het vorig jaar) en anderzijds is die van de meerjarige een jaarlijks geactualiseerd (meerjarig) beheersprogramma. De minimale meerjarige tijdshorizon is die van de meerjarige programmabegroting plus één jaar (bijvoorbeeld 4e kwartaal actie programma 2011-2014 + 2015). Dan kan dat beheersplan ook direct gebruikt worden voor de planning van de volgende meerjarenbegroting (2012-2015). Beiden dienen actueel te zijn voor de raming in de meerjaren begroting en voor onderbouwen en beoordelen van de prioriteiten in de voorjaarsconferentie. Daarom zijn (dienen) de beheersplannen in het 4^e kwartaal gepland (te worden) of het 1^e kwartaal, zodat tijdig eventuele knelpunten bij de beoordeling van prioriteiten voor de nieuwe programmabegroting meegenomen kunnen worden.

Beleidsnota's Domein Omgeving

		2009				2010				2011				2012				2013				2014			
	Vaststelling	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e
Eventueel start notitie	PS																								
Beleidskader	PS																								
Beleidsnota	PS																								
Uitvoeringsnota/kader	GS																								
Domein Omgeving																									
Programma 12 Milieu, 13 Ruimtelijke omgeving,																									
14 Watermanagement en 15 Natuur en landschap																									
Nota omgevingsplan Zeeland 2006-2012 (V=Omgevingsbalans 2009)	06/06																								
Nota omgevingsplan Zeeland 2012-2018 (V=Omgevingsbalans 2015)	06/12																								
Bestuursovereenkomst ILG 2007-2013*	2007																								
Provinciaal Meerjaren Programma Landelijke Gebied 2007-2013*	2007																								
Natuur Pakket Westerschelde Progr.Landelijke Gebied 2007-2013*	2007																								
Provinciaal jaarprogramma PMJP + NPW	jaarlijks																								
Programma 12 Milieu																									
Strategienota Energie en Klimaatbeleid 2008-2012	2008																								
Uitvoeringsprogramma Energie	jaarlijks																								
Actieplan fijnstof	jaarlijks																								
Risico's InZicht (meerjarenprog externe veiligheid) 2006-2010	2006																								
Decentralisatie uitkering meerjarenprog externe veiligheid) 2011-2014	2010																								
Meerjarenprogramma bodemsanering 2010-2013	2009																								
't Zeeuws bodemvenster	2 ^e HJ/09																								
Handhavingsbeleid Oog op Zeeland (02/2007)	jaarlijks																								
Programma 13 Ruimtelijke omgeving																									
Plattelands ontwikkelingsprogramma 2007-2013 (POP-2)	begin2008																								
Leren voor Duurzame Ontwikkeling 2008-2011	2008																								
Uitvoeringsnota MVO/DuO** (nog vaststellen)	?																								
Programma 14 Watermanagement																									
Zeeuws Kustbeleidsplan 2010-2015	4 ^e KW/09																								
Stroomgebiedbeheersplan Schelde 2009-2013	2009																								
Regionale watersysteem rapportage (om 3 jaar)	2009																								
Klimaat agenda	4 ^e KW/09																								
Klimaatprogramma	4 ^e KW/09																								
Waterverordening	4 ^e KW/09																								
Programma 15 Natuur en landschap																									
Natuurbeheersplan Zeeland	2009																								
Nota toegankelijkheid natuurgebieden	2009																								
Nota wandelnetwerk Zeeland																									
Natura 2000 gebied Voordelta 2008-2014	07/08																								

* Onder Provinciaal Meerjaren programma landelijk gebied en de bestuursovereenkomst ILG vallen de volgende kaders: Milieu, Natuur & Landschap, Recreatie, Landbouw, Water, Bodem en Lopende verplichtingen en grondzaken. Alle kaders hebben een looptijd van 2007 tot 2013.

** MVO Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen, DuO = Duurzaam Ondernemen

Index

De kolommen per kalenderjaar zijn nog opgesplitst in kwartalen; de letters zijn ingevuld in de kwartalen indien vastgesteld.

V = Voortgangsrapportage

E = Evaluatie

PS = Vastgesteld in PS

GS = Vastgesteld in GS

4.1 Programma 12 Milieu

Inleiding

De Provincie heeft wettelijke taken op het gebied van vergunningverlening en handhaving, externe veiligheid, bodemsanering en geluid. Daarnaast heeft de Provincie belangrijke taken en bevoegdheden op het terrein van de leefbaarheid en duurzaamheid. Bescherming van het milieu is in hoge mate verbonden met ontwikkelingen binnen andere beleidsvelden. Het milieubeleid fungeert daarbij vooral als stimulator om een bijdrage te leveren aan de verbetering van de kwaliteit van de fysieke omgeving en het realiseren van een duurzame ontwikkeling. Daarnaast heeft het milieubeleid direct doorwerkende instrumenten richting bijvoorbeeld bedrijven en bij bodemvervuiling.

Bij de uitvoering van wettelijke taken zijn er twee belangrijke ontwikkelingen:

- De inwerkingtreding van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht Wabo. Deze wet zet in op een betere dienstverlening aan burgers en bedrijven. Om hen in staat te stellen om de benodigde vergunningen voortaan in één keer aan te vragen worden ruim 25 toestemmingsstelsels, met verschillende bevoegde gezagen en procedures, samengevoegd tot één omgevingsvergunning, met één bevoegd gezag en één procedure. Dat betekent ook dat sommige taken en bevoegdheden worden overgedragen naar een ander bevoegd gezag;
- De regionale uitvoeringsdienst voor vergunningverlening en handhaving. De Wabo regelt de 'frontoffice' voor burgers en bedrijven, maar gaat niet in op de 'backoffice': de wijze waarop de betrokken overheden samen alle bij de vergunningverlening en handhaving betrokken belangen afwegen. Daarvoor is landelijk het concept van de regionale uitvoeringsdiensten ontwikkeld. In overleg met gemeenten en waterschappen wordt bezien of en hoe dit op Zeeuwse schaal geïmplementeerd kan worden.

De doelstellingen in de programmabegroting zijn gebaseerd op de doelstellingen zoals opgenomen in het Omgevingsplan en landelijk beleid. Veelal betreft het langere termijn doelstellingen. Het is lastig daaruit jaarlijkse doelstellingen af te leiden.

Omdat het bereiken van de lange termijn doelstellingen gedurende meerdere jaren inspanning vergt, is besloten om binnen de beleidscyclus om de drie jaar een Omgevingsbalans op te stellen. Daarin wordt uitgebreid gerapporteerd over de

gepleegde inspanning en de mate van doelbereiking per 2009. Eind 2009 is de Omgevingsbalans opgesteld, welke begin 2010 aan Provinciale Staten aangeboden is. Voor de betrokken doelstellingen, waarvoor het beleid is vastgelegd in de nota "Omgevingsplan Zeeland 2006-2012", is voor zover relevant verder gewerkt om de doelstellingen en indicatoren te vertalen in de begroting.

Voor een aantal projecten worden jaarlijks rapportages opgesteld. Het betreft onder meer het actieplan fijn stof, het uitvoeringsprogramma energie en het meerjarenprogramma veiligheid. Deze rapportages worden ook ter kennis gebracht aan de Staten. De conclusies uit deze rapportages worden opgenomen in de programmarekening en het meerjarenprogramma externe veiligheid. De Zeeuwse bijdrage aan het behalen van de landelijke doelstellingen is vaak lastig in te schatten. Dit hangt sterk af van lokale omstandigheden. Zover mogelijk wordt gerapporteerd over de inspanningen en maatregelen die de Provincie Zeeland heeft bijgedragen aan de realisatie van deze landelijke doelstellingen.

In de programmabegroting zijn ook een aantal stimuleringsdoelstellingen opgenomen over duurzame bedrijven-terreinen, duurzaam ondernemen en duurzaam bodem- en ruimtegebruik. In de programmarekening wordt aangegeven welke instrumenten daarvoor zijn ingezet (overlegplatforms, milieubarometer, projecten) en welke resultaten daarmee zijn bereikt.

In 2011 zullen de geplande bezuinigingen ook doorwerken op de wijze waarop het milieubeleid door de Provincie Zeeland ingevuld wordt. Advisering aan gemeenten met betrekking tot bodemonderzoek en milieuthema's als milieu, gezondheid en afval zal minder intensief ingevuld worden. Daarnaast zal minder capaciteit beschikbaar zijn voor inzet in projecten en het begeleiden en uitvoering van eigen projecten zoals bodemsanering en externe veiligheid. Op het gebied van duurzaam ondernemen en duurzame ontwikkeling vindt versobering plaats en de luchtvaarttaken zullen binnen de huidige formatie ondergebracht worden.

Tenslotte zal minder ingezet worden op vergunningverlening met een vergroot risico dat termijnen niet worden gehaald.

Wat willen we bereiken?

Het beleid is vastgelegd in de nota "Omgevingsplan Zeeland 2006-2012" en richt zich op het realiseren van een optimale milieukwaliteit. Voor het energiebeleid is een strategienota Energie- en Klimaatbeleid 2008-2012 en een uitvoeringsprogramma opgesteld. De Provincie is zelf sterk verantwoordelijk voor de uitvoering van het milieubeleid. Het gaat daarbij onder andere om vergunningverlening voor industriële bedrijven en afvalverwerkers (lucht, bodem, geluid, afval, veiligheid enzovoort), bodemsanering in eigen beheer, toetsing van bodemsanering door derden en het stimuleren van particulieren- en bedrijfssaneringen. De Provincie stimuleert bij derden via kennisoverdracht en stimuleringsmaatregelen milieubewust gedrag. Voorbeelden daarvan is kennisoverdracht via het Zeeuws platform bodem en het introduceren van maatschappelijk verantwoord ondernemen bij bedrijven. In gebiedsgerichte projecten wordt het onderwerp milieu in een zo vroeg mogelijk stadium ingebracht. De Provincie draagt zorg voor de naleving van de regelgeving voor de leefomgeving en voor de milieuwetgeving in het bijzonder. Hiertoe ontwikkelt de Provincie een transparant milieubeleid op het gebied van toezicht, preventie en repressieve handhaving, klachten- en incidentenbehandeling en metingen, alsmede het coördineren en voeren van de regie in de samenwerking tussen en met andere handhavingsbevoegde overheden. Het beleid is vastgelegd in de nota "Handhaving omgevingsbeleid".

Daarnaast stimuleert de Provincie vanuit haar regisserende rol het samenwerken met gemeenten, beleidsvernieuwing ten behoeve van een oplossing voor hardnekkige milieuproblemen, duurzame ontwikkeling, duurzaam ondernemen en duurzame energie en draagt zij zorg voor de ontkoppeling

van economie en milieu. Dit doet zij onder andere door het uitvoeren van de actieplannen fijn stof, geur, licht&duisternis, de strategienota energie en het programma "Leren voor een Duurzame Ontwikkeling".

Voor de periode 2007-2013 is de Provincie verantwoordelijk voor de realisatie van zowel de Europese als de rijksdoelen in het landelijk gebied. De rijksdoelen, zoals deze in de bestuursovereenkomst ("ILG Bestuursovereenkomst 2007-2013") zijn opgenomen, hebben betrekking op de thema's Milieu, Natuur & Landschap, Recreatie, Landbouw, Water, Bodem, lopende verplichtingen en grondzaken. De in de programmabegroting opgenomen rijksdoelen gelden voor de periode 2007-2013, waarbij jaarlijks een jaarprogrammering opgesteld wordt. Elk jaar wordt in een aparte rapportage verslag gedaan aan het ministerie van LNV, waarbij deze in afschrift naar Provinciale Staten gaat. Met betrekking tot milieudoelen is er in de ILG bestuurs-overeenkomst na wijzigingen een onderdeel opgenomen. Dit betreft allereerst pilots ten behoeve van de bodeminformatie. Het tweede onderdeel was het bodemsaneringsprogramma, maar dat wordt als decentralisatieuitkering via het Provinciefonds uitgekeerd en is geen onderdeel meer van ILG. Dit geldt tevens voor de waterbodems, welke in programma 14 opgenomen waren.

Het ILG-programma is op zichzelf geen aparte provinciale doelstelling. Het is een meerjarig project, dat onder de beleidsdoelen van de Provincie valt. Vanwege het meerjarig karakter, de omvang en voorschriften vanuit het Rijk zijn deze echter apart benoemd in de provinciale begroting.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

1201

Een gezonde en veilige leefomgeving waarin geen ernstige hinder vanwege bedrijf- en transportactiviteiten optreedt.

1202

Een bodem die zo schoon is dat hij geschikt is voor het gewenste maatschappelijk gebruik.

1203

Een duurzaam gebruik van energie zodat de uitstoot van broeikasgassen wordt teruggedrongen en opwarming van de aarde wordt voorkomen.

1206

Naast bestaande instrumenten zoals vergunningverlening en handhaving beperken de bedrijven de milieudruk verder door duurzaam ondernemen/maatschappelijk verantwoord ondernemen.

1207

Het door handhaving bewerkstelligen van normconform gedrag.

1209

Het op een professionele en onderling afgestemde wijze handhaven door en of tussen handhavende organisaties.

1210

Een veilig gebruik van bad- en zwemgelegenheden en oppervlaktewater.

1211

Realisatie van de ILG (Investeringsbudget Landelijk Gebied) -milieudoelen.

Waar aan kunnen we zien of alles bereikt is?

Effect	Doelstelling
Een gezonde en veilige leefomgeving waarin geen ernstige hinder vanwege bedrijf- en transport-activiteiten optreedt.	Beperken van de risico's waaraan burgers worden blootgesteld 120101 Eind 2011 blijven de risico's door bedrijf- en transportactiviteiten waaraan de burgers zijn blootgesteld beperkt tot de maximaal vastgestelde wettelijke grenswaarde (10-6). In 2009 zijn er 4 kwetsbare objecten binnen PR 10-6 contour. Binnen de 10-6 contour mogen geen kwetsbare objecten aanwezig zijn. Een uitzondering geldt voor kwetsbare objecten binnen een vastgestelde veiligheidscontour. Daarvoor gelden specifieke regels. In 2009 zijn er 32 beperkt kwetsbare objecten binnen PR 10-6 contour. Voor beperkt kwetsbare objecten geldt de 10-6 contour als een richtwaarde.
	Vergunningverlening die voldoet aan wettelijke eisen/nomen 120102 95% van de bedrijven waarvoor de Provincie bevoegd gezag is, op dit moment 200 bedrijven, hebben uiterlijk 2011 een actuele vergunning die voldoet aan de wettelijke eisen en normen. Monitoring vindt plaats via een kwaliteitssysteem.
	Stimuleren naleven afspraken luchtverontreiniging 120103 Door adequate vergunningverlening (die voldoet aan wet- en regelgeving) bedrijven de verplichting opleggen om emissies zover als redelijk is (BAT) te minimaliseren. Zodoende dat zij maatregelen nemen die een bijdrage leveren aan het bereiken van de nationale emissieplafonds voor zwaveldioxide, stikstofoxiden en fijn stof. Meting in 2009, verantwoord middels de omgevingsbalans, heeft uitgewezen dat er binnen de Provincie Zeeland ruim onder de norm is en wordt gebleven.
	Voorkoming van ernstige geurhinder 120105 In 2011 mag, evenals in de afgelopen jaren, geen ernstige geurhinder (hedonische waarde gelijk aan -2 of negatiever) optreden bij bedrijven waarvoor de Provincie bevoegd gezag is.

**Een bodem die zo
schoon is dat hij
geschikt is voor het
gewenste maat-
schappelijk gebruik.**

Goede akoestische kwaliteit realiseren in Zeeland

120106

Op geen enkele locatie in Zeeland wordt in 2030 een geluidsbelasting van 60 dBL, overschreden. Rondom bedrijven- en industrieterreinen waren dit in 2009 nog veertien woningen en waren er een tweetal knelpunten rondom provinciale wegen. In 2011 zijn bij alle provinciale wegen waarbij een geluidsbelasting groter dan 63 dBL optreedt, maatregelen getroffen.

De verontreinigende bodemlocaties saneren/beheersbaar maken

120201

Op 10 juli 2009 is het Convenant Bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties getekend door de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu-beheer, de minister van Economische Zaken, de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, de Vereniging Interprovinciaal Overleg, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Unie van Waterschappen. Daarmee zijn nieuwe doelstellingen wat betreft bodemsanering vastgelegd. Uiterlijk 31-12-2015 dienen alle spoedeisende locaties (locaties waar de chemische bodemkwaliteit dusdanig is dat er actuele risico's op gebied van volksgezondheid en/of verspreiding en/of ecologie bestaan) in kaart te zijn gebracht en gesaneerd dan wel beheersbaar gemaakt.

Voor 2012 is de deeldoelstelling gesteld op 20% van het totaal van 13.400 saneringen, waarbij in 2009 1845 locaties (13,8%) zijn weggewerkt.

Vooruitlopend daarop moet het overzicht van spoedeisende locaties met volksgezondheidsrisico's op 31-12-2010 gereed zijn. In dat overzicht wordt per locatie aangegeven welke (tijdelijke) maatregelen zijn genomen of zijn voorzien. Van hieruit vindt invulling van de planning van 2011 plaats.

Bevorderen duurzaam gebruik van de bodem

120202

Vanuit haar coördinerende en tevens uitvoerende rol bevordert de Provincie, samen met gemeenten en waterschap, een duurzaam gebruik van de bodem/ondergrond. Duurzaam bodemgebruik (het vinden van evenwicht tussen enerzijds het beschermen en versterken van de natuurlijke en cultuurhistorische kwaliteiten van de bodem en anderzijds het gebruiken van de bodem voor maatschappelijke doeleinden) is nader omschreven in de provinciale bodemvisie " 't Zeeuws Bodemvenster" welke op 19 januari 2010 door GS is vastgesteld. Bij 't Zeeuws Bodemvenster hoort een stimuleringsprogramma van 2010 - 2014, een bodemagenda, die de rol van bodem/ondergrond bij maatschappelijke uitdagingen (klimaat, energie, ruimtedruk stedelijk gebied, inrichting landelijk gebied, regionale identiteit en gezonde leefomgeving) agendeert, een interne-tapplicatie met kaarten en achtergrondinformatie over de Zeeuwse Bodem en een ondersteuningsteam die gebiedspartners helpt om bodeminformatie te betrekken in ruimtelijke ontwikkelingen.

Doelstelling is dat eind 2014 bij 90% van de ruimtelijke ontwikkelingsplannen in het landelijk gebied en bij 75% van de ruimtelijke ontwikkelingsplannen in het stedelijk gebied (indien relevant) kansenverkenningen en duurzaamheidsafwegingen vanuit bodem/ondergrond binnen het integraal toestingskader van het planproces plaatsvinden.

Een duurzaam gebruik van energie zodat de uitstoot van broeikasgassen wordt teruggedrongen en opwarming van de aarde wordt voorkomen.

Naast bestaande instrumenten zoals vergunningverlening en handhaving beperken de bedrijven de milieudruk verder door duurzaam ondernemen/maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Het door handhaving bewerkstelligen van normconform gedrag.

Evenredige bijdrage nationale klimaatdoelstellingen

120301

In 2020 is een evenredige bijdrage geleverd aan de realisatie van de nationale klimaatdoelstellingen, te weten 20% duurzame energie, 20% energiebesparing en 30% broeikasgasreductie ten opzichte van 1990. Dit betekent voor Zeeland een reductie van CO₂ van 1700 kton.

Voor 2011 is het streven een energiebesparing van 2% per jaar en een aandeel duurzame energie van 6% absoluut. Voor het meten van de reducties is een monitorings-systeem opgezet. Een eenduidige vorm van monitoring wordt in 2010 ontwikkeld. In 2011 is met terugwerkende kracht een 0-waarde te bepalen.

Megawatt aan vermogen windenergie

120302

In 2011 is minimaal 250 Megawatt (MW) aan windenergie gerealiseerd. De nulwaarde bij jaarrekening 2009 is 208MW. Landelijk worden momenteel nieuwe doelstellingen uitgewerkt voor windenergie. De Provincie Zeeland zet in op 500 MW voor het jaar 2020. Gezien deze ontwikkeling en het feit dat de doelstelling voor 2010 niet helemaal wordt gehaald, wordt de doelstelling van minimaal 250 MW voor 2011 gehandhaafd.

Stimuleren maatschappelijk verantwoord ondernemen

120601

Stimuleren dat alle bedrijven duurzaam ondernemen, ofwel maatschappelijk verantwoord ondernemen, gaan toepassen in hun bedrijfsvoering, zodat het milieu zo min mogelijk wordt belast. In 2011 wil de Provincie Zeeland, naast de lopende projecten voor de grote bedrijven, bij alle gemeenten minstens een op het MKB gericht (milieubarometerachtig) project hebben lopen.

In de provinciale koersnota MVO die 2009/2010 is opgesteld, is voor 2015 de doelstelling opgenomen dat dan in Zeeland 1.000 bedrijven en instellingen (nu circa 200) actief met MVO aan de slag zijn gegaan. Dit betekent dat in de periode tot 2015 circa 100 - 200 nieuwe bedrijven of instellingen per jaar actief moeten worden.

De provinciale beleidsnota zal met betrokkenen worden uitgewerkt in uitvoeringsnota's voor respectievelijk grote bedrijven, MKB en instellingen.

Beperken van aantal bedrijven met een slecht naleefgedrag

120701

Toename van het aantal bedrijven met goed naleefgedrag met 11 procent. 2009: 64%, 2011: 75% bedrijven zonder overtredingen. Slechte nalevers krijgen meer toezicht en strengere sancties dan goede nalevers. Toezicht gebeurt door controlebezoeken en administratief, systeemgericht en informatiegestuurd.

Indicator:

- Percentage gecontroleerde bedrijven zonder overtredingen.

Minimaliseren van de milieuoverlast voor burgers

120702

Het op een professionele en onderling afgestemde wijze handhaven door en of tussen handhavende organisaties.

Een veilig gebruik van bad- en zwemgelegenheden en oppervlaktewater.

Realisatie van de ILG (Investeringsbudget Landelijk Gebied) -milieudoelen.

Gestreefd wordt om nieuwe klachtensituaties ongedaan te maken en het totaal aantal klachtensituaties te laten dalen. Klachtenmeldingen worden afgehandeld via een piketregeling die volcontinue actief is. Indicator: percentage klachtensituaties ten opzichte van vorig jaar.

Voorkomen van overtredingen bij bodemsaneringen

120703

Voor 2011 is het streven 4% minder overtreders dan in 2009: van 86% nalevers naar 90% nalevers. Bij bodemsaneringen worden overtredingen en illegale activiteiten voorkomen. Toezicht op bodemsaneringen begint bij goed meldgedrag van saneerders, het toezicht wordt bepaald aan de hand van een risicomodel.

Indicator:

- Percentage gecontroleerde saneringen zonder overtredingen.

Voldoen kwaliteitscriteria professionalisering handhaving

120901

Alle handhavingpartners dienen te voldoen aan de wettelijke kwaliteitscriteria: het is 88% in 2009 en dient 100% te zijn in 2011.

De Provincie voert jaarlijks een documentbeoordeling en audit uit op de professionalisering van de handhaving bij de partners.

Indicator: percentage organisaties dat voldoet aan kwaliteitscriteria.

Voorkomen onveilige situatie zwemgelegenheden

121001

Alle bad- en zwemgelegenheden dienen te voldoen aan de veiligheidseisen. Toezicht op de bad- en zwemgelegenheden vindt gestructureerd en risicogericht plaats.

Indicator:

- Percentage bad- en zwemgelegenheden dat dit jaar niet gesloten is.

ILG bodem

121101

In het bodembeleid heeft een verschuiving plaatsgevonden waardoor naast bodembescherming en bodemsanering ook bodembeheer centraal staat. Duurzaam gebruik en beheer van de bodem staat centraal in het nieuwe bodembeleid. Duurzaam bodembeheer richt zich op een bewuster en meer duurzaam gebruik van de bodem. Dit uit zich onder meer door binnen gebiedsprojecten vroegtijdig het thema bodem te betrekken. Daarnaast beoogt het een bijdrage te leveren aan de realisatie en instandhouding van de kwaliteit van de leefomgeving door de geschiktheid van de bodem voor specifieke doeleinden te benutten. Verontreinigde bodems zijn niet per definitie onbruikbaar, maar kunnen juist functiegericht geschikt zijn, dan wel geschikt worden gemaakt voor ruimtelijke ontwikkelingen en gewenste gebruik (landbouw, natuur, recreatie, et cetera).

Vanuit het Provinciaal Meerjaren Programma Landelijk Gebied (PMJP) zijn het volgende speerpunt benoemd met betrekking tot de ILG-Milieudoelen voor 2011:

- Het komen tot duurzaam bodembeheer en het afstemmen van het (beoogde) gebruik van de bodem op chemische, fysische en biologische kwaliteit van de bodem, hiervoor worden over de gehele looptijd ten minste acht pilots uitgevoerd. Inmiddels zijn twee pilots (Aardkundige Waarden en Warmte/Koude Opslag afgerond, vier pilots (Niet Gesprongen Explosieven, Bodemsynergiekaarten, DDT-verdachte boomgaarden en visualisatie Aardkundige Waarden) lopen momenteel.

De resterende pilots zullen vanaf 2011 starten.

De ILG-Bodemvisie in de vorm van de nota "t Zeeuws Bodemvenster", Bodemagenda en stimuleringsprogramma 2010-2014 om te komen tot duurzaam gebruik van de Zeeuwse bodem" is op 19 januari 2010 vastgesteld door GS. Aan deze visie zit een stimuleringsprogramma en bodemagenda verbonden. In 2011 zal de internetapplicatie www.zeeuwsbodemvenster.nl operationeel zijn. Dit is een wezenlijk onderdeel van de bodemvisie omdat hiermee bodeminformatie en achtergrondinformatie van onder andere beleidsdoelstellingen over relevante bodemthema's voor gebiedsontwikkeling worden ontsloten. Verder zal een ondersteuningsteam operationeel zijn die gebiedsontwikkelaars (publiek en privaat) helpt bij het betrekken van bodem en ondergrondinformatie in de planfase van gebiedsprojecten.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	18.297	19.038	16.276	13.765	13.090	12.503
Baten	-6.421	-4.892	-2.764	-844	-829	-807
Resultaat voor bestemming	11.876	14.146	13.513	12.921	12.261	11.696
Toevoeging reserve	0	0	1.409	0	0	100
Onttrekking reserve	-421	-950	-750	-165	-165	0
Resultaat na bestemming	11.455	13.196	14.172	12.756	12.096	11.796

Financiële analyse

Voor een aantal projecten wordt een bijdrage ontvangen van NL of EU overheden. Deze worden op basis van de provinciale projectplanning geraamd in de uitgaven en de inkomsten uit de doeluitkering muteren met een gelijke omvang in de baten. Hierdoor muteren de baten en lasten per jaar wel, maar het saldo niet.

Deze mutaties worden hier niet apart toegelicht.

Toelichting verloop meerjarenraming 2011-2014

Het resultaat van het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 592.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 212	Prio Regionale milieukwaliteiten 2008-2011
-/-	139 Bezuinigingen
-/-	714 Overig

-/-	500	Prio Meer met Minder 2010-2011 in verband met krediet crisis
-/-	351	Strategienota Energie 2008-2011
1.574		Bodemsanerings 2011 bijdrage derden
		Toevoeging algemeen reserve in verband met toekomstige kosten
-/-	250	Samenwerking in een regionale uitvoeringsdienst
-/-	592	Totaal

Het resultaat van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 660.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 99	Bezuinigingen
-/- 311	Overig
-/- 250	Actieprogramma Energie 2009-2012/SLOK
-/- 660	Totaal

Het resultaat van het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 565.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 165	Bodemsanering Fasering
100	Meerkosten aardgasbussen 2014
-/- 186	Pilots gebruik bodeminformatie 2010-2013
-/- 181	Bezuinigingen
-/- 133	Overig
-/- 565	Totaal

Toelichting historisch perspectief 2009-2011

Het resultaat op het programma stijgt in 2010 ten opzichte van 2009 met € 2.270.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
194	Bodemsanering: Fasering
122	Externe veiligheid: Fasering
355	Prio voormalige stortplaatsen: 2009
493	Prio Meer met Minder 2010-2011 in verband met krediet crisis
-/- 94	Prio regionale milieukwaliteiten 2008-2011: Fasering
173	Pilots gebruik bodeminformatie 2010-2013
978	Overig
49	Actieprogramma Energie 2009-2012/SLOK
2.270	Totaal

Het resultaat op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 633.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 1.402	Bodemsanering 2011 bijdrage derden
	Toevoeging algemene reserve in verband met toekomstige kosten
-/- 405	Prio Voormalige Stortplaatsen: 2009
-/- 100	Vorming Regionale uitvoeringsdienst: 2010
-/- 95	Actieprogramma Energie 2009-2012/SLOK
250	Samenwerking in een regionale uitvoeringsdienst
1.249	Overig
-/- 130	Bezuinigingen
-/- 633	Totaal

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 7.3 Toelichting mutatie reserves per programma.

4.2 Programma 13

Ruimtelijke omgeving

Inleiding

De ruimtelijke omgeving van Zeeland kent vele gezichten. Het programma "Ruimtelijke Omgeving" sluit hierbij aan met een drietal investeringssporen: Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing, het Investeringsbudget Landelijk Gebied en het project Vitaal Platteland Zeeland. Samen met de gevoerde beleidsactiviteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling wordt hiermee een belangrijk deel van het beleid van het Omgevingsplan uitgevoerd.

Stedelijke vernieuwing in Zeeland heeft betrekking op steden en dorpen. Het Rijk stelt een decentraal investeringsbudget beschikbaar voor periodes van vijf jaar. Voor de periode van 2010 tot 2015 is ongeveer 30% minder budget beschikbaar dan in de voorafgaande periode. Dit noopt tot duidelijker keuzes, meer regie en sturing door concentratie op speerpunten, die ook direct uitvoerbaar zijn, binnen de Provincie. Een brede bottom up benadering zou in deze context leiden tot versnippering en een resultaat dat te weinig herkenbaar is.

Demografische verandering vormt een aanleiding hierop bij ISV duidelijk te prioriteren gelet op de effecten die dit heeft in de gebouwde omgeving, de toenemende noodzaak tot herstructurering en de (on)mogelijkheden elders verdien-capaciteit te genereren.

De Provincie realiseert de bundeling- en intensiveringdoelstellingen die vallen onder haar verantwoordelijkheid en die zijn opgenomen in zowel het eigen ruimtelijk beleid als het Nationaal Ruimtelijk Beleid.

Het beleid voor het landelijk gebied is vastgelegd in onder meer het Omgevingsplan, het Sociaal Economisch Beleidsplan, het Verkeers- en Vervoersplan en de Beleidsnota Sociale Zorg. Hoofddoelstelling van het Omgevingsplan is een duurzame ontwikkeling, een benadering die staat voor enerzijds concentratie, uitbouw en versterking van economische activiteiten in de havens en het stedennetwerk en anderzijds voor behoud en versterking van de groenblauwe oase, waarbij in beide gebieden geïnvesteerd zal worden in zowel kwaliteit als in de economische en sociaal-culturele vitaliteit.

De Wet Inrichting Landelijk Gebied (hierna de WILG) is met ingang van 1 januari 2007 in werking getreden. Hierdoor is de Provincie verantwoordelijk geworden voor de uitvoering van gebiedsgerichte projecten waaronder de reeds lopende land-

inrichtingsprojecten (gestart onder de vigeur van de Landinrichtingswet), de aansturing van de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Dienst Regelingen (DR) voor het programma beheer. Deze gewijzigde verantwoordelijkheidsverdeling is verder uitgewerkt in de bestuursovereenkomst Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Voor de periode 2007-2013 is de Provincie verantwoordelijk voor de realisatie van zowel de Europese als de rijksdoelen in het landelijk gebied.

De rijksdoelen, zoals die in de bestuursovereenkomst zijn opgenomen, gaan over de thema's natuur, landschap, recreatie, landbouw, milieu, bodem, water, lopende verplichtingen en grondzaken. De programmering van programma's en projecten vindt plaats via het Provinciaal Meerjaren Programma Landelijk Gebied (PMJP).

Het ILG-programma is op zichzelf geen aparte provinciale doelstelling. Het is een meerjarig project, dat onder de beleidsdoelen van de Provincie valt. Vanwege het meerjarig karakter, de omvang en voorschriften vanuit het Rijk zijn deze echter apart benoemd in de provinciale begroting. De Europese doelen zijn vastgelegd in het inmiddels goedgekeurde plattelandsontwikkelingsprogramma 2007-2013 en betreffen voor de Provincie met name doelen onder het thema sociaal economisch vitalisering van het landelijk gebied die via het project Vitaal platteland Zeeland worden gestimuleerd. Het gaat om de stimulering en versterking van de economische activiteiten en de leefkwaliteit in het landelijk gebied. De Provincie stimuleert en faciliteert -in samenspraak met mede-overheden en maatschappelijke organisaties- programma's en projecten die hieraan invulling geven.

In 2011 zullen ook de geplande bezuinigingen doorwerken op de wijze waarop het ruimtelijk beleid wordt uitgevoerd en de ruimtelijke belangen worden behartigd. Voor het programma "Ruimtelijke omgeving" lijkt minder juridische capaciteit voor de formele doorzetting met instrumenten van de nieuwe WRO nodig dan aanvankelijk voorzien. Vanaf 2011 zal ook worden bezuinigd op de projectgebonden inzet in de Deltawateren en de stimulering van ruimtelijke investeringsprojecten. Participatie in samenwerkingsverbanden als Grevelingen en Rijn-Schelde Delta zal minder intensief zijn.

Wat willen we bereiken?

Duurzame ruimtelijke ontwikkeling:

Met het omgevingsplan beschikt de Provincie over een actueel beleidskader. Eén van de voortdurende uitdagingen is het actueel houden van dat beleidskader en in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. In het plan worden een aantal herzieningen en uitwerkingen aangekondigd. En daarnaast zal toepassing gegeven worden aan de systematiek van de plantoepassingen en zullen de instrumenten die het plan biedt worden uitgewerkt en geoperationaliseerd. Eveneens zal de uitvoering worden opgepakt; een aantal van de doelen en acties worden in deze paragraaf uitgewerkt en de overige zijn in de andere hoofdstukken te vinden.

Nieuw toekomstperspectief voor gebieden:

Het zelf als Provincie actief bijdragen aan de versterking van de ruimtelijke kwaliteit blijkt heel succesvol op het niveau van de gebiedsgerichte projecten. Samen met andere partijen wordt in verschillende regio's gewerkt aan gebiedsplannen. De kracht van dergelijke projecten is dat de inzet niet beperkt blijft tot planvorming, maar dat daadwerkelijk wordt mede geïnvesteerd in de uitvoering. Met deze verschuiving (waarin

de Provincie behalve gebiedsregisseur ook steeds meer de rol krijgt van medeontwikkelaar), ontstaat een directere invloed van de Provincie op de beoogde ruimtelijke kwaliteit. De Provincie zal deze aanpak intensiveren.

Begeleiding van gemeentelijke plannen:

De Wet op de Ruimtelijke Ordening is fundamenteel herzien. De goedkeuringsbevoegdheid van bestemmingsplannen is vervallen en de Provincie doet ervaring op met de inzet van nieuwe instrumenten.

Het borgen van het provinciaal belang in de ruimtelijke ordening en het tot stand komen van kwalitatief goede bestemmingsplannen blijft de inzet, alleen de methode wordt anders. Meer dan voorheen worden wegen voor verbetering in een vroeg stadium van de planvorming in het overleg met gemeenten gezocht.

De doorzettingsmacht onder de nieuwe wet leidt tot een veel selectievere inzet van het juridisch instrumentarium. Daar waar aanmerkelijk provinciale belangen in het geding zijn wordt onder andere ook de eigen bestemmingsplan-bevoegdheid ingezet (Inpassingsplan).

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

1301

Duurzame ruimtelijke ontwikkeling.

1302

Nieuw toekomstperspectief voor gebieden.

1303

Begeleiding van gemeentelijke plannen.

1304

Realisatie ILG (Investeringsbudget Landelijk Gebied) -doelen ruimtelijke omgeving.

1321

Kwaliteitsimpuls fysieke leefomgeving landelijk gebied.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Effect	Doelstelling
Duurzame ruimtelijke ontwikkeling.	Het beschikbaar hebben van een actueel beleidskader 130106 In 2011 wordt verder gegaan met verdere uitwerking van het nieuwe omgevingsplan,

dat in 2012 gereed moet zijn. Een discussienota zal voor de provincieverkiezingen van maart 2011 tot stand komen om nadere richting te kunnen bepalen in de periode waarin een nieuw College in 2011 van start gaat. In juni 2011 zal het voorontwerp gereed zijn en eind 2011 het ontwerpplan.

Faciliteren economische dynamiek

130107

Het ruimtelijk beleid draagt zorg voor ruimte voor vitale en duurzame economische ontwikkeling, zorgvuldig en effectief ruimtegebruik in de havens en op bedrijven-terreinen.

In 2010 is voor elke regio op basis van samenwerking en afstemming een regionaal afgestemd bedrijfsterrein-programma beschikbaar, dat de instemming van Gedeputeerde Staten heeft. De Provincie heeft in deze een regisserende rol en een eigen verantwoordelijkheid wanneer samenwerking van gemeenten in regionaal verband niet tot het gewenste resultaat leidt. De zogenaamde SER-ladder wordt (in afspraak met het Rijk), in 2011 expliciet in beleid (verordening) verankerd en toegepast in bestemmingsplannen; De regionale programmering van bedrijfsterreinen en woningbouw is reeds onderdeel van de provinciale verordening en daarmee minder vrijblijvend. In 2011 moet dit operationeel zijn. Uit de (niet) toepassing van andere instrumenten uit de WRO (zienswijze, reactieve aanwijzing) zal in 2011 blijken of de verordening de gewenste doorwerking heeft.

De herstructurering van bedrijventerreinen zal uitvoeringsgericht worden opgepakt. Er is een concreet programma beschikbaar tot 2013 op basis waarvan de middelen van Rijk, Provincie en Gemeenten voor herstructurering worden ingezet. Arnestein-Ramsburg en Stadshavens Vlissingen gelden als eerste speerpunten binnen het programma die in 2011 tot uitvoering worden gebracht.

Stimuleren sociaal-culturele dynamiek

130108

Op langere termijn zullen veranderingen in de bevolkingsopbouw en het ontstaan van bevolkingskrimp leiden tot het verzetten van de bakens in verschillende maatschappelijke sectoren. De Nota's "Onverkende Paden" en "Op Pad" hebben daarvoor de weg gebaad. In 2011 zal uitvoering gegeven worden aan het actieprogramma voor Zeeuws-Vlaanderen als onderdeel van het Nationaal Actieprogramma Bevolkingskrimp (Rijk, IPO, VNG). Voorwaarde daarvoor die eerst moet worden vervuld is het organiseren van een effectieve samenwerking tussen Provincie en Zeeuws Vlaamse

gemeenten. Daarnaast zal in 2011 het Interreg samenwerkingsproject op het gebied van demografische verandering DC Noise (Nederland, Groot Brittanië, Zweden) worden afgerond met een slotconferentie (waaronder ook 3 Zeeuwse deelprojecten). Een eventueel vervolg op deze samenwerking in Europees perspectief wordt dan ook duidelijk.

Daarnaast wordt ingezet op het stimuleren van sterke en complementaire steden en bundeling van activiteiten in de stedelijke omgeving, een actief ondersteunend provinciaal stedenbeleid gericht op bevorderen transformaties en herstructurering, en bevorderen sociale samenhang. Vanuit een initiërende en stimulerende rol heeft de Provincie als doel de toekomstige woningvoorraad af te stemmen op de toekomstige

bevolkingssamenstelling.

In dit verband zijn enkele acties in het bijzonder van belang:

- Nieuwe verstedelijkingsafspraken tot 2020 zijn gemaakt met het Rijk en de stedelijke gemeenten over de inzet van stimuli voor woningproductie, over de inzet op kwalitatieve segmenten in de woningmarkt en vooral gericht op het welslagen van de transformatie van strategische locaties in de steden. Afspraken over totale bouwopgave met de 4 steden maar ook over de bouwproductie buiten de steden vormen de daarbij behorende contramal. Vooralsnog is voor 2011 geen rijksgeld beschikbaar.
- Daar waar de overgang van stedelijk gebied naar Nationaal Landschap in het geding is zullen impulsen worden gegeven om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren omwille van de afspraken over het totaalpakket. Het Rijk kijkt kritisch mee bij de toepassing onder andere aan de Noordkant van Middelburg in 2011.
- Voor belangrijk woningbouwprojecten als het Scheldekwartier wordt getracht de aandacht van het Rijk te vestigen op het toepassen van onorthodoxe maatregelen. Crisisbestrijding en grote bouwprojecten/stedelijke transformaties op gang krijgen/ op gang houden zal ook in 2011 speerpunt zijn.
- De bestaande particuliere woningvoorraad wordt aangepakt om deze toekomstbestendig te maken gelet op een veranderende bevolkingssamenstelling (middelen worden ingezet voor aanpassing van slechte delen van de particuliere woningvoorraad/startershuisvesting en ter bevordering van collectief particulier opdrachtgeverschap).
- De verduurzaming van de bestaande woningvoorraad uit oogpunt van energie-efficiency krijgt een flinke impuls (actie "Meer met Minder"). Dit wordt met andere partijen (Rijk, gemeenten, Delta en Bouwend Zeeland) uitvoeringsgericht opgepakt en in beginsel wordt ingezet op 1000 tot 1500 woningen. Het extra geld dat hiervoor beschikbaar is gesteld wordt in 2011 volledig uitgegeven mede omdat in dat jaar ook de rijksfinanciering afloopt waarmee, omwille van een groter effect, een combinatie is gezocht. Daarnaast is er een leenfaciliteit van de Provincie gericht op duurzaamheid voor verbetering van particuliere woningen.

In het kader van afspraken over het MIRT (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) worden in de volle breedte ruimtelijk relevante investeringen van Provincie en Rijk op elkaar afgestemd in samenhang met het versterken van ruimtelijke kwaliteit, intersectoraal, in de tijd en ook in een ruimere gebiedscontext dan de provinciegrens (Deltawateren, verkenning Rotterdam Antwerpen-MIRT VAR).

Invulling geven aan gebiedenprogramma van het Omgevingsplan

130203

Realiseren van een betere vitaliteit en kwaliteit van de regio in programma's en projecten. Invulling geven aan het gebiedenprogramma, zoals opgenomen in het Omgevingsplan staan hier in 2011 centraal. In de landelijke gebieden zijn gebiedsgerichte programma's en projecten afgesproken waarbij in de PMJP concrete afspraken zijn opgenomen.

Rondom het Veerse Meer (t/m 2020)

Recent is het uitvoeringsprogramma 2010-2015 vastgesteld. In 2011 vindt uitvoering hiervan plaats.

Natuurlijk Vitaal (t/m 2018)

Naar verwachting zal de gemeenteraad van Sluis in juni 2010 instemmen met de bijstellingsnota. Er zal in 2011 dus verder worden gewerkt aan de doelstellingen uit het gebiedsplan Natuurlijk Vitaal.

Schouwen Oost (t/m 2013)

De komende jaren zal worden ingezet op het aanleggen van natuur, het aanleggen van een aantal fietspaden en het voltooien van de omleidingssloot. Deze werkzaamheden moeten in 2013 worden afgerond.

Schouwen West

In 2011 zal worden gewerkt aan de realisatie van het gebied Duinzoom (EHS en Bos & Landschap) en aan agrarische herstructurering.

Linieiland van Waas en Hulst (t/m 2015)

In 2010 zal worden besloten bij welke organisatie de trekkersrol komt te liggen. Daarna zal uitvoering worden gegeven aan het uitvoeringsprogramma.

Zeeuws-Vlaamse Kanaalzone

De business-case voor de gebiedsontwikkeling moet in 2011 worden vastgesteld. Daarvoor moet er ook een samenwerkingsovereenkomst worden ondertekend met de betrokken partijen.

Landschaps-uitvoeringsplan (LUP)

Het LUP maakt onderdeel uit van het project Zeeuws-Vlaamse Kanaalzone en zorgt voor een volwaardige plaats van landschapsontwikkeling in dat project. In 2011 zal, in samenwerking met de gemeente Terneuzen, uitvoering worden gegeven aan landschapsprojecten.

Innovation Island (t/m 2025)

Na vaststelling van de Structuurvisie en ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst in 2010, zal in 2011 worden begonnen met de uitwerking van de projectenveloppen. Hierbij zal de Provincie zoeken naar externe financiers.

Maelstede Dekker (t/m 2015)

De basis van Maelstede-Dekker is planmatige kavelruil, verbetering van landbouwkundige structuur. Middels kavelruil wordt de KRW, WB21 opgave van het Waterschap gerealiseerd in combinatie met natte ecologische verbindingzones en de aanleg van nieuwe natuur (EHS) incl. verdrogingsbestrijding.

Natuurpakket Westerschelde (t/m 2014)

Voor de Hedwigepolder en het Zwin worden planologische procedures doorlopen in 2011. Tevens zal worden gestart met de realisatie van 2 buitendijkse projecten.

**Begeleiding van
gemeentelijke
plannen.**

**Realisatie ILG
(Investeringsbudget
Landelijk Gebied)
-doelen ruimtelijke
omgeving.**

Perkpolder (t/m 2020)

De realisatie van het plan Perkpolder zal starten in 2011. De gronden zullen dan dus ook worden overgedragen.

Veerse Dam (t/m 2020)

In de zomer van 2010 zal worden gestart met de onderhandelingen met de zittende ondernemers. Verdere besluitvorming zal plaats gaan vinden naar aanleiding van de uitkomst van deze onderhandelingen.

Waterdunen (t/m 2014)

Naar verwachting wordt in het 3^e kwartaal van 2010 het inpassingsplan door Provinciale Staten vastgesteld. Verdere uitvoering vindt in 2011 plaats.

Philippine (t/m 2013)

Tot en met 2013 wordt gewerkt aan de uitvoering van het gebiedsplan Philippine. In 2011 wordt er gedaan aan agrarische structuurverbetering en wordt er 20 hectare Bos en Landschap aangelegd.

Kust Zuidwest Walcheren (t/m 2020)

Het MIRT-onderzoek zal in 2011 worden voortgezet en in 2012 worden afgerond.

Nationaal Landschap

Wat in 2011 wordt gedaan is afhankelijk van de beslissingen over de ILG-midterm en de bestuursovereenkomst met het Rijk.

Maximale provinciale doelrealisatie via gemeentelijk plan

130304

De Provincie voert regulier overleg over de gemeentelijke ruimtelijke ontwikkelingen die ook van provinciaal belang zijn. De Provincie zorgt voor snelle behandeling van de bestemmingsplannen die aan de Provincie voorgelegd worden voor vooroverleg. De afspraak met de gemeente is gemaakt dat dit als regel binnen twee maanden zal gebeuren. De Provincie zal zich daarbij concentreren op die doelen die van wezenlijk provinciaal belang zijn; bundeling en zorgvuldig ruimtegebruik, kwaliteit en vitaliteit landelijk gebied en nationale landschappen.

ILG landbouw

130402

Belangrijk uitgangspunt voor de ontwikkeling van het landelijk gebied en de landbouwsector is het in stand houden en verder ontwikkelen van de agrarische productie-functie en het versterken van de agrarische productiestructuur. De provinciale economie is en blijft (relatief) sterk afhankelijk van deze sector, dus het bieden van voldoende ontwikkelingsmogelijkheden is een belangrijk speerpunt van beleid. Gelet op de regionale en lokale verschillen in Zeeland wil de Provincie gebiedsgericht inzetten om de kansen optimaal te benutten.

Verschillende vormen van kavelruilen onder de Wet Inrichting Landelijk Gebied bieden kansen om projecten gebiedsgericht op te pakken.

**Kwaliteitsimpuls
fysieke leefomgeving
landelijk gebied.**

In het kader van het Provinciaal Meer Jaren Programma (PMJP) staan de volgende speerpunten centraal voor 2011:

- Ondersteunen en faciliteren grondgebonden landbouw, daarbij gaat het om het verbeteren van de ruimtelijke structuur middels kavelruilen voor 9018 hectare in de periode 2007-2013. Jaarlijks wordt circa 300 hectare middels zelfstandige kavelruil opgepakt. Daarnaast wordt planmatig geruild in de gebieden West Zeeuwsch Vlaanderen en Philippine. Eind 2009 heeft GS besloten tot een nieuw planmatig kavelruilgebied "Maelstede-Dekker". Conform de meerjarenprogrammering zullen er ook in 2010 en 2011 nog nieuwe gebieden door GS worden aangewezen. Het kavelruilproces in Zeeland is volop in gang en leidt tot circa 1.000 hectare structuurverbetering per jaar;
- Duurzaam ondernemen en verbrede landbouw, waarbij over de periode 2007-2013 in totaal vijf pilots met betrekking tot duurzaam ondernemen gerealiseerd zullen worden. In 2008 is er een pilot gerealiseerd. Na het aanpassen van de provinciale ILG subsidieverordening in 2010 zullen in datzelfde jaar een tweetal pilots ter hand genomen worden.

Leefkwaliteit diversificatie plattelandseconomie bevorderen

132101

Vanuit haar stimulerende, coördinerende en begeleidende rol verhoogt de Provincie de kwaliteit van water, milieu, natuur en landschap in het landelijk gebied. Dit wordt mede bereikt door samenwerken in het bestuurlijk consortium Vitaal Platteland en door een subsidie gerichte aanpak van daarvoor te selecteren projectaanvragen. Het betreft hier projectaanvragen in de assen drie en vier van het Europese programma POP-2. Jaarlijks worden subsidies verleend aan POP-2 geld uit Europa. Aangevuld met rijks gelden uit het ILG en provinciale cofinanciering wordt de totale subsidie bijna verdubbeld. Ook in 2011 zullen er voor soortgelijke bedragen verplichtingen worden aangegaan. Het aantal te verwachten projecten is vijftig.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	27.244	20.314	27.982	20.169	19.595	27.257
Baten	-16.909	-6.210	-13.862	-3.941	-3.371	-12.082
Resultaat voor bestemming	10.335	14.105	14.120	16.227	16.224	15.175
Toevoeging reserve	9.171	3.082	4.258	0	0	0
Onttrekking reserve	-1.023	-2.714	0	-2.246	-1.040	-5.000
Resultaat na bestemming	18.483	14.473	18.378	13.981	15.184	10.175

Financiële analyse

Voor een aantal projecten wordt een bijdrage ontvangen van NL of EU overheden. Deze worden op basis van de provinciale projectplanning geraamd in de uitgaven en de inkomsten uit de doeluitkering muteren met een gelijke omvang in de baten. Hierdoor muteren de baten en lasten per jaar wel, maar het saldo niet. Deze mutaties worden hier niet apart toegelicht.

Toelichting verloop meerjarenraming 2011-2014

Het resultaat van het programma stijgt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 2.107.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
4.181	Grote projecten Fysieke leefomgeving
265	Kwaliteitsteam t/m 2011
167	Duurzame ontwikkeling Zeeland t/m 2011
150	Herstructureringsimpuls: Procesgeld t/m 2011
100	Fysieke leefomgeving projecten t/m 2011
41	Bezuinigingen
-/- 203	Achterland goederenspoorlijn-havens: Fasering
-/- 836	Vitaal Platteland: Fasering
-/- 2.000	Prioriteit Spoorlijn Goes: 2012
180	Prio Omgevingsplan 2012 - 2018
193	Prio Ontwikkeling Zeeuwse Passage
53	Prio bezuiniging zie prog 7
-/- 184	Overig
2.107	Totaal

Het resultaat van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 3.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 22	Bezuinigingen
-/- 203	Achterland goederenspoorlijn-havens: Fasering
222	Overig
-/- 3	Totaal

Het resultaat van het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 1.049.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 70	Bezuinigingen
-/- 2.000	Prio spoorlijn Goes
-/- 150	Stimuleringsbudget CPO
-/- 393	ILG
-/- 1.564	Overig
-/- 1.049	Totaal

Toelichting historisch perspectief 2009-2011

Het resultaat op het programma stijgt in 2010 ten opzichte van 2009 met € 3.770.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
2.962	Grote projecten Fysieke leefomgeving
-/- 613	Vitaal Platteland: Fasering
-/- 132	Kwaliteitsteam: Fasering
-/- 113	Wonen- en woonmigratie: Fasering
-/- 112	Omgevingsbalans: 2009
437	Diverse
37	Stimuleringsbudget CPO: Fasering
43	Duurzame ontwikkeling Zeeland: Fasering
70	Oosterscheldeboek: 2010
100	Planstudie Volkerak Zoommeer: 2010
196	Pilots duurzaam ondernemen: 2010
204	Achterland goederenspoorlijn-havens: Fasering
300	Nota grondbeleid: 2010
391	ILG: Fasering
3.770	Totaal

Het resultaat op het programma stijgt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 15.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 1.148	Diverse
-/- 70	Oosterscheldeboek: 2010
137	Kwaliteitsteam: Fasering
15	Duurzame Ontwikkeling Zeeland: Fasering
-/- 500	Achterland goederenspoorlijn-havens: Fasering
-/- 100	Wonen en Woonmigratie t/m 2010
60	Stimuleringsbudget CPO: Fasering
425	Afscherming sloegebied 2011-2015
-/- 100	Planstudie Volkerak Zoommeer 2010
-/- 300	Nota grondbeleid 2010
893	Vitaal Platteland: Fasering
341	ILG: Fasering
615	Grote projecten fysieke leefomgeving
60	Bezuinigingen
-/- 120	Prio Omgevingsplan 2012 - 2018
-/- 193	Prio Ontwikkeling Zeeuwse Passage
15	Totaal

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 7.3 Toelichting mutatie reserves per programma.

4.3 Programma 14 Watermanagement

Inleiding

Onder watermanagement worden de provinciale taken gerekend op het terrein van waterbeheer (kwantiteit en kwaliteit van oppervlaktewater en grondwater) en op het terrein van waterkering/bescherming tegen de zee.

De taken van de Provincie liggen in hoofdzaak op strategisch niveau. De operationele taken liggen veelal bij de waterschappen en Rijkswaterstaat. Vanwege de steeds nauwere relatie met vooral ruimtelijke ordening en andere beleidsterreinen krijgt de aanpak van het watermanagement een steeds integraler karakter. In de gebiedsgerichte aanpak ligt de regierol veelal bij de Provincie.

De rol en positie van de Provincie in het watermanagement is vastgelegd in de eind 2009 in werking getreden Waterwet. In deze wet is alle bestaande wetgeving op watergebied gebundeld. Het landelijke beleid is opgenomen in het Nationaal Waterplan, dat najaar 2009 is uitgebracht. Binnen de landelijke kaders is het provinciale beleid op het gebied van watermanagement geformuleerd in het provinciaal Omgevingsplan 2006-2012. Najaar 2009 is door Provinciale Staten een herziening van het omgevingsplan vastgesteld, waarbij inhoud is gegeven aan de doorwerking in het provinciale beleid van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) en Nationaal Waterplan. Het beleid met betrekking tot kustverdediging en het anticiperen op de klimaatverandering is opgenomen in het in 2010 door Gedeputeerde Staten vastgestelde Zeeuws Beleidsplan Waterkeringen. In de eveneens in 2010 door Gedeputeerde Staten vastgestelde Klimaatnota en Klimaatprogramma is aangegeven hoe

inhoud wordt gegeven aan de speerpunten uit het collegeprogramma op het gebied van watermanagement. Voor de periode 2007-2013 is de Provincie verantwoordelijk voor de realisatie van zowel de Europese als de rijksdoelen in het landelijk gebied. De rijksdoelen, zoals deze in de bestuursovereenkomst ("ILG Bestuursovereenkomst 2007-2013") zijn opgenomen, hebben betrekking op de thema's Milieu, Natuur & Landschap, Recreatie, Landbouw, Water, Bodem, lopende verplichtingen en grondzaken. De in de programmabegroting opgenomen rijksdoelen gelden voor de periode 2007-2013, waarbij jaarlijks een jaarprogrammering opgesteld wordt. Elk jaar wordt middels een aparte rapportage verslag gedaan aan het ministerie van LNV, waarbij deze in afschrift naar de commissie van Provinciale Staten gaat.

Het ILG-programma is op zichzelf geen aparte provinciale doelstelling. Het is een meerjarig project, dat onder de beleidsdoelen van de provincie valt. Vanwege het meerjarig karakter, de omvang en voorschriften vanuit het Rijk zijn deze echter apart benoemd in de provinciale begroting. In 2011 zullen de geplande bezuinigingen ook doorwerken in het programma watermanagement. De geplande bezuiniging heeft als gevolg dat de bijdrage aan de aanpak van diffuse bronnen en waterbodems minder wordt. De bijdrage aan de muskusrattenbestrijding komt te vervallen. Door de overdracht van een groot deel van de vergunningverlening voor grondwateronttrekkingen naar de waterschappen zal de inzet in de loop van de komende jaren afnemen.

Wat willen we bereiken?

Wat we willen bereiken is geformuleerd in het omgevingsplan en in de verschillende uitvoeringsnota's van Gedeputeerde Staten en visiedocumenten op het gebied van het waterbeheer (Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta, Deelstroomgebiedsvisie Zeeland, Zeeuws Kustbeleidsplan, Overwegingen bij het Stroomgebiedbeheerplan Schelde).

Op het gebied van de waterkeringszorg en waterhuishouding heeft de Provincie een toezichthoudende taak. Dit toezicht draagt er toe bij dat de waterkeringen blijvend voldoen aan de wettelijke normen en het waterhuishoudkundig systeem blijft voldoen aan de eisen van de tijd.

Naast de toezichthoudende rol is er de initiërende, stimulerende en sturende rol van de Provincie op het terrein van het watermanagement, die eveneens moet bijdragen aan de hieronder te noemen essentiële maatschappelijke effecten:

- Land duurzaam beveiligd tegen overstroming en wateroverlast;
- Het binnenwater zowel kwalitatief als kwantitatief voldoende;
- Het estuariumkarakter van de Deltawateren versterkt.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

1406

Land duurzaam beveiligd tegen overstroming en wateroverlast.

1407

Regionale oppervlaktewateren en grondwater voldoen uiterlijk in 2027 aan de wettelijke normen.

1408

Ecologisch en economisch gezonde Deltawateren.

1409

Realisatie van de ILG (Investeringsbudget Landelijk Gebied) -waterdoelen.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Effect	Doelstelling
Land duurzaam beveiligd tegen overstroming en wateroverlast.	Land duurzaam beschermd tegen overstromingen 140601 De waterkeringen worden op peil gehouden met instandhouding of, waar mogelijk, versterking van de ruimtelijke kwaliteit. Alle primaire waterkeringen zijn in staat om een storm te doorstaan die met een kans van eens in 4000 jaar optreedt, waarbij rekening wordt gehouden met het verwachte effect van de klimaatwijziging over 50 jaar. Voor 2015 moeten de prioritaire Zwakke Schakels aangepakt zijn. De voor 2010 geplande projecten zijn opgenomen in het Zeeuws Beleidsplan Waterkeringen 2010. In dit plan wordt voorts beschreven hoe de aanbevelingen van de 2^e Deltacommissie (commissie Veerman) worden omgezet naar praktische maatregelen. In 2011 staan op basis van het beleidsplan ondermeer de volgende acties op de rol: uitvoering van de zesjaarlijkse toetsingsronde van de primaire waterkeringen, opstellen van een kansenkaart voor innovatieve vormen van dijkversterking, een uitwerking van het concept "Deltadijk" voor de Zeeuwse situatie, stimuleren van plannen voor integrale gebiedsontwikkeling in combinatie met dijk- en duinversterking. De regionale waterkeringen zorgen, bij een doorbraak van de primaire waterkering, dat het aantal slachtoffers en schade tot een minimum beperkt wordt. De aanwijzing en normering van regionale waterkeringen zal eind 2011 afgerond worden. Op dat moment zal duidelijk zijn welke trajecten nog niet aan de normen voldoen. Vervolgens zullen na 2011 maatregelen geformuleerd worden. De steenbekleding van alle dijken in de primaire waterkering kan in 2015 een storm doorstaan die met een kans van eens in 4000 jaar optreedt. Van de nog te verbeteren 106 kilometer waterkering wordt in 2011 26 kilometer uitgevoerd. Land duurzaam beschermd tegen wateroverlast 140602 Wateroverlast ten gevolge van extreme regenval is in de periode tot 2015 zodanig teruggedrongen dat voldaan wordt aan de gestelde normen voor wateroverlast, zoals deze genoemd zijn in het nationaal bestuursakkoord water en zijn vastgelegd in de

Regionale oppervlaktewateren en grondwater voldoen uiterlijk in 2027 aan de wettelijke normen.

Waternormen Zeeland, die in het najaar van 2009 is vastgesteld.

De circa 2000 hectare land (anno 2008) die niet voldoet aan de wateroverlastnormen wordt in de periode tot 2015 tot 0 teruggebracht door het creëren van meer berging, dan wel functieverandering. De planning is om per 2012 75% hiervan te hebben afgerond. In de bestuursakkoorden van 2008/2009 met de waterschappen zijn afspraken vastgelegd om dit doel per 2015 te bereiken. Exclusief voor het creëren van meer berging is tot 2015 forse verruiming van circa 50 kilometer watergang noodzakelijk, hoofdzakelijk via natuurvriendelijke oevers van minimaal 10 meter breedte. Voor 2011 is de streefwaarde 10 kilometer. Daarnaast wordt extra berging gecreëerd in combinatie met Kader richtlijn water (KRW)-doelen, zie hieronder (gemiddeld 20 kilometer per jaar).

Implementatie kaderrichtlijn water

140701

Alle oppervlaktewaterlichamen die vallen onder de EU Kaderrichtlijn Water hebben uiterlijk in 2027 een goede ecologische en chemische kwaliteit, zoals voor een deel wettelijk vastgelegd op Europees en nationaal niveau en voor een deel vastgelegd in de herziening van het provinciaal omgevingsplan, die eind 2009 is vastgesteld. Naast uitvoering van concrete maatregelen, wordt tot 2015 op sommige punten onderzoek gedaan hoe dit doel het beste te bereiken is (onderzoek naar peilgestuurde drainage, onderzoek naar aandeel stikstofbronnen). Ondertussen wordt, in combinatie met berging voor wateroverlast en natte ecologische verbindingzones, tot 2015 120 kilometer (anno 2009) waterloop voorzien van natuurvriendelijke oevers. Dat betekent gemiddeld twintig kilometer per jaar. Daarnaast zullen door de waterschappen tot 2015 veertien vispassages bij de gemalen op de rijkswateren worden aangelegd, waarvan naar verwachting drie in 2011.

Goede ecologische en chemische kwaliteit oppervlaktewater

140703

Alle grondwaterlichamen die vallen onder de EU Kaderrichtlijn Water voldoen uiterlijk in 2027 aan de doelstellingen zoals wettelijk vastgelegd op Europees en nationaal niveau. In 2015 is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zover terug gebracht dat verwacht mag worden dat de normen in 2027 gehaald worden. In 2015 is de verdroging in de geselecteerde belangrijkste verdroogde natuurgebieden (de zogenaamde TOP-lijst) opgelost. Dit betreft circa 2500 hectare. Bij de ILG-midterm-review die in 2010 is opgesteld bleek ruwweg de helft van deze opgave te zijn gerealiseerd. Een volgende meting zal plaatsvinden in 2013.

Zorgen dat zoete grondwatervoorraden in stand blijven

140705

Hoofddoel van het grondwaterbeleid is het volledig instandhouden van de huidige zoete grondwatervoorraden. De dikte van de zoete grondwaterbellen in Zeeland mag dus niet aangetast worden. De uitvoering van het provinciaal grondwaterbeleid is hierop gericht en biedt goede waarborgen voor onverkorte instandhouding van de zoete grondwaterlichamen. Met ingang van 2010 is uitvoering van het grondwaterbeleid grotendeels overgedragen aan de waterschappen. Zij hanteren het door de Provincie opgestelde beleidskader.

Via een meetnet wordt de ontwikkeling van kwantiteit en kwaliteit regelmatig gevolgd.

**Ecologisch en
economisch
gezonde
deltawateren.**

Er is sprake van een stabiele situatie en hier wordt in de toekomst geen wezenlijke verandering verwacht.

Uitvoering Deltaprogramma

140801

Alle deltaxwateren hebben uiterlijk in 2027 een goede ecologische en chemische kwaliteit, zoals wettelijk vastgelegd op Europees en nationaal niveau. De wettelijke kaders zijn vastgelegd in het Nationaal Waterplan en het Stroomgebiedbeheerplan Schelde, welke in 2009 zijn vastgesteld.

De Provincie is in 2011 een etalage voor innovatieve oplossingen op het gebied van deltatechnologie, waarvoor mensen uit de hele wereld naar Zeeland komen. In 2010 zijn de verschillende innovatielocaties voorzien van informatiepanelen en zijn er routes uitgestippeld. In 2010 is voorts een besluit genomen met betrekking tot een communicatiecentrum deltatechnologie en klimaat waar bezoekers voorlichting kunnen krijgen over al deze oplossingen. In 2011 worden activiteiten, waaronder de hiervoor genoemde innovatielocaties en communicatiecentrum, verder vormgegeven. Dit mede in relatie tot de manifestatie Dutch Delta Design, waarmee Nederland als hét waterbouwkundig land bij uitstek, in 2012 op de internationale kaart zal worden gezet.

Ecologisch en economisch gezonde deltaxwateren

140802

In 2015 zijn de noodzakelijke maatregelen getroffen om de blauwalgenproblematiek in het Volkerak-Zoommeer op te lossen. Om dit mogelijk te maken is voor de bestaande zoetwatervoorziening uit dit water een goed alternatief voorhanden. In 2015 is gestart met de maatregelen, die nodig zijn om weer getij op het Grevelingenmeer toe te laten, zodat de achteruitgang van de waterkwaliteit omgebogen wordt in de richting van verbetering. In 2011 wordt in dat kader een voorkeursbesluit genomen over de MIRT-verkenning Grevelingen.

In 2011 wordt de formele inspraakronde gehouden over het voornemen tot een besluit over de planstudie Volkerak-Zoommeer, dat in 2012 moet leiden tot een uitvoeringsbeslissing.

In 2013 zijn er op basis van de resultaten van de verkenning besluiten genomen over het vervolg van de aanpak van de zandhonger in de Oosterschelde. In 2011 zal een beheer- en inrichtingsplan gereed zijn op basis van de in 2010 geformuleerde gebiedsvisie voor de Oosterschelde.

Zoals beschreven in de ontwikkelschets 2010 wil de Provincie vanuit een ondersteunende rol zorg dragen voor een toegankelijke, natuurlijke en veilige Westerschelde. In 2015 wordt een nieuwe gebiedsvisie voor de Westerschelde vastgesteld.

**Realisatie van de ILG
(Investeringsbudget
Landelijk Gebied)
waterdoelen.**

ILG water

140901

De opgave voor het thema water is sterk gekoppeld aan diverse (reeds opgestelde) afspraken en richtlijnen, op nationaal en Europees niveau. Belangrijk referentiekader voor veel provincies in Nederland is de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Het doel van de KRW is een goede ecologische en chemische kwaliteit in de stroomgebieden

van de Rijn, Maas, Schelde en in de Noordzee. Zeeland valt binnen het stroomgebied van de Schelde. Het Rijk heeft in overleg met de Provincies, waterschappen en gemeenten Stroomgebiedbeheersplannen opgesteld. De hieruit voortvloeiende maatregelen, zoals aanleg van natuurvriendelijke oevers, vispassages, natuurlijker peilbeheer en brongerichte maatregelen moeten leiden tot het realiseren van de maatschappelijke gewenste ecologische en chemische toestand van wateren. De uitvoering van deze maatregelen - die nu nog niet zijn te benoemen - zullen medegefinancierd moeten worden door het Rijk (onder andere ILG).

In het kader van het Provinciaal Meerjaren Programma Landelijk Gebied (PMJP) staat het volgende speerpunt centraal voor 2011:

Uitvoering van het project Veerse Kreek & Vesten vindt plaats vanaf najaar 2010 tot voorjaar 2012. Uitvoering van de projecten in het beheergebied Othene is voorzien vanaf 2011; in 2010 worden hiervoor inrichtingsvisies opgesteld. De projecten in Othene moeten eind 2013 zijn uitgevoerd. Ook de uitvoering van projecten in beheergebied Dekker zijn voorzien vanaf 2011; deze vinden plaats in het kader van de kavelruil Maelstede-Dekker. Voor de overige projecten worden in 2011 plannen van aanpak opgesteld.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	6.376	6.645	7.318	4.618	4.410	4.203
Baten	-1.195	-445	-1.818	-757	-723	-634
Resultaat voor bestemming	5.181	6.200	5.500	3.861	3.687	3.569
Toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserve	20	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	5.200	6.200	5.500	3.861	3.687	3.569

Financiële analyse

Voor een aantal projecten wordt een bijdrage ontvangen van NL of EU overheden. Deze worden op basis van de provinciale projectplanning geraamd in de uitgaven en de inkomsten uit de doeluitkering muteren met een gelijke omvang in de baten. Hierdoor muteren de baten en lasten per jaar wel, maar het saldo niet. Deze mutaties worden hier niet apart toegelicht.

Toelichting verloop meerjarenraming 2011-2014

Het resultaat van het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 1.639. Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 36	Bezuiniging

-/- 125	Klimaat en kustveiligheid 2008-2011
-/- 75	Climate proof areas t/m 2011
-/- 379	Blauwe Impulsgelden: Fasering
-/- 291	Overig
-/- 212	Deltawateren 2008-2011
-/- 120	Kennisnetwerk Deltawateren t/m 2011
-/- 100	Duurzame Delta 2010-2011
-/- 301	Deltawateren 2011
-/- 1.639	Totaal

Het resultaat van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 174.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 37	Bezuinigingen
31	Blauwe impulsgelden: Fasering
-/- 168	Overig
-/- 174	Totaal

Het resultaat van het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 118.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 65	Blauwe impulsgelden: Fasering
-/- 53	Overig
-/- 118	Totaal

Toelichting historisch perspectief 2009-2011

Het resultaat op het programma stijgt in 2010 ten opzichte van 2009 met € 1.019.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 200	Zicht op de Grevelingen: 2009
-/- 52	Delta Water Award: 2009
56	Peilgestuurde Drainage: Fasering
81	Klimaat en kustveiligheid 2008-2011: Fasering
91	Deltawateren 2008-2011: Fasering
168	Blauwe impulsgelden 2008-2011: Fasering
300	Duurzame Delta: 2010-2011
575	Diversen
1.019	Totaal

Het resultaat op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 700.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 111	Prio muskusrat-beverratbestrijding: Fasering
-/- 200	Duurzame Delta 2010-2011
26	Kennisnetwerk Deltawater: Fasering

-/- 73	Deltawateren: Fasering
81	Blauwe impuls gelden: Fasering
55	Climate proof Areas: Fasering
-/- 32	Peilgestuurde Drainage: Fasering
-/- 218	Bezuinigingen
-/- 301	Deltawateren 2011
-/- 70	Overig
-/- 700	Totaal

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 7.3 Toelichting mutatie reserves per programma.

4.4 Programma 15

Natuur en Landschap

Inleiding

Het beleid Natuur en Landschap van de Provincie is gebaseerd op vier trefwoorden: bescherming, beheer, ontwikkeling en verbreding. Dit beleid is vastgelegd in het omgevingsplan Zeeland (2006-2012) en uitgewerkt in onder andere het Natuurbeheerplan Zeeland (2009).

Door wettelijke bescherming (onder andere de Natuurbeschermingswet, Flora en Faunawet, Boswet, Wet Ruimtelijke Ordening) worden alle bestaande natuur- en landschapswaarden publiekrechtelijk beschermd. Daarnaast wordt gestreefd naar een professioneel beheer van deze gebieden door de drie Zeeuwse terreinbeheerders en diverse particulieren. Aanvullend op het bestaande worden door natuurontwikkeling en landschapsbouw nieuwe waarden gecreëerd. Tenslotte wordt het natuurbeleid verbreed door een koppeling met agrarisch natuurbeheer, natuurgerichte recreatie (onder andere via vergroten toegankelijkheid), waterberging en cultuur-historie.

Vanaf 2011 zullen de bezuinigingen doorwerken in het provinciale natuur- en landschapsbeleid. Bij de uitvoering van de Natuurbeschermingswet (Natura 2000) zal de efficiency vergroot moeten worden bij het verlenen van vergunningen. De natuurontwikkeling zal gedeeltelijk aan getemporiseerd worden, waarbij er gestreefd wordt naar afronding van het

merendeel van de EHS in 2015. Bij de verbreding van het natuurbeleid ("mens en natuur") zal er selectiever gewerkt worden, wat betekent dat er minder projecten op het gebied van natuur en zorg en natuur en jeugd uitgevoerd zullen worden.

Voor de periode 2007-2013 is de Provincie verantwoordelijk voor de realisatie van zowel de Europese als de rijksdoelen in het landelijk gebied. De rijksdoelen, zoals deze in de bestuursovereenkomst ("ILG Bestuursovereenkomst 2007-2013") zijn opgenomen, hebben betrekking op de thema's Milieu, Natuur & Landschap, Recreatie, Landbouw, Water, Bodem, lopende verplichtingen en grondzaken. De in de programmabegroting opgenomen rijksdoelen gelden voor de periode 2007-2013, waarbij jaarlijks een jaarprogrammering opgesteld wordt. Elk jaar wordt middels een aparte rapportage verslag gedaan aan het ministerie van LNV, waarbij deze in afschrift naar Provinciale Staten gaat.

Het ILG-programma is op zichzelf geen aparte provinciale doelstelling. Het is een meerjarig project, dat onder de beleidsdoelen van de Provincie valt. Vanwege het meerjarig karakter, de omvang en voorschriften vanuit het Rijk zijn deze echter apart benoemd in de provinciale begroting.

Wat willen we bereiken?

Het doel is een gezonde Zeeuwse natuur en een fraai en karakteristiek Zeeuws landschap. Hierbij zijn de kernactiviteiten het wettelijk beschermen van bestaande natuur- en landschapswaarden, een goed actief beheer van natuur en landschap en de uitbouw van de Zeeuwse Ecologische Hoofdstructuur (EHS) door nieuwe natuur te ontwikkelen. Daarbij zijn de Zeeuwse natuur- en landschapswaarden ingebed in de maatschappij als onderdeel van de totale leefomgeving

(combinaties met wonen, werken en recreëren).

Natuurdoelen in ILG hebben betrekking op grondverwerving en inrichting van de Ecologische Hoofdstructuur, programma beheer, soortenbescherming, instandhouding nationaal park Oosterschelde, milieutekorten in natuurgebieden en het bestrijden van de verdroging in de natuur. Landschap heeft vooral betrekking op de drie onderdelen van het Zeeuwse Nationaal Landschap.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

1503

Meer en betere natuur- en landschapswaarden.

1504

Realisatie van de ILG (Investeringsbudget Landelijk Gebied) -doelen Natuur & Landschap.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Effect	Doelstelling
Meer en betere natuur- en landschapswaarden.	Natuurontwikkeling 150301 Vanuit een kaderstellende en coördinerende rol realiseert de Provincie minimaal 200 hectare natuurontwikkeling per jaar. Dit is conform het Omgevingsplan Zeeland, waarin aangegeven wordt, dat het streven is, dat in 2013 de nieuwe natuur van de EHS (totaal 5372 hectare) gerealiseerd is. In 2011 zal circa 300 hectare nieuwe natuur worden gerealiseerd, als onderdeel van de EHS en ter afronding van de NCW. Dit betreft onder andere zuidkust Schouwen (Plan Tureluur), St. Laurens Weihoek, Rondweg Aardenburg, Hengstdijkse Putting, Kieldrecht polder en particulier natuurbeheer Moermond en Groot Eiland. Bij Braakman-Zuid zal bosaanleg worden afgerond.
	Natuurbeheer 150302 De Zeeuwse natuurgebieden worden op basis van de invloedssferenkaart van het Natuurgebiedplan Zeeland actief en professioneel beheerd door de Zeeuwse natuurbeheerders (Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Het Zeeuwse Landschap, particulieren). In 2011 treedt het nieuwe subsidiestelsel natuur- en landschapsbeheer (SNL) in werking op basis van het provinciale Natuurbeheerplan Zeeland (2009). In 2011 wordt op basis van de SNL een uitbreiding van circa 250 hectare natuurbeheer voorzien. Via agrarisch natuurbeheer worden in 2011 de natuur- en landschapswaarden van het landbouwgebied versterkt conform de streefbeelden en de aangepaste pakketten van het nieuwe Natuurbeheerplan Zeeland en binnen de daarin formeel begrensde 3000 hectare beheersgebied. In 2011 wordt een uitbreiding van het agrarisch natuurbeheer met circa 50-100 hectare voorzien. In 2011 zal er extra aandacht zijn voor verbrede akkerranden op basis van een collectief beheerplan van de Agrarische natuurverenigingen (ANV's). De kenmerkende, meer kleinschalige Zeeuwse landschappelijke waarden, zoals bloemrijken, grenslinden, knotbomen en drinkpoelen, worden door particulieren onderhouden onder professionele begeleiding van de SLZ (Stichting Landschapsbeheer Zeeland). Om natuur en landschap meer beleefbaar te maken, wordt de toegankelijkheid van het buitengebied (natuurgebieden en boerenland) vergroot. Op basis van de in 2009 door Gedeputeerde Staten vastgestelde Nota Toegankelijkheid natuurgebieden wordt in 2011 een drietal "toppers" aangepakt (Kop van Schouwen, Zwaakse Weel en St. Jansteen). Conform de Gedeputeerde Staten Nota Wandelnetwerk Zeeland wordt het Zeeuws wandelnetwerk op boerenland verder uitgewerkt met gemiddeld 75 kilometer per jaar. In 2011 wordt het tweede deel van het wandelnetwerk Oost Zeeuws-Vlaanderen aangelegd (circa 75 kilometer) en het eerste deel van het wandelnetwerk Walcheren (circa 75 kilometer).
	Natuurbescherming 150303 De circa 20.000 hectare bestaande natuurgebieden, formeel begrensd in het Natuurbeheerplan Zeeland, en de Zeeuwse landschapswaarden worden langs twee sporen

**Realisatie van de ILG
(Investeringsbudget
Landelijk Gebied)
doelen Natuur- &
Landschap.**

wettelijk en door middel van handhaving beschermd en zijn daardoor veiliggesteld tegen fysieke aantastingen (areaal en kwaliteit).

Allereerst worden alle natuurgebieden in 2011 via de Provinciale Ruimtelijke Verordening planologisch via bestemmingsplannen beschermd (planologische basisbescherming).

Daarnaast geldt specifiek voor de Zeeuwse Natura 2000-gebieden een aanvullende wettelijke bescherming. De Provincie werkt dit beleid in 2011 uit door middel van afronding van de 5 provinciale Beheerplannen Natura 2000.

Voorkomen van overtredingen van alle wet- en regelgeving natuur

150304

Er vindt gericht toezicht plaats op illegale activiteiten in de verschillende regio's.

Indicator:

- Aantal geregistreerde controles. In 2010 worden voor het eerst alle natuurcontroles geregistreerd in het BOA-registratiesysteem, daardoor zijn er nog geen begin- of doelwaarden te formuleren. Illegale activiteiten in de natuur dienen voorkomen te worden. Alle uitgegeven Nb-wetvergunningen worden gecontroleerd.

ILG natuur

150401

De Zeeuwse natuur is de natuur van de Delta. Op de overgang van de grote rivieren naar de zee hebben wind, zee en getij lange tijd vrij spel gehad met een grillig patroon van duinen, geulen, platen, slikken en schorren als resultaat. De historie van inpoldering bracht dijken en deltawerken, maar ook overstromingen en rampen. En zo ontstond het huidige Zeeland: een getemd deltagebied, vergaand in cultuur gebracht, maar met nog veel karakteristieke natuurwaarden.

In het kader van het Provinciaal Meerjaren Programma Landelijk Gebied (PMJP) staan de volgende speerpunten centraal voor 2011:

- Voor soortenbescherming staat voor de periode 2007-2013 een totaal van 7 uitgevoerde plannen op. Ook in 2011 wordt er weer een plan uitgevoerd;
- Behoud en versterking ecologische en natuurlijke kwaliteiten (onder andere milieukwaliteit en verdroging). De totaaldoelstelling voor de periode 2007-2013 is het verminderen van de verdroging in 1402 hectare VHR-gebieden 1105 hectare EHS-gebied. Het verminderen van milieutekort in 2011 betreft 75 hectare EHS en 75 hectare VHR. Diverse projecten worden voorbereid en uitgevoerd;
- Met betrekking tot de doelstelling Westerschelde is gesteld dat in de periode 2007-2013 een totaal van 600 hectare verworven en ingericht zal worden, aantal hectares verwerving in 2011 is nihil. Uitvoering van de doelstelling voor zover daar politieke en bestuurlijke overeenstemming over bestaat.

ILG landschap

150402

Het Zeeuwse landschap staat van oudsher sterk onder invloed van natuurlijke

processen, waarbij ook de mens een belangrijke rol heeft gespeeld. Het resultaat is een breed scala aan landschappen met unieke kenmerken en (natuurlijke) landschapswaarden. Zeeland vormt een afwisseling van onder andere stedelijke landschappen, natuurlandschappen, polderlandschappen en recreatielandschappen. Een gedeelte van Zeeland bezit dermate bijzondere kwaliteiten dat het is aangewezen als Nationaal Landschap. Dit betreft de gebieden Walcheren, Zak van Zuid-Beveland en West Zeeuws-Vlaanderen. Per landschapstype heeft de Provincie de karakteristieken benoemd alsmede de strategie om deze te behouden en te versterken. In het kader van het Provinciaal Meerjaren Programma Landelijk Gebied (PMJP) staan de volgende speerpunten centraal voor 2011:

- Behoud en versterking landschappelijke waarden (met name Nationaal Landschap). De doelstelling voor de periode 2007-2013 spitst zich toe op de uitvoering van de drie uitvoeringsprogramma's Nationaal Landschap, te weten Zak van Zuid-Beveland, Walcheren en West-Zeeuwsch-Vlaanderen;
- Behoud regionale identiteit;
- Implementatie beeldkwaliteit in planvorming en uitvoering;
- Bescherming cultuurhistorische elementen.

In 2011 zijn alle verplichtingen op basis van het beschikbare budget aangegaan. Er vindt alleen nog uitfinanciering van de werken plaats. Zeeland is klaar met het uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	41.744	52.027	47.912	76.039	64.702	31.923
Baten	-34.857	-41.533	-37.971	-67.158	-57.424	-21.034
Resultaat voor bestemming	6.886	10.494	9.941	8.880	7.278	10.889
Toevoeging reserve	0	0	0	0	4.764	0
Onttrekking reserve	0	-874	-725	-1.002	0	-2.463
Resultaat na bestemming	6.886	9.620	9.216	7.878	12.042	8.426

Financiële analyse

Voor een aantal projecten wordt een bijdrage ontvangen van NL of EU overheden. Deze worden op basis van de provinciale projectplanning geraamd in de uitgaven en de inkomsten uit de doeluitkering muteren met een gelijke omvang in de baten. Hierdoor muteren de baten en lasten per jaar wel, maar het saldo niet. Deze mutaties worden hier niet apart toegelicht.

Toelichting verloop meerjarenraming 2011-2014

Het resultaat van het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 1.061. Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 84	Bezuiniging
-/- 450	Kwaliteitsimpuls groen t/m 2011
-/- 282	Landschapsbeheer Zeeland aanvullende subsidie t/m 2011
-/- 102	Prio natte ecologische verbindingzones 2010-2011
1.000	Waterdunen Groene zone: Fasering
-/- 788	ILG: Fasering
-/- 50	Prio Toegankelijkheid natuurgebieden
-/- 305	Overig
-/- 1.061	Totaal

Het resultaat van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 1.602.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 100	Bezuinigingen
-/- 10	Natuurpakket Westerschelde: Fasering
2.270	ILG: Fasering
-/- 50	Prio Toegankelijkheid natuurgebieden
-/- 3.712	Overig
-/- 1.602	Totaal

Het resultaat van het programma stijgt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 3.611.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
25	Natuurpakket Westerschelde: Fasering
-/- 112	Bezuinigingen
4.000	Waterdunen Groene Zone
-/- 3.796	ILG t/m 2013
3.494	Overig
3.611	Totaal

Toelichting historisch perspectief 2009-2011

Het resultaat op het programma stijgt in 2010 ten opzichte van 2009 met € 3.608.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 414	Natuurpakket Westerschelde: Fasering
-/- 32	Staats Spaanse linies: Fasering
91	Prio natte ecologische verbindingzones 2010-2011
-/- 36	Waterdunen Groene zone: Fasering
674	Kwaliteitsimpuls groen: Fasering
20	Diversen
3.305	ILG: Fasering
3.608	Totaal

Het resultaat op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 553. Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 1.047	ILG: Fasering
63	Kwaliteitsimpuls groen: Fasering
-/- 139	Staats Spaanse Linies t/m 2010
36	Waterdunen Groene Zone: Fasering
68	Natuurpakket Westerschelde: Fasering
744	Diverse
-/- 178	Bezuinigingen
-/- 100	Prio Toegankelijkheid natuurgebieden
-/- 553	Totaal

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 7.3 Toelichting mutatie reserves per programma.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Programmabegroting 2011

5.1 Inleiding

In het programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien worden enerzijds de provinciale inkomsten verantwoord waarvoor de Provincie de vrijheid heeft om deze in te zetten voor ieder willekeurig beleidsprogramma. Deze inkomsten zijn niet direct aan een beleidsprogramma toe te rekenen, ook niet als vergoeding voor een deel van de provinciale lasten. Uitzondering hierop zijn de decentralisatie uitkeringen in het provinciefonds. Doel uitkeringen worden in de overgangsperiode naar het algemene provinciefonds door het Rijk toegerekend via het provinciefonds als decentralisatie uitkering voor een specifiek programma. Dit is mede een initiatief om de administratieve lasten tussen Provincie en het Rijk te verminderen. Anderzijds worden er specifieke algemene lasten

geraamd als onvoorzien en als stelpost, welke nog niet toegewezen zijn aan een beleidsprogramma.

Vorig jaar heeft Provinciale Staten vastgesteld dat in het meerjarenperspectief het DELTA dividend (zonder minimumgarantie niveau) beschouwd dient te worden als incidentele inkomst. Deze wordt gebruikt voor dekking van de incidentele lasten voortvloeiend uit het volgende collegeprogramma. Voor 2012 is € 10 miljoen geraamd als dekking voor reeds geraamde beleidsbudgetten die in 2012 doorlopen. Derhalve wordt het (overige) dividend in 2012, 2013 en 2014 als PM geraamd. Zo wordt ook het budget voor het nieuwe collegeprogramma 2012-2015 op PM geraamd bij onvoorzien en stelposten.

Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

9000

Zorgen voor inkomsten en deze zo optimaal mogelijk te beheren voor de uitvoering van provinciaal beleid ten behoeven van de Zeeuwse burgers.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Effect	Doelstelling
Zorgen voor inkomsten en deze zo optimaal mogelijk te beheren voor de uitvoering van provinciaal beleid ten behoeven van de Zeeuwse burgers.	Motorrijtuigenbelasting 900001 De provincies hebben sinds 1981 de mogelijkheid opcenten te heffen op de hoofdsom van de motorrijtuigen belasting. Het Rijk stelt jaarlijks het maximale niveau van opcenten vast. Dit is voor 1 april 2011 tot en met 31 maart 2012 vastgesteld op (116,7) opcenten. De Provinciale Staten stellen het tarief vast in de voorjaarsnota en dit wordt nogmaals bekrachtigd bij het vaststellen van deze begroting. Dit is voor Zeeland vastgesteld op 69,3 opcenten. Voor de actuele ontwikkelingen en verdere toelichting zie de paragraaf Provinciale heffingen (6.1). Het verschil tussen de werkelijke provinciale heffing en het wettelijk toegestane aantal opcenten is de vrije belastingcapaciteit. Dit is (47,4) opcenten. In de paragraaf Weerstandsvermogen (6.2) wordt de berekende vrije belastingcapaciteit genoemd als onderdeel van beschikbare provinciale weerstandscapaciteit.

Provinciefonds

900002

In 1948 is het provinciefonds opgericht. De uitkeringen uit dit fonds zijn vrij besteedbaar door de Provincie. De verdeling van de middelen uit dit fonds over de provincies vindt plaats op basis van een wettelijk vastgestelde verdeelsleutel. Voor de verdeling van de algemene uitkering uit het provinciefonds over de provincies worden momenteel de volgende maatstaven gehanteerd, sinds mei 2010 gebaseerd op CBS/prognoses;

- Aantal inwoners;
- Aantal inwoners met een minimum van 640.000;
- Aantal inwoners landelijke gebieden;
- Aantal inwoners stedelijke gebieden;
- Oppervlakte land;
- Oppervlakte water;
- Oppervlakte groen;
- Gewogen kilometers weglengte;
- Energiegebruik/warmtekrachtkoppeling;
- Vastbedrag per provincie.

Naast de bovengenoemde uitgavenmaatstaven kent het provinciefonds nog een inkomstenmaatstaf, te weten; de opbrengst per opcent Motorrijtuigenbelasting. Bedoeld om voor elke provincie een gelijkwaardig voorzieningenniveau te kunnen realiseren bij een gelijke belastingcapaciteit.

De totale uitkering uit het provinciefonds aan de gezamenlijke provincies bedraagt voor 2010 ongeveer € 1,3 miljard. Hiervan ontvangt de Provincie Zeeland ruim € 80 miljoen.

Bij het vormen van het Kabinet heeft het Kabinet een incidentele korting opgelegd voor 2008 tot en met 2011 in verband met het afkomen van het provinciale vermogen van € 200 miljoen per jaar. Dit is voor de Provincie € 12 miljoen per jaar, welke verwerkt is als een terugbetaling aan het Rijk van ontvangen provinciefondsgelden.

Het Kabinet heeft in de Voorjaarsnota 2009 besloten om met ingang van 2011 het provinciefonds structureel te korten met € 300 miljoen per jaar. Op 25 maart 2010 is er overeenstemming bereikt tussen de fondsbeheerders en het IPO over de verdeling van een uitname van € 290 miljoen in 2011 onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat de provincies zich binden aan de afspraak dat de uitname in 2012 incidenteel wordt verhoogd tot € 310 miljoen.

Daarnaast is er afgesproken dat de verdeling van de uitname van € 300 miljoen vanaf 2012 gebaseerd is op het nieuwe verdeelmodel. Deze afspraken zijn overgenomen door het Kabinet (in casu de fondsbeheerders) dat nu de verantwoordelijkheid neemt om zo snel mogelijk te komen tot een nieuw verdeelmodel (normeringssysteem) dat recht doet aan het uitgangspunt van de Financiële verhoudingswet (artikel 7) dat overheden (in dit geval provincies) in gelijke omstandigheden een gelijke financiële uitgangspositie hebben. Dat wil zeggen dat in de nieuwe verdeelmode een maatstaaf voor vermogen zal worden opgenomen. De opbrengsten van de verkopen van de energie bedrijven worden in de berekeningen meegenomen. Hoe dit voor Zeeland zal uitpakken is nog onduidelijk. De fondsbeheerders streven ernaar om het nieuwe verdeel-systeem per 1 januari 2012 in te laten gaan. Het evaluatierapport dient als input bij de onderhandelingen over het coalitieakkoord van het nieuwe Kabinet.

De totale uitkering uit het provinciefonds aan de gezamenlijke provincies bedraagt voor 2011 ongeveer € 1,1 miljard. Hiervan ontvangt de Provincie Zeeland ongeveer € 68 miljoen. Daarna is het landelijk ongeveer € 1 miljard, waarvan € 67 miljoen voor Zeeland geraamd is.

De besluitvorming over de accessen vanaf 2012 komen waarschijnlijk in de september-circulatie 2010. Het ministerie geeft aan dat “de financiële vooruitzichten onverminderd sterk negatief zijn, zodat er alle aanleiding is voor de Provinciale Staten zich daar rekenschap van te geven”. Bij de presentatie van de rijksbegroting 2010 in september 2009 kondigde het Kabinet Balkendende IV een brede heroverweging aan die zou moeten leiden tot een miljarden bezuiniging om de gevolgen van de financieel-economische crisis structureel op te vangen. Begin april 2010 heeft de heroverwegingswerkgroep “Openbaar bestuur” onder leiding van dhr. C.J. Kalden het provinciefonds behandeld. We wachten nadere besluitvorming van het nieuwe Kabinet af en zullen daarop actie ondernemen.

Dividend

900003

Wegens deelneming in het aandelenkapitaal van bedrijven ontvangt de Provincie dividend. Momenteel wordt rekening gehouden met dividend inkomsten van drie bedrijven; de DELTA NV, de NV Westerscheldetunnel (WST) en de Nederlandse Waterschapsbank.

DELTA NV

Op grond van het vastgestelde dividend beleid voor de boekjaren 2007 tot en met 2011 wordt jaarlijks van het netto groepsresultaat (in de geconsolideerde winst- en verliesrekening aangeduid als resultaat na belasting) 50% als dividend aan de aandeelhouders uitgekeerd, waarbij rekening wordt gehouden met een minimum dividenduitkering van € 50 miljoen. De aandeelhouders moeten het nieuwe dividendbeleid vanaf boekjaar 2011 (kalenderjaar 2012 en verder) in de tweede helft van 2010 nog vastleggen. Het dividend is als PM geraamd, met uitzondering van € 10 miljoen in 2012.

NV Westerscheldetunnel.

Voor de NV Westerscheldetunnel zijn de dividendinkomsten geraamd volgens de het businessplan “Koers”. Deze dividendinkomsten worden vanaf 2009 volgens statenbesluit van 29 mei 2009 onder aftrek van exploitatie lasten toegevoegd aan de reserve tunnel Sluiskil, tot dat het provinciaal aandeel van de Provincie hierin betaald is, voor de aanleg van de KanaalKruising Sluiskil. Daarna dient de investering in het aandelenkapitaal WST hiermee terugverdiend te worden voor 2033.

Nederlandse Waterschapsbank.

De dividendinkomsten van de Nederlandse Waterschapsbank zijn voor de Provincie gezien haar kleine aandeel niet materieel, maar wel stabiel. In de paragraaf verbonden partijen (6.6) worden de deelnemingen toegelicht en in de paragraaf weerstandsvermogen (6.2) worden de dividendinkomsten van DELTA toegelicht.

Saldo van de financieringsfunctie

900004

Het betreft hier de rentebaten van uitgezette gelden, onder aftrek van de rente lasten

op geleende gelden en de lasten in verband met het uitzetten en lenen van deze gelden en de rente lasten op geleende gelden. In de paragraaf financiering (6.4) vindt u verdere detailinformatie.

Interne rente

900006

De interne rente berekening is in 2009 afgeschaft door invoering van de financiële verordening 2009. Maar sinds 2009 heeft de Provincie grondexploitatieprojecten op de balans staan. Alleen hieraan wordt nog interne rente toegerekend, wat meegenomen wordt in de verkoop van deze gronden.

Onvoorzien inclusief stelposten

900007

Onder deze post is een algemene begrotingspost opgenomen voor onvoorzien van jaarlijks € 0,25 miljoen. Er wordt zo weinig mogelijk een beroep gedaan op de post onvoorzien. Onvoorziene tegenvallers worden bij de budgetbewaking in eerste instantie gedekt binnen bestaande budgetten. In de loop van het begrotingsjaar worden deze lasten toegewezen aan een beleidsprogramma of worden aan de budgettaire ruimte onttrokken. Onvoorziene inkomsten worden toegerekend de algemene dekkingsmiddelen de zogenaamde "budgettaire ruimte".

Ook in onvoorzien is het saldo van de stelpost opgenomen voor initiatief voorstellen uit de Provinciale Staten tot en met 2011. Voor de laatste begrotingswijziging besluiten de staten op basis van initiatief voorstellen naar welke beleidsprogramma's deze middelen geraamd moeten worden of dat ze aan de budgettaire ruimte toegevoegd worden.

De afschrijvingslasten op kostenplaatsen die gedekt worden uit een dekkingsreserve worden hier verantwoord, omdat ook de onttrekking uit de reserve in dit programma verantwoord wordt. De stelposten gerelateerd aan salarissen en ondersteuning worden conform BBV bij de kostenplaatsen meegenomen en zijn doorbelast aan de beleidsprogramma's. Voor het nieuwe college programma zijn de lasten als PM meegenomen.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	13.504	12.198	13.018	630	630	487
Baten	-138.307	-176.067	-128.912	-111.635	-101.429	-100.923
Resultaat voor bestemming	-124.804	-163.869	-115.894	-111.005	-100.798	-100.436
Toevoeging reserve	10.622	5.452	-620	70	70	0
Onttrekking reserve	-31.591	-25.409	-27.001	-8.446	-16.338	-1.549
Resultaat na bestemming	-145.772	-183.826	-143.516	-119.381	-117.066	-101.985

Financiële analyse

Toelichting verloop meerjarenraming 2011-2014

Het saldo van de inkomsten van het programma daalt in 2012 ten opzichte van 2011 met € 4.889.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
12.849	Provinciefonds; incidentele korting 2008 t/m 2011
-/- 16.124	Dividend; aframing dividend DELTA tot € 10 miljoen
186	Saldo van de financieringsfunctie; afname rente opbrengsten
407	Onvoorzien inclusief stelposten; stelpost staten initiatieven t/m 2011
-/- 2.207	Overig
-/- 4.889	Totaal materieel

Het saldo van de inkomsten van het programma daalt in 2013 ten opzichte van 2012 met € 10.207.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 301	Provinciefonds; fasering
-/- 8.877	Dividend; fasering
-/- 225	Saldo van de financieringsfunctie; toename rentelasten
-/- 18	Onvoorzien inclusief stelposten
-/- 786	Overig
-/- 10.207	Totaal materieel

Het saldo van de inkomsten van het programma daalt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 362.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
1.363	Dividend; fasering
-/- 1.390	Saldo van de financieringsfunctie; toename rentelasten
144	Onvoorzien inclusief stelposten; afschrijving duurzaam archiveren t/m 2013
-/- 479	Overig
-/- 362	Totaal materieel

Toelichting historisch perspectief 2009-2011

Het saldo van de inkomsten op het programma stijgt in 2010 ten opzichte van 2009 met € 39.065.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
455	Motorrijtuigenbelasting; fasering
1.706	Provinciefonds; incidentele zaken
37.394	Dividend; incidenteel WST hoger in 2010
-/- 2.100	Saldo van de financieringsfunctie; afname rente opbrengsten
-/- 35	Interne rente; raming 2010 volgt
-/- 2.774	Onvoorzien inclusief stelposten; de lasten zijn geraamd vanaf 2010 en in 2009 was het een incidentele opbrengst
4.419	Overig
39.065	Totaal materieel

Het saldo van de inkomsten op het programma daalt in 2011 ten opzichte van 2010 met € 47.975.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 18.125	Provinciefonds; structurele korting provinciefonds vanaf 2011 en herverdeling met hogere bijdrage aan Provincie Flevoland 2010 en 2011.
-/- 33.646	Dividend; incidenteel WST hoger in 2010
400	Saldo van de financieringsfunctie; afname rente opbrengsten
156	Onvoorzien inclusief stelposten; fasering stelpost Staten initiatieven
4.352	Overig
-/- 47.975	Totaal materieel

Toelichting op de algemene dekkingsmiddelen meerjarig per rubriek, zoals hieronder weergegeven is:

In dit programma worden de mutaties over de jaren per doelstelling toegelicht.

- Bij de Motorrijtuigenbelasting is in 2010 uitgegaan van een kleine stijging op basis van de meest recente gegevens. Voor 2011 wordt er geen stijging verwacht, omdat de autonome groei vertraagd en tenietgedaan wordt door de verwachte daling in verband met het nihil tarief voor zeer zuinige auto's sinds 1 januari 2010. Na 2012 wordt de jaarlijkse stijging meerjarig niet begroot, omdat die dient ter dekking van de jaarlijkse loon- en prijsstijging, welke ook niet meerjarig begroot wordt. Voor verdere informatie verwijzen we naar de paragraaf lokale heffingen.
- De provinciefondsuitkering is bijgewerkt tot en met de meicirculaire (exclusief de korting vanaf 2011). In de meerjarenraming is de uitkering niet verhoogd met een compensatie voor loon- en prijsstijging, omdat er bij de uitgaven hier evenmin rekening mee is gehouden. In de jaren 2008 tot en met 2011 is de incidentele afroaming van het provinciaal vermogen (landelijk € 200 miljoen) door het Kabinet verwerkt als terugbetaling provinciefonds. Dit betreft € 12,5 miljoen in 2008 en € 12 miljoen per jaar voor 2009 tot en met 2011. In deze jaren wordt dit conform statenbesluit onttrokken aan de algemene reserve. Daarnaast is er voor de jaren 2010 en 2011 rekening gehouden met een bestuurlijke correctie van € 0,8 miljoen in beide jaren ten behoeve van de Provincie Flevoland. Vanaf 2011 is er rekening gehouden met de structurele bezuiniging (landelijk € 300 miljoen). In verband met de vereenvoudiging van de administratieve lasten tussen Rijk en Provincie zijn doeluitkeringen omgezet naar tijdelijke decentralisatieuitkeringen. De volgende decentralisatieuitkeringen zijn in de begroting verwerkt:
 - Cultuurparticipatie 2009-2012 voor € 0,3 miljoen per jaar;
 - Bodemsanering 2011-2014 voor € 0,5 miljoen per jaar;
 - Externe Veiligheid 2011-2014 voor € 0,9 miljoen per jaar;

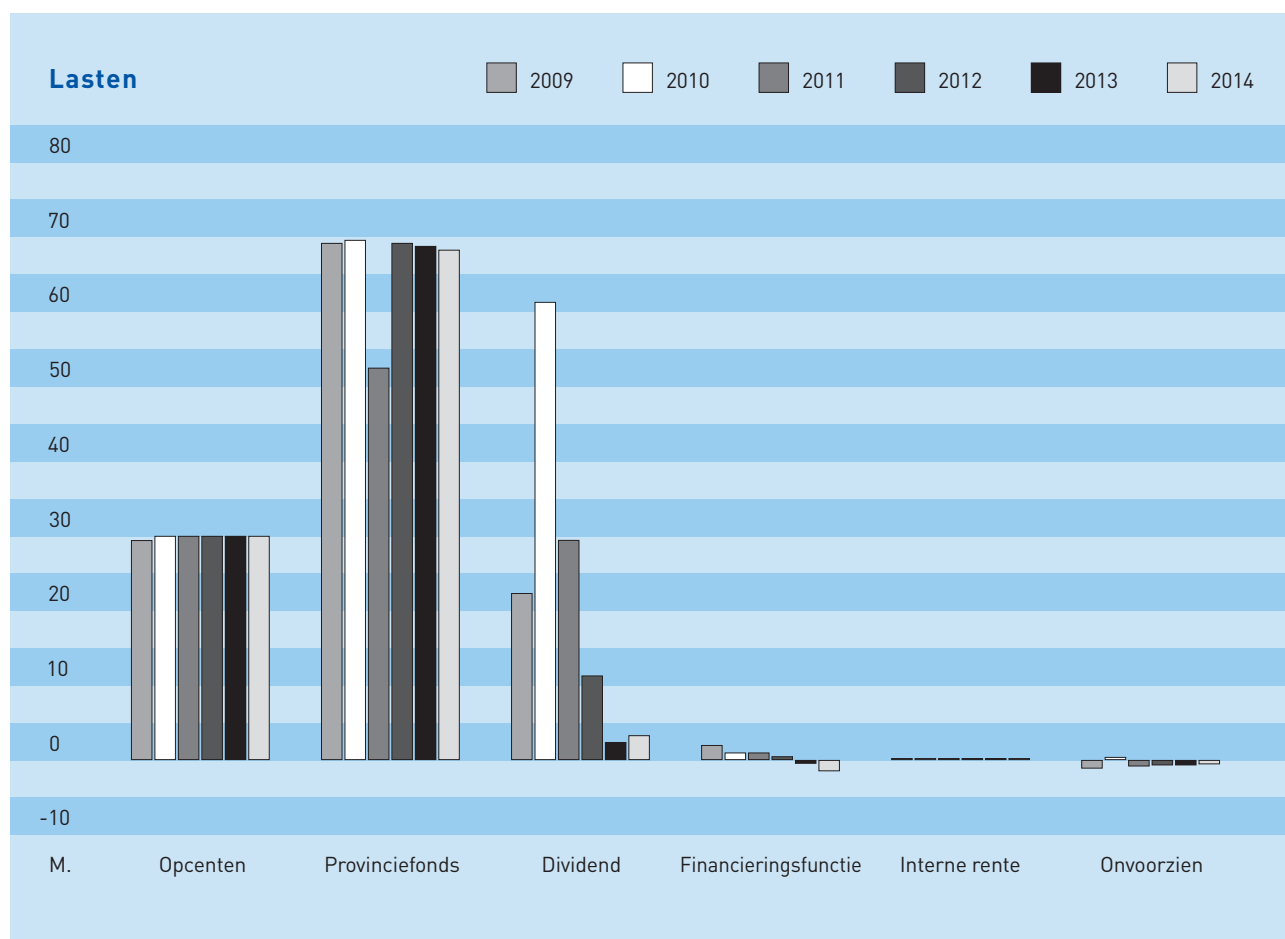
- Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing 2011-2014 voor ongeveer € 5,0 miljoen per jaar;
- De dividenduitkering van DELTA NV wordt in de kalenderjaren 2010 en 2011 (op basis van boekjaren 2009 en 2010) geraamd op het minimum van € 25 miljoen. In 2012 is € 10 miljoen geraamd. Daarna worden de dividendinkomsten als incidentele inkomsten geraamd ten behoeve van de incidentele uitgaven van het nieuwe college programma. Beiden worden als PM geraamd. Zodra het dividendbeleid vastgesteld is en ook de nieuwe meerjarenbegroting van DELTA vastgesteld is zullen de ramingen van de dividend inkomsten geactualiseerd worden. De dividend inkomsten van de NV Westerscheldetunnel zijn meerjarig geraamd vanaf 2009 conform de meerjarenbegroting "Koers". De stijging van dividend in 2010 komt door een eenmalige hoger dividend, de overige jaren is op basis van de ontwikkeling van de tolheffing en exploitatielasten van NV Westerscheldetunnel. (Deze worden na aftrek van de provinciale exploitatielasten gereserveerd voor de aanleg van de Tunnel Sluiskil en de dekking van de investering in het aandelen kapitaal van de WST.
- Het saldo van de financieringsfunctie loopt terug. De afname wordt enerzijds veroorzaakt door een daling van de omvang van de financieringsmiddelen in verband met dekking van de aanloop naar de structurele bezuinigingen uit de algemene reserve en het inlopen met de uitgaven van de doeluitkeringen op de ontvangsten en anderzijds door de daling van het rentepercentage. Dit werkt door in de vervolgjaren. In de berekening van de omvang van de financieringsmiddelen is rekening gehouden met de grote investeringen; aankoop aandelen Westerscheldetunnel, Tunnel Sluiskil.
- Interne rente berekening; deze heeft betrekking op het toerekenen van rentekosten in de verkoopprijzen aan rode grondexploitatieprojecten; Perkpolder en Waterdunen. Verder wordt er conform de financiële verordening 2009 geen interne rente berekend.
- De post onvoorzien inclusief stelposten betreft meerdere onderdelen:
Voor onvoorziene uitgaven is vanaf 2011 € 0,25 miljoen per jaar geraamd op deze begrotingspost. Daarnaast worden de jaarlijkse afschrijvingslasten van vervangende nieuwbouw Groene Woud, Gistpoort en Duurzaam Archiveren hier verantwoord, omdat ook de onttrekkingen aan de dekkingsreserves in dit programma verantwoord worden. Tot en met 2013 betreft het € 0,4 miljoen en daarna € 0,2 miljoen.
Het saldo van de stelpost opgenomen voor initiatief voorstellen uit de Provinciale Staten van respectievelijk; € 0,6 miljoen in 2010 en € 0,4 miljoen in 2011.
In 2010 zijn de saldo's van salarissen en ondersteuning nog niet verdeeld over de programma's maar hier geboekt als stelpost van +/- € 1,5 miljoen.
Voor het nieuwe collegeprogramma 2012-2015 is de stelpost als PM opgenomen.

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting 7.3 Toelichting mutatie reserves per programma.

5.2 Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Overzicht Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien						
(bedragen x € 1.000)						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Motorrijtuigenbelasting	-29.745	-30.200	-30.200	-30.200	-30.200	-30.200
Provinciefonds	-67.366	-69.072	-55.999	-67.554	-67.365	-67.032
Dividend	-25.623	-63.017	-29.371	-13.247	-4.370	-5.733
Saldo van de financieringsfunctie	-3.298	-1.201	-1.200	-500	740	2.200
Interne rente	-35	0	-118	-110	-209	-134
Onvoorzien inclusief stelposten	1.263	-380	993	606	606	463
Resultaat voor bestemming	-124.804	-163.869	-115.894	-111.005	-100.798	-100.436
Toevoeging reserve	10.622	5.452	-620	70	70	0
Onttrekking reserve	-31.591	-25.409	-27.001	-8.446	-16.338	-1.549
Saldo	-145.772	-183.826	-143.516	-119.381	-117.066	-101.985

Paragrafen

Provincie Zeeland

6. Paragrafen

Toelichting bij het schema van de beleidsnota's van Provinciale Staten en uitvoeringsnota's van Gedeputeerde Staten, zoals weergegeven op de volgende pagina. De begroting is gebaseerd op het beleid dat in de verschillende beleidsnota's is opgenomen. Momenteel is niet in alle beleidsnota's of uitvoeringsnota's opgenomen wanneer er een voortgangsrapportage is en/of er een evaluatie plaatsvindt als voorbereiding op het opstellen van de nieuwe nota. In de nieuwe beleidsnota's wordt dit wel meegenomen. In de voorjaarsconferentie 2009 hebben Gedeputeerde Staten de volgende richtlijnen vastgesteld: bij de beleidsnota's van Provinciale Staten is het gebruikelijk de looptijd van de beleidsnota's op vier jaar te zetten, enkele nota's hebben een afwijkende beleidsperiode. De voortgangsrapportage aan Provinciale Staten is (dient) gepland (te worden) in het 1^e kwartaal van het derde jaar en de evaluatie uiterlijk het 4^e kwartaal van het laatste jaar van de beleidsperiode, zodat de leermomenten meegenomen kunnen worden in de nieuwe beleidsnota voor de vervolgperiode.

De uitvoeringsnota's van Gedeputeerde Staten hebben het karakter van enerzijds een jaarlijkse uitwerking van de beleidsnota in een actieprogramma voor dat jaar (inclusief evaluatie van uitvoeringsprogramma van het vorig jaar) en anderzijds is die van de meerjarige een jaarlijks geactualiseerd (meerjarig) beheersprogramma. De minimale meerjarige tijdshorizon is die van de meerjarige programmabegroting plus één jaar (bijvoorbeeld 4e kwartaal actie programma 2011-2014 + 2015). Dan kan dat beheersplan ook direct gebruikt worden voor de planning van de volgende meerjarenbegroting (2012-2015). Beiden dienen actueel te zijn voor de raming in de meerjaren begroting en voor onderbouwen en beoordelen van de prioriteiten in de voorjaarsconferentie. Daarom zijn (dienen) de beheersplannen in het 4^e kwartaal gepland (te worden) of het 1^e kwartaal, zodat tijdig eventuele knelpunten bij de beoordeling van prioriteiten voor de nieuwe programmabegroting meegenomen kunnen worden.

Beleidsnota's Domein Paragrafen

Eventueel start notitie	PS	Vaststelling																				
Beleidskader	PS																					
Beleidsnota	PS																					
Uitvoeringsnota/kader	GS																					
Paragrafen			1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e
6.1.2.2 Provinciale heffingen																						
Leges verordening Zeeland	3*KW/06					V		V		V												
Grondwaterheffing verordening	3*KW/06									V												
6.3.2 Wegen & Water																						
Beheerplan (vaar)wegen, Groenbeheer, Bedrijfsvoeringskosten	2009				GS																	
Integraal Beheersplan Provinciale Infrastructuur	10/10						PS	V				V			V			V				V
Beleidsplan openbare verlichting 2006-2010	01/06																					
Beleidsplan openbare verlichting "Effe Dimmen" 2011-20xx	2009						GS	V				V			V			V				V
Onderhoudsplan SWATH-schepen	4*KW/09				GS			V				V			V			V				V
6.3.4 Gebouwen																						
Onderhoudsbeleidsnota BOS 2000-2010	2000			GS				E														
Onderhoudsbeleidsnota BOS 2011-2020	3*KW/10						GS				V			V			V					V
6.3.5 ICT																						
Beleidskader digitale dienstverlening 2008-2011	09/08				V			V				V										
Beleidskader digitale dienstverlening 2012-2015	2011										GS			V			V					V
6.3.6. Wandtapijten																						
Beheer en onderhoud wandtapijten																						
Beheer en onderhoud overig kunstbezit																						
6.4.1 Algemeen																						
Besluit financieringsstatuut	01/06																					
Besluit financieringsstatuut 2010	09/10										PS											
6.5.2 Bedrijfsvoering																						
Financiële verordening 2009	06/08																					
Controleprotocol accountant 2007-2011	05/07											E										
Verordening periodiek onderzoek naar doelmatigheid en doeltreffendheid door GS	09/06																					
Gedragscode bestuurlijke integriteit Provincie Zeeland	03/04																					
Onderzoeksprogramma Rekenkamer 2009-2011	2008											E										
Onderzoeksprogramma Rekenkamer 2012-2014	2011											PS										
6.7 Grondbeleid																						
Kadernota Grondbeleid 2009-2018	3*KW/09						PS															
Uitvoeringsnota Grondbeleid	3*KW/09		GS			V			V			V			V			V				

Index

De kolommen per kalenderjaar zijn nog opgesplitst in kwartalen; de letters zijn ingevuld in de kwartalen indien vastgesteld.

V = Voortgangsrapportage

E = Evaluatie

PS = Vastgesteld in PS

GS = Vastgesteld in GS

6.1 Paragraaf Provinciale heffingen

1 Algemeen

De Provincie heeft een beperkt aantal heffingen en leges. In bijgaande tabel is een meerjarenoverzicht weergegeven. De verschillende onderdelen worden toegelicht in hoofdstuk 1.2.

1.1 Geraamde inkomsten

Geraamde inkomsten provinciale heffingen						
(bedragen x €1.000)						
Provinciale Heffingen	2009 realisatie	2010	2011	2012	2013	2014
Opcenten Motorrijtuigenbelasting	29.745	30.200	30.200	30.200	30.200	30.200
Leges	60	52	580	580	580	580
Grondwaterheffing	273	160	160	160	160	160
Totaal	30.078	30.412	30.940	30.940	30.940	30.940

Tabel 1: Geraamde inkomsten provinciale heffingen

1.2 Toelichting op de tabel

Opcenten Motorrijtuigenbelasting

Op basis van de meest recente gegevens over de aantallen en zwaarte van de motorrijtuigen in Zeeland wordt voor het jaar 2010 uitgegaan van een opbrengst van € 30,2 miljoen. In de statenvergadering van 15 juni 2007 is conform het collegeprogramma besloten het opcententarief in 2008 en de daarop volgende drie jaar niet te laten stijgen.

Vanaf 2010 wordt bij de meerjarenraming van de opcenten Motorrijtuigenbelasting uitgegaan van een gelijkblijvende opbrengst. Er wordt weliswaar een toename verwacht van het aantal auto's en een stijging van het gewicht per auto. Deze toename zal echter minder zijn dan de afgelopen jaren. Bovendien geldt per 1 januari 2010 een nihil tarief voor zeer zuinige auto's. De vraag naar zeer zuinige auto's zal dan ook naar verwachting fors toenemen. Per saldo wordt verwacht dat de opbrengst de komende jaren gelijk zal blijven.

Leges

Als gevolg van de invoering van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht Wabo wordt vanaf het jaar 2011 een toename van de legesopbrengst verwacht. Voor een uitgebreide toelichting zie 2.2.

Grondwaterheffing

In de meerjarenraming wordt uitgegaan van een opbrengst van € 160.000 per jaar. Een groot deel hiervan (circa € 120.000) bestaat uit inkomsten van belastingplichtigen waarbij de onttrekking van het grondwater een "permanent" karakter heeft. Het overige deel bestaat uit grondwaterheffing uit inkomsten van belastingplichtigen waarbij de onttrekking van het grondwater een "incidenteel" karakter heeft.

2 Hoofdpijnen diverse provinciale heffingen

2.1 Opcenten Motorrijtuigenbelasting

Het Rijk stelt jaarlijks het maximale niveau van de opcenten vast. Het maximum aantal provinciale opcenten Motorrijtuigenbelasting betreffende de periode 1 april 2011 tot en met 31 maart 2012 bedraagt 119,4 opcenten.

De Provincie dient zelf te bepalen in hoeverre zij de vrije capaciteit (verschil wettelijk maximum-provinciaal opcentenniveau) wil benutten. In de afgelopen periode is de Provincie Zeeland

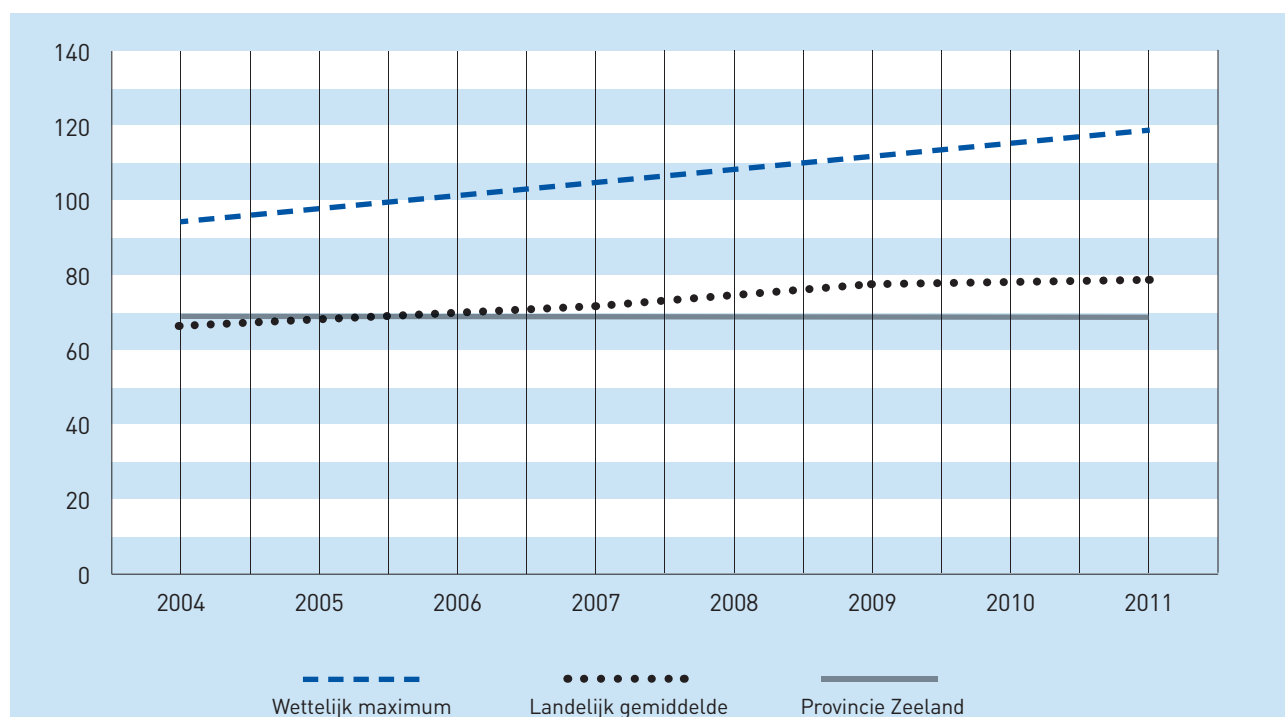
terughoudend geweest met het aanpassen van de tarieven van de provinciale opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. Voor de college periode 2008 tot en met 2011 zal het tarief voor de opcenten Motorrijtuigenbelasting niet verhoogd worden. Dit betekent dat het tarief van de provinciale opcenten op de Motorrijtuigenbelasting in de jaren 2004 tot en met 2011 hierdoor gelijk blijft, zijnde 69,3 opcenten.

Dit betekent dat het tarief voor het achtste jaar op rij gelijk blijft aan 69,3 opcenten, het op één na laagste tarief van Nederland. Het gemiddelde over alle provincies is 78,8 opcenten.

Een besluit over tariefaanpassing voor 2012 en verder wordt overgelaten aan een nieuw college. In de meerjarenbegroting wordt voorlopig met 69,3 opcenten gerekend.

Geraamde inkomsten provinciale heffingen (bedragen x €1.000)							
Ontwikkeling Opcenten Motorrijtuigenbelasting	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Provincie Zeeland	69,3	69,3	69,3	69,3	69,3	69,3	69,3
Landelijk gemiddelde	70,7	72,6	75,9	77,6	78,3	78,8	n.n.b.
Provincie Zeeland als % van landelijk gemiddelde	98,0	95,5	91,3	89,3	88,5	87,9	n.n.b.
Wettelijk maximum	102,4	105	107,9	111,9	116,7	119,4	n.n.b.
Provincie Zeeland als % van wettelijk maximum	67,7	66	64,2	61,9	59,4	58,0	n.n.b.

Tabel 2: Ontwikkeling opcenten Motorrijtuigenbelasting in de jaren 2006 tot en met 2012 van 1 april tot en met 31 maart:

Figuur: Ontwikkeling Opcenten Motorrijtuigenbelasting

2.1.1 Nieuw belastinggebied

De wettelijke regeling van een eventuele nieuwe provinciale belasting is de expliciete verantwoordelijkheid van het Rijk.

Een definitief besluit hierover zal pas door een nieuw Kabinet worden genomen.

2.2 Leges

De Provincie heft voor diverse diensten leges. In de legesverordening Zeeland zijn de belastbare feiten, alsmede de tarieven opgenomen. Elke vier jaar wordt de legesverordening geactualiseerd. Met leges wordt in beginsel bedoeld, vergoedingen voor kosten welke de overheid maakt ten behoeve van

de dienstverlening aan individuele burgers en het bedrijfsleven. De legesverordening bestaat uit de verordening en de tarieven-tabel. Per 1 januari 2007 is de verordening geactualiseerd in verband met indexering conform de loon- en prijsontwikkelingen.

In het jaar 2010 is onderzoek gedaan naar de aard en omvang van de legestarieven in verband met het verminderen van de administratieve lasten. Conform het Statenbesluit zijn een aantal tarieven per 1 januari 2011 komen te vervallen.

2.2.1 Wabo

Inmiddels is de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in werking getreden. Door de invoering van de Wabo worden 26 vergunningen en 1600 formulieren ondergebracht in één vergunning, de zogenoemde omgevingsvergunning. Zo hebben burgers en ondernemers nog maar te maken met één vergunning, één loket, één besluit en één procedure.

Dit heeft als gevolg dat de Provincie voor de bedrijven/ projecten, waarvoor zij nu bevoegd gezag heeft voor het onderdeel milieu, ook voor de onderdelen bouwen, slopen, kappen, indirecte lozingen, etc. bevoegd gezag krijgt.

Dit betekent tevens dat de Provincie voor onder andere de onderdelen bouwen en slopen leges zal gaan heffen.

De Provincie heeft hiervoor haar legesverordening aangepast

Dit heeft een daling van de inkomsten van € 25.600,- als gevolg. Hier staat een besparing van interne kosten tegenover. Tevens zijn de tarieven geïndexeerd per 1 januari 2011.

en de organisatie hiervoor ingericht. De verwachte leges-opbrengst bedraagt € 538.000 per jaar. Hier tegenover staan kosten van € 538.000. De kosten bestaan uit de vergoeding voor dienstverlening van gemeenten bij het verlenen van de omgevingsvergunning, kosten voor externe advisering, coördinatie- en publicatiekosten.

Het ministerie van VROM heeft haar wens om te komen tot een Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) voorlopig losgekoppeld van de Wabo. Op het moment van het opstellen van de begroting is nog onduidelijk per wanneer deze in werking treedt en wat hiervan de gevolgen zijn.

2.3 Grondwaterheffing

Onder de naam "grondwaterheffing" wordt een directe provinciale belasting geheven wegens het onttrekken van grondwater, ter bestrijding van de ten laste van de Provincie komende kosten. In de grondwaterheffingsverordening Provincie Zeeland 1999 zijn de belastbare feiten, alsmede de tarieven opgenomen. De grondwaterheffingsverordening wordt periodiek geactualiseerd. Per 1 januari 2007 is het oude tarief van € 0,0254 aangepast aan de loon- en prijsstijgingen van de afgelopen vier jaar. Vanaf 1 januari 2007 geldt een tarief van € 0,0275 per kubieke meter onttrokken grondwater.

De opbrengst van de grondwaterheffing bestaat jaarlijks uit een groot deel (circa € 120.000) uit inkomsten van belastingplichtigen waarbij de onttrekking van het grondwater een "permanent" karakter heeft. Deze opbrengst blijft dus

jaarlijks gelijk. Daarnaast is er jaarlijks een extra opbrengst van de grondwaterheffing uit inkomsten van belastingplichtigen waarbij de onttrekking van het grondwater een "incidenteel" karakter heeft. Dit bedrag varieert van € 0 tot circa € 70.000. In de meerjarenraming gaan we uit van een totale opbrengst van € 160.000 per jaar.

Per 1 januari 2009 worden aquacultuurbedrijven die zout grondwater gebruiken voor de zilte teelt gestimuleerd. Deze bedrijven krijgen namelijk een vrijstelling op de heffingsplicht voor het onttrekken van grondwater. Hiervoor is de grondwaterheffingsverordening aangepast. Per 1 januari 2011 is het tarief geïndexeerd.

6.2 Paragraaf Weerstandsvermogen

In de paragraaf weerstandsvermogen gaat het vooral om de financiële risico's van de Provincie en het vermogen om deze op te vangen. Dit vergt een berekening van zowel de totale omvang van de financiële risico's als de totale omvang van

de risicobuffer. Voor 2011 is berekend dat een risicobuffer van € 14 miljoen volstaat om de significante financiële risico's van de Provincie op te vangen.

1 Algemeen

De Provincie heeft, net als andere overheidsorganisaties, te maken met risico's bij het uitvoeren van de eigen taken. Zo worden regelmatig financiële claims bij de overheden ingediend die voortvloeien uit hun overheidstaak. Ook met de uitvoering van omvangrijke projecten komen risico's voor de Provincie meer in beeld.

In de paragraaf weerstandsvermogen worden de significante financiële risico's en het vermogen om dergelijke risico's op te vangen in beeld gebracht. De doelstelling van de paragraaf weerstandsvermogen is om de gebruiker van de programma-begroting en jaarstukken te informeren over de "kwaliteit" van de financiële positie. Door de toepassing van risicomanagement wordt de basis gelegd voor de inhoud van de paragraaf weerstandsvermogen. Het risicomanagementbeleid van de Provincie wordt daarom ook op onderdelen toegelicht in deze paragraaf.

Centrale begrippen

De centrale begrippen die door de Provincie worden gehanteerd staan hieronder toegelicht.

- **Weerstandsvermogen**

Het vermogen van de Provincie om financiële tegenvallers op enig moment, buiten de reguliere budgetten en voorzieningen om, te kunnen opvangen. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's.

- **Weerstandscapaciteit**

De middelen en mogelijkheden om tegenvallers op te vangen.

- **Risico**

Een onzekere gebeurtenis met een negatieve invloed op het bereiken van de provinciale doelstellingen.

2 Risicomanagement

Risicomanagement is een cyclisch proces met een aantal stappen. De basis van het proces bestaat uit het inventariseren, prioriteren en beheersen van risico's. Door herhaling van de processtappen is er blijvende aandacht voor risico's en de beheersing van risico's. Jaarlijks worden op basis van

deze cyclus de risico's geactualiseerd en gekwantificeerd voor het betreffende begrotingsjaar. Risicomanagement kijkt vanuit een breed perspectief naar risico's.

Risicomanagement richt zich naast financiële risico's bijvoorbeeld ook op operationele risico's en imago risico's.

3 Risico-inventarisatie

Risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen zijn in eerste instantie risico's met een substantiële financiële impact. Het weerstandsvermogen is te beschouwen als een beheersmaatregel voor het afdekken van risico's met een financiële impact nadat overige en eerdere beheersmaatregelen geen effect sorteren. Deze risico's zijn in principe niet op te vangen binnen de reguliere budgetten en bestaande voorzieningen en niet te verzekeren.

Calamiteiten, zoals bijvoorbeeld een watersnoodramp of een ontploffing in de kerncentrale, worden niet gedekt door het weerstandsvermogen. Deze risico's zijn daarom niet in deze paragraaf opgenomen. De financiële, materiële en personele gevolgen van dergelijke omvangrijke gebeurtenissen zijn zo groot dat de Provincie hiervoor geen weerstandsvermogen kan vormen. Ter dekking van dergelijke gebeurtenissen kan doorgaans aanspraak worden gemaakt op een rampenfonds op nationaal niveau.

Bij de inventarisatie wordt onderscheid gemaakt tussen budgettaire tekorten en risico's. Mogelijke krapte in budgetten voor projecten of activiteiten worden via de reguliere begrotingssystematiek opgepakt. De voorjaarsconferentie en najaarsconferentie zijn hiervoor de meest geschikte momenten. Daarnaast kunnen risico's uit het verleden wegvallen door het succesvol toepassen van beheersmaatregelen, het treffen van een voorziening of omdat de risico's als kosten zijn opgenomen in de begroting.

Op basis van bovengenoemde criteria worden de substantiële financiële risico's van de Provincie organisatiebreed geïnventariseerd. Bij de inventarisatie wordt de benodigde informatie over de risico's aangedragen door inhoudelijke deskundigen. Ondanks een zorgvuldige aanpak is een risico inventarisatie per definitie nooit volledig. Er kunnen zich altijd nog gebeur-

tenissen voordoen die niet als risico onderkend zijn.

Het analyseren en kwantificeren van alle provinciale risico's is een zeer tijdrovende en kostbare methode. Bij de inventarisatie van financiële risico's richt de Provincie zich daarom op risico's met een significante financiële impact. Het voordeel van deze benadering is dat deze risico's vaak goed bekend zijn bij deskundigen binnen en eventueel buiten de organisatie. Dit maakt dat ze te analyseren en te kwantificeren zijn. Het zijn ook de significante risico's waarvoor het weerstandsvermogen wordt aangehouden. Van kleinere risico's wordt verondersteld dat deze kunnen worden afgedekt met middelen uit reguliere budgetten of de post onvoorzien.

Het uitgangspunt is dat een risico voor de Provincie significant is als de financiële impact hoger wordt ingeschat dan € 1 miljoen per jaar of per gebeurtenis.

4 Risico's voor de Provincie

De organisatiebrede inventarisatie van substantiële financiële risico's heeft geleid tot het opnemen van onderstaande risico's in de paragraaf weerstandsvermogen.

4.1 Dividend DELTA NV

De Provincie heeft 50% van de aandelen van energiebedrijf DELTA. De overige aandelen zijn in handen van gemeenten en andere provincies. Jaarlijks wordt er door DELTA dividend uitgekeerd. Met DELTA is een garantiedividend van € 50 miljoen voor de boekjaren tot en met 2010 overeengekomen.

Daardoor wordt in principe € 25 miljoen gegarandeerd aan de Provincie uitgekeerd in 2011. In de begroting voor 2011 is het DELTA dividend daarom geraamd op de hoogte van het garantiedividend. In 2009 was het nettoresultaat van DELTA slechts € 7 miljoen. Voor het boekjaar 2009 is dus de garantieregeling van kracht, zodat de Provincie ondanks de geringe winst van DELTA toch € 25 miljoen dividend ontvangt in 2010. DELTA streeft in de komende jaren naar winstherstel.

Dit resultaat is echter afhankelijk van meerdere factoren.

Zeker factoren waarop nauwelijks invloed kan worden uitgeoefend, zoals de mate van economisch herstel, kunnen onvoorziene gevolgen hebben voor het resultaat van DELTA. Hierdoor is er altijd een minieme kans dat het resultaat van DELTA over 2010 zeer gering of in het slechtste geval negatief zal zijn.

Het resultaat kan zelfs van een zodanige omvang zijn dat het erg lastig is of zeer onwenselijk is om het garantiedividend uit te keren aan de aandeelhouders. De kans op een dergelijke gebeurtenis wordt zeer klein geacht, maar als het zich voordoet is de impact op de provinciale begroting groot. Er is daarom voor gekozen om voor de begroting 2011 het risico mee te nemen in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

4.2 Fonds nazorg stortplaatsen

De Provincie heeft in 2002 op grond van wet- en regelgeving het Fonds Nazorg Stortplaatsen voor de Provincie Zeeland ingesteld. Uit dit fonds moet het toekomstig onderhoud van gesloten stortplaatsen worden gefinancierd. Het risico van de Provincie schuilt in tegenvallende beleggingsresultaten van het fonds, waardoor de toekomstige kosten van nazorg niet betaald kunnen worden. De Provincie is in dat geval verplicht de lasten van de nazorg op zich te nemen. De beleggingsportefeuille van het fonds bestaat uit aandelen en een garantieproduct. Het garantieproduct is in 2002 via de Bank Nederlandse

Gemeenten afgesloten bij Lehman Brothers Treasury Co. BV te Amsterdam. Door het faillissement van Lehman Brothers in 2008 is het garantieproduct echter behoorlijk in waarde gedaald. Dit heeft zeer waarschijnlijk negatieve gevolgen voor het te behalen rendement van het Fonds Nazorg Stortplaatsen. Een juridische procedure tussen de Provincie en de BNG over een tegemoetkoming in het verlies op het garantieproduct heeft onvoldoende resultaat opgeleverd. De mogelijkheden om de uiteindelijke financiële schade op te vangen worden momenteel onderzocht.

4.3 Asbestclaims

Gedurende hun actieve dienst bij de PSD zijn diverse medewerkers tot 1985 blootgesteld aan asbest in de schepen. De Provincie is door een aantal voormalige medewerkers of hun familieleden aansprakelijk gesteld voor de gevolgen van de aanwezigheid van asbest aan boord van de schepen van de PSD. In de meeste gevallen gaat het om een formele aansprakelijkstelling en is onzeker in hoeverre schade zal intreden.

De Provincie neemt de geclaimde en door blootstelling aan

asbest veroorzaakte schade die is ontstaan ten tijde van het werken aan boord van de schepen van de PSD, al of niet via haar verzekeraar, voor haar rekening en beroept zich niet op verjaring van de termijn van schadevordering.

Tevens heeft het college van Gedeputeerde Staten meegedeeld dat het personeel in voorkomende gevallen zal worden verwezen naar het ter zake deskundige Instituut Asbestslachtoffers (IAS). Tot op heden zijn een aantal claims gehonoreerd en uitgekeerd door de verzekering.

4.4 Schadeclaims

De Provincie heeft een verantwoordelijkheid in de handhaving van milieuvergunningen. In het verleden heeft het handhavend optreden van de Provincie geleid tot schade-claims van bedrijven. Indien schadeclaims zich voordoen zijn deze doorgaans substantieel. Handhavingswerkzaamheden zijn structurele werkzaamheden voor de Provincie en daarom worden toekomstige risico's niet uitgesloten. Het zal blijven voorkomen dat er waarschuwingen worden afgegeven of sancties worden opgelegd door de Provincie. Ondanks een zorgvuldige werkwijze blijft het mogelijk dat door de Provincie opgelegde sancties uiteindelijk leiden tot schadeclaims van bedrijven.

De Provincie wordt ook geconfronteerd met schadeclaims als gevolg van in opdracht van de Provincie uitgevoerde werken. Een concreet geval van schade betreft de verzakking van huizen op Walcheren waarbij op een totaal project van € 31,4 miljoen rekening wordt gehouden met een schadeclaim van € 0,8 miljoen. Daarnaast zijn er nog diverse schadeclaims van zowel private partijen als een publieke partij ontvangen.

Deze claims zijn vooralsnog beperkt van omvang en leiden, als gevolg van een adequate afhandeling, vrijwel niet of slechts zeer beperkt tot een betaling.

4.5 Uitvoering van de wettelijke taak jeugdzorg

Op grond van de Wet op jeugdzorg is de Provincie verantwoordelijk voor de jeugdzorg. Op basis van een indicatie, afgegeven door het onafhankelijke Bureau Jeugdzorg, verkrijgen personen recht op zorg. De Provincie heeft voor het verlenen van provinciaal geïndiceerde jeugdzorg een subsidierelatie met één zorgaanbieder. Vanaf het jaar 2010 is een nieuw financieringsstelsel ingevoerd in de jeugdzorg. In het kort komt het erop neer dat op basis

van een zwaarwegend extern advies door het Rijk het macrobudget wordt bepaald en de verdeling over de regio's wordt vastgesteld. Met het dan beschikbare budget dient de Provincie in staat te zijn aan de behoefte aan jeugdzorg te voldoen. Indien dit niet het geval is, dient de Provincie hiervoor autonome middelen in te zetten. Als blijkt dat het voor minder middelen kan, blijft het saldo aan de Provincie geïmporteerd voor jeugdzorg.

4.6 Terugbetalen van rijks gelden en Europese gelden

De Provincie ontvangt in het kader van de INTERREG programma's subsidies uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling ter ondersteuning van diverse internationale projecten. Voor deze projecten is de Provincie Zeeland altijd partner of leadpartner. Met betrekking tot deze projecten kunnen (ook na uitvoering project) audits worden uitgevoerd. Indien kosten gedeeltelijk of niet zijn verantwoord in overeenstemming met de Europese wet- en regelgeving zal dit leiden tot terugvorderingen door de Europese Commissie. De leadpartner van het project dient vervolgens de terug-

vordering te verhalen op de partners die niet aan de verplichtingen hebben voldaan. Als partner loopt de Provincie dus een risico, maar als leadpartner is het risico soms groter. Het is namelijk niet zeker of de desbetreffende partner de terugvordering kan en zal terugbetalen.

De Europese Commissie heeft de mogelijkheid om tot enkele jaren na het einde van de looptijd van de programma's audits uit te laten voeren op de projecten. Ook bij subsidiestromen vanuit het Rijk zit het risico in het niet kunnen voldoen aan verplichtingen op het gebied van het afleggen van verantwoording.

5 Kwantificering van risico's

Risico's worden gekwantificeerd op basis van de impact en de kans van het risico. Per risico worden daarom de volgende punten vastgesteld:

• De kans van optreden.	Dit is de kans dat het risico zich manifesteert.
• Het beste scenario.	Dit is de verwachte impact in euro's van het risico in het meest gunstige geval.
• Het slechtste scenario.	Dit is de verwachte impact in euro's van het risico in het meest slechte geval.
• Het meest waarschijnlijke scenario	Dit is de meest waarschijnlijke impact in euro's van het risico als het zich voordoet.

Het maken van een inschatting per risico van kans en impact geschiedt door deskundigen. In eerste instantie worden deze inhoudelijk specialisten binnen de organisatie

gezocht. Het kan echter voorkomen dat een externe deskundige input moet leveren om inzicht te krijgen in specifieke risico's.

5.1 Berekening van de benodigde weerstandscapaciteit

Risico's kunnen zich binnen korte tijd manifesteren en ook is het mogelijk dat meerdere risico's zich tegelijkertijd laten gelden. Om de financiële gevolgen van risico's op te kunnen vangen, is het noodzakelijk dat de Provincie beschikt over een voldoende buffer in financiële zin. De financiële buffer voor het opvangen van risico's wordt ook wel de weerstandscapaciteit genoemd.

vastgesteld. Deze gegevens zijn met een rekenmodel vertaald naar de benodigde omvang van de weerstandscapaciteit. Het rekenmodel gaat bij de berekening uit van een in het economisch verkeer regulier gehanteerde zekerheid van 99%. Er is dus een kans van 1 op 100 dat de weerstandscapaciteit onvoldoende is om de significante risico's op te vangen.

Om de benodigde weerstandscapaciteit te berekenen is voor ieder significant risico de maximale, minimale en meest waarschijnlijke omvang en de geschatte kans van voorkomen

Voor 2011 is berekend dat met een zekerheid van 99% een weerstandscapaciteit van € 14 miljoen volstaat om de significante financiële risico's op te vangen.

6 Toelichting op de onderdelen van de beschikbare weerstandscapaciteit

Zodra een risico zich voordoet is het mogelijk dat de weerstandscapaciteit moet worden aangesproken. De beschikbare weerstandscapaciteit van de Provincie bestaat uit meerdere

onderdelen die hieronder worden beschreven. Welk onderdeel van de weerstandscapaciteit wordt aangesproken zal per risico worden besloten door Provinciale Staten.

6.1 De algemene reserve

De algemene reserve betreft in beginsel een vrij besteedbare reserve die niet wordt gebruikt als dekkingsbron in de begroting. Het aanwenden van de middelen uit de algemene reserve vormt geen belemmering voor het behalen van beleidsdoelstellingen. Indien een risico zich voordoet

nemen Provinciale Staten uiteindelijk de beslissing om daadwerkelijk middelen van de algemene reserve aan te wenden voor de dekking van de financiële schade. Deze bevoegdheid ligt besloten in het budgetrecht van Provinciale Staten.

6.2 Vrij aanwendbaar deel van de bestemmingsreserves

Naast de algemene reserve zijn ook bestemmingsreserves onderdeel van de weerstandscapaciteit. Zolang er geen harde en concrete verplichtingen zijn aangegaan, kunnen Provinciale Staten altijd besluiten tot het geven van een andere bestemming aan de bestemmingsreserves. Daardoor is het mogelijk

om middelen vrij te maken voor het opvangen van risico's. Bestemmingsreserves zijn echter gevormd met het oog op de realisatie van specifieke provinciale beleidsdoelstellingen. Het aanwenden van deze reserves voor het dekken van financiële schade is doorgaans pas aan de orde als de nood hoog is.

6.3 De onbenutte belastingcapaciteit van de Motorrijtuigenbelasting

De Provincie mag opcenten heffen en heeft invloed op de hoogte van de opcenten. Het verschil tussen het werkelijk tarief en de maximaal toegestane hoogte van het tarief is de vrije belastingcapaciteit. Het benutten van een deel van de vrije belastingcapaciteit door verhoging van de opcenten als weerstandscapaciteit is mogelijk door een besluit van Provinciale Staten.

Momenteel is echter door Provinciale Staten besloten om tot en met 2011 de opcenten niet te verhogen. De vrije belastingcapaciteit is daarom op korte termijn niet inzetbaar als weerstandscapaciteit. Het benutten van de belastingcapaciteit is dus een lange termijn mogelijkheid en met name geschikt voor de dekking van structurele schade.

6.4 Ruimte in meerjarenbegroting

De meerjarenbegroting kan in enig jaar een positief saldo hebben. Deze ruimte in de meerjarenbegroting is dan opgenomen in de begroting als geraamd resultaat na bestemming. Deze middelen hebben nog geen bestemming en kunnen in principe de komende jaren worden aangewend om financiële

tegenvallers op te vangen. Bij de berekening van de weerstandscapaciteit wordt de ruimte in de meerjarenbegroting beschouwd als het saldo van de budgettaire ruimte in het begrotingsjaar en de drie jaar daarna. Daarbij wordt uitgegaan van de gegevens zoals opgenomen in de begroting.

6.5 Stille reserves

Van stille reserves is sprake bij activa die voor een lager bedrag op de balans zijn verantwoord dan dat zij naar verwachting bij verkoop zullen opbrengen. Het verzilveren van eventuele stille reserves is ook een mogelijkheid om weerstandscapaciteit in te zetten. Hierbij moet onderscheid worden gemaakt tussen bedrijfsgebonden en niet-bedrijfsgebonden activa. Bedrijfsgebonden activa, zoals

huisvesting, kan niet zomaar worden verkocht. Bij niet-bedrijfsgebonden activa, zoals kunstvoorwerpen of een verbonden partij waarbij de doelstelling los staat van de provinciale doelstelling, kan dit in principe wel. De omvang van de stille reserves is niet exact bekend en is meestal niet op korte termijn inzetbaar als weerstandscapaciteit.

6.6 Weerstandsvermogen

Door de omvang van de significante financiële risico's van de Provincie af te zetten tegen de financiële buffer van de Provincie is een uitspraak over het weerstandsvermogen mogelijk. Zoals vermeld moet de Provincie in 2011 beschikken over een weerstandscapaciteit van € 14 miljoen om de

significante financiële risico's op te kunnen vangen. De omvang van de diverse onderdelen van de provinciale beschikbare weerstandscapaciteit en de berekende omvang van de significante financiële risico's zijn hieronder weergegeven.

Onderdelen weerstandscapaciteit (in € miljoen)	Begroting 2009	Begroting 2010	Begroting 2011
Algemene reserve vrij aanwendbaar deel	50	38	18
Bestemmingsreserves vrij aanwendbaar deel	0	0	0
Onbenutte belastingcapaciteit Motorrijtuigenbelasting	18	19	22
Ruimte in meerjarenbegroting	25	27	0
Stille reserves (niet-bedrijfsgebonden activa)	Niet berekend	Niet berekend	Niet berekend
Totale omvang weerstandscapaciteit	93	84	40
Totale omvang financiële risico's	29	23	14

Er is een duidelijke dalende trend in de totale omvang van de provinciale risico's. Dit kan meerdere oorzaken hebben. Er worden succesvolle beheersmaatregelen toegepast waardoor risico's afnemen. Er kan ook worden gesteld dat door de structurele risico-inventarisatie er eerder risico's worden gesignaleerd. Hierdoor kunnen ook eerder beheersmaatregelen worden getroffen. Andere oorzaken van de

daling zijn het treffen van een voorziening of het in de begroting opnemen van risico's als kosten.

Er is ook een dalende trend in zowel de omvang van de algemene reserve als de totale omvang van de weerstandscapaciteit. De daling van de algemene reserve en de ruimte in de meerjarenbegroting is te wijten aan het opvangen van

tekorten als gevolg van de korting op het provinciefonds. Vooral de algemene reserve is het meest geschikt om in te zetten als primaire financiële buffer, want door bestemmingsbesluiten en financieel beleid zijn de andere onderdelen namelijk minder eenvoudig inzetbaar. Het krimpen van de algemene reserve kan daarom consequenties hebben voor de toekomst. Het slinken van de provinciale risicobuffer zorgt er namelijk voor dat risico's meer van invloed zijn op de financiële positie.

Daarnaast wordt opgemerkt dat in de berekening voor 2011 het risico van een nieuwe korting op het provinciefonds als

gevolg van rijksbezuinigingen niet is meegenomen. Bij een volgende korting op het provinciefonds komt het weerstandsvermogen van de Provincie zwaar onder druk te staan.

Door de omvang van de significante financiële risico's van de Provincie af te zetten tegen de financiële buffer van de Provincie is een uitspraak over het weerstandsvermogen mogelijk. De conclusie is dat het weerstandsvermogen van de Provincie voor 2011 voldoende is en er geen aanleiding is tot aanpassing van het huidige financiële beleid. Voor de toekomst is echter blijvende waakzaamheid geboden.

6.3 Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

1 Algemeen

In de paragraaf “Onderhoud kapitaalgoederen” wordt ingegaan op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende consequenties met betrekking tot het beheer en onderhoud van de grote kapitaalgoederen van de Provincie.

Het beleidskader moet inzicht geven in de huidige onderhoudssituatie van het object, het gewenste onderhoudsniveau en de daarmee gemoeide jaarlijkse kosten in meerjarenperspectief.

Een en ander zal moeten worden vastgelegd in onderhoudsplannen, nota's, managementsystemen of andere documenten met dit doel en deze moeten op frequente basis actueel gehouden worden.

In artikel 12 BBV zijn de volgende kapitaalgoederen voorge-

schreven die tenminste opgenomen dienen te worden in de paragraaf kapitaalgoederen:

- Wegen;
- Riolering;
- Water;
- Groen;
- Gebouwen.

Omdat bij de Provincie riolering niet van toepassing is, zal hierover niet worden gerapporteerd. Het onderdeel water is uitgebreid met bruggen, sluizen en schepen omdat die onder het beheer van de Provincie vallen. Tot slot zijn de onderdelen ICT en wandtapijten en overig kunstbezit toegevoegd, die voor de Provincie grote kapitaalgoederen vormen.

2 Wegen & Water (infrastructuur)

2.1 Het beleidskader

Het beleid voor de bij de Provincie zelf in beheer zijnde infrastructuur wordt gevormd door de landelijke wet- en regelgeving en het provinciale verkeer- en vervoerbeleid met de bijbehorende sectorale deelplannen. Ook beleid afkomstig van andere beleidsvelden kan invloed hebben op het gebruik

en onderhoud van de infrastructuur, bijvoorbeeld ecologisch bermbeheer en gebruik milieuvriendelijke bouwstoffen. Daarnaast zijn er ook een aantal specifieke beleidsnota's voor de instandhouding van de infrastructuur opgesteld. De stand van zaken wordt hieronder kort toegelicht.

2.2 Beleidsplan wegen en vaarwegen

Het kwaliteitsbeleid voor de (vaar)wegen onderscheidt de thema's bereikbaarheid, veiligheid, comfort, leefbaarheid, aanzien en milieu. Voor elk beleidsthema is een kwaliteitsniveau vastgesteld door Provinciale Staten.

In 2004 heeft PS de hoofdlijn van het gekozen kwaliteitsniveau “goed is goed genoeg” vastgesteld. Voor de droge infrastructuur is het landelijk gemiddeld gangbare niveau (R) de norm, met positieve afwijkingen voor de gladheidsbestrijding en groenvoorzieningen en bij de natte infrastructuur positieve afwijkingen voor veiligheid en bereikbaarheid.

Dit kwaliteitsniveau kan als gevolg van de bezuinigingstaakstelling niet gehandhaafd blijven.

Nu er een nieuw PS besluit is over de bezuinigingen wordt de impact op de prijs-kwaliteitverhouding momenteel

geanalyseerd en uitgewerkt in het Integrale Beheerplan Provinciale Infrastructuur. Met de bezuinigingen op het onderhoud zullen we ook de normen moeten bijstellen. Voor de kwaliteit van het beheer zijn de meest ingrijpende bezuinigingsmaatregelen: het beëindigen van het ecologisch bermbeheer en het minder up to date houden van de asmarkeringen van de wegen (kantmarkering geldt als sluitpost).

In het 3^e kwartaal 2010 zal een op de bezuinigingstaakstelling toegesneden versie van het Integraal Beheerplan Provinciale Infrastructuur worden voorgelegd aan PS. In 2011 zal er gewerkt worden volgens het beheersplan op basis van de nieuw vastgestelde kaders.

2.2.1 Financiële consequenties en de vertaling in de begroting

Investerings in infrastructuur zijn investeringen met maatschappelijk nut in de openbare ruimten. Sinds 2006 komen de infrastructurele projecten direct ten laste van de exploitatie, zodat er geen beslag op middelen in de meerjarenraming wordt gelegd. De bedragen aan

investerings zijn in detail opgenomen in het Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland, dat jaarlijks opgesteld wordt en aan Gedeputeerde Staten ter goedkeuring aangeboden wordt en daarna ter informatie verzonden wordt aan Provinciale Staten.

(bedragen x € 1.000)						
Totaal onderhoud wegen	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Structureel onderhoud	5.152	5.228	4.720	4.720	4.720	4.720
Incidenteel onderhoud	800	1.400	0	0	0	0
Totaal	5.952	6.628	4.720	4.720	4.720	4.720

In de begroting 2011 is voor de sector infrastructuur, exclusief de N62 Sloeweg-Tractaatweg en de kanaalkruising Sluiskil incidenteel € 9.846.000 voor investeringen wegen

opgenomen. Voor onderhoud zijn in de begroting voor de sector infrastructuur de volgende bedragen opgenomen: onderhoud wegen structureel € 4.720.000.

(bedragen x € 1.000)						
Totaal onderhoud vaarwegen	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Structureel onderhoud	1.095	1.114	1.008	1.008	1.008	1.008
Incidenteel onderhoud	775	2.242	869	1.165	4.018	449
Totaal	1.870	3.356	1.877	2.173	5.026	1.457

Onderhoud aan het Kanaal door Walcheren en de Zeeland-brug betreft structureel € 1.008.000 en incidenteel in

respectievelijk 2011 € 869.000, 2012 € 1.165.000, 2013 € 4.018.000 en in 2014 € 449.000.

2.3 Bedrijfsgebouwen infrastructuur

De bedrijfsgebouwen infrastructuur betreffen de wegsteunpunten en de bedieningsgebouwen van het Kanaal door Walcheren en Zeelandbrug. Het onderhoud aan de gebouwen wordt

verricht op basis van inspectie door eigen technisch personeel. Het beheer en onderhoud aan deze gebouwen maakt onderdeel uit van het Beheerplan (onderdeel bedrijfsvoeringskosten).

2.3.1 Financiële consequenties en de vertaling in de begroting

(bedragen x € 1.000)						
Totaal onderhoud bedrijfsgebouwen infrastructuur	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Structureel onderhoud	129	131	263	263	263	263
Incidenteel onderhoud	0	0	0	0	0	0
Totaal	129	131	263	263	263	263

In de begroting is voor het onderhoud aan de bedrijfsgebouwen structureel € 263.000 opgenomen.

2.4 SWATH-schepen, aanlandingsvoorzieningen en terminals fietsvoetveer

In 2004 zijn de twee SWATH-schepen, de aanlandingsvoorzieningen en de terminals voor het fietsvoetveer in gebruik genomen.

De Provincie Zeeland is eigenaar van deze SWATH-schepen en verhuurt ze aan de exploitant van het fietsvoetveer Vlissingen-Breskens. De schepen dienen door en voor

rekening van de exploitant te worden onderhouden. Het onderhoudsplan voor de exploitant is in 2004 als basis door de Provincie vastgesteld. Dit onderhoudsplan wordt voortdurend geoptimaliseerd door praktische toepassing door de exploitant. Na enkele aanloopproblemen met de schepen heeft PS in juni 2008 besloten maatregelen te nemen om de bedrijfszekerheid van de schepen te verhogen. Dit betrof onder andere maatregelen op gebied van preventief onderhoud (refitprogramma, onderdelen-voorraad en onderhoudskader) en doorvoeren van verbeteringen en modificaties. Uit de evaluatie in 2010 is gebleken dat de bedrijfszekerheid is verhoogd.

Ook de aanlandingsvoorziening, gebouwen en terreinen zijn eigendom van de Provincie en worden verhuurd aan de exploitant. Het onderhoud daarvan gebeurt door en voor rekening van de Provincie volgens een instandhoudingsplanning. Het toetsen van de uitvoering van de instandhoudingsplannen gebeurt vanaf 2008 door eigen personeel. De instandhoudingsplannen worden geïntegreerd in de beheervisie om vorm te kunnen geven aan de borging van het technische beheer ter optimalisatie van de bedrijfszekerheid van de fietsvoetveer-verbinding. Op 16 maart 2011 start de nieuwe exploitatie van het fietsvoetveer, waarvan het actuele onderhoudsplan onderdeel uitmaakt.

2.4.1 Financiële consequenties en de vertaling in de begroting

(bedragen x € 1.000)						
Totaal onderhoud Fast Ferry	2009	2010	2011	2012	2013	2014
S; gebouwen en terreinen	100	100	81	81	81	81
S; schepen/configuratie	252	203	203	203	203	203
S; aanlandingsinrichting	210	110	101	101	101	101
I; update motoren	PM	180	100	0	0	0
I; terminal gates	PM	135	150	0	0	0
I; schepen casco	70	0	203	0	0	0
Totaal	632	728	838	385	385	385

In de begroting 2011-2014 is voor de gebouwen en terreinen structureel € 81.000 geraamd. Voor onderhoud van de schepen/configuratie en refit voor rekening van de Provincie is vanaf 2011 structureel € 203.000 geraamd. Voor onderhoud aanlandingsinrichtingen is structureel € 101.000 geraamd.

Incidenteel onderhoud (update motoren) is in 2011 € 100.000 geraamd. Vervanging van de terminal gates is geraamd op € 135.000 in 2010 en € 150.000 in 2011. In 2011 is voor een update-casco voor de SWATH-schepen € 203.000 geraamd.

2.5 Overige vaartuigen

Voor het onderhoud van de Zeelandbrug en het Kanaal door Walcheren heeft de Provincie drie vaartuigen (Roggeplaat, Koolmees en Buizer) in eigendom.

2.5.1 Financiële consequenties en de vertaling in de begroting

(bedragen x € 1.000)						
Totaal overig vaartuigen	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Structureel onderhoud	19	19	19	19	19	19
Incidenteel onderhoud	PM	0	0	201	0	0
Totaal	19	19	19	220	19	19

Voor het planmatig onderhoud is structureel € 19.000 in de begroting opgenomen. Voor de vervanging van een vaartuig is in 2012 € 201.000 geraamd.

3 Groen

3.1 Het beleidskader

Voor het groenbeheer is in 2009 een beheerplan groen beschikbaar gekomen. Het maakt onderdeel uit van het Integrale Beheerplan Provinciale Infrastructuur. Het plan beschrijft hoe vanuit een maatschappelijk verantwoorde benadering het beste met de provinciale beplantingen wordt omgegaan en waarom. De bomen die deel uitmaken van de huidige provinciale wegbepanting zijn opgenomen in een boombeheersysteem (BBS). In het BBS wordt alle informatie (mutaties en resultaten jaarinspecties) bijgehouden die van belang is

voor een effectieve zorgplicht en voor een systematische aanpak van het boomonderhoud. Het BBS verschaft dus inzicht in de behoefte aan periodiek boomonderhoud en de noodzaak om andere beheersmaatregelen aan de boombeplanting uit te voeren. Vanuit de invalshoek natuur en landschap is een groenstructuurvisie voor de provinciale beplantingen opgesteld. Duurzame veilige inrichting van de wegen stelt eveneens voorwaarden en eisen voor wat betreft de aanvaardbaarheid en plaats van bomen en struiken in wegbermen.

3.2 Financiële consequenties en de vertaling in de begroting

(bedragen x € 1.000)						
Totaal onderhoud groen	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Structureel onderhoud	315	315	375	375	375	375
Incidenteel onderhoud	0	0	0	0	0	0
Totaal	315	315	375	375	375	375

Het begrotingsbudget voor 2011 en volgende jaren bedraagt structureel € 375.000.

4 Gebouwen

4.1 Het beleidskader

Het beleidskader ligt vast in het onderhoudsbeleidsplan BOS 2000-2010. Daarin wordt per onderdeel beschreven hoe een en ander jaarlijks gemonitord wordt. Momenteel is de actualisering van de onderhoudsbeleidsnota BOS 2011-2020 in voorbereiding door de uitgangspunten van het beleidskader BOS2000-2010 te actualiseren; het kwaliteits-

niveau en de technische normen om daarna meerjarige het effect door te rekenen. In het 4^e kwartaal 2010 zal deze vastgesteld worden door Gedeputeerde Staten in de najaarsconferentie. Hieronder wordt per type onderhoud en complex de actualisering van het jaarlijks te actualiseren meerjarig onderhoudsplan beschreven.

4.1.1 Binnenonderhoud

Hiervoor is een meerjarige planning opgesteld door de eigen technische dienst gebaseerd op de te verwachten levensduur van voorzieningen en apparatuur.

Deze wordt jaarlijks geactualiseerd en in de meerjarenbegroting meegenomen.

4.1.2 Buitenonderhoud

Basis voor het beleid voor het regulier onderhoud aan de buitenkant (leien daken, schilderwerk, goten, metselwerk) zijn de 2-jaarlijkse inspectierapporten van de Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ), voorheen Monumentenwacht. In deze inspectierapporten vindt een kwalificatie plaats van de onderhoudstoestand van voornoemde

gebouwen verdeeld in: "goed, redelijk, matig tot slecht". Het provinciaal beleid is erop gericht de onderdelen die de kwalificatie "slecht" en "matig" hebben op te nemen in de planning van het Beheers- en onderhoudssysteem (BOS) voor de daaropvolgende jaren.

4.2 Abdijcomplex inclusief Sint Jorisdoelen, gebouw De Burg en Gistpoortgebouw

Het Abdijcomplex valt binnen het beschermd stadsgezicht van de gemeente Middelburg en is aangewezen als beschermd monument.

Voor onderhoud aan beschermde monumenten bestaat afzonderlijke wet- en regelgeving. Voor verbouwplannen vindt toetsing plaats bij de monumenten-/welstand-

commissie van de gemeente Middelburg evenals door de rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en

Monumenten (RACM), de vroegere rijksdienst voor de Monumentenzorg.

4.3 Complex Groene Woud en overige gebouwen

Hiervoor is door de eigen technische dienst een meerjarig onderhoudsplan opgesteld gebaseerd op de technische levensduur van de voorzieningen en de staat van onderhoud

van de objecten. Deze wordt jaarlijks geactualiseerd en in de meerjarenbegroting meegenomen.

4.3.1 Renovatie, nieuwbouw en aankopen/afstoten

De Provincie onderhoudt de gebouwen conform het meerjarig onderhoudsplan BOS. Grootchalige renovaties zijn voorlopig niet voorzien. De Provincie Zeeland zet de komende jaren een grote bezuinigingstaakstelling in die onder meer ook zijn beslag zal krijgen op huisvestingsgebied. Bij een krimpende organisatie hoort ook krimp van de huisvesting. Daar waar mogelijk zal deze bezuinigingstaakstelling ingezet worden door het niet meer verlengen van bestaande huurcontracten.

Uitvoeringsdienst); waar deze gehuisvest wordt en per wanneer dit gaat spelen.

In de Statenvergadering van maart 2010 is er besloten € 200.000 uit de stelpost van Provinciale Staten te gebruiken voor energieaanpassingen in het abdijcomplex. In 2011 zal dit gebruikt worden voor:

- Het optimaliseren van de inregeling van de cv-installaties;
- Compartimentering van de trappenhuisen;
- Aanbrengen van radiatorfolie.

Bij het opstellen van de begroting is nog onduidelijk wat de effecten zijn met betrekking tot huisvesting in het kader van de oprichting van de omgevingsdienst (Regionale

4.4 Veiligheidsaspecten

Sinds 1 januari 2008 is de wet- en regelgeving op het gebied van gebruiksvergunningen aangepast. Voor alle provinciale gebouwen is een actuele gebruiksvergunning aanwezig. Volgens de huidige regelgeving blijft de veiligheid in de

gebouwen een taak van de werkgever.

Jaarlijks worden controles uitgevoerd om te zien of we nog voldoen aan de gebruiksvergunningen en worden de benodigde maatregelen uitgevoerd volgens het onderhoudsplan.

4.5 Financiële consequenties en de vertaling in de begroting

De financiële consequenties en de vertaling in uitvoering van dit beleid vinden plaats via het BOS. Het BOS-systeem is opgezet voor een jaarlijks voortschrijdende periode van

10 jaar. In het budget wordt onderscheid gemaakt voor jaarlijks structureel onderhoud (geïndexeerd) en een stelpost voor jaarlijks incidenteel onderhoud.

(bedragen x € 1.000)						
Totaal kapitaalgoederen gebouwen	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Structureel onderhoud	622	946	760	760	760	760
Incidenteel onderhoud	180	734	725	425	425	425
Totaal	802	1.680	1.485	1.185	1.185	1.185

Vanaf 2010 is het structurele onderhoudsbudget in verband met de ingebruikname van het pand Schuytvlot verhoogd met € 138.000. Het incidentele budget is verhoogd in verband met vernieuwing van de brandmeldinstallatie € 338.100 en enkele zaken bij Groene Woud en klimaat-beheersing Zeeuws Museum. Daarnaast zijn in de voorjaars-conferentie 2010 de volgende incidentele prioriteiten

toegekend, welke hier voorlopig in de cijfers zitten, maar in de 4^e begrotingswijziging 2010 meegaan; € 110.000 voor vervanging lift en € 200.000 voor zonwering. In 2011 is er naast het variabel inzetbare "structurele" budget € 425.000 op incidenteel onderhoud, € 300.000 incidenteel budget voor aanpassingen aan de Statenzaal, welke mede gedekt wordt uit de structurele bezuiniging op camerapersoneel.

5 ICT

5.1 Het beleidskader

De essentie van het omgaan met ICT-kapitaalgoederen is continuïteit. Dit is verwoord in een nota die het vigerende beleid beschrijft, te weten het Beleidskader Digitale Dienstverlening "Doorverbinden" die in 2008 door het college van Gedeputeerde Staten is vastgesteld. Jaarlijks worden aan de hand van dit beleidskader in deze begroting en de ontwikkeljaarplannen de uit te voeren activiteiten opgenomen die onder meer moeten leiden tot een nog betere borging van die continuïteit.

Concrete aanpak continuïteit:

- Planning van tijdige vervangingen, rekening houdend met de te verwachten technische en economische levensduur (bijvoorbeeld PC's om 3 à 4 jaar);
- Onderhoudscontracten die zo goed mogelijk borgen dat binnen een aantal uren de betreffende voorzieningen bij storing weer operationeel zijn;
- Beschikbaar houden van adequate reserveapparatuur en -onderdelen;
- Uitvoering regelmatige back-ups.

5.2 Financiële consequenties en de vertaling in de begroting

(bedragen x € 1.000)						
Totaal ICT hardware, software en onderhoudscontracten	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Structureel onderhoud	1.048	852	959	957	954	1.024
Incidenteel onderhoud	100	300	143			
Totaal	1.148	1.152	1.102	957	954	1024

Met de vervanging van hardware en software en de onderhoudscontracten zijn bovengenoemde bedragen gemoeid.

Toelichting

Het structurele bedrag in 2009 is ten opzichte van 2010 hoger in verband met een verschuiving van € 200.000 van 2010 naar 2009 voor de versnelde vervanging van de back-up voorziening in 2009. In 2009 is € 100.000 incidenteel uitgegeven voor aanpassingen aan de computerruimtes. In 2010 is er incidenteel € 300.000 geraamd voor vervanging van PC's.

Vanaf 2011 vindt een korting van ca. € 70.000 op het structurele

ICT budget plaats in verband met de bezuinigingstaakstelling (NB 2010 structureel is eigenlijk 1.052.000, zie eerste opmerking). In 2011 is incidenteel € 143.000 beschikbaar voor de aanschaf van ICT voorzieningen voor statenleden.

Over de periode 2010 tot 2013 zijn de budgetten incidenteel verlaagd met € 70.000 in verband met afschrijving op de investering duurzaam archiveren. 2014 is daarom weer € 70.000 hoger.

6 Wandtapijten

6.1 Het beleidskader

De collectie wandtapijten van de Provincie Zeeland is in langdurig bruikleen gegeven aan het Zeeuws Museum. Het museum heeft een meerjarig plan voor beheer en onderhoud van de wandtapijten opgesteld. Voor de uitvoering

daarvan is een meerjarig contract gesloten met Paswerk (de voormalige werkplaats tot herstel van antiek textiel) in Haarlem. In de structurele subsidie aan het Zeeuws Museum is een bedrag voor de uitvoering van dit plan opgenomen.

6.2 Overig kunstbezit

De Provincie Zeeland heeft diverse kunstvoorwerpen in haar eigen bezit. Daarnaast heeft de Provincie Zeeland van diverse instellingen kunstvoorwerpen in bruikleen (onder andere van het Instituut Collectie Nederland, het Zeeuws Genootschap, Rijksmuseum Amsterdam, Roosevelt Study Center). In 2009 heeft er voor het laatst een inventarisatie plaats-

gevonden. Het beheer is hierop afgestemd. Een gedeelte van het beheer (onder andere beeldende kunst) van de provinciale kunstcollectie vindt in opdracht plaats door het Zeeuws Museum. Voor de overige kunstvoorwerpen wordt het beheer door afdeling Facilitaire Dienstverlening geregeld.

7 Conclusie

Uit deze paragraaf blijkt enerzijds dat er voor het onderhoud planmatig gewerkt wordt op basis van beheersplannen, die frequent geactualiseerd worden en anderzijds dat de onderhoudslasten op basis van de beheersplannen in de

meerjaren begroting opgenomen zijn. Hierdoor wordt het onderhoud beheerst en het risico op achterstallig onderhoud op kapitaalgoederen geminimaliseerd.

6.4 Paragraaf Financiering

1 Inleiding

De financieringsparagraaf is in samenhang met het Besluit financieringsstatuut een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en

controleren van de financieringsfunctie. Met behulp van de voorliggende paragraaf wordt inzicht gegeven in de financiering- en treasuryplannen voor de programmabegroting 2011.

2 Algemeen

In de financiële verordening is in artikel 11 opgenomen dat Gedeputeerde Staten er zorg voor dragen dat, bij de uitvoering van de financieringsfunctie, de regels zoals vastgelegd in:

- de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO);
- de bijbehorende “Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden” (RUDDO);
- de “Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden”.
- de uitvoeringsregels vastgesteld in het “Besluit Financieringsstatuut 2010” in acht worden genomen.

In oktober 2008 heeft de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken een werkgroep, samengesteld uit vertegenwoordigers van Rijk en medeoverheden, ingesteld. Deze Werkgroep “Uitzetten van middelen door decentrale overheden” heeft in haar rapportage onder andere een aantal wijzigingen in de regelgeving omtrent het uitzetten van middelen voorgesteld. Hiertoe is de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden aangepast. De wijzigingen zijn op 3 april gepubliceerd (Staatscourant 65, 2009).

De belangrijkste wijzigingen betreffen de volgende punten:

- Openbare lichamen zetten, al dan niet tegen waardepapieren, slechts gelden uit bij en gaan slechts verbintenissen met betrekking tot financiële derivaten aan met financiële ondernemingen die:
 - gevestigd zijn in een lidstaat die ten minste beschikt over een AA-rating afgegeven door ten minste twee ratingbureaus;
 - voor henzelf of voor de door hen uitgegeven waardepapieren kunnen aantonen dat ze ten minste over een AA-minusrating beschikken, afgegeven door ten minste twee ratingbureaus;
- Indien de gelden worden uitgezet of de verbintenissen met betrekking tot financiële derivaten worden aangegaan voor een periode van minder dan drie maanden, tonen deze financiële ondernemingen aan dat ze, in afwijking van het eerste lid, onderdeel b, voor henzelf of voor de door hen uitgegeven waardepapieren ten minste over een A-rating, afgegeven door ten minste twee ratingbureaus beschikken;

- Het eerste en tweede lid zijn niet van toepassing op uitzettingen tegen waardepapieren waarvoor een solvabiliteitsratio van 0 procent geldt.

Wat betreft buitenlandse partijen (“gevestigd in een lidstaat”) moet naast de rating van de bank ook gelet worden op de rating van het land van vestiging. Sinds het begin van de kredietcrisis zijn er voor diverse landen verlagingen van de rating geweest.

Per 1 januari 2009 zijn ook de wijzigingen van de FIDO-regelgeving naar aanleiding van de evaluatie van de Wet FIDO van kracht geworden. De wetswijzigingen van de Wet FIDO zijn gepubliceerd in het staatsblad (Stb 2008, nr 536). Het Besluit Financieringsstatuut wordt aangepast aan bovenstaande gewijzigde wetgeving.

In de tweede helft van 2009 was echter een nieuwe ontwikkeling van mogelijkheid tot schatkistbankieren voor de decentrale overheden gaande, die invloed had op het inmiddels nieuw ontworpen concept “Besluit Financieringsstatuut Provincie Zeeland 2010”. De beslissing over het integraal schatkistbankieren met leenfaciliteit is aan een volgende kabinet (is controversieel verklaard). Als het nieuwe kabinet hierover besluit, wordt bekeken welke invloed dit heeft op de Provincie.

Gepland is om in de 2^e helft 2010 het Besluit Financieringsstatuut Provincie Zeeland 2010 inclusief treasurybeleid aan te bieden aan Gedeputeerde Staten en vervolgens aan Provinciale Staten ter vaststelling. Nu de regeling “RUDDO” is vastgesteld zal de Provincie volgens deze regelgeving zijn deposito's uitzetten. Naast bovengenoemde wetgeving zijn de belangrijkste aanvullende provinciale uitvoeringsregels uit het oude (huidige) besluit Financieringsstatuut:

- Naast bovenstaande wettelijke richtlijn mag het uitzetten van overtollige geldmiddelen ook plaatsvinden bij publiek-rechtelijke lichamen;
- Van het totaal aan belegde middelen mag niet meer dan 50% bij één marktpartij worden geplaatst;

- Overtollige geldmiddelen worden uitsluitend uitgezet tegen vastrentende waarden, dan wel in producten

waarbij tenminste de hoofdsom aan het eind van de looptijd in tact is.

3 Beheer

3.1 Risicobeheer vlottende schuld

De zogenaamde “kasgeldlimiet” stelt een grens (7% van het begrotingstotaal) aan de korte financiering. Dit betekent dat investeringen tot deze kasgeldlimiet gefinancierd mogen worden met kort geld (looptijd gemiddeld 1 jaar), waardoor het renterisico van korte financiering wordt beperkt.

Dit is van belang omdat juist voor korte financiering geldt dat het renterisico aanzienlijk kan zijn. Fluctuaties in de korte rente hebben direct een relatief grote impact op de rentelasten. In de bijlage bij deze paragraaf onder 1A is het te verwachten verloop van het korte geld weergegeven. Uit deze staat volgt dat er tot en met 2012 een liquiditeitsoverschot is, conform

het beeld van de laatste jaren. Vanaf 2013 is er sprake van een liquiditeitstekort. Dit tekort ontstaat door het interen op de algemene reserve in verband met de korting op het provinciefonds en de uitgaven in verband met de investering in de Sluiskiltunnel. Feitelijk zal in 2011 al sprake zijn van een liquiditeitstekort, omdat een deel van de middelen meerjarig is uitgezet conform de looptijd van de PSD wachtgeldvoorziening. Het tekort kan in 2013 uit de kasgeldlimiet gefinancierd worden, vanaf 2014 zal het tekort boven het “kasgeldlimiet” uit gaan komen.

3.2 Risicobeheer vaste schuld, renterisiconorm

Voor de vaste schuld is in de Wet FIDO eveneens een norm beschreven, de zogenaamde “renterisiconorm”. Deze norm geeft aan over welk deel van de vaste schuld renterisico gelopen mag worden. De renterisiconorm wordt berekend door het vastgestelde percentage van 20% te vermenigvuldigen met de totale vaste schuld. Hierbij geldt een minimumbedrag van € 2,5 miljoen. Het renterisico op de vaste schuld kan bepaald worden door na te gaan:

- Welk deel van de vaste schuld in enig jaar hergefinancierd moet worden door het aangaan van nieuwe leningen behorend tot de vaste schuld;

- Welk deel van de vaste schuld door een wijziging van de rente op basis van de leningvoorwaarden niet kan worden beïnvloed.

De Provincie Zeeland heeft geen vaste schuld (er zijn geen lopende leningen). Bij investeringsbeslissingen worden de rentelasten altijd meegewogen en structureel in de begroting verwerkt. Volgens het financieringsoverzicht gaat dit vanaf 2014 wel spelen en zal er langdurig geld aangetrokken moeten worden.

3.3 Zekerheden bij verstrekte geldleningen aan derden

In de bijlage bij deze paragraaf onder 1B wordt een overzicht van de kredietwaardigheid van de uitzettingen gegeven. De Provincie loopt geen grote kredietrisico's. Het meerjarig

verloop van de verstrekte geldleningen is aflopend en staat in de bijlage 1C.

4 Financiering

4.1 Financieringspositie

In 2011 kunnen de geplande uitgaven, voor met name de bouw van de Sluiskiltunnel, volledig gefinancierd worden met eigen financieringsmiddelen. Vanaf 2012 zal geld

aangetrokken moeten worden. Voor 2012 en 2013 kan dit door het aantrekken van korte schulden, vanaf 2014 zal een vaste schuld ontstaan.

4.2 Uitzettingen

Overtollige liquide middelen worden zo zinvol mogelijk beheerd door ze voor korte tot middellange termijn weg te zetten in samenhang met de investeringsplannen in de meerjaren begroting. In de bijlage bij de financieringsparagraaf onder 1A is een prognose gegeven van het,

in de periode 2011-2014, gemiddeld te beleggen kapitaal. De middelen van de wachtgeldvoorziening PSD zijn via een “cash-flow swap” op lange termijn belegd.

Deze middelen kunnen daarom niet worden gebruikt voor financiering.

4.3 Relatiebeheer

In het treasurystatuut is de richtlijn opgenomen om bestaande bankrelaties en bancaire condities minimaal iedere drie jaar te analyseren en te beoordelen. Op dit moment loopt een rechtzaak met de BNG (Bank

Nederlandse Gemeente) met betrekking tot het Lehmandossier. Afhankelijk van de uitspraak in deze zaak zal gezien worden of BNG huisbankier van de Provincie blijft.

5 Rentevisie

Voor de rentevisie laat de Provincie zich extern adviseren door financiële deskundigen. De Europese Centrale Bank (ECB) heeft in 2010 de rente tot eind mei ongewijzigd gelaten op 1%. Sinds het tweede kwartaal van 2009 is het rentepercentage op belegde middelen zelfs lager dan deze 1%. Voor de te beleggen middelen van de Provincie wordt voor 2011 uitgegaan van een te verwachten renteopbrengst van 1,75% over de te beleggen middelen (deposito's). Voor de periode 2012-2014 wordt uitgegaan van een renteopbrengst-

percentages van respectievelijk 2,5% , 3,00% en 3,5%, daarna meerjarig 4%. Indien de Provincie in de begrotingsperiode middelen dient aan te trekken wordt bij een meerjarige lening uitgegaan van een rentelast van 4% vanaf 2011. Bij kortlopende leningen wordt voor de rente kosten het percentage van de rente opbrengst per jaar, zoals bovengenoemd als basis genomen. In investeringsberekeningen wordt wel altijd voor de financieringslasten uitgegaan van de actuele rente op (meerjarige) leningen op de kapitaalmarkt.

Bijlage 1: Financieringsparagraaf begroting 2011

(bedragen x € 1.000.000)						
1A Financieringsoverzicht per 31 december						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Aanwezige vaste financieringsmiddelen	261	266	246	200	110	30
-/- Geactiveerde investeringen, deelnemingen	198	187	178	178	179	170
Saldo	63	79	67	21	-69	-140
Vaste voorraad aanwezige liquide middelen	28	30	30	30	30	30
Te beleggen financieringsmiddelen	91	109	97	51	-39	-110
Gemiddeld te beleggen kapitaal, begin- en eindwaarde gedeeld door 2		100	103	74	6	-74

(bedragen x € 1.000)		
1B Zekerheden verstrekte geldleningen per 31 december 2011		
Risicogroep	Met/zonder (hypothecaire) zekerheid	Bedrag
Hypothecaire geldleningen personeel	met: hypotheek	17
Uitzettingen bij banken < 1 jaar	nvt	80.300
Uitzettingen bij banken > 1 jaar	nvt	14.820
Leningen Zeeuws Studiefonds	zonder	13
Leningen werkgelegenheid	zonder	pm
Duurzaamheidsleningen	nvt	1.850
Totaal		97.000

1C Financieringsoverzicht per 31 december

Kalenderjaar 2009	Saldo per	Mutatie	Aflossing	Rente	Saldo per
Verstrekte geldleningen	01-01-2009	2009	2009	2009	31-12-2009
Hypothecaire geldleningen personeel	51	0	25	4	25
Uitzettingen > 1 jaar	26.039	0	4.000	971	22.039
Leningen Zeeuws Studiefonds	27	0	9	1	18
Duurzaamheidsleningen	0	0	0	0	0
Leningen werkgelegenheid	pm	pm	pm	pm	pm
Totaal	26.117	0	4.035	977	22.083

Kalenderjaar 2010	Saldo per	Mutatie	Aflossing	Rente	Saldo per
Verstrekte geldleningen	01-01-2010	2010	2010	2010	31-12-2010
Hypothecaire geldleningen personeel	25	0	4	2	21
Uitzettingen > 1 jaar	22.039	0	3.780	816	18.259
Leningen Zeeuws Studiefonds	18	0	3	1	16
Duurzaamheidsleningen	0	1.000	50	0	950
Leningen werkgelegenheid	pm	pm	pm	pm	pm
Totaal	22.083	1.000	3.836	819	19.247

Kalenderjaar 2011	Saldo per	Mutatie	Aflossing	Rente	Saldo per
Verstrekte geldleningen	01-01-2011	2011	2011	2011	31-12-2011
Hypothecaire geldleningen personeel	21	0	4	2	17
Uitzettingen > 1 jaar	18.259	0	3.440	672	14.820
Leningen Zeeuws Studiefonds	16	0	3	1	13
Duurzaamheidsleningen	950	1.000	100	0	1.850
Leningen werkgelegenheid	pm	pm	pm	pm	pm
Totaal	19.247	1.000	3.546	674	16.700

Kalenderjaar 2012	Saldo per	Mutatie	Aflossing	Rente	Saldo per
Verstrekte geldleningen	01-01-2012	2012	2012	2012	31-12-2012
Hypothecaire geldleningen personeel	17	0	5	1	13
Uitzettingen > 1 jaar	14.820	0	2.822	545	11.998
Leningen Zeeuws Studiefonds	13	0	2	1	11
Duurzaamheidsleningen	1.850	1.000	150	0	2.700
Leningen werkgelegenheid	pm	pm	pm	pm	pm
Totaal	16.700	1.000	2.978	547	14.722

Kalenderjaar 2013	Saldo per	Mutatie	Aflossing	Rente	Saldo per
Verstrekte geldleningen	01-01-2013	2013	2013	2013	31-12-2013
Hypothecaire geldleningen personeel	13	0	5	1	8
Uitzettingen > 1 jaar	11.998	0	2.375	440	9.623
Leningen Zeeuws Studiefonds	11	0	2	1	9
Duurzaamheidsleningen	2.700	0	150	0	2.550
Leningen werkgelegenheid	pm	pm	pm	pm	pm
Totaal	14.722	0	2.532	441	12.190

Kalenderjaar 2014	Saldo per	Mutatie	Aflossing	Rente	Saldo per
Verstrekte geldleningen	01-01-2014	2014	2014	2014	31-12-2014
Hypothecaire geldleningen personeel	8	0	5	1	3
Uitzettingen > 1 jaar	9.623	0	1.950	352	7.673
Leningen Zeeuws Studiefonds	9	0	2	1	7
Duurzaamheidsleningen	2.550	0	150	0	2.400
Leningen werkgelegenheid	pm	pm	pm	pm	pm
Totaal	12.190	0	2.107	353	10.082

(bedragen x € 1.000)							
1D Zekerheden verstrekte geldleningen per 31 december 2011							
		2009	2010	2011	2012	2013	2014
1	Het exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-15.741	1.575	-27.394	-30.278	-38.255	-48.886
2 +	De afschrijvingen ten laste van de exploitatie	1.917	2.121	2.315	2.315	2.315	2.172
3 +	De bruto dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.402	1.067	993	844	716	609
4 -	De uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	3.590	1.824	317			
5 +	De in mindering op de onder punt 4 bedoelde investeringen gebrachte ontvangen bijdragen van het Rijk, de Provincies, de Europese Unie en overigen						
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa:						
6a +	De verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs)						
6b -	de daarin te verwachten boekwinst						
7 -	De uitgaven aan aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken van de grond en dergelijke	8.309	2.130	734	2.226	2.547	
8	Grondverkoop:						
8a +	De verkoopopbrengsten van grond (tegen verkoopprijs)	3		6.025			6.302
8b -	de daarin te verwachten boekwinst						
9 -	De betalingen ten laste van de voorzieningen	9.063	8.089	4.586	3.873	3.315	2.819
10 -	De betalingen die niet via de onder punt 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de bovenstaande punten						
11	De correctie voor verkoop van deelnemingen en aandelen						
11a -	De verwachte boekwinst bij een voorgenomen verkoop van deelnemingen en/of aandelen						
EMU-saldo voor de Provincie		-33.381	-7.280	-23.698	-33.218	-41.086	-42.622
Het maximaal toegestane tekort voor de Provincie		-19.630	-19.630	-19.630	-19.630	-19.630	-19.630
Korting provinciefonds onttrokken uit de algemene reserve		-12.000	-12.000	-12.000			
Gecorrigeerd norm EMU-saldo ivm Kabinetskorting provinciefonds		-31.630	-31.630	-31.630	-19.630	-19.630	-19.630

Toelichting: De Provincie voldoet in de meerjaren begroting aan de voorwaarden omtrent het EMU-saldo, rekening houdend met de opgelegde Kabinetskorting in het provinciefonds als afroaming van het eigen vermogen van de Provincies. De nieuwe korting op het provinciefonds vanaf 2011 heeft onder andere ook de intentie om het vermogen van de provincies af te romen. Dit houdt in dat de EMU-saldo norm bijgesteld dient te worden door het Rijk. Dit is tot op heden nog niet gebeurd. In verband met de kredietcrisis is het wenselijk dat ook de lokale overheid anti-cyclisch reageert en investeert vanuit reserves.

6.5 Paragraaf Bedrijfsvoering

1 Algemeen

Bedrijfsvoering omvat het sturen en beheersen van processen en activiteiten om gestelde doelen te bereiken. De doelen die de Provincie Zeeland wil bereiken staan beschreven in de programma's van de programmabegroting. Het succesvol uitvoeren van de programma's is in belangrijke mate afhankelijk van de kwaliteit en adequaatheid van de bedrijfsvoering. Onder processen en activiteiten moet alles worden verstaan wat gedaan moeten worden om doelen te realiseren. Sturen betekent: initiëren van processen en activiteiten en plannen en organiseren van de inzet van mensen, middelen en (kapitaal)goederen die nodig zijn voor de uitvoering. Beheersen omvat het controleren van de uitvoering en zonodig bijsturen.

De inhoud van deze paragraaf is te splitsen in twee delen:

- Hoofdstuk 2 bevat informatie over de wijze waarop de Provincie Zeeland een adequate bedrijfsvoering bereikt

en waarborgt. Er wordt weergegeven welke kaders door Provinciale Staten zijn aangegeven en hoe de planning en controlcyclus eruit ziet voor 2011. Via deze cyclus wordt gerapporteerd over de kaders.

- Hoofdstuk 3 gaat in op de ondersteuning. De manier waarop ondersteuning wordt geboden om de programma's te realiseren en de ontwikkelingen op ondersteuningsgebied hebben invloed op de adequaatheid van de bedrijfsvoering. Ook de vraag "wat mag de ondersteuning kosten?" wordt beantwoord in dit gedeelte van de paragraaf bedrijfsvoering.

In beide delen is niet getracht om uitputtend te zijn maar er is wel rekening gehouden met de wettelijke eis¹. Deze eis houdt in dat Provinciale Staten dienen te worden geïnformeerd over bestaand beleid en nieuwe beleidsontwikkelingen ten aanzien van de bedrijfsvoering.

2 Bedrijfsvoering

2.1 Rechtmatigheid

Bij het onderzoek naar de rechtmatigheid bij de accountantscontrole zijn, naast zes criteria die worden getoetst in het kader van de getrouwheidsverklaring, drie aspecten van belang. Dit zijn:

- **Het begrotingscriterium**

Dit betreft het tot stand komen van financiële handelingen binnen het kader van de geautoriseerde begroting (ex. Artikel 216 Provinciewet). Het college dient ervoor zorg te dragen dat de lasten van de programma's zoals geautoriseerd in de begroting na wijziging niet worden overschreden;

- **Het voorwaarden criterium**

Bij het voorwaarden criterium is van belang welke regelgeving, zowel intern als extern, van toepassing is bij de uitvoering van financiële beheershandelingen. Deze regelgeving is geïnventariseerd en wordt jaarlijks geactualiseerd;

- **Het M&O-criterium.**

Het gaat hierbij om misbruik en oneigenlijk gebruik van provinciale middelen. Basis van het voorkomen hiervan vormt een inventarisatie of alle risico's zijn afgedekt door wet- en regelgeving. In 2008 is een nota vastgesteld door GS waarin is aangegeven wat de provinciale visie is op misbruik en oneigenlijk gebruik en op welke wijze hieraan

invulling dient te worden gegeven.

- **Misbruik:** is het bewerkstelligen van geen of te geringe betaling van verplichte bijdragen aan de overheid en van het verkrijgen of genieten van een (te hoge) uitkering door bewust niet, niet tijdig, niet juist of niet volledig verstrekken van gegevens en inlichtingen.
- **Oneigenlijk gebruik:** is het volgens de regels van de wet maar in strijd met de bedoelingen van de wettelijke bepalingen, geheel of ten dele ontgaan van een verplichte bijdrage aan de overheid en verkrijgen of genieten van een (te hoge) uitkering.

De basis van het voorkomen van M&O is dat processen, waarbij M&O-gevoeligheden spelen, voldoende maatregelen en mogelijkheden bevatten. M&O-maatregelen zijn voor 2011 verankerd in de administratieve organisatie. Jaarlijks, dus ook in 2011, wordt de actualiteit bezien. Bij het maken van nieuwe regelingen en verordeningen wordt getoetst of het M&O beleid hierin voldoende is verankerd.

Deze aspecten worden in 2011 getoetst aan de hand van het controleprotocol accountant 2007 tot en met 2011.

2.2 Kaders

De door Provinciale Staten vast te stellen programmabegroting is gebaseerd op de vijftien programma's zoals Provinciale Staten deze in april 2007 hebben vastgesteld voor vier jaar. Deze programma's zijn gerangschikt naar de drie domeinen van de duurzaamheids driehoek: Mens, Economie en Omgeving. Provinciale Staten leggen vast in welke mate zij wat willen bereiken, in maatschappelijke effecten en doelstellingen en welke baten en lasten zij daarvoor per programma beschikbaar stellen. Dit houdt in dat Provinciale Staten via dertig begrotingsposten en daarbij behorende doelstellingen autorisatie verlenen om uitvoering te geven aan de programma's.

Het College heeft zes centrale thema's geformuleerd voor het collegeprogramma Nieuwe Verbindingen. Aan de hand van deze thema's willen zij de toekomstvisie dichterbij brengen. In het collegeprogramma heten het de zes knooppunten, refererend aan de nieuwe netwerkverbindingen die nodig zijn om op deze thema's forse vooruitgang te boeken. De knooppunten zijn: Veilig in Zeeland, Samen in Zeeland, Bereikbaar in Zeeland, Levendig Zeeland, Mensen in Zeeland en Groei en Groen in Zeeland. Per knooppunt zijn een aantal doelen en acties geformuleerd die een bijdrage leveren om de toekomstvisie te bereiken. De knooppunten, de doelen en de acties vormen de basis voor de Ambitiekaart. Een brug naar de knooppunten wordt gelegd via de prioriteiten.

De kaders opgenomen in de Voorjaarsnota, die is opgesteld in mei, worden vanuit de kaderstellende rol door Provinciale Staten vastgesteld. In de Voorjaarsnota is verder een geactualiseerd beeld gegeven van de budgettaire positie van de Provincie en afgezet tegen de bestaande afgesproken ambities. Deze ambities zijn terug te vinden in de meerjarige beleidsplannen en het collegeprogramma "Nieuwe Verbindingen". Het ging bij het vaststellen van de Voorjaarsnota om het maken van keuzes door Provinciale Staten. Keuzes, die het

college van Gedeputeerde Staten verder heeft uitgewerkt. Provinciale Staten zijn hierop ingegaan bij de algemene beschouwingen op de Voorjaarsnota op 18 juni 2010. De uitwerking ziet u terug in deze programmabegroting.

Tegelijkertijd met de programmabegroting wordt de Najaarsnota 2010 behandeld, waarin, afhankelijk van de financiële ontwikkelingen, aanvullende keuzes kunnen worden voorgesteld met daarin opgenomen de voorstellen voor het te voeren beleid in het komende jaar/jaren. Tevens is daarin ook de ruimte voor het honoreren van prioriteiten aangegeven.

Bij de behandeling van de programmabegroting kan worden gecontroleerd of Gedeputeerde Staten een juiste invulling hebben gegeven aan de door Provinciale Staten bij de Voorjaarsnota aangegeven kaderstellende richting voor het komende jaar/jaren.

In de programma's uit de programmabegroting is aangegeven hoeveel middelen er voor de realisatie van het programma aangewend kunnen worden. De programmabudgetten omvatten:

- Structurele en incidentele programmabudgetten (zie 8.4);
- Toevoegingen en onttrekkingen aan voorzieningen en overlopende passiva (zie 8.3);
- Apparaatskosten;
- Toegerekende kosten voor ondersteuning.

De toevoegingen en onttrekkingen aan reserves worden per programma apart weergegeven (zie 7.3).

Met het inhuren van externen wordt terughoudend omgegaan. De hoogte van de uitgaven voor het inhuren van externen worden apart gemonitord.

Naast dit budgettaire kader zijn er nog een aantal kaders waarbinnen de uitvoering van de programma's moet worden verwezenlijkt.

Kader	Omschrijving	Vastgesteld
Financiële verordening 2009	Bevat uitgangspunten voor financieel beleid, financieel beheer en de financiële organisatie	PS 27 juni 2008
Controleprotocol accountant 2007-2011	Bestaat uit de regels voor de (accountants)controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. De verordening moet waarborgen dat de rechtmatigheid van het financiële beheer en van de inrichting van de financiële organisatie wordt getoetst.	PS 29 mei 2007
Verordening periodiek onderzoek naar doelmatigheid en doeltreffendheid door Gedeputeerde Staten (artikel 217A)	Omvat regels over hoe de controle op en evaluatie van de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid en het beheer van het door GS gevoerde bestuur worden uitgevoerd.	PS 29 september 2006
Gedragscode bestuurlijke integriteit Provincie Zeeland 2004	Bevat gedragsregels in aanvulling op de wettelijke regels. De commissaris van de Koningin, Gedeputeerden en leden van Provinciale Staten zijn op de naleving van gedragscodes aanspreekbaar.	PS 12 maart 2004

2.2.1 Bezuinigingen 2011 t/m 2014 en verder structureel

In april 2009 is in Provinciale Staten besloten tot het voeren van de kerntakendiscussie om te komen tot keuzes voor de provinciale bezuiniging als antwoord op de structurele korting op het provinciefonds vanaf 2011. Daarnaast kwamen er signalen van DELTA dat in verband met de economische kredietcrisis de bedrijfsresultaten en daarmee de dividend-uitkering meerjarig onder druk kwamen te staan, verder stagneert de groei in de ontvangsten Motorrijtuigenbelasting.

Duurzaam financieel evenwicht en structurele uitgaven dekken met structurele inkomsten zijn uitgangspunten in het financiële beleid. Daarnaast is het uitgangspunt voor de personele bezuinigingen om gebruik te maken van natuurlijk verloop en gedwongen ontslagen te voorkomen.

Op basis van de gevoerde kerntakendiscussie zijn beleidskeuzes gemaakt in februari 2010 en het bezuinigingsvoorstel is in maart 2010 door Provinciale Staten vastgesteld.

In 2009 heeft uw college reeds geanticipeerd op de bezuinigingen door een tijdelijke personeelsstop in te stellen, welke nu door het Statenbesluit van maart 2010 van kracht blijft tot de structurele bezuinigingen gerealiseerd zijn. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de inzet van carrousels totdat uiteindelijk een te bezuinigen formatieplaats “vrij gespeeld” is om te bezuinigen. Daarnaast zijn quick wins gerealiseerd in najaarsconferentie 2009 om de onttrekking aan de algemene reserve van de voorjaarsnota 2009 vanwege het effect van de crisis op de inkomsten, terug te stoppen in de algemene reserve. Het rekening resultaat 2009 en de incidentele bezuinigingen uit de eerste ronde budgetbewaking zijn ingezet om de meerjarige tekorten in exploitatie te dekken.

De structurele bezuinigingen vanaf 2011 zijn geraamd conform het Statenbesluit van maart 2010;

De korting op de materiële budgetten is direct voor 100% doorgevoerd in 2011, de korting op personeel is via natuurlijk verloop ingepland tot en met 2016. Alle gesubsidieerde instellingen zijn schriftelijk geïnformeerd over de op handen zijnde bezuinigingen op de subsidies. Met de gesubsidieerde

instellingen met jaarlijks een bedrag boven de € 100.000 is nader overleg gevoerd en de korting van 20% wordt over 4 jaar tijd uitgesmeerd als overgangperiode.

Daarnaast zijn er taakstellende bezuinigingen op het gebied van inkoop, huisvesting en digitalisering. Voor het opvangen van de overbruggingsperiode is besloten om de tekorten te dekken uit de algemene reserve. Hiermee is de bezuiniging taakstellend verwerkt in de begroting.

De invulling van de bezuinigingen loopt op schema bij de voorjaarsconferentie en zal verder invulling krijgen bij de najaarsconferentie. De te bezuinigen formatieplaatsen worden integraal in het formatiebeheersysteem verwerkt, zodat dit in de pas loopt met het financiële systeem. Door het permanent invullen van de rapportage op de bezuinigingen en de reguliere budgetbewaking welke beiden in de voor- en najaarsconferentie behandeld worden zit de verwerking van de bezuinigingen volledig geïntegreerd in de planning en controlcyclus.

In de tweede ronde budgetbewaking worden de restant budgetten kritisch bezien en vrijvallende middelen worden toegevoegd aan de algemene middelen. In de najaarsnota 2010 zal de invulling van de structurele bezuinigingen vanaf 2011 en incidentele tweede ronde budgetbewaking 2010 toegelicht worden.

Betreffende incidentele baten en lasten hebben Provinciale Staten besloten dat het dividend van DELTA vanaf 2012 incidenteel wordt ingezet voor het “incidentele” college programma vanaf 2012. Voor 2012 zijn reeds voor een deel van het collegeprogramma op basis van de looptijd van de beleidsprogramma's middelen geraamd en derhalve is in 2012 € 10 miljoen DELTA dividend geraamd. Het aanvullende dividend 2012 en de toekomstige jaren zijn als PM geraamd net als de overige lasten van het nieuwe college programma. Dit betekent dat, afgezien van 2012, het volledige DELTA dividend ingezet kan worden voor de doelstellingen van het nieuwe collegeprogramma.

2.3 Planning en control

De cyclus van planning en control is bedoeld om de verschillende lagen in de organisatie in staat te stellen om verantwoordelijkheden te kunnen sturen en beheersen. Dit geldt zowel intern als extern. De verantwoordelijkheden betreffen de sturing (planning) en de beheersing (control) van de provinciale doelstellingen enerzijds en anderzijds ook de planning en

control van de financiële middelen om deze doelstellingen te realiseren. De uitvoering is conform de financiële verordening door GS vastgelegd in de regeling budgetbeheer.

Het schema voor de planning en controlcyclus voor 2011 ziet er als volgt uit:

	Provinciale Staten	Gedeputeerde Staten	Directies	Werknemer
Eens in de 4 jaar	Speerpuntennotitie, in 2011 zie april	Collegeprogramma, in 2011 zie april		
Januari				Planningsgesprek (in combinatie met evaluatiegesprek)
April	Na verkiezingen; Nieuw Speerpuntennotitie (Staten programma)	Na coalitievorming; nieuw collegeprogramma		
Mei	Jaarrekening 2010 en 2 ^e begrotings- wijziging 2011			
Juni	Voorjaarsnota, 3 ^e begrotingswijziging 2011 en Algemene Beschouwingen	Voorjaarsconferentie	Management rapportage	Voortgangsgesprek
September	4 ^e begrotings- wijziging 2011			
Oktober		Najaarsconferentie		
November	Begroting 2012 inclusief najaarsnota			
December	1 ^e begrotings- wijziging 2012		Afdelingsontwikkel- jaarplan	

Provinciale Staten stellen de kaders vast en hebben een controlerende functie, terwijl Gedeputeerde Staten verantwoordelijk zijn voor de uitvoering. Aan de hand van de speerpunten(notitie) bepalen de statenleden de politieke agenda. Het college heeft in het collegeprogramma Nieuwe Verbindingen voor de periode 2007-2011 aangegeven welke toekomstplannen er waren. Uit de tussentijdse rapportage over de voortgang van het collegeprogramma (de mid-term review) bleek dat de uitvoering op schema ligt en dat het programma volledig zal worden uitgevoerd. In de najaarsnota 2010 zal de end-term-review gepresenteerd worden. Na de verkiezingen in maart 2011 zal het nieuwe college haar collegeprogramma presenteren en zullen de nieuwe Provinciale Staten een nieuwe Speerpuntennotitie (Staten programma) opstellen.

In de begroting en najaarsnota komen aan bod hoe beschikbare middelen verdeeld gaan worden, budgetten worden vastgesteld en welke prestaties geleverd gaan worden in het betreffende begrotingsjaar. De controle of de begroting nog steeds aangehouden wordt, gebeurt door tussentijdse budgetbewaking. Over de geleverde prestaties wordt gerapporteerd in de jaarrekening.

In de voorjaarsnota wordt de financiële positie weergegeven en de nieuwe budgettaire ontwikkelingen. Deze nota wordt gemaakt als voorbereiding op de begroting en dient als basis voor de algemene beschouwingen in Provinciale Staten.

De budgettaire gevolgen van het bewaken van de budgetten, de voor- en najaarsnota en de jaarrekening worden aan Provinciale Staten voorgelegd in een begrotingswijziging. In 2011 wordt ingezet op vier begrotingswijzigingen. De voorgenomen wijzigingen hebben betrekking op:

- 1^e wijziging: najaarsnota (december 2010)
- 2^e wijziging: jaarrekening 2010
- 3^e wijziging: voorjaarsnota en 1^e ronde budgetbewaking
- 4^e wijziging: 2^e ronde budgetbewaking

Indien er een nieuwe beleidsnotitie wordt vastgesteld waardoor de doelstellingen in de begroting moeten worden bijgesteld wordt tegelijkertijd een tekstuele begrotingswijziging aan uw staten voorgelegd. Door deze werkwijze vanaf begroting 2009 wordt nieuw beleid sneller geïntegreerd in de planning en control instrumenten en blijven rapportages actueel. Voor begroting 2011 betreft dit de beleidsvelden Sociale Zorg (inclusief Sportnota), Dé Onderwijs Agenda en Verkeersveiligheid.

De afgelopen jaren is er op verzoek van Provinciale Staten een stringenter beleid gevoerd ten aanzien van het overboeken van kredieten. Dit beleid wordt in 2011 gecontinueerd conform de voorjaarsnota. Bij de jaarrekening kunnen geen kredieten meer worden overgeboekt naar een volgend begrotingsjaar. Bij de budgetbewaking in principe niet, tenzij. Het verzoek tot overboeken van projectgelden dient dan aan strikte uitzonderingscriteria te voldoen.

Naast bovengenoemde zaken dragen in de praktijk ook stafoverleggen die Gedeputeerden houden met de afdelingen en de voortgangsrapportages college programma (Nieuwe Verbindingen) bij aan de control. In de begroting 2010 hebben Provinciale Staten de richtlijnen vastgesteld voor beleidsnota's en actieprogramma's. Over beleidsnota's wordt normaliter halverwege de looptijd

2.3.1 Ontwikkeling van de programmabegroting

De begroting is gebaseerd op het beleid dat in de verschillende beleidsnota's is opgenomen. In de programmabegroting 2011 zijn voor het tweede jaar overzichten opgenomen van de verschillende beleidsnota's. Deze overzichten geven ook inzicht in de momenten van actualisering van de plannen en zijn agenda bepalend.

In de programmabegroting 2011 is een verdere verbetering van de SMART-formuleringen opgenomen, als vervolg op uw Statenmotie van mei 2008. Alle domeinen hebben een uniforme presentatie van SMART-formulering en van doelstelling (met streefwaarde uit de beleidsnota, eventueel ondersteund met indicator).

Hierop wordt concreet in de jaarrekening de stand van zaken gerapporteerd. De SMART-formuleringen in de programma-begroting 2011 zijn naar onze opvatting op het gewenste niveau en dit proces dient in de toekomst verder geconsolideerd en geactualiseerd te worden. Wij gaan er vanuit hiermee voldoende invulling te hebben gegeven aan genoemde Statenmotie.

Bij tussentijdse vaststelling van beleidsnota's en bij tussentijdse rapportages hierop aan uw Staten wordt gelijktijdig een tekstuele begrotingswijziging aan Provinciale Staten

gerapporteerd. Momenteel is niet in alle beleidsnota's of uitvoeringsnota's opgenomen wanneer er een voortgangsrapportage is en/of er een evaluatie plaatsvindt, als voorbereiding op het opstellen van de nieuwe nota. In de nieuwe voorstellen van beleidsnota's wordt dit direct vastgelegd. Dit is ook nu weer in detail aangegeven per domein en bij de paragrafen.

voorgelegd ter vaststelling. Voor 2011 zal dit onder meer bij de Sociale zorg, Sportnota, Dé Onderwijs Agenda en Verkeersveiligheid geschieden.

Sinds 2007 is een verbeterslag ingezet in de leesbaarheid van de begroting en de jaarstukken. De externe adviezen en aanbevelingen op presentatie en inhoud, onder andere vanuit deelname aan de KordesTrofee met de jaarrekening 2008 zijn verder verwerkt in deze begroting. Omdat de begroting de basis is voor de jaarrekening worden deze verbeteringen ook doorgevoerd in de jaarrekening.

Het programma Algemene Dekkingsmiddelen en het onderdeel Ondersteuning van de paragraaf bedrijfsvoering worden nu op dezelfde wijze gepresenteerd als de beleidsprogramma's.

Voor het verwerken van de programma teksten van de begroting is een nieuw programma in gebruik waarbij verdere standaardisatie is doorgevoerd. Voor de planning en coördinatie van de processen uit de planning en controlcyclus en standaard interne control processen is een programma in gebruik genomen om deze procesbeheersing en daarmee de output te verbeteren.

2.4 Procesbeheersings- en meetinstrumenten

Of de middelen rechtmatig, doelmatig en doeltreffend worden ingezet en of de bijbehorende doelen worden bereikt binnen de kaders (zie 2.4 kaders) wordt gecontroleerd met behulp van een aantal instrumenten. Er is sprake van interne

instrumenten als de uitvoering door de Provincie zelf wordt verzorgd. Bij de externe instrumenten wordt een onafhankelijk oordeel door een derde partij gegeven.

2.4.1 Interne instrumenten

- **Verbijzonderde interne controle naar rechtmatigheid**

De controles die nodig zijn voor de verbijzonderde interne controle worden centraal gecoördineerd door de afdeling Financieel Economische Zaken en worden in samenwerking met de bedrijfsvoeringsafdelingen uitgevoerd. De interne controle is waar mogelijk ingebed in de reguliere processen. De controles worden uitgevoerd volgens een controleplan en vormen de basis

voor het oordeel van de accountant ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid.

- **Kwaliteitsmanagement**

Om kwaliteitsmanagement en de daarbij behorende instrumenten nog meer een plek te geven in de bedrijfsvoeringscyclus is bij iedere directie een kwaliteitsfunctienaris aangesteld. Als onderdeel van de planning en controlcyclus worden sinds 2006 afdelingsontwikkeljaarplannen

opgesteld per afdeling en directie, waarin een meerjarige ontwikkelingsschets wordt gegeven met de mogelijke consequenties voor taken, organisatie, formatie en competenties. Hieruit vloeien concrete acties voort, die worden opgenomen in de ontwikkeljaarplannen. De acties worden onder andere via de managementrapportage gemonitord. Ook worden werkprocessen beschreven en via het intranet inzichtelijk gemaakt.

- **Audit**

Per 1 januari 2006 is de auditfunctie ondergebracht bij de afdeling Personeel, Organisatie en Informatie. Deze auditfunctie is onder andere belast met de invulling van de taak om als sluitstuk te fungeren van het control-instrumentarium binnen de interne organisatie. Tevens voert zij interne doelmatigheid- en doeltreffend-

heidonderzoeken uit, zoals bedoeld in artikel 217a van de provinciewet. Afstemming tussen deze collegeonderzoeken en onderzoeken van de onafhankelijke rekenkamer vindt plaats. In het onderzoeksprogramma doelmatigheid en doeltreffendheid 2010 zijn een aantal onderzoeken opgenomen die zullen doorlopen in 2011.

De follow up van eerder uitgevoerde onderzoeken behoort tot de reguliere werkzaamheden. Medio oktober verschijnt het onderzoeksprogramma voor het nieuwe begrotingsjaar. Dit programma wordt meegezonden met de begrotingsstukken. De auditfunctie publiceert ook een onderzoeksjaarverslag doelmatigheid en doeltreffendheid over uitgevoerde onderzoeken.

2.4.2 Externe instrumenten

- **Rekenkameronderzoek**

De rekenkamer Zeeland heeft in 2008 het onderzoeksprogramma 2009-2011 gepresenteerd. Het thema van het programma is Zeeland Vitaal. Er zijn onderwerpen opgenomen die sociale, economische en/of ecologische componenten hebben. Het programma biedt daarnaast ruimte voor onderzoek dat inspeelt op de actualiteit. De rekenkamer maakt een jaarverslag waarin onder meer de uitgevoerde werkzaamheden worden weergegeven.

- **Accountantscontrole**

De accountantscontrole verloopt volgens het controle-

protocol 2007-2011 en wordt verzorgd door accountantskantoor Deloitte.

- **Controle door Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.** Het Ministerie van Binnenlandse Zaken controleert de provinciale begroting en jaarrekening die digitaal aan het Centraal Bureau voor de Statistiek ter beschikking worden gesteld en brengt verslag uit van de bevindingen aan Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten. Over de begroting 2010 en de jaarrekening 2008 zijn door het ministerie geen opmerkingen gemaakt.

2.5 Ondersteuning

Inleiding

Hier wordt ingegaan op het hulpprogramma ondersteuning. Hierin worden de bedrijfsvoeringszaken die de uitvoering van alle beleidsprogramma's ondersteunen behandeld met ook de ontwikkelingen op dit gebied. Eerst wordt het beleid en de beleidsontwikkelingen toegelicht, daarna worden in de financiële analyse de kostenontwikkelingen toegelicht. Per beleidsveld wordt in het kort aangegeven wat we willen bereiken. Nieuwe ontwikkelingen worden genoemd en indien er een nieuwe ontwikkeling wordt opgepakt in 2011 is dit verwoord

als een beleidsvoornemen. Als er geen melding wordt gemaakt van afwijkingen in het beleid wordt het bestaande beleid gecontinueerd. Met het benoemen van de indicatoren per beleidsveld met hun nulwaarde en de streefwaarde in 2011 zijn de doelstellingen voor de bedrijfsvoering verder SMART gemaakt. De opzet van dit deel van de bedrijfsvoeringsparagraaf komt daarmee grotendeels overeen met de opzet van de vijftien beleidsprogramma's uit de programmabegroting.

Beleidskader duurzame bedrijfsvoering

Medio 2010 heeft uw college het beleidskader duurzame bedrijfsvoering vastgesteld. Hierin is opgenomen om bedrijfsinterne milieuzorg, zoals we dat tot op heden kenden, te integreren in het bredere perspectief van Duurzame Bedrijfsvoering Overheden (DBO), waarmee het beleidsveld uitgebreid wordt met sociale en economische aspecten, naast die van natuur en milieu. De redenen hiervoor zijn enerzijds een maatschappelijke ontwikkeling waarin meer aandacht is voor

de integrale visie van duurzame ontwikkeling tegenover de sectorale van alleen milieuzorg en anderzijds de diverse activiteiten op het gebied van duurzame ontwikkeling die de Provincie heeft ondernomen. In dit beleidskader is tevens uitwerking gegeven aan de motie van Provinciale Staten om in 2012 klimaatneutraal te zijn. In dit beleidskader worden de ontwikkelingen rond duurzame bedrijfsvoering geschetst en wordt ingezoomd op zes duurzaamheidsthema's:

- duurzaam inkopen in 2015,
- klimaatneutrale organisatie in 2012,
- duurzaam personeelsbeleid,
- duurzaam financieel beleid,
- maatschappelijk betrokken ondernemen en
- duurzaam consumeren (minder papier, minder afval).

Dit beleidskader is ter kennisname toegezonden aan Provinciale Staten. Uw college heeft inmiddels opdracht geven om een concept-uitvoeringsprogramma op te stellen in 2010. Over de voortgang van dit uitvoeringsprogramma zullen wij jaarlijks via de jaarstukken verantwoording aan Provinciale Staten afleggen.

Regionale Uitvoeringsdienst

De ontwikkelingen rond de oprichting van een Zeeuwse Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) zijn medio 2010 nog gaande. Landelijke ontwikkelingen, met name de Wabo/RUD-discussie in de Eerste Kamer hebben geleid tot onduidelijkheid: de Eerste Kamer heeft namelijk een motie aangenomen, waarin is uitgesproken dat de vormgeving en realisatie van RUD's niet bij wet dient te worden opgelegd. Ons streven is nog steeds om in Zeeland te komen tot één RUD. De Bevelandse gemeenten hebben het initiatief genomen om te komen tot een Bevelandse Uitvoeringsdienst (BUD). Op ambtelijk en bestuurlijk niveau

wordt in de komende periode verder gesproken hoe om te gaan met dit Bevelandse initiatief in relatie tot ons streven om tot één Zeeuwse RUD te komen. Het is nu nog niet duidelijk welke impact de RUD heeft op de provinciale bedrijfsvoering en per wanneer. Onder andere de volgende vragen zijn nog niet ingevuld; hoeveel FTE hiermee gemoeid is, waar de RUD gehuisvest gaat worden en hoe de verdeling van de lasten is over de deelnemers. (Zie ook de inleiding van programma 12 Milieu en onderdeel 2.2.1. Wabo van 6.1 paragraaf Provinciale heffingen.)

Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

9601

Er wordt effectieve en efficiënte ondersteuning geboden ter uitvoering van het provinciaal beleid.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Effect	Doelstelling
Er wordt effectieve en efficiënte ondersteuning geboden ter uitvoering van het provinciaal beleid.	Personeelszorg 960101 Wat willen wij bereiken? De Provincie Zeeland wil bereiken dat de provinciale organisatie meegroeit met de eisen die bestuurlijk en maatschappelijk worden gesteld. Daaronder is begrepen het in staat zijn om medewerkers bij de provinciale organisatie blijvend te kunnen binden en boeien, alsmede het in staat zijn om te handelen vanuit de ontwikkelde visie voor de Provincie Zeeland en deze visie in- en extern uit te dragen. Beleidsvoornemens Het accent ligt vanaf 2010 op de uitvoering en begeleiding van de bezuinigingstaakstelling en op het zetten van de volgende stappen in cultuur- en leiderschapontwikkeling (gekoppeld aan de visie van onze provincie, de leidmotieven in het bestuursakkoord en de resultaten van het interne MTO). Te ontwikkelen. HRM-instrumenten

zullen m.n. worden ingegeven door de mate waarin zij een bijdrage kunnen leveren aan het omgaan met de nieuwe context van bezuiniging. Daarnaast wordt aandacht gegeven aan organisatieontwikkeling (bestuursakkoord, maar ook het onderzoeken van een eventueel ander organisatiemodel).

P&O ontwikkelingen

De uitvoering van het door Gedeputeerde Staten vastgestelde strategisch plan P&O loopt in 2011 door. Daarnaast wordt uitvoering gegeven aan de implementatie van diverse actiepunten uit de evaluatie beoordeling en belonen en het advies van de commissie inzetbaarheid.

Op hoofdlijnen gaat het om het opzetten van een regionaal samenwerkingsverband op het terrein van personeelsmobiliteit, het verkennen van de mogelijkheden om een regiobreed traineetraject op te zetten, het continueren van stage- en werkervaringsplaatsen; intern ligt de nadruk op het verbeteren van de kwaliteit en diepgang van de jaargesprekken en op het periodiek herijken van het organisatie-ontwikkelplan. Daarnaast is van belang het uitvoeren van het vastgestelde onderzoeksprogramma van de auditfunctie (onderzoeksprogramma 2011 verschijnt eind 2010).

Er is een nadere studie verricht naar de mogelijkheden om het huidige personeels-informatiesysteem te actualiseren (met uitzondering van het salarissysteem). De afdeling heeft in februari 2010 een eindrapport "Vernieuwing Personeelsinformatievoorziening" uitgebracht. Kernconclusie van het rapport dat Beaufort als leidend systeem voor personeelsinformatie en salarisverwerking gehandhaafd zal worden en dat er geen nieuw integraal nieuw systeem aangeschaft wordt. Wel zullen in de loop van 2010/2011 enkele relevante modules van Raet Online worden aangeschaft c.q. geïmplementeerd, waardoor er overall gezien meer en betere informatie kan worden ontsloten.

Ambtelijke integriteit blijft een permanent aandachtsgebied. De minister van Binnenlandse Zaken ziet er als coördinerend bewindspersoon op toe, dat de gezamenlijke overheden na de ontwikkelfase van beleid nu sturen op implementatie van (gedrags)regels. Zowel via vorming/ontwikkeling (onder andere in de vorm van workshops) als via ontsluiting van beschikbare informatie wordt gewerkt aan "het levend houden van het integriteitsbesef".

Na afloop van de c.a.o. 2007-2009 (liep af op 1 juni 2009) is in juni 2010 een nieuwe c.a.o. tot stand gekomen voor de periode juni 2009 t/m mei 2011.

Kenmerken van het akkoord zijn:

- Een sobere salarisontwikkeling.
Er is sprake van 2 structurele salarisverhogingen, nl van 1,2% per 1 januari 2010 en van 0,7% per 1 januari 2011 en een incidentele salarisverhoging in de vorm van een uitkering ineens over 2010 ter compensatie van de verstreken cao-periode 1 juni 2009 t/m december 2009 ter hoogte van 0,5% van het jaarsalaris, peildatum 1 juli 2010;
- Garanties voor werkgelegenheid (jongeren) en behoud van werkgelegenheid (via garantie lokaal sociaal statuut) en persoonlijke ontwikkeling (persoonlijk ontwikke-

lingsbudget-POB). Nadere afspraken op het terrein van personeels- en organisatiebeleid, bijvoorbeeld voortvloeiend uit de CAO afspraken zullen in de loop van 2010/2011 in het lokaal beleid geïmplementeerd moeten worden.

Op het terrein van arbeidsomstandigheden geldt onverkort de doelstelling te voldoen aan de ARBO-wet; Wat betreft ziekteverzuim geldt als doel het lage verzuimpercentage van 3,7% (2009) tenminste continueren; Voorts streeft de organisatie er naar om de meldfrequentie terug te dringen.

Prestatie-indicatoren:

- Een medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) organiseren. (Het is nog niet zeker wanneer er een nieuw MTO gehouden wordt. Hierover is het volgende besloten in (november 2009); Het is als organisatie belangrijk om regelmatig een medewerkerstevredenheidsonderzoek te herhalen. In de regel eens per 2/3 jaar. Afhankelijk van de ontwikkelingen in de komende maanden van 2010, zal de projectgroep een nieuw moment voorleggen aan het DT voor uitvoering van een MTO. Bij het volgende onderzoek de gemiddelde response score handhaven op of rond de waarde van het onderzoek van 2008 (60%) en de Index Tevredenheid Algemeen handhaven op of rond 79%;
- Ziekteverzuimpercentage (3,7% in 2009) ten minste handhaven; Meldfrequentie trendmatig halveren in een periode van vijf jaar (1,83 in 2008, ergo 2013: 0,91)).

Personele kerngegevens.

Personeelslasten (bedragen x € 1 miljoen)

	Uitgangspunt Februari 2010	Bezuinigingen Maart 2010	Begroting Eindcijfers
2009	42,5	0,0	42,5
2010	44,4	0,0	44,4
2011	45,5	0,8	44,7
2012	44,9	1,3	43,6
2013	44,6	1,9	42,7
2014	44,6	2,8	41,8
2015	44,3	4,2	40,1
2016	44,3	5,0	39,3

Formatie Plaatsen (FTE)

	Uitgangspunt Februari 2010	Bezuinigingen Maart 2010	Begroting Eindcijfers
2009	670	0	670
2010	683	0	683
2011	694	12	682
2012	689	20	669
2013	687	28	659
2014	687	42	645
2015	685	63	622
2016	685	76	609

De toegestane formatie neemt af met 85 fte van uitgangspunt 2011 naar begroting eind 2016 (694- /- 609).

Het uitgangspunt van de bezuinigingen op personeel is, dat PS wil dat de gehele operatie zonder gedwongen ontslagen gerealiseerd zal worden. Er is geen generieke vertrekregeling, omdat dat voor de Provincie geen bezuiniging oplevert. Er zullen taken verminderen of anders ingericht worden. Dit leidt er toe dat overgegaan wordt tot aanpassing van werk en werkplekken. Dit vraagt een ieder zijn/haar inzet en flexibiliteit om deze forse operatie tot een goed einde te brengen.

Toelichting:

De personeelslasten 2011 zijn geraamd op basis van de toegestane formatie voor 2011 per februari 2010. Er wordt een voorzichtig beleid gevoerd ten aanzien van structurele formatieplaatsen. In de Provincie wordt gewerkt met tijdelijke projecten, waarop ook tijdelijk formatie aangetrokken wordt als toegestane formatie.

In de begroting neemt het aantal FTE van de toegestane formatie in de toekomst af, omdat de tijdelijke projecten aflopen. De gerelateerde salarisbedragen worden dan ook lager geraamd.

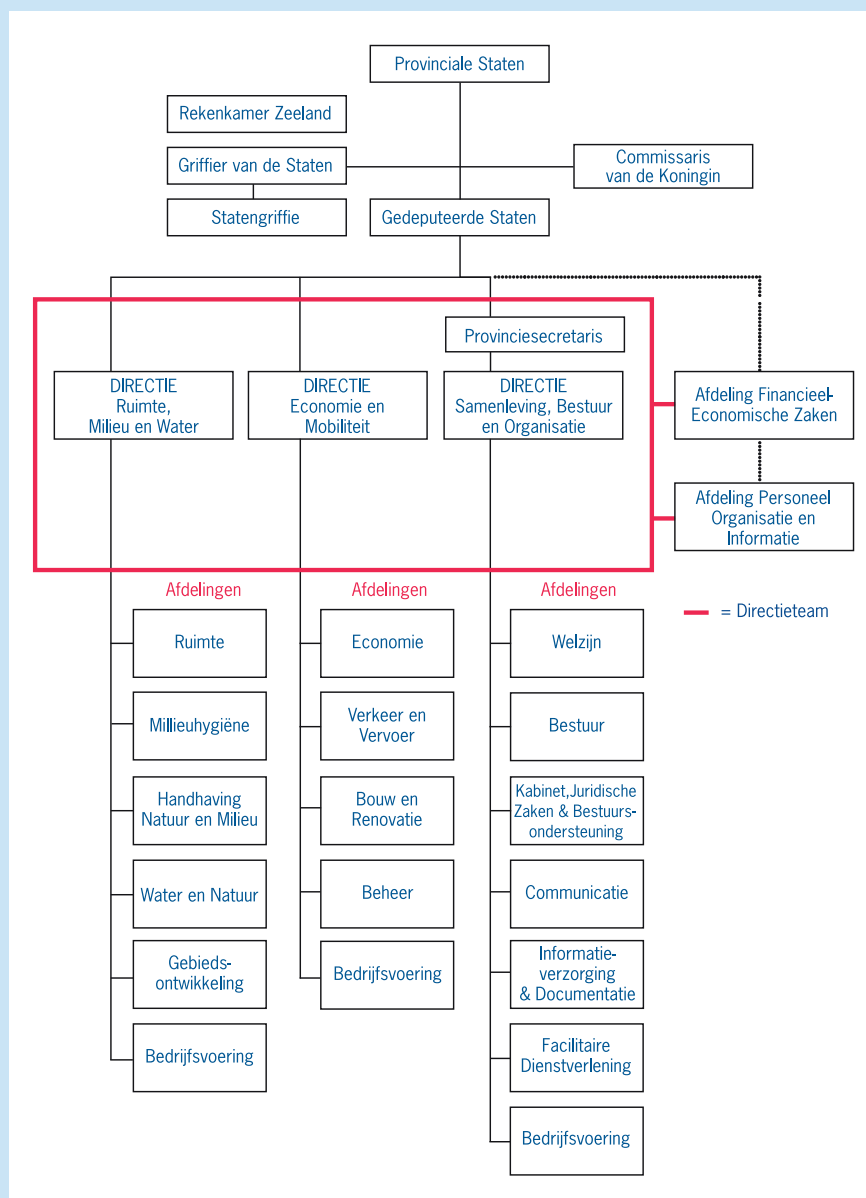
De CAO afspraken van eind juni 2010 staan op een stelpost geraamd en zijn nog niet in deze salarisbedragen verwerkt.

De bedragen na 2011 worden niet geïndexeerd voor toekomstige prijscompensatie en CAO stijgingen, zoals ook de andere lasten in de begroting niet na het begrotingsjaar geïndexeerd worden voor toekomstige prijs stijgingen. De toekomstige inkomsten na 2011 worden ook niet geïndexeerd. Dit is aangegeven in de paragraaf 7.4 uiteenzetting van de financiële positie.

In de tweede kolom zijn de taakstellende bezuinigingen conform Staten besluit van maart 2010 in de begroting verwerkt.

Organisatie

960102

Organigram Provincie Zeeland

De organisatie wordt behandeld bij bovengenoemd onderdeel als personeelszorg en organisatie. Het huidige organisatie schema staat hier weergegeven.

ICT

960103

Wat willen we bereiken?

In het beleidskader digitale dienstverlening 2008-2011 zijn de belangrijkste zaken opgenomen:

Borgen van de kwaliteit:

- Het operationeel houden van de bestaande systemen voor digitale dienstverlening

(data en spraak);

- Het verhogen van de beschikbaarheid van de technische infrastructuur, bestaande uit het data- en communicatienetwerk en de hierop aangesloten computersystemen. Door de toepassing van moderne technieken bereiken we dat bij ICT calamiteiten de tijd dat de infrastructuur niet beschikbaar is, aanzienlijk wordt bekort;
- Het mede als gevolg van de toegenomen afhankelijkheid van de ICT voorzieningen streven naar een vermindering van de kwetsbaarheid van de bij de instandhouding betrokken specialismen door de organisatiestructuur waar nodig hierop aan te passen;
- Het anticiperen op nieuwe technologische ontwikkelingen op het gebied van de in- en externe informatie- en communicatie infrastructuur met als doel te waarborgen dat deze ook in de toekomst blijft voldoen aan de op dat moment te stellen eisen inzake performance, continuïteit en beschikbaarheid.

Daarnaast zal het gebruik van open standaarden en open source toepassingen waar mogelijk worden bevorderd, zal de overheidsbrede architectuur standaard (Nora) verder worden geïmplementeerd, krijgt de informatiebeveiliging de nodige aandacht en zal worden voldaan aan Europese en nationale wetten regelgeving voor het beschikbaar stellen van relevante overheidsinformatie.

Beleidsvoornemens

In 2011 zal de nadruk komen te liggen op het optimaliseren van het beheer van de in 2009 en 2010 doorgevoerde vernieuwingen van de ICT infrastructuur, waarbij het in stand houden en zo mogelijk verhogen van de beschikbaarheid van alle ICT voorzieningen voorop staat.

Voortkomend uit de te behalen doelstellingen van het programma e-dienstverlening wordt er in de komende periode geïnvesteerd in de benodigde ICT infrastructuur.

Voor zowel de optie van aanschaf van een nieuw Enterprise Content Management systeem dan wel voortzetting van het huidige systeem zijn deze investeringen op dit moment noodzakelijk. Ook de invoering van een centraal universeel relatie beheer systeem vraagt extra investeringen in de infrastructuur. Deze investeringen zijn gedekt uit het budget voor het programma e-dienstverlening. Zowel de mogelijke aanbesteding als de implementatie van de systemen zal door POI-ICT worden gefaciliteerd.

In 2011 zal Windows-7 en MS-Office-2010 organisatiebreed worden ingevoerd. Naast een technische implementatie betreft dit ook het bijscholen van de medewerkers in het gebruik ervan.

In 2011 zullen na de verkiezingen van Provinciale Staten alle statenleden en GS leden in de gelegenheid worden gesteld om van de Provincie ICT apparatuur in bruikleen te krijgen voor het uitoefenen van hun politieke ambt. ICT zal e.e.a. faciliteren samen met een hiervoor in 2011 te selecteren extern bedrijf.

Vanaf 2011 zal het huidige beleidskader "doorverbinden" voor de periode 2012 - 2015 herzien worden, daarmee parallel lopend aan de zitting van het nieuwe college van GS. Prestatie-indicator:

- Een streefwaarde van de uptime in 2011 van 99,5% van de technische

infrastructuur tijdens kantoortijd (7.30 - 18.00 uur op werkdagen). De technische infrastructuur mag dan onder kantoortijd ten hoogste 13,125 uur per jaar niet beschikbaar zijn. (Het gemiddelde aantal werkweken per jaar bedraagt ca. 50 (na aftrek van feestdagen en aangewezen verlofdagen), zodat het aantal werkuren per jaar dan $50 \times 5 \times 10.5$ uur bedraagt 2625 uur.)

Financiën

960104

De Provincie Zeeland staat voor doelmatig en rechtmatig gebruik van de financiële middelen. De stafafdeling Financieel-economische zaken is verantwoordelijk voor het algemeen financieel beleid, de begroting en rekening van de Provincie, het beheer en de ontwikkeling van het financiële systeem, de financiële administratie, het vaststellen van subsidies, het betalingsverkeer, het vermogensbeheer, de provinciale belastingen en andere inkomsten.

Een aantal onderdelen van de planning en controlcyclus, zoals de programmabegroting en -rekening zijn wettelijk voorgeschreven. Mede gelet hierop en de verschillende verantwoordelijkheden van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten, is een planning- en controlcyclus opgesteld, die jaarlijks wordt doorlopen (zie 7.4 van de financiële begroting).

Tevens verzorgt de afdeling de advisering aan het College van Gedeputeerde Staten, de directies en overige stafafdelingen op financieel- en fiscaal terrein. Verder is zij belast met de advisering over de provinciale deelnemingen, de financiële administratie van diverse instellingen.

Twee belangrijke onderwerpen bij de deelnemingen zijn;

- De voorbereiding op de verdere uitvoering van de splitsingswet voor de energiebedrijven. Hiervoor zal in 2011 in nauwe samenwerking met de overige aandeelhouders verder een strategie worden bepaald;
- De voorbereiding de verzelfstandiging van Zeeland Seaports is erop gericht dat dit met ingang van 2011 een feit is. Bij deze verzelfstandiging is het noodzakelijk dat de toekomstige verhoudingen met de Provincie helder en transparant zijn. Na de datum van 1 januari 2011 blijft de Provincie ook betrokken via de gemeenschappelijke regeling, die voorlopig blijft bestaan.

Ontwikkelingen

Op het moment van schrijven van de bedrijfsvoeringparagraaf van de begroting 2011 wordt invulling gegeven aan een bezuinigingstaakstelling van bijna € 18 miljoen. Verder efficiencymaatregelen zullen nodig zijn, waarbij de mogelijkheden van samenwerking binnen de regio met andere overheidsorganisaties onderzocht worden. Verder wordt in 2011 verder invulling gegeven aan het ontwikkelen van het zelfcontrolerend vermogen van de organisatie. Daarvoor dient een tax control framework en een intern controleplan operationeel te zijn.

Verdere ontwikkelingen in 2012 op basis van nieuwe regeringsbesluiten zijn nu nog niet bekend en ook niet welk effect deze hebben voor de Provincie Zeeland.

Waarschijnlijk volgt dat na de Kabinetsformatie in 2010. Zodra zaken bekend zijn zullen we hierop actief reageren.

Wat willen we bereiken?

Het zodanig opleveren van de producten van de planning en controlcyclus, opdat (na het verkrijgen van een goedkeurende accountantsverklaring) tijdig besluitvorming kan plaatsvinden.

Omdat Provinciale Staten hun controlerende rol goed kunnen uitoefenen, dient de afdeling er op toe te zien dat de verschillende producten SMART zijn geformuleerd (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdsgebonden).

Daarnaast willen we bereiken dat er bij de besluitvorming een goede afweging plaatsvindt tussen politiek relevante zaken en de daarmee gepaard gaande financiële consequenties.

Prestatie-indicatoren:

- Uitvoeren van een kwalitatief goede financiële toets binnen vier werkdagen na ontvangst van het voorstel aan het college, op basis waarvan het college besluiten kan nemen;
- Een door Provinciale Staten vastgestelde programmabegroting en -rekening overeenkomstig de opgestelde planning en controlcyclus; Waarbij er onder andere gelet wordt op duurzaam financieel evenwicht, dat de actuele beleidsnota's hierin verwerkt zijn, dat alle financiële risico's gekwantificeerd zijn en alle financiële ramingen actueel zijn;
- Goedkeuring van de begroting met repressief toezicht door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;
- Goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening;
- Realisatie bezuinigingstaakstelling conform het schema uit het staten besluit van maart 2010;
- Operationeel tax control framework en intern controleplan in 2011.

Facilitaire zaken

960105

Facilitaire zaken betreffen onder andere:

- Alle aspecten van de huisvesting van het provinciale bestuur, ambtelijk apparaat en gelieerde instellingen, inclusief de advisering hieromtrent;
- Exploitatie gebouwen;
- Dagelijkse consumptieve dienstverlening;
- Portier-, receptie-, schoonmaak en hand- en spandiensten;
- Representatie/Consumptieve Dienstverlening, waaronder ontvangst gasten en verzorgen audiovisuele ondersteuning;
- Concernbrede inkoop van leveringen en diensten en faciliteren bij aanbestedingen (zie uitwerking bij inkoop);
- Bedrijfshulpverlening en beveiliging.

Wat willen we bereiken?

De Provincie Zeeland wil bereiken dat de huisvesting van het bestuur, ambtelijk apparaat en gelieerde instellingen conform ARBO- en provinciale normen plaatsvindt.

Praktisch gezien is het niet realistisch om een lange termijn dekking van 100% na te streven. Enerzijds gezien het feit dat een belangrijk deel van het personeel in monumentale gebouwen in en rond het abdijcomplex gehuisvest is en anderzijds de ARBO- en NEN-normen bijna jaarlijks bijgesteld worden en de provinciale aanpassingen in verband met efficiency met een vertraging in het reguliere onderhoud ingepast worden.

Daarnaast vindt er ondersteuning op consumptief gebied plaats voor bestuur en ambtelijk apparaat. Verder moet er sprake zijn van een veilige (werk)omgeving voor bestuurders, medewerkers en bezoekers alsmede een publieksvriendelijke ontvangst.

Prestatie-indicatoren:

- Voor de consumptieve dienstverlening willen wij ook in 2011 100% handelen conform de eisen en aanbevelingen van de Voedsel- en WarenAutoriteit (VWA) en conform de HACCP-normen;
- Het onderhoud van de provinciale gebouwen wordt volledig conform de normen en standaarden van het BOS 2010-2020 uitgevoerd;
- Taakstelling vanuit het bezuinigingsbesluit van de Staten om € 330.000 te bezuinigen op huisvesting uiterlijk vanaf 2014 structureel.

Inkoop

Onderdeel van 960105

Wat willen we bereiken?

In 2011 is er sprake van rechtmatige, doelmatige en duurzame inkoop bij de Provincie Zeeland. Alles volgens de wet- en regelgeving. In 2015 komen tot een volledige duurzame inkoop. Daarnaast wil de Provincie Zeeland dat het inkoopproces blijft voldoen aan de (Europese) aanbestedingsprocedures.

Prestatie-indicatoren:

- In 2011 is de streefwaarde voor duurzame inkoop: 50% (de laatst bekende referentiewaarde eind 2008 was 33%);
- In 2011 willen wij een organisatiebreed contractbeheersysteem volledig werkend hebben, waarin alle provinciale contracten zijn opgenomen;
- In 2010 heeft de analyse plaatsgevonden van de crediteuren op basis van cijfers van 2009. Dit vormt de basis voor het verder uitrollen van de aanbesteding van de HIK (Homogene Inkoop Pakketten). Start 2^e helft 2010. In 2011/2012 zal de rest uitgerold en aanbesteed worden. De tweede helft van 2010 zal de pilot inkoop drukwerk starten die de basis vormt van het verdere vervolg van de invulling van de bezuinigingen;
- De taakstelling vanuit het bezuinigingsbesluit van de Staten om via bundeling van inkoopcontracten structureel € 700.000 te bezuinigen uiterlijk 2013. In 2011 voor € 350.000 aan bezuinigingen realiseren uiterlijk voor 2012 en in 2012 € 700.000 cumulatief realiseren uiterlijk vanaf 2013 structureel;
- In 2011 wordt er integraal gewerkt met de nieuwe (nog vast te stellen in 2010) algemene leveringsvoorwaarden.

Management en secretariële ondersteuning

960106

Dit wordt behandeld bij het onderdeel personeelszorg en organisatie.

Juridische ondersteuning

960107

De juridische ondersteuning betreft procesvertegenwoordiging in civiele zaken en bestuursrechtelijke procedures. Het voeren van de secretariaten van de bezwaar- en beroepscommissies, de klachtencommissie en het behandelen van bemiddelingsverzoeken aan de Commissaris van de Koningin. Advisering over en medeparafering van nieuwe provinciale regelgeving en het trekken van of deelnemen in projecten of werkgroepen.

Zorgdragen voor deskundigheidsbevordering en het voorzitten van het Juridisch Vakoverleg en het Juridisch vakberaad. Advisering aan directies en verrichten van juridische toetsing van producten van andere organisatieonderdelen.

Het eerste kwartaal 2010 is besloten tot de onderstaande interne organisatie van juridische ondersteuning. Deze dient in 2011 volledig doorgevoerd te zijn. De juridische ondersteuning binnen de Provincie is zoveel mogelijk decentraal geregeld. Dat wil zeggen dat directies en/of afdelingen beschikken over eigen gespecialiseerde juristen die de rechtmatigheid van door deze directie of afdeling geproduceerde stukken beoordelen. Naast juridische advisering op decentraal niveau, zijn bepaalde juridische zaken centraal geregeld. Het gaat dan om juridische advisering op specifieke rechtsgebieden, zoals het staatsrecht en het Europees recht. Ook het invoeren van nieuwe wetgeving die voor de gehele organisatie gaat gelden, wordt centraal opgepakt. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de invoering van de Wet Bibob en de Wet Dwangsom. Daarnaast is de procesvertegenwoordiging in civiele zaken centraal geregeld. Hiertoe zijn bij de afdeling KJB een tweetal advocaten in dienstbetrekking aangesteld. Ook de rechtsbescherming is centraal geregeld. Het secretariaat van de bezwaar- en beroepscommissie en de klachtencommissie is ondergebracht bij de afdeling KJB. Daarnaast behelst de juridische ondersteuning door de afdeling KJB het voorzitten van het Juridisch Vakoverleg en het Juridisch vakberaad. Uiteraard zijn de juristen van KJB ook altijd inzetbaar ten behoeve van advisering over producten van andere organisatieonderdelen wanneer een second opinion gewenst is.

Wat willen we bereiken?

De juridische ondersteuning heeft tot doel dat producten van de Provincie voldoen aan juridische kwaliteitsnormen die ten behoeve van de Provincie zijn opgesteld in het project juridische kwaliteitszorg. Dit normenkader is door het Directie Team vastgesteld op 25 maart 2010.

Prestatie-indicator:

Het management is ook in 2011 eindverantwoordelijk voor de juridische kwaliteit van alle aan GS voor te leggen stukken. Een juridische toets dient plaats te vinden in alle gevallen waar dat vereist is.

De A-nota's (SBO en E&M) worden voorzien van een juridische paraaf.

Communicatie

960108

De Provinciale communicatiemissie is: “het bevorderen, intern en extern van een effectieve, doelgerichte en proactieve communicatie van de Provincie Zeeland met de Zeeuwse bevolking, gemeenten en maatschappelijke organisaties”.

De Provincie Zeeland zet communicatie in om te laten zien waar de Provincie werk van maakt en om inwoners van Zeeland daarbij te betrekken. Naast persoonlijke contacten zet de Provincie hiervoor de volgende interne en externe concernmiddelen in. In de afbeelding hieronder ziet u het overzicht.

Wij maken als Provincie geen makkelijk zichtbare producten. We houden ons vooral bezig met beleidsonderwerpen en ambities. Dat maakt het zichtbaar maken alleen nog maar belangrijker, maar tegelijkertijd ook veel arbeidsintensiever.

In de afgelopen periode is de lijn ingezet om het eigenaarschap van deze middelen onder de afdeling communicatie te laten vallen. Met de toewijzing in 2009 van het eigenaarschap van (het vernieuwde) Intranet en www.zeeland.nl in 2010 aan de afdeling communicatie komen alle concerncommunicatiemiddelen onder deze afdeling te vallen. Het gewenste resultaat is verdere versterking en samenhang. Dit brengen we onder andere in praktijk met de centrale redactie. Met de centrale redactie willen we enerzijds meer samenhang realiseren in werkaanpak en informatievoorziening. Werk maken van slim gekozen onderwerpen die het brede werkveld en de diverse rollen van de Provincie tonen extern gericht op de website, z-zine en Provinciewerk en intern gericht op de LeoMare en intranet. Daarnaast levert dat efficiëntie op in redactiewerk, het versterkt herkenbaarheid in thema's waar de Provincie werk van maakt en stimuleert sturing in timing.

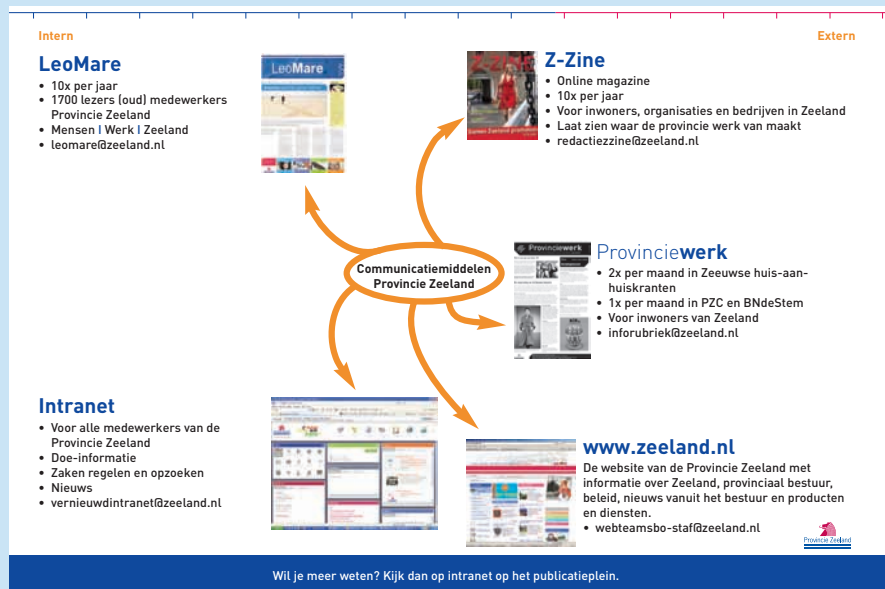
Veelal in samenhang met de bovengenoemde concernmiddelen worden ook andere middelen, zoals persberichten ingezet.

Wat willen we bereiken?

De grootste ambitie is www.zeeland.nl verder te ontwikkelen tot het belangrijkste communicatieplatform van de Provincie. Hier staat concrete informatie over Zeeland en het bestuur. Via de site kunnen burgers en bedrijven vragen snel en duidelijk beantwoord krijgen. De andere producten staan in het schema toegelicht.

Prestatie indicatoren 2011:

- Communicatieafspraken met (beleids)afdelingen, projectleiders en bestuurders;
- Informatiecentrum iedere werkdag bereikbaar van 09.00 tot 16.00 uur;
- 315.000 unieke bezoekers per jaar op www.zeeland.nl;
- Efficiency verbetering en kostenbesparing door uniformering interne drukwerkstandaarden en pilot inkoop drukwerk.

Informatieverzorging en documentatie

960109

Het gaat hierbij over beleid voor de digitale informatievoorziening en digitale media, de daarbij behorende informatiestromen en de communicatie tussen de Provincie en de klanten via de verschillende provinciale websites en het portaal zeeland.nl.

Wat willen we bereiken?

Goed beheer van informatie conform informatiebehoefte en weten regelgeving, zodat het papieren en digitale archief in geordende en toegankelijke staat blijft, een effectief hulpmiddel is voor de (digitale) werkwijze door de ambtenaren en kan worden overgedragen aan het rijksarchief.

Het programma e-Dienstverlening speelt daarbij een belangrijke rol omdat daarin de basis wordt gelegd voor enerzijds de reikwijdte van de toepassing van het digitale archief en een digitale werkwijze en anderzijds een goed toegeruste en opgeleide DIV-organisatie die dit kan ondersteunen. De specifieke doelstellingen van het programma e-Dienstverlening staan verwoord in de visie op e-Dienstverlening, welke is vastgesteld door GS in september 2008. In die visie past, naast technische aspecten, ook verandering van de dienstverlening en ondersteuning van een aanbod naar een vraaggerichte instelling.

Daarbij streven wij naar administratieve lastenverlichting voor burgers en bedrijven en een transparante overheid door eenmalige gegevensverstrekking, betere e-Dienstverlening en ketensamenwerking. Initieel was het streven om tussen eind 2012 en 2013 te voldoen aan de gestelde doelstellingen. Voortkomend uit een vertraging in de aanbesteding van de benodigde software zal dit na verwachting eind 2013 zijn en niet begin 2013. De vertraging heeft voor als nog geen invloed op de voorgenomen bezuinigingen.

Beleidsvoornemens

In 2011 richt de aandacht zich op een verdere uitwerking van het programma e-Dienst-

verlening, de actieprogramma's digitale media en de uitwerking van het NUP (Nationaal Uitvoeringsprogramma) om te kunnen voldoen aan de landelijke richtlijnen voor publieke dienstverlening van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties én de ambities van het provinciaal bestuur (het collegeprogramma "Nieuwe Verbindingen"). Belangrijke aspecten hierin zijn nogmaals het verbeteren van de dienstverlening, administratieve lastenverlichting en een transparante overheid. Een ander speerpunt is de verbetering van de interne dienstverlening op het ondersteunen van de informatievoorziening voor processen.

Prestatie-indicator:

- Het streven voor 2011 is dat het percentage digitaal toegankelijke archief van de in het lopende jaar ontstane externe gerichte documenten meer dan 90% is (eind 2008 was dit circa 80%);
- Met het programma e-Dienstverlening dat eind 2013 volledig operationeel en afgerond is, voldoen wij eind 2013 aan de doelstellingen voortkomend uit de vastgestelde ambities van het provinciaal bestuur, benoemd als platform 2 en de nu bekende doelstellingen vanuit het Rijk. De te nemen stappen in 2011 zullen uitgevoerd worden conform het bijgestelde plan van aanpak (bijstelling als gevolg van de vertraging in de aanbesteding);
- Taakstelling vanuit het bezuinigingsbesluit van de Staten om € 500.000 te bezuinigen op (digitale) informatie voorziening uiterlijk vanaf 2013 structureel.

Salaris per programma en CAO stelpost-4

960199

Dit is een technisch administratieve doelstelling die gebruikt wordt om salarissgerelateerde stelposten te verdelen over de programma's.

De CAO afspraken van eind juni 2010 staan hier op een stelpost geraamd en zijn nog niet in deze salarisbedragen verwerkt.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	27.810	27.210	30.354	26.676	24.762	24.072
Baten	-27.810	-27.210	-30.354	-26.676	-24.762	-24.072
Resultaat voor bestemming	0	0	0	0	0	0
Toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserve	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	0	0	0	0	0	0

Financiële analyse

Toelichting verloop meerjarenraming 2011-2014

De lasten van het programma dalen in 2012 ten opzichte van 2011 met € 3.678.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 1.367	Personeelszorg en Organisatie
-/- 145	ICT: Fasering
-/- 150	Financiën: Fasering en Horizontaal toezicht 2010-2011
-/- 108	Facilitaire zaken: Fasering
-/- 1.757	Informatieverzorging en documentatie: Fasering en project e-dienstverlening
-/- 250	Prio Aanpassing Statenzaal
99	Overig
-/- 3.678	Totaal materieel

Personeelszorg en Organisatie

De doelstelling personeelszorg en organisatie bestaat uit de volgende activiteiten:

- Bezuinigingstaakstelling: Fasering;
- Wachtgeldten PSD: Fasering;
- Kosten fpu uitkering: Fasering;
- Arbeidsmarktcommunicatie: Prio t/m 2011;
- Werkervaringsplaatsten: Proi t/m 2011;
- Overige personeelskosten: Fasering.

De lasten van het programma dalen in 2013 ten opzichte van 2012 met € 1.914.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 1.465	Personeelszorg en Organisatie
-/- 2	ICT: Fasering
-/- 43	Facilitaire zaken: Fasering
-/- 523	Informatieverzorging en Documentatie: Fasering en project e-dienstverlening
119	Overig
-/- 1.914	Totaal materieel

Personeelszorg en Organisatie

De doelstelling personeelszorg en organisatie bestaat uit de volgende activiteiten:

- Bezuinigingstaakstelling: Fasering;
- Wachtgeldten PSD: Fasering;
- Kosten fpu uitkering: Fasering;
- Overige personeelskosten: Fasering.

De lasten van het programma dalen in 2014 ten opzichte van 2013 met € 690.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 888	Personeelszorg en Organisatie
70	ICT: Fasering
-/- 7	Facilitaire zaken: Fasering

-/- 90	Informatieverzorging en Documentatie: Fasering
225	Overig
-/- 690	Totaal materieel

Personeelszorg en Organisatie

De doelstelling personeelszorg en organisatie bestaat uit de volgende activiteiten:

- Bezuinigingstaakstelling: Fasering;
- Wachtgeld PSD: Fasering;
- Kosten fpu uitkering: Fasering;
- Overige personeelskosten: Fasering.

Toelichting historisch perspectief 2009-2011

De lasten op het programma dalen in 2010 ten opzichte van 2009 met € 600.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
-/- 2.130	Personeelszorg en Organisatie
-/- 304	ICT: Fasering
-/- 138	Financiën: Fasering en Horizontaal toezicht 2010-2011
108	Facilitaire zaken: Fasering
-/- 56	Juridische ondersteuning: Fasering
-/- 754	Communicatie: Beleidsnota naar programma bestuur
66	Informatie verzorging en Documentatie: Fasering
2.608	Overig
-/- 600	Totaal materieel

Personeelszorg en Organisatie

De doelstelling personeelszorg en organisatie bestaat uit de volgende activiteiten:

- Opleiding ontwikkeling: Fasering;
- Suppletieuitkering WW en WAO Provincie: Fasering;
- Wachtgeld PSD: Fasering en incidentele onttrekking 2009;
- Treinkaartenuitgifte: incidenteel 2009;
- Bezuinigingstaakstelling flankerend beleid: Fasering;
- Arbeidsmarktcommunicatie: Fasering;
- Kosten fpu uitkering: Fasering;
- Overige personeelskosten: Fasering.

De lasten op het programma stijgen in 2011 ten opzichte van 2010 met € 3.144.

Dit komt met name door:

Bedrag x € 1.000	Omschrijving
1.098	Personeelszorg en Organisatie
241	ICT: Fasering
-/- 317	Facilitaire zaken: Fasering en Brandmeldinstallatie 2010
-/- 36	Juridische ondersteuning: Fasering
14	Communicatie: Fasering
-/- 96	Salaris per programma en CAO stelpost -4
2.204	Informatie verzorging en Documentatie: Fasering en Project e-dienstverlening
250	Prio Aanpassen Statenzaal

-/- 214 Overig
3.144 Totaal materieel

Personeelszorg en Organisatie

De doelstelling personeelszorg en organisatie bestaat uit de volgende activiteiten:

- Bezuinigingstaakstelling: Fasering;
- Opleiding ontwikkeling: Fasering;
- Suppletieuitkering WW en WAO Prov: Fasering;
- Wachtgeld PSD: Fasering en incidentele onttrekking 2010;
- Kosten fpu uitkering: Fasering;
- Overige personeelskosten: Fasering.

Kosten van ondersteuning per afdeling.

De kosten van de ondersteuning betreffen de personele en materiële kosten die worden gemaakt ter ondersteuning van de uitvoering van de programma's. Zij worden toegerekend aan de programma's. De sleutel voor het toerekenen van de ondersteuningskosten aan de programma's wordt gevormd door de direct op de programma's verantwoorde personele kosten.

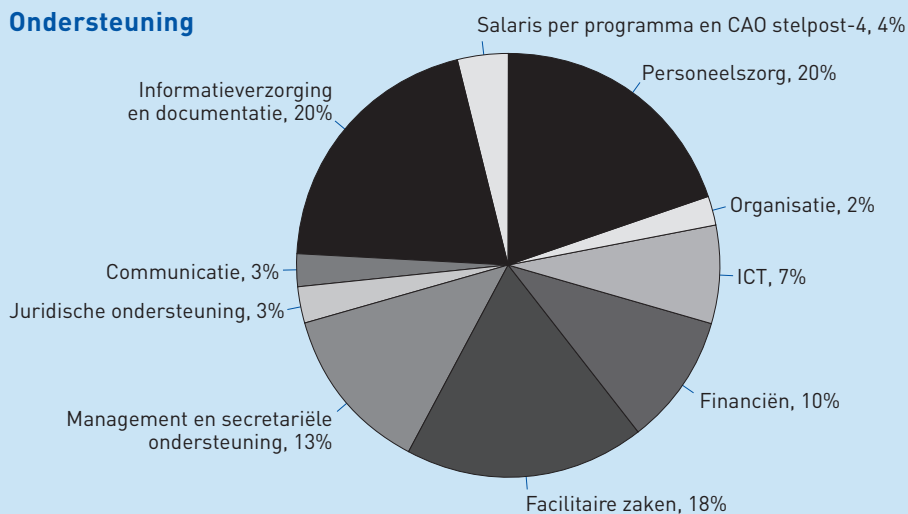
De begrote bedragen zijn als volgt te specificeren per afdeling. Zie hiervoor het meerjarig lasten overzicht en de taart diagram met percentage verdeling van de kosten binnen ondersteuning hieronder met percentageverdeling.

Totaal ondersteuning

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	27.810	27.210	30.354	26.676	24.762	24.072
Baten	-665	-307	-207	-207	-207	-207
Saldo	27.145	26.903	30.147	26.469	24.555	23.865

Ondersteuning

Grafiek saldo van lasten en baten voor de ondersteuning uitgesplitst per onderdeel voor 2010:

6.6 Paragraaf Verbonden Partijen

1. Algemeen

Vanwege bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en mogelijk dito risico's is het gewenst dat in de begroting aandacht wordt besteed aan derde rechtspersonen waarmee de Provincie een bestuurlijke en financiële band heeft. Daarom wordt met ingang van het begrotingsjaar 2004 in de begroting respectievelijk jaarrekening een paragraaf verbonden partijen

opgenomen. De paragraaf is ten opzichte van vorig jaar op onderdelen verder uitgewerkt, waarbij ook zoveel mogelijk rekening is gehouden met de aanbevelingen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in haar rol als financieel toezichthouder.

2. Het begrip verbonden partijen

Het is in deze paragraaf niet de bedoeling te rapporteren over alle partijen waarmee de Provincie Zeeland op enigerlei wijze verbonden is. Het criterium is door de wetgever daarom gelegd bij die partijen waarin de Provincie een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de Provincie middelen ter beschikking heeft gesteld die zij kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de Provincie.

De definitie houdt in dat participaties in NV's, BV's, VOF's, commanditaire vennootschappen en gemeenschappelijke regelingen verbonden partijen zijn. Ook stichtingen en verenigingen kunnen onder de verbonden partijen vallen, indien de Provincie een zetel in het bestuur heeft en financiële risico's loopt.

Uit de definitie blijkt voorts dat er relaties met derde partijen kunnen zijn die niet onder de verbonden partijen vallen. Het gaat dan om derde partijen waarin of alleen een bestuurlijk belang, of alleen een financieel belang bestaat. Een goed voorbeeld is een door de Provincie Zeeland gesubsidieerde stichting waarin één van de bestuursfuncties namens onze provincie wordt bekleed (bijvoorbeeld de Roosevelt Stichting). In zo'n situatie is er wel een bestuurlijk belang, maar geen financieel belang. Een bijzondere positie nemen de zogenaamde "B3-instellingen" in. Ten aanzien van deze instellingen kan soms wel een beperkt financieel belang bestaan (naast een reeds aanwezig bestuurlijk belang) vanwege de door de Provincie Zeeland afgegeven garantie inzake de betaling van pensioenpremies. In de paragraaf weerstandsvermogen is het risico niet noemenswaardig.

3. Aan de Provincie Zeeland verbonden partijen

De verbonden partijen die op basis van de gegeven definitie in het begrotingsjaar op basis van de nu bekende gegevens kunnen worden onderkend, zijn de volgende:

Privaatrechtelijke organisaties:

- DELTA N.V. (ontwikkelingen structuur zie 6.1)
- N.V. Westerscheldetunnel
- Zeeland Seaports (ontwikkelingen structuur zie 6.2)
- N.V. Economische Impuls Zeeland
- BV Kanaalkruising Sluiskil
- De Grondexploitatie maatschappij Perkpolder Beheer BV en de Grondexploitatie maatschappij Perkpolder CV
- Nederlandse Waterschapsbank N.V.
- Zeeuws Participatiefonds B.V.
- Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO)
- Stichting Grootchalige BasisKaart Nederland voor Zeeland

- Stichting Kennis Netwerk DELTA Water

Publiekrechtelijke organisaties:

- Gemeenschappelijke regeling Zeeland Seaports (structuur ontwikkelingen zie 6.2)
- Natuur- en recreatieschap De Grevelingen

Bovenstaande organisaties zijn verbonden partijen die volledig voldoen aan de gegeven definitie.

Enkele voorbeelden van organisaties waarin alleen een bestuurlijk belang bestaat (eventueel in combinatie met een beperkt financieel belang als gevolg van de B3-status van de organisaties):

- Stichting Scoop
- Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland
- Roosevelt Stichting
- Zeeuwse bibliotheek

Organisaties waarin slechts een financieel belang wordt gehouden zullen er naar verwachting gedurende het begrotingsjaar niet zijn.

Voor Provinciale Staten zijn in eerste instantie de doelen van belang die worden nagestreefd met de verbonden partijen (zie verder bij paragraaf 4 tot en met 6). Naast deze meer beleidsmatige aspecten beschikt het college van Gedeputeerde Staten ook over een “overzicht verbonden partijen”.

Dit overzicht bevat meer informatie over de genoemde ver-

bonden partijen, waaronder ook beheersmatige informatie. Het beschikken over een “overzicht verbonden partijen” is met ingang van het begrotingsjaar 2004 voorgeschreven. Het overzicht hoeft niet door Provinciale Staten te worden vastgesteld. Hoewel niet voorgeschreven, is voor een goede beeldvorming een “business sheet” opgenomen van de belangrijkste verbonden partijen. Voor de overige organisaties is de desbetreffende informatie uiteraard op verzoek beschikbaar.

4. Algemene visie op het aangaan en aanhouden van verbonden partijen

Verbonden partijen voeren veelal beleid uit dat de Provincie in principe ook zelf kan (blijven) doen. Het takenpakket of beleid van de Provincie is autonoom of wettelijk verplicht. In principe kunnen beide soorten taken worden uitbesteed aan een verbonden partij. Als ervoor wordt gekozen om een taak te laten uitvoeren door een verbonden partij, dan is en blijft de provincie verantwoordelijk voor een adequate uitvoering. Naast de bestuurlijke verantwoordelijkheid bestaat er veelal een groot financieel belang en/of risico's waarvoor Provinciale Staten uiteindelijk verantwoordelijk zijn.

Kernvragen die de Provincie zichzelf regelmatig dient te stellen ten aanzien van de bestaande verbonden partijen:

- Corresponderen de doelstellingen van de verbonden partij nog steeds met die van de Provincie?;
- Worden de doelstellingen van de Provincie via de verbonden partij gerealiseerd?

Het gaat om de vraag wat de beste en meest doelmatige wijze is om een taak uit te voeren. Daarbij dient overigens wel bedacht te worden dat niet vanuit een nulsituatie geredeneerd kan worden; de huidige constellatie van verbonden partijen kan slechts als een gegeven worden geaccepteerd. Dat neemt niet weg dat periodiek de vraag kan of zelfs moet worden gesteld of de taakuitoefening zoals die via de participatie is georganiseerd nog wel de juiste is.

Ten aanzien van nieuwe verbonden partijen hanteert de Provincie Zeeland de volgende uitgangspunten. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen publiekrechtelijke en privaatrechtelijke samenwerkingsvormen. Bij het beantwoorden van de vraag of aan een samenwerking moet worden deelgenomen speelt dit onderscheid een belangrijke rol.

4.1 Publiekrechtelijke samenwerking

Afhankelijk van de aard van samenwerking kan wel of geen rechtspersoon worden gecreëerd. Wordt er geen rechtspersoon gecreëerd dan bestaat de samenwerking vooral uit

overleg. De eerste vraag is dus of er overwegingen zijn om een samenwerkingsverband aan te gaan. Deze overwegingen zullen veelal zijn gebaseerd op de uitgangspunten van doelmatigheid (samen goedkoper kunnen uitvoeren van een taak) en/of doeltreffendheid (samen beter in staat om doelstelling te bereiken). Als er een rechtspersoon in het leven wordt geroepen, dan hebben we te maken met de zwaardere vorm van verlengd lokaal bestuur. In dat geval zullen bevoegdheden en verantwoordelijkheden worden overgedragen en zullen hogere eisen moeten worden gesteld aan de democratische controle. De Wet Gemeenschappelijke Regelingen is hiervoor het geschikte kader. In algemene zin kan worden gesteld dat wanneer er overwegingen zijn om een samenwerkingsverband aan te gaan, dit in de publiekrechtelijke vorm zal zijn. De hierbij horende grondhouding kan worden geduid als “ja, mits” aan een aantal voorwaarden op het terrein van aansturing, beheer en verantwoording is voldaan.

4.2 Privaatrechtelijke samenwerking

De benadering voor privaatrechtelijke samenwerkingsvormen is omgekeerd. In algemene zin kan worden gesteld dat dit een vorm is waaraan niet moet worden deelgenomen, tenzij er bijzondere redenen zijn die een uitzondering op deze regel rechtvaardigen. De belangrijkste bijzondere reden om te besluiten tot een privaatrechtelijke samenwerking is wanneer het samenwerkingsverband zich bezighoudt met activiteiten die voornamelijk liggen op het commerciële vlak. Deze afweging is een zaak van Provinciale Staten en zal van geval tot geval moeten worden bezien. Een belangrijk aandachtspunt bij het aangaan van een privaatrechtelijk samenwerkingsverband vormt het risico op vermenging van functies die zowel in persoon als qua belang optreden. Er is immers veelal sprake van vermenging van publieke en particuliere belangen. De mogelijkheden van borging van publieke belangen en democratische controle zijn beperkter dan bij publiekrechtelijke samenwerking. Hier past dus een grote mate van terughoudendheid die is te duiden als een grondhouding van: “nee, tenzij” er bijzondere redenen zijn om van de regel af te

wijken. In het verlengde van het laatste is het goed te onderkennen dat er nogal wat verschillende soorten privaatrechtelijke samenwerkingsvormen zijn. Het is goed daarbij even stil te staan. Ze hebben ieder zo hun eigen dynamiek. Reden om de hiervoor vermelde algemene grondhouding nog iets te verbijzonderen.

Allereerst kennen we de deelnemingen in vennootschappen met min of meer een structureel karakter, althans er is geen duidelijk einde bepaald. Het gaat hierbij meestal om door de overheid genomen initiatieven die moeten gedijen in een marktomgeving. Zoals eigenlijk altijd, gaat het om initiatieven waarin in eerste instantie de markt geen brood in ziet. Zou dat laatste wel het geval zijn, dan behoeft de overheid zich niet actief op de markt te begeven en kan de uitvoering worden overgelaten aan het particulier initiatief. Terughoudendheid is derhalve geboden.

Een bijzondere vorm van deelnemingen in vennootschappen vormt de zogenoemde Publiek-Private Samenwerking (PPS) bij grote (infrastructurele) projecten. Hier wil de overheid samen met ondernemers (projectontwikkelaars) of bijvoorbeeld woningbouwcoöperaties een concreet project realiseren en wordt de samenwerking veelal door middel van het participeren in commanditaire, besloten of naamloze vennootschappen gerealiseerd. Op die manier wordt zowel de verdeling van zeggenschap als van risico's vastgelegd. Publiekrechtelijke rechtsvormen bieden voor deze samenwerkingsverbanden geen soelaas. Als er zwaarwegende argumenten zijn om een dergelijk Publiek-Private Samenwerking aan te gaan, zal dit dus in een privaatrechtelijke vorm moeten worden gegoten. Vooraf zal kritisch nagegaan moeten worden of de Provincie haar doelen het beste kan realiseren met de beoogde samenwerking of dat daarvoor andere instrumenten ter beschikking staan (subsidieverlening, garantstelling, voorfinanciering, etcetera). Wordt daarop bevestigend geantwoord dan is het vooral van belang met alle daarvoor noodza-

kelijke expertises de samenwerking zo duidelijk mogelijk vorm te geven. Doeleinden, belangen, zeggenschap, inbreng, risico's en verantwoording dienen door en voor alle partijen helder te zijn geformuleerd.

Een andere categorie van privaatrechtelijke samenwerking betreft de participatie in stichtingen en verenigingen. Hierbij participeert de Provincie soms in besturen met daaronder functionerende directies en werkapparaten. In algemene zin geldt hiervoor: bij voorkeur niet doen. Het zijn vormen die de Provincie en bestuurders in problemen kan brengen. Ze zijn veelal ontstaan door te hinken op twee gedachten: enerzijds zoveel mogelijk zeggenschap willen hebben, anderzijds zo min mogelijk risico's. Een combinatie die niet samen gaat. Voor deze vormen geldt dat veel beter naar alternatieven kan worden gekeken. Bijvoorbeeld door het subsidiëren van de betreffende instelling. De subsidie wordt dan onder voorwaarden verstrekt. In de voorwaarden worden prestaties, prestatiemetingen en gevolgen van behaalde prestaties opgenomen. Indien dit op een goede wijze gebeurt, is bestuurlijke participatie onnodig. Veel taken kunnen met behulp van deze prestatiesubsidies door andere organisaties worden uitgevoerd.

Uit het voorgaande blijkt dat eerst de vraag moet worden gesteld of het zinvol is om een samenwerkingsverband aan te gaan. Daarbij spelen begrippen als doelmatigheid en doeltreffendheid een belangrijke rol. Als deze vraag positief wordt beantwoord, dan is de volgende vraag in welke vorm: publiekrechtelijk of privaatrechtelijk. Het antwoord daarop is in principe publiekrechtelijk. Alleen wanneer daartoe bijzondere redenen bestaan (met name wanneer sprake is van overwegend commerciële activiteiten) zal worden gekozen voor een privaatrechtelijke samenwerking. In al die gevallen is het aan de staten om aan te geven waarom zij van mening is dat er sprake is van een publiek belang.

5. Beleidsnota verbonden partijen

Het beleid van de Provincie Zeeland ten aanzien van verbonden partijen is niet vastgelegd in een aparte nota. Tot op heden zijn voorgestelde wijzigingen in de verbonden partijen steeds afzonderlijk door Provinciale Staten beoordeeld. De ervaring heeft geleerd dat het aangaan van een relatie met een verbonden partij niet zo vaak voorkomt. Bovendien liggen de overwegingen in iedere situatie weer anders doordat sprake

is van specifieke aandachtspunten. Daarom ligt het voor de hand de huidige gedragslijn te continueren. Wanneer elk besluit over het al dan niet deelnemen in een verbonden partij afzonderlijk wordt beoordeeld, is het overbodig om een aparte nota op te stellen waarin criteria zijn vastgelegd om in verbonden partijen te participeren.

6. Beleidsmatige doelstellingen en voornemens voor 2011

In de voorgaande paragraaf is een uiteenzetting gegeven van de algemene beleidsmatige uitgangspunten voor verbonden partijen. In deze paragraaf komen de beleidsmatige doelstellingen van de Provincie in relatie tot de belangrijkste bestaande verbonden partijen aan bod. Naar verwachting zullen in de huidige situatie ten aanzien van de verbonden partijen enkele wijzigingen optreden tussen het tijdstip waarop deze paragraaf is opgesteld en ultimo begrotingsjaar. De wijzigingen, welke nu al worden voorzien voor het einde van het begrotingsjaar, worden hierna kort toegelicht.

6.1 DELTA NV

De participatie door de Provincie Zeeland in het aandelenkapitaal van DELTA NV dateert al van zeer lang geleden.

Splitsing

In 2006 is in de Eerste Kamer het wetsvoorstel betreffende de splitsing van energiebedrijven aangenomen. De splitsingswet (officieel: het groepsverbod in de Wet Onafhankelijk Netbeheer) komt erop neer dat bij wet wordt vastgelegd dat Nederlandse energiebedrijven op termijn worden gesplitst in een netwerkbedrijf en in een leverings- en productiebedrijf.

De uiteindelijke ingangsdatum van de wet is 1 januari 2011. Provinciale Staten hebben in juni 2009 het statenvoorstel "DELTA splitsingsplan" vastgesteld. DELTA NV heeft haar splitsingsplan bij het Ministerie van Economische Zaken ingediend en dit is goedgekeurd in december 2009.

Op 22 juni 2010 kwam de uitspraak van het Hof te Den Haag in de rechtszaak van DELTA, Essent en Eneco tegen de splitsingswet. Het Hof te Den Haag heeft zich omtrent de verplichte splitsing van energiebedrijven uitgesproken. Het Hof heeft beslist in het voordeel van Essent, Eneco en Delta en verklaart voor recht dat het groepsverbod en het verbod op nevenactiviteiten, zoals opgenomen in de E-wet en de Gaswet in strijd zijn met Europees recht (vrijheid van kapitaalverkeer) en daarmee onverbindend. De Staat heeft inmiddels aangekondigd in cassatie te gaan. DELTA heeft aangegeven nu niet meer te willen splitsen. Als aandeelhouder hebben wij ons achter DELTA geschaard en besloten om de splitsing uit te stellen totdat een definitief oordeel is geveld. Zolang deze zaak onder de rechter is zien wij af van verdere procedurele stappen. Zodra er ontwikkelingen zijn in deze worden uw Staten verder geïnformeerd.

Aandeelhouderschap

Begin 2008 is in Provinciale Staten in een breed kader gesproken over het aandeelhouderschap in DELTA NV. Naar aanleiding van deze discussie is toen geconstateerd dat het niet gewenst is om op korte termijn veranderingen aan te brengen in de bestaande situatie dat wil zeggen Provinciale Staten

wensen voorlopig aandeelhouder te blijven in DELTA NV, ook na splitsing in een productie- en een netwerkbedrijf. Boven het DELTA Netwerkbedrijf (DNWB) is voor de afsplitsing naar de aandeelhouders een Holding gehangen, geheten Zeeuwse Netwerkhouding.

Dividendbeleid

In 2008 is het meerjaren-dividendbeleid van DELTA NV voor de jaren 2007-2010 formeel vastgesteld. Na de splitsing, die uiterlijk op 31/12/2010 plaatsvindt, keren DELTA NV en de Zeeuwse Netwerkhouding NV (Netwerkbedrijf) elk apart dividend uit. De aandeelhouders hebben zich met het splitsingsplan gecommitteerd aan een restrictief dividendbeleid voor het Netwerkbedrijf. Om de vermogenspositie van de netbeheerder te versterken wordt over de jaren 2009 tot en met 2011 geen dividend uitgekeerd en vanaf het jaar 2011 wordt voor ten minste vijf jaren 50% van de winst ingehouden.

De minister van Economische Zaken heeft geconcludeerd dat de gekozen verdeling van vermogensbestanddelen op het splitsingsplan ervoor zorgen dat er na splitsing twee gezonde bedrijven ontstaan.

Bij het opstellen van de begroting was onderstaande het uitgangspunt, echter door het onverbindend verklaren van de splitsingswet staat dit op losse schroeven en zullen er later concrete afspraken gemaakt worden.

Het gevolg van het restrictief dividendbeleid voor de aandeelhouders van het Netwerkbedrijf voor de jaren 2009 en 2010 is nihil, omdat er een garantiedividend afspraak is met DELTA. Voor het jaar 2011 (het eerste jaar waarin de splitsing daadwerkelijk geformaliseerd is) wordt er dan geen dividend uitgekeerd, hetgeen een negatieve invloed heeft op het totale dividend voor de Provincie Zeeland van naar schatting € 2 à 3 miljoen. Voor de jaren daarna is de 50% conform de begroting, die ook zo verwerkt was in het vorig jaar goedgekeurde splitsingsplan.

De aandeelhouders moeten vanaf boekjaar 2011 (uitbetaling kalenderjaar 2012) het nieuwe dividendbeleid vaststellen. Het is de verwachting dat dit in de tweede helft van 2010 gebeurt. Daarna zal er ook met DELTA overlegd worden over een eventueel dividend garantie maar deze gesprekken zijn nog open. Aan de hand van het nieuwe businessplan wat in december 2010 aangeboden wordt en het vastgesteld dividendbeleid zal het dividend dan geraamd worden in de meerjaren begroting.

Evides

Vanuit de aandeelhouders van DELTA, met name de Provincie

Zeeland, is de wens geuit om de aandelen Evides rechtstreeks in handen van de publieke aandeelhouders te plaatsen. Hierbij is verwezen naar het publieke belang van drinkwater en de wettelijke eis dat drinkwateractiviteiten in publieke handen dienen te blijven. In de aandeelhoudersvergadering van DELTA van eind juni 2010 is unaniem een voorstel aangenomen, dat ertoe moet leiden dat de verhangen van de aandelen Evides eind 2012 geëvalueerd wordt, met als doel om eind 2013 de aandelen te verhangen.

6.2 Zeeland Seaports

Zeeland Seaports (ZSP) is een gemeenschappelijke regeling (GR) waarin provincie en gemeenten samenwerken. Gemeenschappelijke doelstelling is het versterken van de Zeeuwse economie en daarmee ook van de regionale werkgelegenheid.

Naar aanleiding van het meerjarige beleidsplan dat in het voorjaar van 2004 in Provinciale Staten is behandeld, is ook de discussie geopend over de meest geëigende rechtsvorm. In de loop van 2009 is hier volop onderzoek naar gedaan en zijn de participanten tot de conclusie gekomen dat de NV vorm het beste past bij een slagvaardig en toekomst gericht ZSP. In de PS vergadering van 5 februari 2010 heeft PS, onder voorwaarden, besloten in te stemmen met het besluit tot verzelfstandiging van ZSP en het oprichten van de NV Zeeland Seaports per 1 januari 2011.

In haar vergadering van 17 februari 2010 heeft het algemeen bestuur van Zeeland Seaports besloten over te gaan tot het verzelfstandigen van de GR ZSP door middel van het oprichten van de NV ZSP. In de loop van 2010 hebben de participanten van de GR ZSP en de organisatie ZSP de verzelfstandigingsplannen verder uitgewerkt. In het voorjaar van 2010 zijn alle benodigde documenten in conceptvorm opgesteld en heeft het AB van de GR ZSP in haar vergadering van 23 juni 2010, na kennisgenomen te hebben van alle voorliggende stukken, aangegeven dat het verzelfstandigingstraject verder ter hand genomen kan worden. In de loop van 2010 worden alle benodigde verzelfstandigingdocumenten ter goedkeuring aangeboden aan de Raden en Staten waarna het Algemeen Bestuur van de GR ZSP in december 2010 kan overgaan tot het formeel oprichten van de NV ZSP per 1 januari 2011. Vanaf 1 januari 2011 zijn dan alle operationele activiteiten van de GR ZSP ondergebracht bij de NV ZSP.

In financieel opzicht loopt de Provincie Zeeland een groter risico bij een gemeenschappelijke regeling dan bij een naamloze vennootschap. Bij deze laatste is het risico immers in principe beperkt tot de kapitaalbijbreng en de eventuele overige garantstellingen. Bij een gemeenschappelijke regeling dienen ontstane tekorten, voor zover de reserves van

Zeeland Seaports daartoe ontoereikend blijken, door de deelnemers te worden bijgepast. Tijdens het proces naar verzelfstandiging in 2010 bleek dat het voor de NV ZSP welhaast onmogelijk zou zijn om vanaf 1 januari 2011 volledig financieel zelfstandig te opereren. Deze financiële zelfstandigheid per 1 januari 2011 zou tot gevolg hebben dat de kapitaallasten exorbitant zouden stijgen. Dit beschouwden de participanten als onwenselijk. Hierop heeft men besloten om de komende jaren garant te staan voor de bestaande leningen portefeuille per ultimo 2010 en de per die datum vastliggende harde investeringsbeslissingen. Op het moment van schrijven (juli 2010) moet op korte termijn duidelijk worden hoe deze garantiestelling er precies uit komt te zien en welke voorwaarden de participanten hieraan verbinden. Over de verzelfstandiging wordt de Staten op de gebruikelijke manier geïnformeerd.

6.3 NV Westerscheldetunnel

Per 1 juli 2009 zijn de aandelen van het Rijk (95,4%) aangekocht, zodat de Provincie Zeeland nu 100% aandeelhouder is. Het doel van deze aankoop is het mogelijk maken van de Sluiskiltunnel. Middels een motie in de Kamer was het "overrendement" van de Westerscheldetunnel toegezegd, ter beschikking gesteld te worden voor de Kanaalkruising Sluiskil. Middels de aankoop, is nu gerealiseerd dat het "overrendement" gekwantificeerd op € 75 miljoen, ingezet wordt ter dekking van de investering in de Sluiskiltunnel.

In oktober 2009 is het tarievenbeleid van de Westerscheldetunnel vastgesteld en is door Provinciale Staten de interne bevoegdheidsverdeling tussen Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten vastgesteld. In juni 2010 is door Provinciale Staten een veelgebruikerskorting vastgesteld. Dit houdt in dat veelgebruikers van de Westerscheldetunnel vanaf een aantal minimum aantal passages recht hebben op een extra korting bovenop de zogenaamde "t-tag korting".

De NV Westerscheldetunnel heeft in 2007 een dochterbedrijf opgericht, genaamd Movenience BV. Daarmee is het activiteitsniveau uitgebreid. Het dochterbedrijf houdt zich bezig met de uitvoering van het tolsysteem. Het dochterbedrijf is voor 60% in handen van de NV Westerscheldetunnel. Eind 2009 is een nieuwe tolsysteem geïmplementeerd. Hierbij heeft een migratie plaatsgevonden van de t-taghouders van de N.V. Westerscheldetunnel naar Movenience.

In financieel opzicht is de exploitatie van de Westerscheldetunnel de laatste jaren redelijk stabiel. In verband met de kredietcrisis zijn de prognoses bijgesteld in het businessplan "Koers". Dit is verwerkt in de meerjarenbegroting bij de tweede begrotingswijziging van 2010. Alle gerealiseerde positieve bedrijfsresultaten worden

volledig aan de aandeelhouder(s) uitgekeerd. Ten aanzien van de Provincie Zeeland geldt echter dat de ontvangen dividenden niet ter vrije besteding staan. Vanuit de resultaatbestemming vindt de komende jaren de toevoeging aan de bestemmingsreserve Sluiskiltunnel plaats. De kosten van de nieuw te bouwen Sluiskiltunnel worden gedekt uit deze bestemmingsreserve. Provinciale Staten hebben besloten na de bouw van de Sluiskiltunnel het dividend, onder aftrek van exploitatielasten, te gebruiken om het totale aankoopbedrag van de NV Westerscheldetunnel terug te verdienen, want de tunnel gaat in 2033 over naar het Rijk voor één euro.

6.4 N.V. Economische Impuls Zeeland

De NV Economische Impuls Zeeland (NV EIZ) is één van de jongste verbonden partijen aan de Provincie Zeeland. Op 2 juli 2007 is de NV Economische Impuls Zeeland opgericht met als doel het vergroten van de dynamiek van de Zeeuwse (kennis)economie, met groei van werkgelegenheid, door uitvoering van concrete projecten en door acquisitie van bedrijven en investeringen van elders. NV EIZ heeft de volgende drie kerntaken:

- Economische structuurversterking/ontwikkelfunctie
- Promotie & Acquisitie
- Stimulering kenniseconomie

Deze drie taken zijn door de directie van de NV EIZ verder uitgewerkt in een jaarprogramma dat door de aandeelhouders wordt goedgekeurd. De provinciale doelstellingen, met name vanuit het Provinciaal Sociaal-economisch Beleidsplan (PSEB) 2009-2012, komen duidelijk tot uiting in het jaarprogramma. De oprichting van de NV Economische Impuls is een gezamenlijk initiatief van gemeenten, bedrijfsleven, onderwijs en Provincie Zeeland. Het gezamenlijke initiatief komt ook tot uiting in de aandeelhoudersstructuur en de financiële jaarlijkse bijdrage van de partners aan de NV. De Provincie Zeeland heeft per ultimo 2009 een aandeel van 69% in NV EIZ.

Gedurende 2010 is het doel om dit aandeel terug te brengen naar 49%. De algemene vergadering van Aandeelhouders hebben in 2010 reeds ingestemd met de overdracht van aandelen aan kennisinstellingen en de gemeente Sluis.

Bij de oprichting van NV EIZ is afgesproken dat er na vier jaar de NV EIZ zal worden geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie is eind 2009 een evaluatierapport verschenen. De evaluatie heeft als hoofdconclusie dat voortzetting van Impuls gewenst is na 2010 en geeft daarbij een aantal aanbevelingen ter verbetering. Op basis van deze evaluatie heeft PS ingestemd met het voorstel van GS om Impuls te continueren voor onbepaalde tijd en Impuls voor een periode van drie jaar te subsidiëren. De subsidie zal elk jaar automatisch met een jaar verlengd worden, zodat EIZ steeds een horizon van drie jaar financiering heeft.

6.5 BV Kanaalkruising Sluiskil

In de zomer van 2009 is de BV Kanaalkruising Sluiskil (BV KKS) opgericht. Deze BV KKS is 100% eigendom van de Provincie Zeeland en heeft als doel het realiseren van de Sluiskiltunnel.

Provinciale Staten hebben eind mei 2009 deze BV een budget meegegeven van € 275 miljoen om deze tunnel te bouwen. De helft van deze kosten wordt betaald door Verkeer & Waterstaat, de andere helft door de regio Zeeland. Zie hiervoor ook 6.3 NV Westerscheldetunnel. Inmiddels is de aanbestedingsprocedure voor het bouwen van de tunnel in volle gang. De uiteindelijke aanbesteding wordt verwacht in het najaar van 2010.

Er zijn veel voorbereidende werkzaamheden in gang gezet zoals het bestemmingsplan, het verwerven van de benodigde gronden, archeologisch onderzoek en het zoeken naar een locatie voor een informatiecentrum voor de bouwwerkzaamheden.

6.6 PPS Perkpolder

In het Omgevingsplan 2006 - 2012 is de gebiedsontwikkeling Perkpolder opgenomen. Voor de realisering van de gebiedsontwikkeling is bij wijze van uitzondering door Provinciale Staten gekozen voor onderstaande opzet. Ten behoeve van de grondexploitatie voor de gebiedsontwikkeling Perkpolder zijn in 2009 twee vennootschappen opgericht. Een commanditaire vennootschap en een besloten vennootschap als beheerend vennoot. Met name omdat het oprichten van de rechtspersonen een probaat middel is om inbreng en risico's op een goede manier te verdelen over de deelnemende partijen. Voor deze gebiedsontwikkeling Perkpolder werkt de provincie Zeeland samen met de gemeente Hulst en de projectontwikkelaars AM Grondbedrijf BV en Bouwfonds MAB Ontwikkeling BV. De vier genoemde partijen zijn overeengekomen om een Publiek-Private Samenwerking (PPS) aan te gaan. In alle gevallen worden de lusten en de lasten gelijk verdeeld over de vier aandeelhouders.

De Grondexploitatie maatschappij Perkpolder Beheer BV en de Grondexploitatie maatschappij Perkpolder CV zijn opgezet ten behoeve van de grondexploitatie in het plangebied Perkpolder. In de BV neemt de Provincie Zeeland voor 25% deel, in de CV voor 24% op directe wijze en voor 1% op indirecte wijze via de BV. Het doel van de CV is het verwerven van de voor de gebiedsontwikkeling benodigde gronden, deze bouwen woonrijp te maken en vervolgens door te leveren aan de opstalontwikkelaar of andere realisator. Het uiteindelijke doel is om woningen, een hotel, een golfbaan en een jachthaven te realiseren volledig geïntegreerd in het totale gebiedsontwikkelingsplan.

7. Risico's

Ten aanzien van de verbonden partijen gelden de algemene uitgangspunten van verbonden partijen. Dat betekent een hogere mate van risico's voor gemeenschappelijke regelingen, dan voor vennootschappen. Voor vennootschappen is het risico beperkt tot de kapitaal inbreng. Het inperken van de risico's is ook een belangrijk onderdeel in de discussie over het omzetten van de rechtsvorm van Zeeland Seaports van een gemeenschappelijke regeling in een NV. Voor wat betreft de specifieke risico's vanuit de risico analyse wordt verwezen naar de paragraaf weerstandsvermogen; 4.1 Dividend DELTA.

Verder verwijzen we naar de bijlagen bij deze paragraaf waarin van de belangrijkste verbonden partijen de business sheet zijn weergegeven. Op deze sheets is het financieel belang van de Provincie vermeld, alsmede de hoogte van het eigen vermogen van de diverse verbonden partijen, de rechtspersoonlijkheid. Daarnaast is de Provincie op bestuurlijk niveau betrokken bij de bedrijfsontwikkelingen en heeft tijdig zicht op risico en rendementsontwikkelingen. Hieruit blijkt dat de risico's in beeld zijn en binnen de mogelijkheden beheerst worden.

6.6.1 Overzicht van de belangrijkste verbonden partijen

Statutaire naam deelneming 1 DELTA N.V.

Vestigingsplaats Middelburg

Bestuurlijk belang

De vennootschap wordt bestuurd door een directie bestaande uit één of meer leden, onder toezicht van een Raad van Commissarissen (RvC). De RvC stelt het aantal leden van de directie vast. Op dit moment bedraagt dit aantal twee. Een lid van de directie wordt benoemd door de RvC. De RvC bestaat uit een door haar zelf vast te stellen aantal leden, maar ten minste zeven en ten hoogste negen. Op dit moment zijn er negen commissarissen.

De leden van de RvC worden door de AvA benoemd. De algemene vergadering van aandeelhouders (AvA), de ondernemingsraad (OR) en de directie kunnen personen voor benoeming tot commissaris aanbevelen. Het bestuurlijk belang bestaat uit een nadere afspraak met DELTA N.V. (buitenom de statuten), waarin is vastgelegd dat de Provincie Zeeland als grootaandeelhouder één van de negen commissarisposities mag aanbevelen.

Financieel belang

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit:	(bedragen x € 1.000)
20.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 454
Totaal maatschappelijk kapitaal is derhalve	€ 9.080
Van het maatschappelijk kapitaal is geplaatst en volgestort:	
15.280 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 454
Totaal geplaatst kapitaal is derhalve	€ 6.937
Hiervan is 50% (7.640 aandelen) in bezit van de Provincie Zeeland.	

Doelstelling van de vennootschap

- Werkzaam te zijn op het gebied van de elektriciteits-, gas-, water- en warmtevoorziening, de inzameling, be- en verwerking van afval en water en op het gebied van de voorziening in andere goederen of diensten die daarmee samenhangen of daaraan verwant zijn in de sector van de openbare nutsvoorzieningen en daaraan verwante sectoren;
- Werkzaam te zijn op het gebied van de overdracht van gegevens, informatie en/of programma's van welke aard dan ook, via (ge)leidingen of andere verbindingen;
- Het leveren van goederen en diensten, het verlenen van diensten en het verrichten van werkzaamheden, die in de ruimste zin genomen, direct of indirect deel uitmaken van-, verband houden met-, dienstig zijn tot-, voortvloeien uit-, of bevorderlijk zijn tot hetgeen is vermeld sub a en sub b, of leiden tot een optimale benutting van kennis, mankracht en/of de middelen waarover de vennootschap in het kader van het gestelde sub a en sub b kan beschikken.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij

De situatie dat de Provincie Zeeland participeert in DELTA N.V. duurt reeds vele jaren en is ontstaan op het moment dat het leveren van energie en dergelijke, nog volledig in handen was van overheidsorganisaties. Met alle privatiseringen van de afgelopen jaren wordt dit tegenwoordig veel minder als van-

zelfsprekend beschouwd. Op dit moment worden geen specifieke beleidsdoelstellingen nagestreefd met het aandelenbezit. DELTA wordt in Zeeland heel belangrijk gevonden in het kader van de hoogwaardige, Zeeuwse werkgelegenheid.

Enige financiële cijfers

Het boekjaar is bij DELTA N.V. gelijk aan het kalenderjaar.

Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2009.

(x € 1.000)

De voor winstverdeling beschikbare winst over 2009 bedroeg	€	7.091
Hiervan is aan dividend beschikbaar gesteld	€	50.000
Hiervan is door de Provincie Zeeland ontvangen	€	25.000
Het totale eigen vermogen per primo boekjaar bedroeg*	€	1.432.968
Het totale eigen vermogen per ultimo boekjaar bedroeg	€	1.312.474
Het balanstotaal per primo boekjaar bedroeg*	€	3.635.464
Het balanstotaal per ultimo boekjaar bedroeg	€	3.232.961

Het aantal medewerkers per 31 december 2009 bedroeg	3.285
---	-------

* De cijfers zijn op basis van de IFRS verslaggeving, welke met ingang van boekjaar 2006 wordt toegepast.

Overige bijzonderheden

Op dit moment staat de wetgeving niet toe dat de waterdivisie van DELTA NV, na de fusie met Waterbedrijf Europoort ondergebracht in Evides, wordt geprivatiseerd. Ook de energienetten, ondergebracht bij DELTA Netwerkbedrijf, zijn niet vrij verkoopbaar (in ieder geval niet aan buitenlandse investeerders). Voor 31/12/2010 zal DELTA Netwerkbedrijf worden afgesplitst van DELTA NV. Dit is verplicht op grond

van de Wet Onafhankelijk Netbeheer. Voor de levering en productie van energie gelden geen restricties voor wat betreft de overdracht van de aandelen.

Wanneer de Provincie Zeeland of één van de andere aandeelhouders de aandelen wenst te verkopen, dan moeten deze op statutaire gronden eerst worden aangeboden aan de overige aandeelhouders.

Statutaire naam deelneming 2 N.V. Westerscheldetunnel (WST)

Vestigingsplaats Borssele

Bestuurlijk belang

De vennootschap wordt bestuurd door een directie bestaande uit één of meer leden, onder toezicht van een Raad van Commissarissen (RvC). De RvC stelt het aantal leden van de directie vast. Op dit moment is er één algemeen directeur. Een lid van de directie wordt benoemd door de RvC. De RvC bestaat uit een vast aantal leden (vijf personen).

De leden van de RvC worden weer benoemd door de algemene vergadering van aandeelhouders (AvA). De benoeming door de algemene vergadering zal voor wat betreft de benoeming van één commissaris geschieden in overeenstemming met de Provincie Zeeland.

Financieel belang

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit:	(bedragen x € 1.000)
2.000.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 45
Totaal maatschappelijk kapitaal is derhalve	€ 90.000
Van het maatschappelijk kapitaal is geplaatst en volgestort:	
1.692.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 45
Totaal geplaatst kapitaal is derhalve	€ 76.140
Hiervan is 100% in bezit van de Provincie Zeeland.	

Doelstelling van de vennootschap

Het doel van de vennootschap is omschreven in artikel 3 van de statuten: "De vennootschap heeft als doel een tunnel onder de Westerschelde - met aansluitende wegen en bijbehorende werken - tot stand te brengen en als recht-hebbende te exploiteren of doen exploiteren, alsmede ter bevordering van

dit doel het deelnemen in, het voeren van beheer over, het financieren van andere ondernemingen en vennootschappen en het stellen van zekerheid voor schulden van anderen en al hetgeen daarmee verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij

De doelstelling is niet zozeer gelegen in het aanhouden van de verbonden partij. Doel was immers de realisatie van een vaste oeververbinding. De daaruit voortvloeiende verbonden-

heid met de N.V. Westerscheldetunnel is een gegeven waarmee tenminste dertig jaar (te rekenen vanaf de ingebruikname op 14 maart 2003) rekening dient te worden gehouden.

Enige financiële cijfers

Het boekjaar is bij de N.V. Westerscheldetunnel gelijk aan het kalenderjaar.

Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2009.

(x € 1.000)

De voor winstverdeling beschikbare winst over 2009 bedroeg	€	38.246
Hiervan is aan dividend beschikbaar gesteld in 2010	€	38.246
Door de Provincie Zeeland is over het boekjaar 2010 aan dividend ontvangen	€	38.246
Het totale eigen vermogen per primo boekjaar bedroeg	€	617.217
Het totale eigen vermogen per ultimo boekjaar bedroeg	€	647.263
Het balanstotaal per primo boekjaar bedroeg	€	624.503
Het balanstotaal per ultimo boekjaar bedroeg	€	651.565

Overige bijzonderheden

De Provincie Zeeland had tot 30 juni 2009 4,6% van de aandelen in bezit. De overige 95,4% waren tot toen nog in handen van het Ministerie van Financiën. Per 1 juli 2009

heeft de Provincie Zeeland, na de aankoop van alle aandelen van het Rijk, 100% van de aandelen in bezit.

Statutaire naam deelneming 3

Zeeland Seaports

Vestigingsplaats

Terneuzen

Bestuurlijk belang

Zeeland Seaports is een openbaar lichaam met rechtspersoonlijkheid op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Het is een samenwerkingsverband van de Provincie Zeeland (50%), de gemeente Terneuzen (25%), de gemeente Vlissingen (12,5%) en de gemeente Borsele (12,5%). Het algemeen bestuur van Zeeland Seaports bestaat uit acht personen, waarvan er twee worden benoemd door Provinciale Staten

uit het College van Gedeputeerde Staten. Eén van de twee door de Provincie Zeeland aangewezen leden van het algemeen bestuur wordt tevens benoemd als voorzitter van het algemeen bestuur. Er is ook een dagelijks bestuur. Dit bestaat uit vier leden, allen gerecruteerd uit het algemeen bestuur (iedere deelnemer levert één DB-lid). De voorzitter van het AB is tevens voorzitter is van het dagelijks bestuur.

Financieel belang

Zoals reeds aangegeven bij het bestuurlijk belang is de provincie Zeeland voor 50% deelnemer in Zeeland Seaports.

Doelstelling rechtspersoon

De publieke rechtspersoon heeft tot taak de economische ontwikkeling, het beheer, het onderhoud en de exploitatie van havens, wegen, werken, inrichtingen, gebouwen, werktuigen, industrie- en handelsterreinen en wateren binnen de gebieden die zij beheert. Deze doelstelling is opgenomen in

artikel 3 van de gemeenschappelijke regeling. Bij deze gemeenschappelijke regeling behoort een bijlage waarin de gebieden zijn weergegeven die door Zeeland Seaports worden beheerd.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij

De reden van deelname aan de gemeenschappelijke regeling is met name gericht op het belang van het creëren van werkgelegenheid. Uiteraard lopen de doelstellingen die Zeeland

Seaports nastreeft (hiervoor genoemd) parallel met de doelstellingen van de Provincie Zeeland.

Enige financiële cijfers

Het boekjaar is bij Zeeland Seaports gelijk aan het kalenderjaar.

Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2009.

(x € 1.000)

Totaal positief resultaat over 2009 voor resultaatbestemming	€	11.442
Hiervan heeft betrekking op de business unit Terneuzen	€	607
Hiervan heeft betrekking op de business unit Vlissingen	€	10.836
Het totale eigen vermogen per primo boekjaar bedroeg	€	178.525
Het totale eigen vermogen per ultimo boekjaar bedroeg	€	182.435
Het balanstotaal per primo boekjaar bedroeg	€	517.846
Het balanstotaal per ultimo boekjaar bedroeg	€	603.126

Het aantal medewerkers in 2009 in vaste dienst

62

Overige bijzonderheden

Op 1 november 2009 heeft Zeeland Seaports de aandelen van Havenbedrijf Rotterdam in ESM overgenomen voor € 15 mln. Vanaf die datum heeft Zeeland Seaports een 100% belang in ESM. Zodoende is tevens besloten in het AB d.d. 9 december 2009 ESM op te heffen per 31 december 2009 en neemt Zeeland Seaports alle activa, passiva en overige verplichtingen

over van ESM met ingang van 1 januari 2010. In de begroting 2011 van ZSP zijn dus alle activa en passiva van ESM opgenomen. Tevens werkt Zeeland Seaports samen met DOW Chemical N.V. in de joint venture "Valuepark Terneuzen". In 2008 is er door de oprichting van Warm CO2 een samenwerkingsverband aangegaan met Volker Wessel en Yara Sluiskil.

Statutaire naam deelneming 4

Economische Impuls Zeeland N.V.

Vestigingsplaats

Middelburg

Bestuurlijk belang

De vennootschap wordt bestuurd door twee directeuren. Het toezicht wordt uitgevoerd door een Raad van Commissarissen van vier leden. De leden van de RVC worden aangesteld

door de aandeelhouders. Geen van de leden van de directie of RvC is direct of op voordracht van de Provincie Zeeland benoemd.

Financieel belang

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit:	(bedragen x € 1.000)
750.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 1
Totaal maatschappelijk kapitaal is derhalve	€ 750
Van het maatschappelijk kapitaal is per ultimo 2006 geplaatst en volgestort:	
150.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 1
Totaal geplaatst kapitaal is derhalve	€ 150
Hiervan is 69% (103.500 aandelen) in bezit van de Provincie Zeeland.	

Doelstelling vennootschap

De voornaamste doelstelling betreft het vergroten van de dynamiek van de Zeeuwse (kennis) economie, met groei van werkgelegenheid, door uitvoering van concrete projecten en door acquisitie van bedrijven en investeringen van elders.

Daarnaast is onder andere het oprichten en verwerven van, het deelnemen in, het samenwerken met, het besturen van, alsmede het (doen) financieren van andere ondernemingen, in welke rechtsvorm ook een belangrijke doelstelling.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij

De doelstellingen van de Provincie Zeeland voor de oprichting van de vennootschap zijn opgenomen in het Provinciaal Economisch Beleidsplan 2009-2012. NV EIZ dient het gat tussen enerzijds ideeën en eerste planontwikkeling en anderzijds

de daadwerkelijke uitvoering van projecten te dichten. De NV EIZ is voor Provincie Zeeland de belangrijkste partner bij het ontwikkelen en stimuleren van de Zeeuwse economie.

Enige financiële cijfers

Het boekjaar is bij de Economische impuls Zeeland N.V. gelijk aan het kalenderjaar.

Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2009.

(x € 1.000)

De winst over 2009 bedroeg	€	94
Het positieve resultaat is toegevoegd aan het eigen vermogen.		
Het totale eigen vermogen per ultimo boekjaar bedroeg	€	371
Het balanstotaal per ultimo boekjaar bedroeg	€	768
Het aantal medewerkers per ultimo 2009 bedroeg		10,1

Overige bijzonderheden

Het management van het Zeeuws participatiefonds B.V. is in 2008 overgedragen aan de N.V. Economische Impuls Zeeland.

Statutaire naam deelneming 5 BV Kanaalkruising Sluiskil

Vestigingsplaats Terneuzen

Bestuurlijk belang

De vennootschap wordt bestuurd door één directeur. Het toezicht wordt uitgevoerd door een Raad van Commissarissen van vijf leden. De leden van de RVC worden aangesteld door de

aandeelhouders. Geen van de leden van de RvC is direct of op voordracht van de Provincie Zeeland benoemd. De directeur is op voordracht van de Provincie Zeeland benoemd.

Financieel belang

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit:	(bedragen x € 1.000)
1.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 1.000
Totaal maatschappelijk kapitaal is derhalve	€ 1.000
Van het maatschappelijk kapitaal is per ultimo 2009 100% geplaatst en volgestort:	
1.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 1.000
Totaal geplaatst kapitaal is derhalve	€ 1.000
Hiervan is 100% in bezit van de Provincie Zeeland.	

Doelstelling vennootschap

De vennootschap heeft ten doel: het in opdracht van de Provincie Zeeland voorbereiden en (laten) bouwen van de Sluiskiltunnel met aansluitende wegen en het er voor zorgen, dat het beheer, onderhoud en verkeers- en incidentmanage-

ment voor een nog nader door de Provincie te bepalen periode op verantwoorde wijze wordt verzorgd door een derde partij; en het verrichten van al hetgeen met het voorgaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij

Gelet op de aard en omvang van het project is het raadzaam om een organisatie op te zetten die slagvaardig kan handelen. Bij de voorbereiding en bouw van de Westerscheldetunnel zijn goede ervaringen opgedaan met de realisatie van de tunnel binnen een private rechtspersoon. Gebleken is dat op deze wijze het project voor de bouw van een tunnel beheersbaar kon worden gehouden. De N.V. Westerscheldetunnel kon aan

de slag met een afgebakende opdracht en heeft zich primair kunnen richten op praktische en technische aspecten rondom de bouw en realisatie van de tunnel. Om deze reden is besloten tot het opzetten van een soortgelijke organisatie voor de bouw van de Sluiskiltunnel in de vorm van rechtspersoon B.V. Kanaalkruising Sluiskil.

Enige financiële cijfers

Het boekjaar is bij de B.V. Kanaalkruising Sluiskil is gelijk aan het kalenderjaar.

Het eerste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2009.

(x € 1.000)

De winst over 2009 bedroeg	€	0
Het balanstotaal per ultimo boekjaar bedroeg	€	4.545
Het balanstotaal per oprichting op 1 juli 2009 bedroeg	€	1.000
Het aantal direct ingehuurd medewerkers per ultimo 2009 bedroeg		28

Overige bijzonderheden

Gezien de duur van het project worden geen medewerkers vast aangenomen, alleen ingehuurd.

6.7 Paragraaf Grondbeleid

1. Visie grondbeleid

De Provincie Zeeland is al verschillende jaren in het landelijk gebied actief om provinciale beleidsdoelen te realiseren. Grondbezit is daarbij een belangrijke ondersteunende factor. Het aankopen, beheren en verkopen van grond staat dus nooit op zich zelf, maar staat ten dienste van de doelen die de Provincie zich heeft gesteld.

Op 18 december 2009 hebben Provinciale Staten de Nota Grondbeleid vastgesteld. Hierin zijn criteria en kaders opgenomen ten aanzien van de te hanteren grondpolitiek, wijze van verwerving en inzet van instrumentarium. Voorafgaand aan het realiseren van een project wordt een keuze gemaakt over het voeren van een actieve dan wel faciliterende grondpolitiek.

Wat willen we hiermee bereiken?

De Provincie handelt op de grondmarkt om diverse beleidsdoelstellingen te realiseren. Er wordt geprobeerd om gronden

tegen een redelijke prijs en binnen een acceptabele termijn via de inzet van het meest geschikte instrumentarium te verkrijgen.

Door de veelzijdige inzetbaarheid van gronden zijn er meerdere doelen waarvoor de gronden ingezet kunnen worden. De onderstaande soorten doelen worden onderscheiden.

- Provinciale infrastructurele doelen en projecten;
- Doelstellingen in het kader van de ILG-bestuursovereenkomst (Landbouwstructuurverbetering, Ecologische Hoofdstructuur, Robuuste Verbindingen, Landschap, Recreatie, Water, Bodem);
- Doelstellingen die samenhangen met het Omgevingsplan.

Deze doelstellingen zijn onder meer opgenomen in de programma's Economie, Toerisme en recreatie, Mobiliteit, Ruimtelijke omgeving en Natuur en landschap.

2. Beleidsuitgangspunten

2.1 Actieve/faciliterende grondpolitiek

Indien voor de realisatie van beleidsdoelen gronden moeten worden verworven in een bepaald gebied wordt er vooraf een grondpolitieke keuze gemaakt. Deze keuze bestaat uit: faciliterend grondbeleid of actief grondbeleid. Hiermee vindt een nuancering plaats op het Omgevingsplan, waarin wordt ingezet op een actief strategisch grondbeleid.

Met de keuze hangen onder andere het inzetten van het gepaste instrumentarium en het te lopen financiële risico samen. Bij actieve grondpolitiek loopt de overheid als actieve partij (meestal) een financieel risico, dat afgedekt dient te worden. Bij faciliterend grondbeleid loopt de overheid (nagenoeg) geen financieel risico. Voorafgaand aan het realiseren van de provinciale doelstellingen moet dus een bewuste afweging worden gemaakt.

De Provincie Zeeland hanteert de volgende criteria om een actieve grondpolitiek te voeren:

- Doelstellingen in een gebied moeten een hoge prioriteit hebben (projectenlijst, programma fysieke leefomgeving, meerjaren infrastructuur);
- Er spelen bovenlokale en/of regionale belangen in het gebied;
- De regievoering van de Provincie is noodzakelijk om de

doelstelling te bereiken;

- De regievoering van de Provincie is vereist om (al dan niet risicodragend) medewerking te krijgen van andere (semi) publieke partijen;
- De regievoering van de Provincie is noodzakelijk om maatschappelijk relevante maar commercieel niet aantrekkelijke doelen veilig te stellen;
- Er is geen sprake van concurrentievervalsing en ongeoorloofde staatssteun;
- Er is sprake van een realistische, sluitende begroting en er is afdekking van financiële risico's in het geval dat de Provincie risicodragend participeert.

Er zijn twee provinciale projecten die vallen onder de noemer actieve grondpolitiek. Voor de projecten Waterdunen en Perkpolder is er een eigen exploitatieopzet voor de bewerking van de (bouw)gronden. De grondexploitaties zijn niet gericht op het maken van winst. Het primaire doel is het realiseren van de beleidsdoelen in deze projectgebieden. Er wordt uitgegaan van kostendeekkende grondexploitaties. Dit betekent dat de kosten van de gronden, zijnde de aankoopprijs en additionele kosten van onder andere minimale bewerkingen op de grond, worden gedekt via de verkoopprijs. Winstneming is niet aan de orde. De risico's met betrekking tot de gronden worden afgedekt in de afzonderlijke grondexploitaties. De Provincie acht het daarom niet nodig om een aparte reserve voor grondzaken te vormen.

2.2 Besluitvorming

Voor de definitieve besluitvorming over te realiseren gebiedsdoelen is een integrale afweging nodig van minimaal de volgende onderdelen: een beleidsvisie, een quick scan of aankoopstrategieplan en een financiële onderbouwing. In het aankoopstrategieplan wordt vooraf of bij de start van een project aangegeven op welke wijze gronden worden verworven.

2.3 Samenwerking

Diverse (overheids)partijen acteren op de grondmarkt en hebben elk hun eigen doelstellingen en opgaven. Voor de realisatie van provinciale doelstellingen kan het nodig zijn om samen te werken met diverse partijen. Bij een samenwerking tussen overheden neemt de Provincie de regierol bij projecten in het landelijk gebied. Bij een samenwerking met private partijen worden partijen geselecteerd op grond van vastgestelde criteria.

2.4 Inzet gronden

Het kan voorkomen dat in een specifiek gebied er zowel rijksdoelen als provinciale doelen gerealiseerd moeten worden, door de uitvoering van verschillende projecten. Indien een perceel in dat gebied voor meerdere projecten kan worden aangewend, moet er een keuze worden gemaakt. Een stuk grond kan tenslotte maar eenmaal worden ingezet. Bij inzet van grond voor meerdere doeleinden besluiten Gedeputeerde Staten over de inzet van het perceel en indien nodig Provinciale Staten. Er wordt in dergelijke gevallen gestreefd naar het optimaal realiseren van de diverse doelen.

2.5 Ruilinstrumentarium

Ruilen met grond is een essentieel element in een gebiedsgerichte benadering. Het bezitten van ruilgronden op alternatieve locaties buiten de projectgebieden is van groot belang om beleidsdoelen te realiseren. Er is meer kans op het verwerven van gronden op de gewenste locatie als er de mogelijkheid is om aan grondeigenaren een perceel op een alternatieve locatie aan te bieden. We kennen drie manieren van ruil:

- Grondverwerving van ruilgrond gevolgd door ruiling of kavelruil;
- Grondverwerving in planmatige kavelruil;
- Grondverwerving in wettelijke herverkaveling.

Het besluit over welke vorm van kavelruil wordt ingezet, wordt per project door Gedeputeerde Staten gemaakt op basis van een quick scan.

2.6 Prijsbeleid

Uitgangspunt is dat bij verwerving van gronden niet boven de marktprijs wordt geboden dan wel op basis van volledige schadeloosstelling, tenzij er sprake is van zeer specifieke redenen met dien verstande dat de wettelijke regelingen inzake staatssteun onverkort van kracht blijven.

2.7 Waardering

Gronden voor natuurgebieden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs met aftrek van een eventuele bijdrage van derden. In de praktijk komt het daarom voor dat deze gronden per saldo met de waarde nul op de balans staan, omdat de verwerving volledig met middelen van derden is gerealiseerd. Gronden voor de realisatie van wegen worden veelal via volledige schadeloosstelling verkregen en gewaardeerd. Wegen vallen onder de materiële vaste activa met maatschappelijk nut en worden direct ten laste van de exploitatie genomen. Deze gronden staan daarom niet op de balans. In uitzonderlijke gevallen komt het voor dat provinciale gronden onderdeel zijn van een grondexploitatie. Dit gebeurt alleen als het noodzakelijk is om een gebiedsgericht project te realiseren. Met dergelijke grondexploitaties wordt geen winstneming nagestreefd. Er is in deze gevallen sprake van een minimale bewerking en (verwachte) waardevermeerdering van de gronden en er is sprake van doorlevering van gronden. Deze gronden worden gewaardeerd op de vervaardigingsprijs (inclusief transactiekosten, notaris- en kadasterkosten), zolang deze onder de verwachte verkoopprijs ligt.

2.8 Organisatie

2.8.1 Grondbank Zeeland

De Provincie is al jaren actief op de grondmarkt en er zijn door de jaren heen diverse ontwikkelingen geweest. In 2002 is gestart met de operationalisering van de ruilgrondbank Zeeland. De bedoeling daarvan was dat de Provincie kon beschikken over voldoende gronden om snel te kunnen inspelen op strategische kansen en mogelijkheden op het vlak van gebiedsbeleid. Voorop stond dat de Provincie slechts tijdelijk eigenaar is van de gronden. Uiteindelijk dienen de gronden aan de eindbeheerder te worden verkocht. Conform de vastgestelde nota grondbeleid is per 1 januari 2010 de Ruilgrondbank Zeeland opgegaan in de Grondbank Zeeland. Bij vaststelling van de Nota Grondbeleid is het plafond vooralsnog voor de periode 2009-2018 vastgesteld op € 13 miljoen. In de meerjarenbegroting, de staat van activa en de staat van investeringskredieten is de raming opgenomen van de middelen voor grondverwerving tot maximaal dit plafond.

Aan Dienst Landelijk Gebied (DLG) is de opdracht gegeven om binnen de gestelde kaders ten behoeve van de Provincie (strategische) gronden te verwerven. Verantwoording vindt plaats via de afgesproken verantwoordingssystematiek met DLG. De omvang van de jaarlijks aan te kopen gronden alsmede de daarbij geldende voorwaarden zullen worden vastgelegd in de prestatieovereenkomst die jaarlijks wordt gesloten tussen de Provincie Zeeland en DLG.

2.8.2 Financieel beheer

Een actief grondbeheer stelt eisen aan de inrichting van de financiële administratie, maar ook aan de planeconomische begeleiding van projecten. Tot de financieel-beheersmatige aspecten worden gerekend:

- Criteria voor provinciale grondaankopen;
- Regelgeving betreffende de verantwoording van gronden (onder meer het BBV);
- Informatievoorziening aan het bestuur;
- Specifieke informatie over gronden;
- Overige beheersmatige aspecten.

De afgelopen jaren heeft de Provincie Zeeland op grote schaal gronden aangekocht, met name door het BBL in het kader van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Verder zijn gronden aangekocht voor de projecten Waterdunen en Perkpolder. Tevens bezit de provincie wegronden, restpercelen en ruilgronden met betrekking tot specifieke

projecten als Duurzaam Veilig West-Zeeuwsch-Vlaanderen.

2.8.3 Risicomanagement

De Provincie loopt op het aanhouden van grondvoorraden risico's voor de kosten van de tijdelijke investeringen in de gronden (transactiekosten en rentekosten) en de uitvoeringskosten (kosten van ruilen en verwerven).

Op basis van de Nota Grondbeleid is vorm gegeven aan een provinciale grondbank waarbij er ook mogelijkheden zijn om een strategische grondvoorraad aan te leggen. Het aanhouden van een dergelijke grondvoorraad brengt een hoger risico van dalende grondprijzen van de aangekochte gronden met zich mee.

Bij grondaankopen van meer risicovolle projecten (onder meer deelnemingen in PPS constructies) wordt voorafgaand per project een zorgvuldige risicoanalyse uitgevoerd op basis van een businesscase.

3 Voorraadverwerving en uitgifte van gronden

3.1 Provinciale infrastructuurele doelen en projecten

Jaarlijks stelt de Provincie het Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland (MIZ) vast, waarin de door de Provincie uit te voeren wegebouwprojecten zijn opgenomen. Doel van het programma is een afstemmingskader te vormen, voor enerzijds de gewenste investeringen in de wegeninfrastructuur en anderzijds de daarvoor beschikbare financiële middelen. Naast het aanbieden van de schadeloosstelling in geld, worden de laatste jaren ook de mogelijkheden van vrijwillige grondruil benut. Een goed voorbeeld hiervan zijn de verschillende kavelruilen, die in het kader van het project Duurzaam Veilig Verkeer West Zeeuwsch-Vlaanderen tot stand zijn gebracht sinds het aangaan van de overeenkomst met DLG op 15 november 1996.

De gronden die in het kader van Duurzaam Veilig zijn aangekocht hadden per 31 december 2009 een totale omvang van 30 hectare. De verwachting is dat deze voorraad verder wordt afgebouwd. Daarnaast zijn diverse percelen aangekocht voor in uitvoering zijnde infrastructuurele projecten (onder meer aanleg van de Kanaalkruising Sluiskil, reconstructie, aanleg en verbreding van wegen (onder meer N62) en fietspaden). De lasten hiervan worden in de exploitatie verwerkt en deels gedekt middels (rijks)subsidies.

3.2 Doelstellingen in het kader van de ILG-bestuursovereenkomst

De Provincie wil marktverstoring voorkomen en heeft in de

ILG-bestuursovereenkomst met LNV afgesproken, dat de verwerving voor ILG-doelen vrijwillig gebeurt, op basis van marktconforme prijzen. De Provincie Zeeland zal zeer terughoudend omgaan met het verwerven van grond ten behoeve van ILG-doelen via volledige schadeloosstelling.

Om zoveel mogelijk gebruik te kunnen maken van het grondaanbod is geheel Zeeland aankoopgebied. In principe wordt daarbij nooit meer betaald dan de volledige schadeloosstelling of de complexwaarde, in geval van een gezamenlijke exploitatieopzet voor rood-groenprojecten.

Voor de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur en voor de Natuurcompensatie Westerschelde (als gevolg van de tweede verdieping van de Westerschelde) worden onder regie van de Provincie gronden aangekocht en overgedragen aan natuurbeheerders teneinde de natuurdoelen te realiseren. Het Bureau Beheer Landbouwgronden is daarbij opdrachtnemer van de Provincie en heeft de gronden tevens juridisch in eigendom.

In 2005 is besloten tot een derde verdieping van de Westerschelde. In dat kader zijn ook afspraken met het Rijk gemaakt over de aanleg van 600 hectare nieuwe natuur. Bij de aankoop van de 600 hectare voor estuariene natuurontwikkeling en bij het ruilen van gronden via kavelruil speelt DLG, onder regie van de Provincie, een belangrijke uitvoerende rol.

3.3 Doelstellingen die samenhangen met het Omgevingsplan en andere beleidsplannen

In het Omgevingsplan is aangegeven voor welke doelstellingen ontwikkelingen gewenst zijn. Hierbinnen passen bijvoorbeeld de projecten Waterdunen en Perkpolder. De bestuurlijke keuze in het Omgevingsplan houdt in dat de Provincie een actieve houding inneemt ten aanzien van ontwikkelingen, maar zegt niets over de feitelijke grondverwerving. Om een project te laten slagen, dienen de percelen die binnen deze plangrenzen liggen te worden aangekocht, of er wordt overeenstemming bereikt met de eigena(a)r(en) inzake de gewenste ontwikkeling. Naast een actieve houding op ruimtelijk gebied is het dus mogelijk dat de Provincie ook de feitelijke verwerving ter hand neemt ten gunste van het project.

Het beleid van de Provincie dat geldt voor het stimuleren van aquacultuur is vastgelegd in het Omgevingsplan 2006-2012 als in het Provinciaal Sociaal-Economisch Beleidsplan 2009-2012. Het stimuleren van deze ontwikkelingen zou voor Zeeland kunnen leiden tot een nieuwe economische sector, die aansluit bij de reeds in Zeeland aanwezige activiteiten op het gebied van landbouw en visserij en die nieuwe werkgelegen-

heid biedt aan onder andere de agrarische sector. Daarom kent het PSEB prioriteit toe aan het ontwikkelen van een proefproject van de Stichting Zeeuwse Tong dat beschikt over een experimentele nursery voor pootvis en schelpdierbroed, een set van experimentele vijvers voor de kweek van zagers, schelpdieren, tong en algen en een zilte proeftuin voor onderzoek naar zilte teelten. De benodigde grond voor deze ontwikkelingen is aangekocht met behulp van de grondbank Zeeland.

3.4 Omvang grondvoorraden

De omvang en het verloop van de provinciale grondvoorraden is opgenomen in de staat van activa en de staat van investeringskredieten. Conform de jaarrekening 2009 was de totale voorraad grond in eigendom van de Provincie per 31 december 2009 circa 1.013 hectare met een waardering van circa € 11.321.000. Bij de waardering van de gronden zijn de bijdragen van derden, conform het Besluit Begroting en Verantwoording, in mindering gebracht op de balanswaarde. Hierdoor is het werkelijk betaalde bedrag per hectare hoger en niet gelijk aan de balanswaarde gedeeld door de totale hectares.

Financiële begroting

Programmabegroting 2011

7.1 Overzicht begrotingsjaar 2011 baten en lasten per programma

Programma				(bedragen x € 1.000)
	Lasten	Baten	Saldo	
Sociaal beleid	12.449	-196	12.254	
Jeugdzorg	30.118	-29.046	1.072	
Cultuur	27.225	-1.246	25.979	
Openbare orde en Veiligheid	2.386	-332	2.053	
Bestuur	12.496	-146	12.350	
Economie	5.654	-6.593	-939	
Toerisme en Recreatie	3.059	-1.219	1.841	
Landbouw en Visserij	885	0	885	
Onderwijs	2.254	-26	2.228	
Mobiliteit	85.254	-49.266	35.988	
Verkeersveiligheid	13.153	-6.649	6.504	
Milieu	16.276	-2.764	13.513	
Ruimtelijke omgeving	27.982	-13.862	14.120	
Watermanagement	7.318	-1.818	5.500	
Natuur en Landschap	47.912	-37.971	9.941	
Totaal programma's	294.423	-151.135	143.288	
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	12.024	-128.912	-116.888	
Onvoorzien inclusief stelposten	993	0	993	
Totaal lasten en baten	307.440	-280.047		
Geraamde resultaat voor bestemming			27.394	
Toevoegingen en onttrekkingen reserves	11.318	-38.712	-27.394	
Generaal totaal	318.759	-318.759	0	
Geraamde resultaat na bestemming			0	
Gereserveerd voor najaarsconferentie			0	
Saldo			0	

7.2 Meerjarig overzicht baten en lasten per programma

Totaal		[bedragen x € 1.000]				
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	271.952	292.963	294.423	333.041	323.749	327.855
Baten	-131.408	-130.669	-151.135	-191.758	-184.695	-178.533
Subtotaal programma's	140.544	162.294	143.288	141.283	139.054	149.322
Saldo	-124.804	-163.869	-115.894	-111.005	-100.798	-100.436
Resultaat voor bestemming	15.741	-1.575	27.394	30.278	38.255	48.886
Toevoeging reserve	37.890	52.114	11.318	1.117	6.061	1.888
Onttrekking reserve	-58.477	-53.944	-38.712	-31.395	-44.316	-50.773
Resultaat na bestemming	-4.847	-3.405	0	0	0	0

Toelichting op resultaat na bestemming;

Een positief cijfer wil zeggen een tekort op de budgettaire ruimte en een negatief cijfer wil zeggen dat er nog budgettaire ruimte is.

2010 wordt toegevoegd aan de algemene reserve in de 4^e begrotingswijziging 2010 conform de voorjaarsnota.

2012, 2013 en 2014; PS heeft besloten dat het dividend van

DELTA vanaf 2012 wordt inzet voor het college programma vanaf 2012. Voor 2012 zijn reeds voor een deel van het college programma op basis van de looptijd van de beleidsprogramma's middelen geraamd en derhalve is in 2012 €10 miljoen DELTA dividend geraamd. Het aanvullende dividend en de toekomstige jaren zijn als PM geraamd net als de overige lasten van het nieuwe college programma.

Sociaal beleid		[bedragen x € 1.000]				
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	12.227	12.756	12.449	8.833	8.399	8.025
Baten	-219	-245	-196	-196	-196	-196
Resultaat voor bestemming	12.009	12.512	12.254	8.637	8.204	7.829
Toevoeging reserve	250	598	40	0	0	0
Onttrekking reserve	-254	-250	-518	-112	-8	0
Resultaat na bestemming	12.005	12.860	11.776	8.525	8.195	7.829

Jeugdzorg		[bedragen x € 1.000]				
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	12.227	12.756	12.449	8.833	8.399	8.025
Baten	-219	-245	-196	-196	-196	-196
Resultaat voor bestemming	12.009	12.512	12.254	8.637	8.204	7.829
Toevoeging reserve	250	598	40	0	0	0
Onttrekking reserve	-254	-250	-518	-112	-8	0
Resultaat na bestemming	12.005	12.860	11.776	8.525	8.195	7.829

Cultuur

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	25.473	27.379	27.225	25.118	20.900	20.204
Baten	-987	-1.924	-1.246	-1.386	-1.246	-1.246
Resultaat voor bestemming	24.486	25.455	25.979	23.732	19.654	18.958
Toevoeging reserve	200	1.505	122	15	39	39
Onttrekking reserve	-411	-735	-1.857	-464	-369	-377
Resultaat na bestemming	24.275	26.226	24.244	23.283	19.324	18.621

Openbare orde en Veiligheid

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	1.629	4.578	2.386	1.402	945	922
Baten	-154	-317	-332	0	0	0
Resultaat voor bestemming	1.475	4.260	2.053	1.402	945	922
Toevoeging reserve	3.227	3.007	542	607	0	0
Onttrekking reserve	-2.251	-4.524	-428	-418	0	0
Resultaat na bestemming	2.450	2.743	2.168	1.592	945	922

Bestuur

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	11.134	12.115	12.496	11.280	10.292	10.235
Baten	-759	-74	-146	-146	-146	-146
Resultaat voor bestemming	10.375	12.040	12.350	11.133	10.146	10.089
Toevoeging reserve	223	0	0	0	0	0
Onttrekking reserve	-697	0	0	-125	-22	-22
Resultaat na bestemming	9.902	12.040	12.350	11.009	10.123	10.066

Economie

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	7.179	7.857	5.654	4.280	3.224	3.260
Baten	-478	-186	-6.593	-93	-93	-93
Resultaat voor bestemming	6.701	7.670	-939	4.187	3.131	3.167
Toevoeging reserve	800	40	0	0	0	0
Onttrekking reserve	-278	-838	-384	-270	0	0
Resultaat na bestemming	7.223	6.872	-1.323	3.917	3.131	3.167

Toerisme en Recreatie

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	3.404	4.309	3.059	2.481	1.773	1.280
Baten	-1.408	-2.255	-1.219	-701	-428	-67
Resultaat voor bestemming	1.996	2.054	1.841	1.780	1.344	1.212
Toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserve	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	1.996	2.054	1.841	1.780	1.344	1.212

Landbouw en Visserij

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	1.666	1.358	885	803	485	477
Baten	-154	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	1.512	1.358	885	803	485	477
Toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserve	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	1.512	1.358	885	803	485	477

Onderwijs

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	2.109	2.107	2.254	1.964	533	450
Baten	-25	-26	-26	-26	-26	-26
Resultaat voor bestemming	2.085	2.080	2.228	1.938	507	424
Toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserve	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	2.085	2.080	2.228	1.938	507	424

Mobiliteit

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	68.708	74.561	85.254	116.157	136.827	170.458
Baten	-32.258	-37.767	-49.266	-75.031	-84.463	-108.379
Resultaat voor bestemming	36.449	36.794	35.988	41.126	52.364	62.080
Toevoeging reserve	12.755	38.302	5.567	425	1.188	1.749
Onttrekking reserve	-19.141	-16.409	-6.922	-18.147	-26.373	-41.362
Resultaat na bestemming	30.063	58.686	34.634	23.403	27.179	22.467

Verkeersveiligheid

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	9.508	16.095	13.153	16.502	8.977	7.089
Baten	-3.797	-5.773	-6.649	-12.558	-6.831	-4.908
Resultaat voor bestemming	5.712	10.322	6.504	3.944	2.145	2.181
Toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserve	-875	-600	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	4.837	9.722	6.504	3.944	2.145	2.181

Milieu

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	18.297	19.038	16.276	13.765	13.090	12.503
Baten	-6.421	-4.892	-2.764	-844	-829	-807
Resultaat voor bestemming	11.876	14.146	13.513	12.921	12.261	11.696
Toevoeging reserve	0	0	1.409	0	0	100
Onttrekking reserve	-421	-950	-750	-165	-165	0
Resultaat na bestemming	11.455	13.196	14.172	12.756	12.096	11.796

Ruimtelijke omgeving

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	27.244	20.314	27.982	20.169	19.595	27.257
Baten	-16.909	-6.210	-13.862	-3.941	-3.371	-12.082
Resultaat voor bestemming	10.335	14.105	14.120	16.227	16.224	15.175
Toevoeging reserve	9.171	3.082	4.258	0	0	0
Onttrekking reserve	-1.023	-2.714	0	-2.246	-1.040	-5.000
Resultaat na bestemming	18.483	14.473	18.378	13.981	15.184	10.175

Watermanagement

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	6.376	6.645	7.318	4.618	4.410	4.203
Baten	-1.195	-445	-1.818	-757	-723	-634
Resultaat voor bestemming	5.181	6.200	5.500	3.861	3.687	3.569
Toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserve	20	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	5.200	6.200	5.500	3.861	3.687	3.569

Natuur en Landschap						(bedragen x € 1.000)
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	41.744	52.027	47.912	76.039	64.702	31.923
Baten	-34.857	-41.533	-37.971	-67.158	-57.424	-21.034
Resultaat voor bestemming	6.886	10.494	9.941	8.880	7.278	10.889
Toevoeging reserve	0	0	0	0	4.764	0
Onttrekking reserve	0	-874	-725	-1.002	0	-2.463
Resultaat na bestemming	6.886	9.620	9.216	7.878	12.042	8.426

Algemene Dekkingsmiddelen						(bedragen x € 1.000)
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten	13.504	12.198	13.018	630	630	487
Baten	-138.307	-176.067	-128.912	-111.635	-101.429	-100.923
Resultaat voor bestemming	-124.804	-163.869	-115.894	-111.005	-100.798	-100.436
Toevoeging reserve	10.622	5.452	-620	70	70	0
Onttrekking reserve	-31.591	-25.409	-27.001	-8.446	-16.338	-1.549
Resultaat na bestemming	-145.772	-183.826	-143.516	-119.381	-117.066	-101.985

De toelichting op het verloop van de baten en lasten per jaar vindt u per programma in subparagraaf 3 gesplitst in toekomst perspectief en in historisch perspectief ten opzichte van het begrotingsjaar.

7.3 Reserve mutatie per programma

Totaal (bedragen x € 1.000)						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Totaal toevoeging	37.890	52.114	11.318	1.117	6.061	1.888
Totaal onttrekking	-58.477	-53.944	-38.712	-31.395	-44.316	-50.773

01 Sociaal beleid (bedragen x € 1.000)						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
P01 algemene reserve						
Totaal toevoeging	250	598	40	0	0	0
Totaal onttrekking	-254	-250	-518	-112	-8	0
Totalen 01 Sociaal beleid						
Toevoeging	250	598	40	0	0	0
Onttrekking	-254	-250	-518	-112	-8	0

02 Jeugdzorg (bedragen x € 1.000)						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
P02 algemene reserve						
Totaal toevoeging	642	129	0	0	0	0
Totaal onttrekking	-1.555	-641	-128	0	0	0
Totalen 02 Jeugdzorg						
Toevoeging	642	129	0	0	0	0
Onttrekking	-1.555	-641	-128	0	0	0

03 Cultuur (bedragen x € 1.000)						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
P03 reserve verbouwing Zeeuws museum						
Totaal toevoeging	0	0	0	0	0	0
Totaal onttrekking	-200	-199	-199	-199	-199	-199
P03 reserve pand Schuytvlot						
Totaal toevoeging	0	0	0	0	0	0
Totaal onttrekking	0	-231	-143	-143	-143	-143
P03 algemene reserve						
Totaal toevoeging	200	1.505	122	15	39	39
Totaal onttrekking	-211	-304	-1.514	-121	-26	-34
Totalen 03 Cultuur						
Toevoeging	200	1.505	122	15	39	39
Onttrekking	-411	-735	-1.857	-464	-369	-37

04 Openbare orde en Veiligheid

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
P04 algemene reserve						
Totaal toevoeging	3.227	3.007	542	607	0	0
Totaal onttrekking	-2.251	-4.524	-428	-418	0	0
Totalen 04 Openbare orde en Veiligheid						
Toevoeging	3.227	3.007	542	607	0	0
Onttrekking	-2.251	-4.524	-428	-418	0	0

05 Bestuur

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
P05 algemene reserve						
Totaal toevoeging	223	0	0	0	0	0
Totaal onttrekking	-697	0	0	-125	-22	-22
Totalen 05 Bestuur						
Toevoeging	223	0	0	0	0	0
Onttrekking	-697	0	0	-125	-22	-22

06 Economie

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
P06 algemene reserve						
Totaal toevoeging	800	40	0	0	0	0
Totaal onttrekking	-278	-838	-384	-270	0	0
Totalen 06 Economie						
Toevoeging	800	40	0	0	0	0
Onttrekking	-278	-838	-384	-270	0	0

07 Toerisme en Recreatie

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
P07 algemene reserve						
Totaal toevoeging	0	0	0	0	0	0
Totaal onttrekking	0	0	0	0	0	0
Totalen 07 Toerisme en Recreatie						
Toevoeging	0	0	0	0	0	0
Onttrekking	0	0	0	0	0	0

08 Landbouw en Visserij

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
P08 algemene reserve						
Totaal toevoeging	0	0	0	0	0	0
Totaal onttrekking	0	0	0	0	0	0
Totalen 08 Landbouw en Visserij						
Toevoeging	0	0	0	0	0	0
Onttrekking	0	0	0	0	0	0

09 Onderwijs

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
P09 algemene reserve						
Totaal toevoeging	0	0	0	0	0	0
Totaal onttrekking	0	0	0	0	0	0
Totalen 09 Onderwijs						
Toevoeging	0	0	0	0	0	0
Onttrekking	0	0	0	0	0	0

10 Mobiliteit

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
P10 reserve tunnel sluiskil						
Totaal toevoeging	278	33.463	5.567	425	1.188	1.749
Totaal onttrekking	-1.626	-3.946	-5.000	-15.775	-25.203	-40.003
P10 reserve wov						
Totaal toevoeging	0	0	0	0	0	0
Totaal onttrekking	-13.443	0	0	0	0	0
p10 reserve wegsteunpunt Mauritsfort						
Totaal toevoeging	0	0	0	0	0	0
Totaal onttrekking	-128	-95	-95	-95	-95	-95
p10. reserve ff opslaggebouw						
Totaal toevoeging	250	0	0	0	0	0
Totaal onttrekking	0	-8	-8	-8	-8	-8
p10 reserve ff aanlandingsvoorzieningen						
Totaal toevoeging	3.658	147	0	0	0	0
Totaal onttrekking	-152	-152	-152	-152	-152	-152
p10 reserve ff gebouwen en terrein						
Totaal toevoeging	2.299	92	0	0	0	0
Totaal onttrekking	-92	-92	-92	-92	-92	-92
P10 algemene reserve						
Totaal toevoeging	6.269	4.600	0	0	0	0
Totaal onttrekking	-3.700	-12.116	-1.574	-2.025	-823	-1.011
Totalen 10 Mobiliteit						
Toevoeging	12.755	38.302	5.567	425	1.188	1.749
Onttrekking	-19.141	-16.409	-6.922	-18.147	-26.373	-41.362

11 Verkeersveiligheid

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
P11 algemene reserve						
Totaal toevoeging	0	0	0	0	0	0
Totaal onttrekking	-875	-600	0	0	0	0
Totalen 11 Verkeersveiligheid						
Toevoeging	0	0	0	0	0	0
Onttrekking	-875	-600	0	0	0	0

12 Milieu

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
P12 algemene reserve						
Totaal toevoeging	0	0	1.409	0	0	100
Totaal onttrekking	-421	-950	-750	-165	-165	0
Totalen 12 Milieu						
Toevoeging	0	0	1.409	0	0	100
Onttrekking	-421	-950	-750	-165	-165	0

13 Ruimtelijke omgeving

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
P13 algemene reserve						
Totaal toevoeging	9.171	3.082	4.258	0	0	0
Totaal onttrekking	-1.023	-2.714	0	-2.246	-1.040	-5.000
Totalen 13 Ruimtelijke omgeving						
Toevoeging	9.171	3.082	4.258	0	0	0
Onttrekking	-1.023	-2.714	0	-2.246	-1.040	-5.000

14 Watermanagement

(bedragen x € 1.000)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
P14 algemene reserve						
Totaal toevoeging	0	0	0	0	0	0
Totaal onttrekking	20	0	0	0	0	0
Totalen 14 Watermanagement						
Toevoeging	0	0	0	0	0	0
Onttrekking	20	0	0	0	0	0

15 Natuur en Landschap						(bedragen x € 1.000)
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
P15 algemene reserve						
Totaal toevoeging	0	0	0	0	4.764	0
Totaal onttrekking	0	-874	-725	-1.002	0	-2.463
Totalen 15 Natuur en Landschap						
Toevoeging	0	0	0	0	4.764	0
Onttrekking	0	-874	-725	-1.002	0	-2.463

90 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien						(bedragen x € 1.000)
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
P90 reserve vervangende nieuwbouw Groene Woud						
Totaal toevoeging	0	0	0	0	0	0
Totaal onttrekking	-111	-111	-111	-111	-111	-111
P90 reserve Gistpoortgebouw						
Totaal toevoeging	0	0	0	0	0	0
Totaal onttrekking	-186	-102	-102	-102	-102	-102
P90 reserve duurzaam archiveren						
Totaal toevoeging	716	0	0	0	0	0
Totaal onttrekking	-143	-143	-143	-143	-143	0
P90 alg reserve rekeningresultaat						
Totaal toevoeging	0	0	0	0	0	0
Totaal onttrekking	-2.057	-4.847	0	0	0	0
P90 algemene reserve						
Totaal toevoeging	9.906	5.452	-620	70	70	0
Totaal onttrekking	-29.093	-20.206	-26.645	-8.090	-15.982	-1.336
Totalen 90 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien						
Toevoeging	10.622	5.452	-620	70	70	0
Onttrekking	-31.591	-25.409	-27.001	-8.446	-16.338	-1.549

7.3.1 Toelichting op de reserve mutaties per programma

Algemene toelichting per programma

Algemene reserve

De mutaties op de algemene reserve per programma betreffen voornamelijk het overboeken van budgetramingen tussen de verschillende begrotingsjaren. Ramingen met een andere oorzaak worden toegelicht:

Dekkingsreserves

De werkwijze rondom investeringen en dekkingsreserves is beschreven in Bijlage 8.3.1, onderdeel 8.3.1.2 Algemene toelichting; Reserves. De mutaties betreffen voornamelijk de dekking van de afschrijving waarvoor de dekkingsreserve gevormd is en zijn in de volgende programma's verwerkt:

3 Cultuur
00207 Dekkingsreserve verbouwing Zeeuws Museum
00210 Dekkingsreserve verbouwing pand Schuytvlot
10 Mobiliteit
00211 Dekkingsreserve wegsteunpunt Mauritsfort
00213 Dekkingsreserve Fast Ferry opslaggebouw
00214 Dekkingsreserve Fast Ferry aanlandingsvoorzieningen
00215 Dekkingsreserve Fast Ferry gebouwen en terreinen
90 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien
00201 Dekkingsreserve vervangende nieuwbouw Groene Woud
00208 Dekkingsreserve Gistpoortgebouw
00212 Dekkingsreserve Duurzaam archiveren

Programma 10

Mobiliteit

In dit programma zijn de mutaties op de Bestemmingsreserve tunnel Sluiskil (00200) verwerkt. Het verloop van deze reserve is terug te vinden in Bijlage 8.3 en de toelichting in Bijlage 8.3.1, onderdeel B. Bestemmingsreserve.

Programma 90

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

In Bijlage 8.3.1, onderdeel A. Algemene reserve staat een nadere toelichting op de mutaties op de Algemene reserve (naast de overboeking budgetramingen). Ook de raming van het Rekeningresultaat wordt daar toegelicht en loopt via dit programma.

7.4 Uitgangspunten financieel beleid

- De Provincie hanteert bij het opstellen van de begroting en meerjarenraming het criterium van een duurzaam financieel evenwicht. Aan het begin van een nieuwe collegeperiode wordt vastgelegd welke ruimte er dient te zijn voor “nieuw beleid”.

De ruimte in de meerjarenraming is voor de lopende collegeperiode (2007-2011) ingevuld voor de uitvoering van het collegeprogramma Nieuwe Verbindingen. De uitvoering van de beleidsnota's cultuur continu, kunstenplan, provinciaal sociaal-economisch beleidsplan en de onderwijsnota lopen niet synchroon met de collegeperiode. Voor deze nota's zijn in de raming van begrotingsjaar 2012 al middelen gereserveerd. Voor de uitvoering van het ILG-project binnen het Omgevingsplan zijn middelen gereserveerd t/m 2013.

- Binnen de begroting wordt een algemene post voor onvoorziene uitgaven gehandhaafd van € 250.000 in het programma Algemene Dekkingsmiddelen.
- Incidentele en structurele meevallers vloeien terug naar de algemene middelen de zogenaamde “budgettaire ruimte”. Van daaruit wordt bezien op welke wijze deze meevallers zullen worden besteed.
- Geen lastenverzwaring opleggen aan burgers en/of bedrijfsleven.

Het belangrijkste instrument van de Provincie om de lastendruk te beïnvloeden is de vrijheid die de Provincie heeft de hoogte van de provinciale opcenten te bepalen. In navolging van voorgaande jaren is voor begrotingsjaar 2011 geen indexering toegepast waardoor invulling wordt gegeven aan dit uitgangspunt van het financiële beleid (zie ook 6.1 paragraaf Provinciale Heffingen).

- Jaarlijks wordt aan de hand van een analyse van risico's de noodzakelijke weerstandscapaciteit vastgesteld en daarmee de vereiste hoogte van de algemene reserve.

Op basis van de risicoblootstelling en de aanwezige weerstandscapaciteit is bepaald dat het weerstandsvermogen van de Provincie voor 2011 voldoende is. Het inzetten van de bestemmingsreserves, onbenutte belastingcapaciteit en de stille reserves is op basis van de huidige beleidsuitgangspunten minder vanzelfsprekend indien zich een risico voordoet dat uitmondt in een finan-

ciële tegenslag. Als weerstandsvermogen wordt daarom uitgegaan van een benodigde financiële buffer van € 14 miljoen binnen de vrij besteedbare algemene reserve voor 2011 (zie ook 6.2 paragraaf Weerstandsvermogen).

- De hoogte en de noodzaak van handhaving van de overige reserves en voorzieningen zal jaarlijks worden beoordeeld.

Voor de (bestemmings)reserves en voorzieningen geldt dat het meerjarig verloop zo reëel mogelijk in relatie tot de verwachte uitgaven in de meerjarenbegroting is opgenomen.

- Door een wetswijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten per 1 januari 2008 is het aantal voorzieningen fors verminderd ten gunste van overlopende passiva (OP). Dit betrof voorzieningen die op basis van de wetgeving moesten worden gevormd voor vooruitontvangen gelden van EU of NL overheidslichamen (doeluitkeringen) die voor gerichte projecten ingezet worden of anders terugbetaald moeten worden. Deze gelden zijn met ingang van begrotingsjaar 2008 opgenomen onder de post overlopende passiva. De hoogte is gelijk aan het nog niet uitgegeven vooruit ontvangen bedrag (zie 8.3 Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva en 8.3.1 de toelichting op de balansmutaties per reserve, voorziening en overlopende passiva.). De mutaties op de projectgelden worden actueel geraamd binnen de projectperiode.
- Bij het overnemen van taken van andere overheden zal de Provincie in principe alleen dan nieuwe taken op zich nemen, indien de kosten volledig worden vergoed.
- Bij vergoeding van taken wordt in beginsel de voorkeur gegeven aan algemene uitkeringen boven specifieke uitkeringen en de uitvoering van de taken zal worden bezien in relatie tot andere provinciale taken. Wel zullen de aangegane verplichtingen worden nagekomen.
- Gestreefd wordt naar een zekere mate van flexibiliteit door van de budgettaire ruimte jaarlijks € 250.000 structureel in te vullen. Hierbij wordt opgemerkt dat het bedrag verhoogd kan worden, voorzover het de effectuering van de afspraken in het beleidsprogramma betreft. Verder wordt bij nieuwe taken of intensivering van bestaande taken de voorkeur gegeven aan uitbesteding, in plaats van een structurele uitbreiding van de formatie.

- Gestreefd wordt naar het optimaliseren van de interne controle.
- Investerings in materiële vaste activa met economisch nut worden zoveel mogelijk in één keer ten laste van de exploitatie gebracht, middels het vormen van een dekkingsreserve, indien aan die investeringen geen vast patroon van vervangingsinvesteringen verbonden zijn.
- De uitgangspunten financieel beleid worden jaarlijks geëvalueerd bij de analyse van de jaarrekening.

Deze uitgangspunten zijn van toepassing tot het moment dat er een wijziging wordt vastgesteld. Bij de evaluatie in de jaarrekening zal tevens worden onderzocht of het financiële beleid nog voldoende wordt afgedekt door de geformuleerde uitgangspunten.

7.5 Uiteenzetting van de financiële positie

1. Algemeen

De financiële positie heeft te maken met de beoordeling van het provinciale vermogen op de balans in relatie tot de exploitatie met in achtneming van de risico's. De financiële positie is een breder begrip dan het vermogen dat kan worden afgeleid van de balans. Voor inzicht in de financiële positie zijn alle onderdelen van de begroting van belang.

In deze meerjarenbegroting zijn de financiële consequenties naar aanleiding van bestaand en nieuw beleid verwerkt.

Dit reguliere principe is gelijk aan het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Hieronder worden beknopt de belangrijkste onderdelen die invloed hebben op de financiële positie opgesomd.

- De meerjarenbegroting is structureel sluitend;
- PS heeft besloten dat het dividend van DELTA vanaf 2012 wordt inzet voor het college programma vanaf 2012. Voor 2012 zijn reeds voor een deel van het college programma op basis van de looptijd van de beleids-programma's middelen geraamd en derhalve is in 2012 €10 miljoen DELTA dividend geraamd. Het aanvullende dividend in 2012 en de toekomstige jaren zijn als PM geraamd net als de overige

lasten van het nieuwe college programma;

- Er zijn ruim voldoende reserves aanwezig om de risico's op te vangen. Voor de risico's en de weerstandscapaciteit en de relatie er tussen wordt verwezen naar de paragraaf weerstandsvermogen;
- Het risico op onvoorzien achterstallig onderhoud is zeer klein. Alle vervangingsinvesteringen worden direct in de exploitatie meerjarig geraamd en onderhoud kapitaalgoe-deren wordt uitgevoerd en meerjarig geraamd conform de actuele beheersplannen;
- Er worden geen structurele lasten gedekt met incidentele baten. Uit de meerjarige bijlage "staat van incidentele baten en lasten" blijkt dit.

Conclusie:

De provinciale begroting voldoet meerjarig aan de criteria van duurzaam financieel evenwicht.

Vanuit het BBV is het in de begroting niet verplicht om ook de volledige balans meerjarig op te stellen. Dit wordt toege-licht bij onderdeel 6. stand van de reserves.

2. Uitgangspunten voor de meerjaren begroting 2011

De provinciale wettelijke taken en beleidsnotities worden meerjarig in de begroting verwerkt volgens de wettelijke regelgeving het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de provinciale financiële verordening en de provinciale uitgangspunten financieel beleid.

In de voorjaarsnota zijn de uitgangspunten voor de begroting 2011 vastgesteld in de statenvergadering van 18 juni 2010. Een samenvatting van de uitgangspunten volgt hieronder:

Inkomsten:

- De provinciefondsuitkering 2010 is berekend op basis van de mei circulaire 2010. Hierin is geen behoedzaamheidsreserve meegenomen, omdat de accressen voor de jaren tot en met 2011 definitief zijn;
- Voor de provinciale heffingen wordt uitgegaan van opbrengsten in de laatste jaarrekening (2009), de actuele gegevens over het lopende jaar (2010) en de inschatting van de nieuwe ontwikkelingen, om 2010 en meerjarig de budgetten te berekenen. De ontwikkelingen voor de

opcenten Motorrijtuigenbelasting zijn aanleiding om de inkomsten voor 2011 en verder op gelijkniveau te houden als in de begroting 2010;

- Bij de dividenduitkeringen wordt uitgegaan van de actuele resultaatverwachtingen van de deelnemingen (met eventueel extrapolatie naar 2014). Hierop is voor Delta een uitzonderingssituatie. PS heeft besloten dat het dividend van DELTA vanaf 2012 wordt inzet voor het college programma vanaf 2012. Voor 2012 zijn reeds voor een deel van het college programma op basis van de looptijd van de beleidsprogramma's middelen geraamd en derhalve is in 2012 €10 miljoen Delta dividend geraamd. Het aanvullende dividend en de toekomstige jaren zijn als PM geraamd net als de overige lasten van het nieuwe college programma.

Uitgaven:

- Voor de salarissen en sociale lasten wordt in 2010 uitgegaan van de berekende salarissen per 01-01-2011 conform CAO en sociale lasten uit 2010. Het huidige arbeidsvoorwaardenakkoord loopt tot 01-06-2011. Voor

de verwachte stijging volgens het Centraal Plan Bureau (CPB) van april 2010 zijn stelposten gevormd tot totaal stijging van 1,75% in 2011. Daarnaast is op grond van ervaringsgegevens in de meerjaren raming rekening gehouden met een jaarlijkse stijging van 0,5% voor incidentele loonsverhoging;

- Er is geen meerjarige indexering op basis van de ramingen van het CPB toegepast in verband met de bezuinigingen;
- De inkomsten en uitgaven na het begrotingsjaar (2012 en volgende jaren) zijn aan beide zijden niet verhoogd met een geschatte jaarlijkse stijging en jaarlijkse compensatie voor loon- en prijsstijging.

3. Jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen

Voor de wachtgeld- en pensioenverplichtingen aan oud-leden Gedeputeerde Staten en hun echtgenotes en kinderen, is geen voorziening aangelegd. Het Besluit begroting en verantwoording geeft aan, dat voor arbeidskosten met een vergelijkbaar volume geen voorziening dient te worden aangelegd. Er zijn in IPO verband besprekingen om deze pensioenverplichtingen onder te brengen bij het ABP. Nu zijn de jaarlijkse lasten meerjarig in de exploitatie opgenomen. Wij gaan er alsnog vanuit dat de eenmalige afkoopsom gedekt kan worden uit de vrijval van de jaarlijkse lasten uit de exploitatie.

In de (meerjaren)begroting zijn navolgende posten opgenomen:

(bedragen x € 1.000)

Wachtgeldverplichtingen en pensioenuitkering	
voormalig personeel	400
Vakantiegelden	2.500

Voor verplichtingen met een niet jaarlijks gelijk volume zoals de wachtgeldverplichtingen aan voormalig personeel van de PSD is een voorziening opgenomen. De verplichtingen aan deelnemers aan de 57+ regeling zijn opgenomen in de meerjarenraming.

4. Investerings

De investeringen van de Provincie die geactiveerd worden beperken zich tot materiële vaste activa met economisch nut, omdat dit volgens BBV zo verplicht is, en financiële vaste activa.

Wanneer geïnvesteerd wordt in materiële vaste activa met economisch nut, wordt indien mogelijk direct een bestemmingsreserve gevormd voor de toekomstige afschrijvingslasten, zodat ook hier geen sprake is van langdurig beslag op middelen.

Investerings in materiële vaste activa met maatschappelijk nut in openbare ruimten, zoals wegen komen sinds 2006 direct ten laste van de exploitatie als uitgaven, zodat geen meerjarig beslag op middelen in de meerjarenraming wordt gelegd. In de voorjaarsnota 2007 is besloten om alle activa

met maatschappelijk nut af te schrijven per 01 01 2007.

Het gedetailleerde actieprogramma Provinciaal Verkeer en Vervoer Plan (PVVP) wordt door uw College jaarlijks vooraf vastgesteld en ter informatie aan uw staten overlegd en is integraal in de begroting verwerkt.

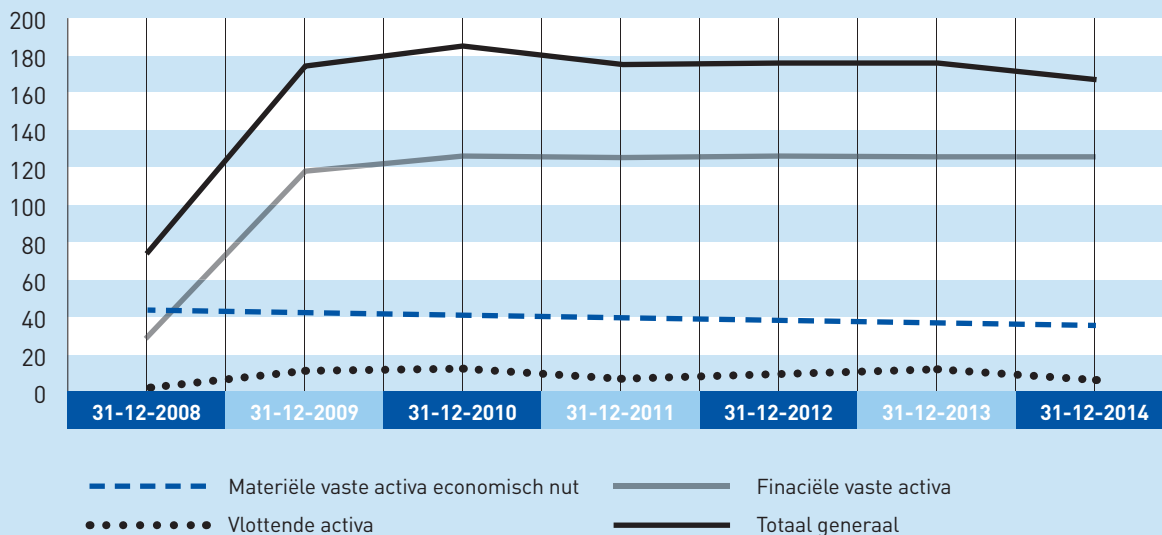
Met de vaststelling van de nota grondbeleid door Provinciale Staten worden de investeringen in vlottende activa hier ook aangegeven.

Voor de financiering wordt bij de investeringsberekening ten tijde van de besluitvorming uitgegaan van de actuele rente van (meerjarige) leningen op de kapitaalmarkt, maar in exploitatie vindt geen interne rente toerekening plaats vanaf 2009.

Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de bijlage 8.1 Staat van activa.

Schema staat van investeringen

(bedragen x € 1.000)

5. Financiering

Voor de uitvoering van de provinciale taken zijn voldoende liquide middelen in aanwezig in 2011. Overtollige middelen worden risicomijdend belegd.

In volgende jaren zullen er middelen voor korte of lange termijn aangetrokken te worden. Mede omdat bepaalde

doeluitkeringen op speciale bankrekeningen uitbetaald worden die uitsluitend ingezet mogen worden voor uitgaven voor de betreffende doeluitkering.

Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf financiering (6.4 bijlage 1A).

6. Stand van de reserves

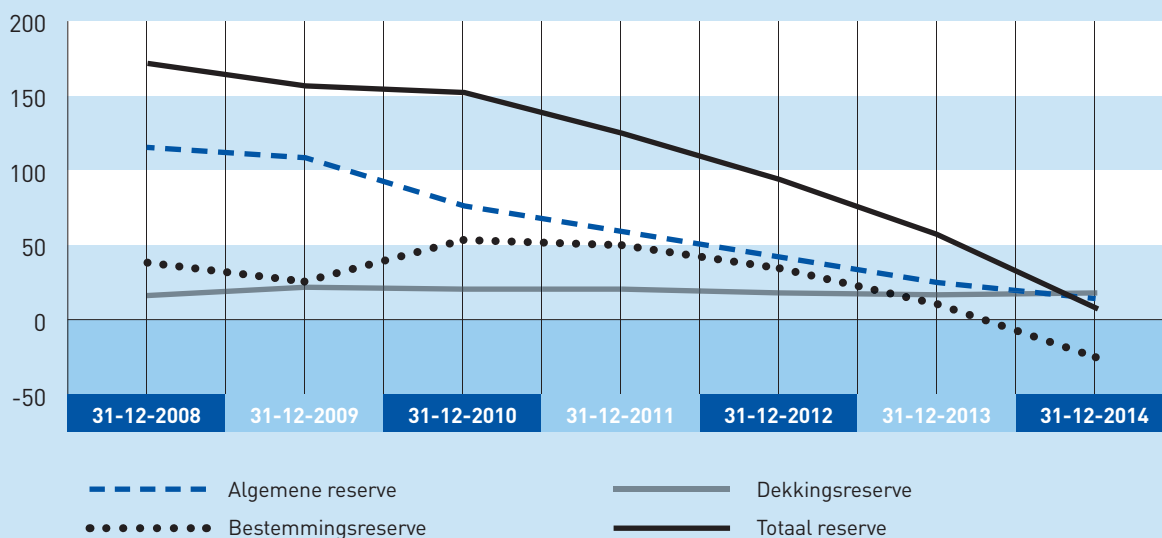
De reserves vormen het eigen vermogen. Voor besteding van de reserves is een besluit van Provinciale Staten noodzakelijk.

In 8.3 de staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva is het verloop weergegeven. In 8.3.1 de "toelichting op de balansmutaties per reserve, voorziening en overlopende passiva" wordt het verloop van het eigen vermogen (lees; de reserves) uiteengezet. Hieruit blijkt dat: het eigen vermogen in de reserves ruim voldoende is om de omvang van de financiële risico's in eerste instantie mee op te vangen. De bestemmingsreserve tunnel Sluiskil wordt immers weer volledig aangevuld tot nul na 2014 uit dividend van de Westerschelde-tunnel. De omvang van de "vrij aanwendbare" algemene reserve is de laatste jaren sterk afgenomen in verband met besluit om de algemene reserve in te zetten voor het opvangen van de incidentele kortingen voor de jaren 2008 tot en met 2011 en het opvangen van de overgangsjaren om te komen tot de structurele kortingen op het provinciefonds vanaf 2011. Daar staat tegenover dat er in het kader van de verzelfstandiging is besloten dat de Gemeenschappelijke regeling Zeeland Seaports (ZSP) de door haar in het verleden ontvangen sanerings-

bijdrage uit zal keren aan haar participanten. Voor de Provincie Zeeland betekent dit dat de helft (€ 6,5 miljoen) van de totale saneringsbijdrage in 2011 wordt uitgekeerd en de andere helft op de balans van Zeeland Seaports wordt gereserveerd voor havengerelateerde ontwikkelingen binnen het gehele beheersgebied van ZSP. Deze reservering zal vrijvallen op aangeven van de Provincie Zeeland. Die vrijval zal slechts marginaal worden getoetst aan de doelstellingen en zal niet kunnen worden geblokkeerd door derden, (overige deelnemers in de GR en/of NV ZSP). Het gereserveerde bedrag zal jaarlijks worden geïndexeerd. De conclusie in de paragraaf Weerstandsvermogen (6.2) is, "dat het weerstandsvermogen van de Provincie voor de meerjaren begroting 2011 voldoende is en er geen aanleiding is tot aanpassing van het huidige financiële beleid. Voor de toekomst is echter blijvende waakzaamheid geboden." Hierbij dient ook opgemerkt te worden dat de Provincie de buffer stille reserves, welke bijvoorbeeld in gebouwen, gronden en deelnemingen zit niet heeft berekend, maar er wel is. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de bijlage 8.3 Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva.

Schema reserves

(bedragen x € 1.000)

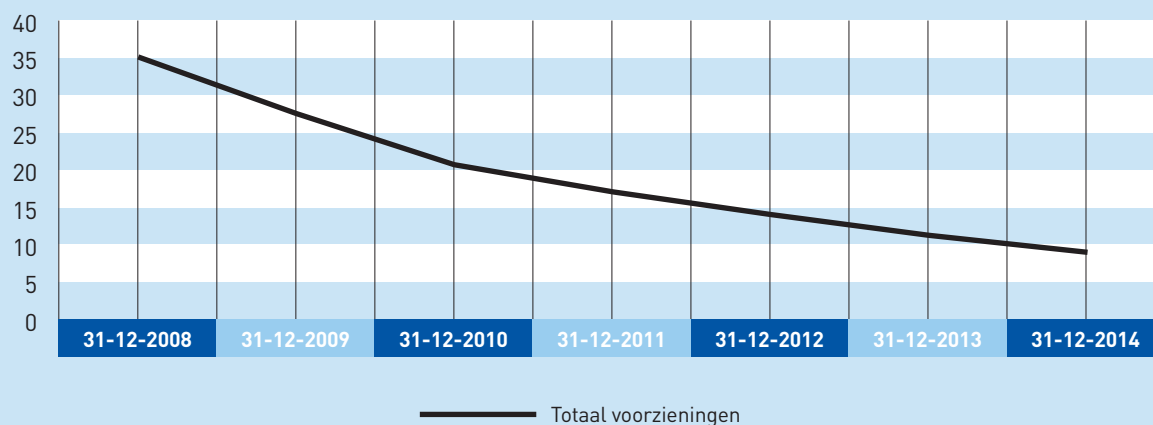
7. Stand en het verloop van voorzieningen

De voorzieningen vormen een onderdeel van het vreemde vermogen, waarvoor de besteding volledig is vastgelegd. De bestedingsverplichtingen zijn actueel geraamd per

voorziening in de komende jaren. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de bijlage 8.3 Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva.

Schema totaal voorzieningen

(bedragen x € 1.000)

8. Nieuw beleid en bestaand beleid

In overleg met de toezichthouder wordt het nieuwe beleid aangegeven in het overzicht financiële prioriteiten in deze begroting. Dit wordt later aangevuld met de toegekende prioriteiten, vastgelegd in de najaarsnota. De najaarsnota

wordt gelijktijdig met de begroting vastgesteld door Provinciale Staten. De ramingen worden in de eerste begrotingswijziging op deze begroting geboekt.

Bijlagen

Programmabegroting 2011

8.1 Staat van activa

(bedragen x € 1.000)				
Activiteit code	Omschrijving van de investering	Oorspronkelijk investering per 1-1-2009	Wijze van afschrijving	Boekwaarde per per 1-1-2009
Materiële vaste activa economisch nut				
Gronden en terreinen				
00004	Herinrichting abdijplein	677	30 jr	270
	Bedrijfsgebouwen			
00008	Pand achter de houttuinen 8	1.650	30 jr	1.100
00034	Vervangende nieuwbouw groene woud	3.334	30 jr	3.000
00036	Gistpoortgebouw	2.862	30 jr	2.862
00037	Verbouwing Zeeuws museum	5.977	30 jr	5.602
00038	Verbouwing pand schuytvlot	418	30 jr	418
00043	Fast ferry opslaggebouw		30 jr	
00048	Wegsteunpunt mauritsfort	1.235	30 jr	1.140
00056	Investering e-dienstverlening ecm			
00057	Investering e-dienstverlening crm			
Grond-weg en waterbouwkundige werken				
00001	Aanlandingsinrichtingen	4.401	30 jr	3.805
00002	Infrastructurale voorzien fast ferry	2.766	30 jr	2.392
Vervoermiddelen				
00018	Swath boten	26.575	30 jr	22.427
Machines apparaten installaties				
00014	Nieuwe telefooncentrale	475	10 jr	475
00049	Duurzaam archiveren	437	5 jr	437
Totaal materiële vaste activa economisch nut		50.807		43.928
Materiële vaste activa maatschappelijk nut				
Grond-weg en waterbouwkundige werken mn				
00041	N62 sloeweg-tractaatweg		30 jr	
Totaal materiële vaste activa maatschappelijk nut				
Financiële vaste activa				
Kapitaalverstrekkings aan deelnemingen				
00019	Aandelenkapitaal westerscheldetunnel	32.365		27.995
00020	Aandelenkapitaal delta nv	568		568
00046	Aandelenkap. economische impuls zld	103		103
00050	Aandelenkapitaal bv kks			
00051	Perkpolder beheer bv			
00052	Perkpolder beheer cv			
Overige langlopende leningen				
00023	Geldleningen zws studiefonds			27
00025	Hypothecaire geldleningen			51
00027	Leningen werkgelegenheidsfonds			pm
00031	Risicodekking lening werkgeelh.fonds			pm
00044	Duurzaamheidlening woningverbetering			
Overige uitzettingen > 1 jaar				
10016	Fortis 241878918 belegging			26.039
Totaal financiële vaste activa		33.037		54.783
Totaal vaste activa		83.843		98.711

(bedragen x € 1.000)

Mutaties 2009	Afschrijving of aflossing in 2009	Boekwaarde per 31-12-2009	Mutaties 2010	Afschrijving of aflossing in 2010	Boekwaarde per 31-12-2010
	22	248		22	225
	55	1.045		55	990
	111	2.889		111	2.778
92	102	2.852		105	2.747
	200	5.402		200	5.202
3.181		3.598	697	143	4.152
38		38	212	8	242
	95	1.045		95	950
			640		640
		275	55	220	
	152	3.653		152	3.501
	92	2.299		92	2.207
	897	21.530		897	20.633
	48	427		48	380
279	143	573		143	430
3.590	1.917	45.600	1.824	2.127	45.297
					0
89.285		117.280	7.977		125.257
		568			568
		103			103
1.000		1.000			1.000
5		5			5
19		19			19
	9	18		2	16
	25	25		4	21
pm	pm	pm	pm	pm	pm
pm	pm	pm	pm	pm	pm
			1.000	50	950
	-4.000	22.039	3.780		18.259
86.309	34	141.059	8.977	3.836	146.200
93.899	5.952	186.658	6.021	1.183	191.497

(bedragen x € 1.000)

Activiteit code	Omschrijving van de investering	Oorspronkelijk investering per 1-1-2009	Wijze van afschrijving	Boekwaarde per 1-1-2009
Vlottende activa				
Vorraden				
00055	Grond waterdunen rode zone			
00387	Voorziening grond waterdunen rode z.			
00053	Grond perkpolder rode zone			
00035	Grondbank zeeland	3.219		3.012
00040	Grond duurzaam veilig	893		3
00047	Grond ilg			
Totaal vlottende activa		4.112		3.015
Totaal generaal		87.955		101.727

Activiteit code	Omschrijving van de investering	Mutaties 2011	Afschrijving of aflossing in 2011	Boekwaarde per 31-12-2011
Materiële vaste activa economisch nut				
Gronden en terreinen				
00004	Herinrichting abdijplein		22	202
Bedrijfsgebouwen				
00008	Pand achter de houttuinen 8		55	935
00034	Vervangende nieuwbouw groene woud		111	2.666
00036	Gistpoortgebouw		105	2.643
00037	Verbouwing Zeeuws museum		200	5.002
00038	Verbouwing pand schuytvlot		143	4.009
00043	Fast ferry opslaggebouw		8	233
00048	Wegsteunpunt mauritsfort		95	855
00056	Investering e-dienstverlening ecm	317	191	766
00057	Investering e-dienstverlening crm		55	165
Grond-weg en waterbouwkundige werken				
00001	Aanlandingsinrichtingen		152	3.349
00002	Infrastructurale voorzien fast ferry		92	2.115
Vervoermiddelen				
00018	Swath boten		897	19.736
Machines apparaten installaties				
00014	Nieuwe telefooncentrale		48	332
00049	Duurzaam archiveren		143	287
Totaal materiële vaste activa economisch nut		317	2.318	43.295
Materiële vaste activa maatschappelijk nut				
Grond-weg en waterbouwkundige werken mn				
00041	N62 sloeweg-tractaatweg			
Totaal materiële vaste activa maatschappelijk nut				
Financiële vaste activa				
Kapitaalverstrekingen aan deelnemingen				
00019	Aandelenkapitaal westerscheldetunnel			125.257
00020	Aandelenkapitaal delta nv			568

(bedragen x € 1.000)

	Mutaties 2009	Afschrijving of aflossing in 2009	Boekwaarde per 31-12-2009	Mutaties 2010	Afschrijving of aflossing in 2010	Boekwaarde per 31-12-2010
	122		122			122
	-122		-122			-122
	5.951		5.951			5.951
	2.358		5.370	2.130		7.500
	-3					
	122		11.321	2.130		13.451
	102.205	5.952	197.980	8.151	1.183	204.947

	Mutaties 2012	Afschrijving of aflossing in 2012	Boekwaarde per 31-12-2012	Mutaties 2013	Afschrijving of aflossing in 2013	Boekwaarde per 31-12-2013
		22	180		22	158
		55	880		55	825
		111	2.555		111	2.444
		105	2.538		105	2.433
		200	4.802		200	4.602
		143	3.865		143	3.722
		8	225		8	217
		95	760		95	665
		191	574		191	383
		55	110		55	55
		152	3.197		152	3.044
		92	2.023		92	1.930
		897	18.839		897	17.942
		48	285		48	237
		143	144		143	1
		2.318	40.977		2.318	38.659
			125.257			125.257
			568			568

(bedragen x € 1.000)

Activiteit code	Omschrijving van de investering	Mutaties 2011	Afschrijving of aflossing in 2011	Boekwaarde per 31-12-2011
00046	Aandelenkap. economische impuls zld			103
00050	Aandelenkapitaal bv kks			1.000
00051	Perkpolder beheer bv			5
00052	Perkpolder beheer cv			19
Overige langlopende leningen				
00023	Geldleningen zws studiefonds		2	13
00025	Hypothecaire geldleningen		4	17
00027	Leningen werkgelegenheidsfonds	pm	pm	pm
00031	Risicodekking lening werkgeelh.fonds	pm	pm	pm
00044	Duurzaamheidlening woningverbetering	1.000	100	1.850
Overige uitzettingen > 1 jaar				
10016	Fortis 241878918 belegging	3.440		14.820
Totaal financiële vaste activa		1.000	3.546	143.653
Totaal vaste activa		-3.123	1.425	186.949
Vlottende activa				
Voorraden				
00055	Grond waterdunen rode zone	734		857
00387	Voorziening grond waterdunen rode z.			-122
00053	Grond perkpolder rode zone	-6.025		-74
00035	Grondbank zeeland			7.500
00040	Grond duurzaam veilig			
00047	Grond ilg			
Totaal vlottende activa		-5.291		8.160
Totaal generaal		-8.413	1.425	195.109

(bedragen x € 1.000)

Mutaties 2012	Afschrijving of aflossing in 2012	Boekwaarde per 31-12-2012	Mutaties 2013	Afschrijving of aflossing in 2013	Boekwaarde per 31-12-2013
		103			103
		1.000			1.000
		5			5
		19			19
	2	11		2	9
	4	13		5	8
pm	pm	pm	pm	pm	pm
pm	pm	pm	pm	pm	pm
1.000	150	2.700	150		2.550
2.822		11.998	2.375		9.623
1.000	2.978	141.675	0	2.532	139.143
-2.822	1.475	182.652	-2.375	2.475	177.802
2.226		3.083			5.630
		-122			-122
		-74			-74
		7.500			7.500
10.386		2.547			12.933
-595	1.475	193.038	172	2.475	190.735

(bedragen x € 1.000)

Activiteit code	Omschrijving van de investering	Mutaties 2014	Afschrijving of aflossing in 2014	Boekwaarde per 31-12-2014
Materiële vaste activa economisch nut				
Gronden en terreinen				
00004	Herinrichting abdijplein		22	135
Bedrijfsgebouwen				
00008	Pand achter de houttuinen 8		55	770
00034	Vervangende nieuwbouw groene woud		111	2.333
00036	Gistpoortgebouw		105	2.328
00037	Verbouwing Zeeuws museum		200	4.402
00038	Verbouwing pand schuytvlot		143	3.579
00043	Fast ferry opslaggebouw		8	208
00048	Wegsteunpunt mauritsfort		95	570
00056	Investering e-dienstverlening ecm		191	191
00057	Investering e-dienstverlening crm		55	0
Grond-weg en waterbouwkundige werken				
00001	Aanlandingsinrichtingen		152	2.892
00002	Infrastructurele voorzien fast ferry		92	1.838
Vervoermiddelen				
00018	Swath boten		897	17.045
Machines apparaten installaties				
00014	Nieuwe telefooncentrale		48	190
00049	Duurzaam archiveren			1
Totaal materiële vaste activa economisch nut			2.175	36.483
Materiële vaste activa maatschappelijk nut				
Grond-weg en waterbouwkundige werken mn				
00041	N62 sloeweg-tractaatweg			
Totaal materiële vaste activa maatschappelijk nut				
Financiële vaste activa				
Kapitaalverstrekingen aan deelnemingen				
00019	Aandelenkapitaal westerscheldetunnel			125.257
00020	Aandelenkapitaal delta nv			568
00046	Aandelenkap. economische impuls zld			103
00050	Aandelenkapitaal bv kks			1.000
00051	Perkpolder beheer bv			5
00052	Perkpolder beheer cv			19
Overige langlopende leningen				
00023	Geldleningen zws studiefonds		2	7
00025	Hypothecaire geldleningen		5	3
00027	Leningen werkgelegenheidsfonds	pm	pm	pm
00031	Risicodekking lening werkgelegh.fonds	pm	pm	pm
00044	Duurzaamheidlening woningverbetering	150		2.400
Overige uitzettingen > 1 jaar				
10016	Fortis 241878918 belegging	1.951		7.672
Totaal financiële vaste activa			2.108	137.035
Totaal vaste activa		-1.951	2.333	173.518

(bedragen x € 1.000)

Activiteit code	Omschrijving van de investering	Mutaties 2014	Afschrijving of aflossing in 2014	Boekwaarde per 31-12-2014
Vlottende activa				
Voorraden				
00055	Grond waterdunen rode zone	-6.302		-672
00387	Voorziening grond waterdunen rode z.			-122
00053	Grond perkpolder rode zone			-74
00035	Grondbank zeeland			7.500
00040	Grond duurzaam veilig			
00047	Grond ilg			
Totaal vlottende activa		-6.302		6.631
Totaal generaal		-8.253	2.333	180.149

8.1.1 Toelichting staat van activa

Toelichting

Activiteiten 00001, 00002, 00018, 00034, 00036, 00037, 00038, 00043, 00048, 00049:

Voor de kapitaallasten van deze activa is een dekkingsreserve gevormd.

Activiteit 00037 Verbouwing Zeeuws Museum:

Een bedrag van € 742.045 is uitgegeven voor 31-12-2005. Dit is voor de inwerkingtreding van het BBV en is om die reden niet geactiveerd.

Activiteit 00019 Aandelenkapitaal NV

Westerscheldetunnel:

De mutaties in 2009 en 2010 betreffen de overname van de aandelen van het Rijk.

Activiteit 00041 N62 Sloeweg-Tractaatweg:

In de begroting is deze investering in het materiële vaste actief met maatschappelijk nut opgenomen als overlopende passiva in verband met de rijksbijdrage.

Activiteit 00055 en 00053 Grondwaterdunen en Perkpolder rode zone:

De "eindboekwaarde" wordt negatief gepresenteerd op het project maar in 2010 worden deze bedragen positief geboekt na de 3^e begrotingswijziging.

Algemeen

- Er vindt vanaf 1 januari 2009 geen interne renteberekening plaats conform de financiële verordening. Indien er sprake is van een uitzondering op deze richtlijn (bijvoorbeeld grond rode zone),

is deze interne rente terug te vinden op de betreffende exploitatiepost;

- Investerings in materiële vaste activa met maatschappelijk nut in openbare ruimten, zoals wegen, komen sinds 2006 direct ten laste van de exploitatie als uitgaven, zodat geen meerjarig beslag op middelen in de meerjarenraming wordt gelegd.
In het meerjarig actieplan MIZ wordt voor 2011 investeringen in provinciale (water)wegen geraamd voor een bedrag van +/- € 9,8 mln. Aanvullend zijn er twee projecten waarin wordt geïnvesteerd:
 - Voor de periode 2009 t/m 2015 wordt € 275 miljoen geïnvesteerd in KKS. Dit loopt in de exploitatie via reserve-KKS en OP-KKS (zie ook 8.3 Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva);
 - Voor de periode 2007 t/m 2015 wordt € 104 miljoen geïnvesteerd in N62. Dit loopt in de exploitatie via OP-N62 (zie ook 8.3 Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva);
- Op enkele investeringen van voor de BBV is een bijdrage van derden ontvangen. Deze bijdragen zijn direct in mindering gebracht, waarna de afschrijving berekend is over het netto investeringsbedrag;
- Financiële vaste activa; kapitaal verstrekkingen aan deelnemingen:
Bij deelnemingen die niet in deze staat zijn opgenomen, zijn de aandelen in het verleden voor het BBV volledig gedekt uit de exploitatie, zoals onder andere de Nederlandse Waterschapsbank NV en het Zeeuws Participatiefonds B.V. De marktwaarde van de deelnemingen is hoger dan de boekwaarde. Boekwaarde is op basis van de verkrijgingprijs.

8.2 Staat van verloop investeringskredieten

(bedragen x € 1.000)							
Activiteit code	Omschrijving	Totaal krediet	Uitgaven 2008	Restant krediet per 31-12-2008	Uitgaven 2009	Restant krediet per 31-12-2009	Uitgaven 2010
Materiële vaste activa economisch nut							
Bedrijfsgebouwen							
00036	Gistpoortgebouw	3.053	2.961	92	92		
00038	Verbouwing pand schuytvlot	4.295	418	3.877	3.181	697	697
00043	Fast ferry opslaggebouw	250		250	38	212	212
00049	Duurzaam archiveren	716	437	279	279		
00056	Investering e-dienstverlening ecm	957		957		957	640
00057	Investering e-dienstverlening crm	275		275		275	275
Totaal materiële vaste activa economisch nut		9.546	3.815	5.730	3.590	2.141	1.824
Financiële vaste activa							
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen							
00019	Aandelenkapitaal						
	Westerscheldetunnel	97.263		97.263	89.285	7.977	7.977
00044	Duurzaamheidlening						
	Woningverbetering	3.000		3.000		3.000	1.000
00050	Aandelenkapitaal bv kks	1.000		1.000	1.000		
00051	Perkpolder beheer bv	5		5	5		
00052	Perkpolder beheer cv	19		19	19		
10016	Fortis 241878918 belegging	-4.000		-4.000	-4.000		
Totaal financiële vaste activa		97.286		97.286	86.309	10.977	8.977
Vlottende activa							
Voorraden							
00035	Grondbank zeeland	13.000	3.012	9.988	2.358	7.630	2.130
00040	Grond duurzaam veilig	-0	3	-3	-3		
Totaal vlottende activa		13.000	3.015	9.985	2.355	7.630	2.130
Totaal generaal		119.832	6.831	113.001	119.832	20.747	119.832

(bedragen x € 1.000)

Restant krediet per 31-12-2010	Uitgaven 2011	Restant krediet per 31-12-2011	Uitgaven 2012	Uitgaven krediet per 31-12-2012	Uitgaven 2013	Restant krediet per 31-12-2013	Uitgaven 2014	Restant krediet per 31-12-2104
317	317							
317	317							
2.000	1.000	1.000	1.000					
2.000	1.000	1.000	1.000					
5.500		5.500		5.500		5.500		5.500
5.500		5.500		5.500		5.500		5.500
7.817	1.317	6.500	1.000	5.500		5.500		5.500

8.2.1 Toelichting staat van verloop investeringskredieten

Toelichting

Activiteit 00036 Gistpoortgebouw:

De eindafrekening heeft plaatsgevonden in 2009.

Activiteit 00049 Duurzaam archiveren:

Dekking heeft vanuit exploitatiemiddelen plaats gevonden.

Activiteit 00019 Aandelenkapitaal NV

Westerscheldetunnel:

De mutaties in 2009 en 2010 betreffen de overname van de aandelen van het Rijk.

Activiteit 00035 Grondbank Zeeland:

Provinciale Staten hebben het plafond van het meerjarig krediet voor 2009 – 2018 vastgesteld op € 13 mln. In deze staat is het verloop van de aan en verkopen van de ruilgrond opgenomen.

8.3 Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva

Totaal generaal		(bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	Saldo	2009	2010	2011	2012	2013	2014
a Algemene reserve	Begin	-115.406	-108.546	-78.094	-56.160	-41.504	-27.106
	Af	42.396	48.864	32.666	15.349	19.270	12.870
	Bij	-35.535	-18.413	-10.732	-692	-4.872	-139
	Eind	-108.546	-78.094	-56.160	-41.504	-27.106	-14.375
b Bestemmingsreserve	Begin	-38.664	-23.874	-53.391	-48.977	-34.402	-11.591
	Af	15.069	3.946	5.000	15.000	24.000	37.000
	Bij	-278	-33.463	-586	-425	-1.188	-1.749
	Eind	-23.874	-53.391	-48.977	-34.402	-11.591	23.660
c Dekkingsreserve	Begin	-17.108	-23.019	-22.124	-21.078	-20.031	-18.985
	Af	1.013	1.134	1.046	1.046	1.046	903
	Bij	-6.923	-239	0	0	0	0
	Eind	-23.019	-22.124	-21.078	-20.031	-18.985	-18.082
d Voorzieningen	Begin	-35.644	-27.982	-20.961	-17.368	-14.339	-11.740
	Af	9.063	8.089	4.586	3.873	3.315	2.819
	Bij	-1.402	-1.067	-993	-844	-716	-609
	Eind	-27.982	-20.961	-17.368	-14.339	-11.740	-9.530
e Overlopende passiva	Begin	-71.373	-77.268	-91.221	-102.383	-90.282	-65.290
	Af	120.734	124.119	118.325	178.681	172.205	159.241
	Bij	-126.630	-138.071	-129.487	-166.580	-147.212	-131.020
	Eind	-77.268	-91.221	-102.383	-90.282	-65.290	-37.068

A. Algemene reserve		(bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	Saldo	2009	2010	2011	2012	2013	2014
00100 algemene reserve	Begin	-113.349	-103.698	-78.094	-56.160	-41.504	-27.106
	Af	40.339	44.017	32.666	15.349	19.270	12.870
	Bij	-30.688	-18.413	-10.732	-692	-4.872	-139
	Eind	-103.698	-78.094	-56.160	-41.504	-27.106	-14.375
00110 alg reserve resultaat	Begin	-2.057	-4.847	0	0	0	0
na bestemming	Af	2.057	4.847	0	0	0	0
	Bij	-4.847	0	0	0	0	0
	Eind	-4.847	0	0	0	0	0

B. Bestemmingsreserve		(bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	Saldo	2009	2010	2011	2012	2013	2014
00200 bestemmingsreserve	Begin	-25.221	-23.874	-53.391	-48.977	-34.402	-11.591
tunnel sluiskil	Af	1.626	3.946	5.000	15.000	24.000	37.000
	Bij	-278	-33.463	-586 -425	-1.188	-1.749	
	Eind	-23.874	-53.391	-48.977	-34.402	-11.591	23.660

B. Bestemmingsreserve (vervolg)

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2009	2010	2011	2012	2013	2014
00205 bestemmingsreserve	Begin	-13.443	0	0	0	0	0
wov	Af	13.443	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0

C. Dekkingsreserve

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2009	2010	2011	2012	2013	2014
00201 dekk res vervangende	Begin	-3.000	-2.889	-2.777	-2.666	-2.555	-2.444
nieuwbouw Groene Woud	Af	111	111	111	111	111	111
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	-2.889	-2.777	-2.666	-2.555	-2.444	-2.333
00207 dekkingsres	Begin	-5.602	-5.402	-5.203	-5.004	-4.804	-4.605
verbouwing Zeeuws museum	Af	200	199	199	199	199	199
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	-5.402	-5.203	-5.004	-4.804	-4.605	-4.405
00208 dekkingsreserve	Begin	-3.038	-2.852	-2.750	-2.649	-2.547	-2.445
Gistpoortgebouw	Af	186	102	102	102	102	102
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	-2.852	-2.750	-2.649	-2.547	-2.445	-2.343
00210 dekk res verbouwing	Begin	-4.295	-4.295	-4.064	-3.921	-3.777	-3.634
pand Schuytvlot	Af	0	231	143	143	143	143
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	-4.295	-4.064	-3.921	-3.777	-3.634	-3.491
00211 dekkingres	Begin	-1.173	-1.045	-950	-855	-760	-665
wegsteunpunt Mauritsfort	Af	128	95	95	95	95	95
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	-1.045	-950	-855	-760	-665	-570
00212 dekkingres duurzaam	Begin	0	-573	-430	-287	-144	-1
archiveren	Af	143	143	143	143	143	0
	Bij	-716	0	0	0	0	0
	Eind	-573	-430	-287	-144	-1	-1
00213 dekkingres ff	Begin	0	-250	-242	-233	-225	-217
opslaggebouw	Af	0	8	8	8	8	8
	Bij	-250	0	0	0	0	0
	Eind	-250	-242	-233	-225	-217	-208
00214 dekkingsreserve ff	Begin	0	-3.506	-3.501	-3.349	-3.197	-3.044
aanlandingsvoorz.	Af	152	152	152	152	152	152
	Bij	-3.658	-147	0	0	0	0
	Eind	-3.506	-3.501	-3.349	-3.197	-3.044	-2.892
00215 dekkingsreserve ff	Begin	0	-2.207	-2.207	-2.115	-2.022	-1.930
gebouwen en terreinen	Af	92	92	92	92	92	92
	Bij	-2.299	-92	0	0	0	0
	Eind	-2.207	-2.207	-2.115	-2.022	-1.930	-1.838

Totaal reserves

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	Begin	-171.179	-155.439	-153.609	-126.215	-95.937	-57.682
	Af	58.477	53.944	38.712	31.395	44.316	50.774
	Bij	-42.737	-52.114	-11.318	-1.117	-6.061	-1.888
	Eind	-155.439	-153.609	-126.215	-95.937	-57.682	-8.796

D. Voorzieningen

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2009	2010	2011	2012	2013	2014
00300 voorziening	Begin	-790	-650	-465	-359	-254	-181
waterbeheer	Af	439	345	266	266	233	205
	Bij	-299	-160	-160	-160	-160	-160
	Eind	-650	-465	-359	-254	-181	-136
00308 voorziening	Begin	-31.873	-26.716	-20.496	-17.009	-14.085	-11.559
wachtgelden psd	Af	6.260	7.127	4.320	3.607	3.083	2.614
	Bij	-1.103	-907	-833	-684	-556	-449
	Eind	-26.716	-20.496	-17.009	-14.085	-11.559	-9.394
00314 voorziening nme:	Begin	-634	-617	0	0	0	0
natuurcompensatie braakman	Af	17	617	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	-617	0	0	0	0	0
00369 voorziening controle	Begin	-2.347	0	0	0	0	0
OB en BCF	Af	2.347	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0

Totaal voorzieningen

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	Begin	-35.644	-27.982	-20.961	-17.368	-14.339	-11.740
	Af	9.063	8.089	4.586	3.873	3.315	2.819
	Bij	-1.402	-1.067	-993	-844	-716	-609
	Eind	-27.982	-20.961	-17.368	-14.339	-11.740	-9.530

E. Overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2009	2010	2011	2012	2013	2014
00301 OP bodemsanering	Begin	-4.054	-2.618	-1.790	83	83	83
	Af	4.639	3.042	1.873	0	0	0
	Bij	-3.203	-2.214	0	0	0	0
	Eind	-2.618	-1.790	83	83	83	83
00303 OP stads- en	Begin	-2.743	-2.416	-1.859	-351	0	0
dorpsvernieuw	Af	326	557	1.508	351	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0

E. Overlopende passiva (vervolg)

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	Eind	-2.416	-1.859	-351	0	0	0
00307 OP jeugdzorg	Begin	-3.894	-920	-793	-685	-702	-721
	Af	31.833	29.036	29.060	28.938	28.938	28.938
	Bij	-28.859	-28.909	-28.952	-28.954	-28.958	-28.961
	Eind	-920	-793	-685	-702	-721	-744
00313 OP nme: natuurcom- pensatie Westerschelde	Begin	-10.320	-6.727	-5.227	-2.364	-1.085	-510
	Af	4.175	4.057	2.898	1.314	600	520
	Bij	-581	-2.558	-35	-35	-25	-10
	Eind	-6.727	-5.227	-2.364	-1.085	-510	0
00316 OP isv	Begin	-1.392	-404	0	0	0	0
	Af	6.560	1.142	0	0	0	0
	Bij	-5.572	-738	0	0	0	0
	Eind	-404	0	0	0	0	0
00322 x OP	Begin	-10	0	0	0	0	0
bibliotheekvernieuwing	Af	10	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00327 OP BDU brede doeluitkering	Begin	-14.894	-19.184	-20.892	-22.103	-16.705	-17.034
	Af	23.368	26.204	26.788	33.574	27.778	25.928
	Bij	-27.658	-27.913	-27.999	-28.176	-28.107	-28.181
	Eind	-19.184	-20.892	-22.103	-16.705	-17.034	-19.287
00332 x op phasing out 5b	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	0	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00335 OP	Begin	-93	-93	0	0	0	0
geluidsbelastingskaart	Af	0	93	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	-93	0	0	0	0	0
00337 OP implem OV-chipkaart	Begin	-5.037	-5.027	-2.580	-2.268	-1.717	-1.158
	Af	137	2.497	357	357	357	357
	Bij	-126	-50	-45	194	202	215
	Eind	-5.027	-2.580	-2.268	-1.717	-1.158	-587
00340 OP life project	Begin	-453	-438	-438	-745	-745	-745
	Af	15	340	400	0	0	0
	Bij	0	-340	-707	0	0	0
	Eind	-438	-438	-745	-745	-745	-745
00341 OP externe veiligheid	Begin	-306	-282	0	0	0	0
	Af	1.211	1.373	0	0	0	0
	Bij	-1.187	-1.091	0	0	0	0
	Eind	-282	0	0	0	0	0
00342 OP ilg	Begin	-23.377	-25.004	-15.137	-30.029	-10.566	3.543
	Af	36.101	36.917	20.366	53.906	47.977	16.667
	Bij	-37.728	-27.050	-35.259	-34.443	-33.867	-13.400
	Eind	-25.004	-15.137	-30.029	-10.566	3.543	6.810

E. Overlopende passiva (vervolg)

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2009	2010	2011	2012	2013	2014
00344 OP duurzaam veilig	Begin	0	-52	0	0	0	0
verkeer west Zeeuws-Vlaanderen	Af	0	52	0	0	0	0
	Bij	-52	0	0	0	0	0
	Eind	-52	0	0	0	0	0
00349 OP besluit	Begin	-3	-343	0	0	0	0
locatiegebonden subsidies	Af	1.364	343	0	0	0	0
	Bij	-1.705	0	0	0	0	0
	Eind	-343	0	0	0	0	0
00350 x OP interreg bedrijven	Begin	-77	0	0	0	0	0
terrein management	Af	166	0	0	0	0	0
	Bij	-89	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00351 OP	Begin	-133	-93	0	0	0	0
natuurbeschermingswet	Af	200	228	70	10	0	0
	Bij	-160	-135	-70	-10	0	0
	Eind	-93	0	0	0	0	0
00354 OP servicepunt	Begin	-12	-2	0	0	0	0
handhaving	Af	120	103	100	100	100	100
	Bij	-111	-100	-100	-100	-100	-100
	Eind	-2	0	0	0	0	0
00356 OP Staats Spaanse	Begin	70	-8	-13	49	0	0
Linies interreg 4A	Af	-63	436	185	103	0	0
	Bij	-15	-441	-123	-152	0	0
	Eind	-8	-13	49	0	0	0
00357 OP Stimuleringsregeling	Begin	-4.499	-3.113	-1.243	-392	-60	0
voordelta E&M	Af	1.415	1.885	865	347	75	0
	Bij	-30	-15	-15	-15	-15	0
	Eind	-3.113	-1.243	-392	-60	0	0
00358 x OP Grote Kerk Veere	Begin	-100	0	0	0	0	0
	Af	100	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00359 OP Actief	Begin	-37	6	0	0	0	0
bodembeheer	Af	69	20	24	24	24	24
	Bij	-27	-25	-24	-24	-24	-24
	Eind	6	0	0	0	0	0
00360 OP Platform diffuse	Begin	-15	-11	0	0	0	0
bronnen	Af	16	26	15	15	15	15
	Bij	-12	-15	-15	-15	-15	-15
	Eind	-11	0	0	0	0	0
00362 OP Geluidsscherm	Begin	-15	-8	0	0	0	0
Rilland A58 (VROM)	Af	190	8	0	0	0	0
	Bij	-184	0	0	0	0	0
	Eind	-8	0	0	0	0	0

E. Overlopende passiva (vervolg)

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2009	2010	2011	2012	2013	2014
00365 x OP inherent veiliger	Begin	20	-16	0	0	0	0
produceren	Af	42	16	0	0	0	0
	Bij	-78	0	0	0	0	0
	Eind	-16	0	0	0	0	0
00366 OP Vitaal	Begin	0	-69	-22	12	12	12
sloe/kanaalzone	Af	18	60	47	0	0	0
	Bij	-87	-12	-12	0	0	0
	Eind	-69	-22	12	12	12	12
00367 OP NL project	Begin	0	8	0	0	0	0
revitalisering SSL	Af	8	429	0	0	0	0
	Bij	0	-437	0	0	0	0
	Eind	8	0	0	0	0	0
00368 OP EX excel	Begin	0	0	0	0	0	0
watermanagement	Af	0	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00370 OP DC Noise	Begin	0	36	36	14	14	14
	Af	64	0	0	0	0	0
	Bij	-28	0	-22	0	0	0
	Eind	36	36	14	14	14	14
00371 OP Climate Proof	Begin	0	-6	-6	-6	-6	-6
Areas	Af	307	0	90	0	0	0
	Bij	-312	0	-90	0	0	0
	Eind	-6	-6	-6	-6	-6	-6
00372 OP KKS	Begin	0	-9.691	-40.177	-46.702	-62.425	-52.200
	Af	5.809	6.291	8.807	25.164	40.891	62.909
	Bij	-15.500	-36.776	-15.333	-40.887	-30.665	-36.777
	Eind	-9.691	-40.177	-46.702	-62.425	-52.200	-26.068
00373 OP N62	Begin	0	765	3.447	3.447	3.447	3.447
	Af	805	3.882	16.966	26.588	20.334	21.801
	Bij	-40	-1.200	-16.966	-26.588	-20.334	-21.801
	Eind	765	3.447	3.447	3.447	3.447	3.447
00374 OP regionale tv	Begin	0	0	0	0	0	0
scheldemond 2	Af	0	633	0	0	0	0
	Bij	0	-633	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00375 OP N2000 beheerplan	Begin	0	-136	-66	-49	-33	-16
Voordelta (RMW)	Af	136	170	116	116	116	116
	Bij	-272	-99	-99	-99	-99	-99
	Eind	-136	-66	-49	-33	-16	0
00376 OP Scaldit	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	0	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0

E. Overlopende passiva (vervolg)

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2009	2010	2011	2012	2013	2014
00377 OP Peilgestuurde drainage	Begin	0	70	-76	-78	0	0
	Af	70	224	116	79	0	0
	Bij	0	-370	-118	0	0	0
	Eind	70	-76	-78	0	0	0
00378 OP Coast alive Interreg IVB	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	0	42	0	73	0	0
	Bij	0	-42	0	-73	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00379 OP Maritime Skills (interreg IV A)	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	0	34	0	67	0	0
	Bij	0	-34	0	-67	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00380 op Up Safety	Begin	0	-321	-61	0	0	0
	Af	0	318	332	0	0	0
	Bij	-321	-57	-271	0	0	0
	Eind	-321	-61	0	0	0	0
00381 Herstel n689 Kloosterzande	Begin	0	-603	0	0	0	0
	Af	0	603	0	0	0	0
	Bij	-603	0	0	0	0	0
	Eind	-603	0	0	0	0	0
00382 OP locare interreg 4c	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	0	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00383 grondaankopen EHS	Begin	0	-346	436	340	204	0
	Af	0	900	23	0	0	0
	Bij	-346	-119	-119	-136	-204	0
	Eind	-346	436	340	204	0	0
00384 OP Leren voor duurzame ontwikkeling	Begin	0	-109	-79	0	0	0
	Af	3	143	191	0	0	0
	Bij	-112	-112	-112	0	0	0
	Eind	-109	-79	0	0	0	0
00385 OP Waterdunen VROM	Begin	0	-113	-113	0	0	0
	Af	1.521	2.000	3.113	4.500	5.000	1.866
	Bij	-1.634	-2.000	-3.000	-4.500	-5.000	-1.866
	Eind	-113	-113	0	0	0	0
00386 OP Waterdunen Interreg	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	0	0	0	2.500	0	0
	Bij	0	0	0	-2.500	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00388 OP fishing for Litter	Begin	0	0	-30	-15	0	0
	Af	0	15	15	15	0	0
	Bij	0	-45	0	0	0	0
	Eind	0	-30	-15	0	0	0

E. Overlopende passiva (vervolg)

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2009	2010	2011	2012	2013	2014
00389 OP ISV 3	Begin	0	0	-4.540	-540	0	0
	Af	0	0	4.000	540	0	0
	Bij	0	-4.540	0	0	0	0
	Eind	0	-4.540	-540	0	0	0
00390 OP project neem de mensen mee	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	0	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00391 OP regionale tv scheldemond 3	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	0	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0

Totaal overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	Begin	-71.373	-77.268	-91.221	-102.383	-90.282	-65.290
	Af	120.734	124.119	118.325	178.681	172.205	159.241
	Bij	-126.630	-138.071	-129.487	-166.580	-147.212	-131.020
	Eind	-77.268	-91.221	-102.383	-90.282	-65.290	-37.068

Totaal reserves, voorzieningen en overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	Begin	-278.196	-260.690	-265.790	-245.966	-200.558	-134.712
	Af	188.275	186.152	161.623	213.948	219.836	212.834
	Bij	-170.769	-191.252	-141.799	-168.541	-153.990	-133.517
	Eind	-260.690	-265.790	-245.966	-200.558	-134.712	-55.395

8.3.1 De toelichting op de balansmutaties per reserve, voorziening en overlopende passiva

8.3.1.1 Inleiding

Conform het BBV dienen op de balans de reserves, voorzieningen en overlopende passiva toegelicht te worden, naar de aard en reden enerzijds en de wijzigingen in de stand anderzijds. De toelichting wordt per balanspost gegeven.

Het meerjarig verloop van de stand van de reserves, voorzieningen en overlopende passiva is in het cijfermatig deel aangegeven.

In de regels af (onttrekking) en bij (toevoeging) is een opsomming gegeven van verplichtingen ten laste van de balansposten, waartoe Provinciale Staten reeds besloten hebben of welke in deze begroting vastgesteld worden.

8.3.1.2 Algemene toelichting

Hieronder volgt eerst een algemene toelichting op reserves, voorzieningen en overlopende passiva.

A. B. C. Reserves

Een reserve is een vermogensbestanddeel dat als eigen vermogen wordt aangemerkt. Reserves zijn vrij te besteden, tenzij de politiek aan een reserve een bestemming heeft gegeven. De bevoegdheid om te beschikken over de reserves ligt bij de Provinciale Staten. Voorts mag aan een reserve rente worden toegerekend, maar de Provincie Zeeland heeft in de financiële verordening 2008 besloten dit niet te doen.

Met ingang van 2004 is het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) van toepassing. Dit besluit schrijft voor, dat mutaties in reserves uitsluitend via resultaatbestemming mogen plaatsvinden. Dit betekent dat elk voorstel tot wijziging van de lasten van een programma, dat gedekt wordt middels een beschikking over een (bestemmings)reserve ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de Provinciale Staten. Op deze manier is de bevoegdheid over de bestemming van de reserves door de Provinciale Staten geborgd.

Onder het eigen vermogen zijn de algemene reserve en de bestemmingsreserves opgenomen. Voor het vrij besteedbare deel van de algemene reserve kan het provinciaal bestuur nog een nadere bestemming bepalen.

Bestemmingsreserves (waaronder dekkingsreserves) zijn reserves waaraan Provinciale Staten al een bestemming hebben gegeven.

Een speciale vorm van bestemmingsreserves zijn dekkings-

reserves. Voor investeringen in materiële vaste activa met economisch nut zonder herinvesteringsplicht worden in het jaar van besluit tot investeren vanuit de exploitatie geld gereserveerd voor de toekomstige afschrijvingslasten (zie 7.4 uitgangspunten financieel beleid no12.). Hiervoor wordt een dekkingreserve gevormd en een investeringskrediet (van gelijke omvang). Gedurende de periode dat de investering nog niet afgerond is, is het bedrag op de staat van activa lager dan de dekkingreserve. Dit komt omdat het saldo blijft staan op de staat van verloop investeringskredieten als aanvulling op de staat van activa. Als de investering gereed is, dan wordt de dekkingreserve afgestemd op de totale investering door middel van toevoeging of onttrekking aan de reserve via de exploitatie. Daarna blijven de activa en bijbehorende dekkingreserve gelijk in mutatie en omvang, door de afschrijving in de exploitatie jaarlijks te onttrekken uit deze dekkingreserve.

Als besloten wordt dat projecten later in de tijd uitgevoerd worden of eerder in uitvoering komen dan origineel begroot en daarbij verschuiven over de jaargrens, dan worden deze kredieten met instemming van Provinciale Staten van het ene naar het andere jaar budgetneutraal overgeboekt via de algemene reserve (de toevoeging en onttrekking zijn per saldo van gelijke omvang).

D. Voorzieningen

Een voorziening is een vermogensbestanddeel dat als vreemd vermogen wordt aangemerkt. Voorzieningen zijn niet vrij te besteden. Op grond van artikel 44 van het Besluit Begroting en Verantwoording mogen voorzieningen gevormd worden door Gedeputeerde Staten volgens bepaalde criteria:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten;
- Op de balansdatum bestaande risico's voor verplichtingen en verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;
- Gelijkmatiger verdelen van de lasten;
- Niet bestede bijdragen van derden voor een specifiek doel (derde is niet een Europees of Nederlands overheidslichaam).

Het BBV schrijft voor dat baten en lasten slechts eenmaal op een programma mogen worden gepresenteerd op basis van het inkomstenpatroon. Dit betekent dat toevoegingen

aan de voorzieningen in de exploitatie worden voorgelegd ter goedkeuring aan Gedeputeerde Staten. Vrijval als gevolg van het feit dat de voorziening een hoger dan noodzakelijk saldo vertoont, worden eveneens ter goedkeuring aan de Provinciale Staten voorgelegd middels een begrotingswijziging.

Beschikkingen over voorzieningen bestemd voor uitgaven, worden niet meer zichtbaar op de programma's, maar komen rechtstreeks ten laste van de voorzieningen. Autorisatie voor de uitgave is feitelijk al gegeven bij de toevoeging aan de voorziening. Aan een voorziening mag geen rente worden toegerekend. Als de berekening van een voorziening gebaseerd is op contante waarde, wordt er jaarlijks een inflatiecorrectie toegevoegd aan de voorziening.

Het kenmerkende van een voorziening is dat de omvang van een voorziening altijd even hoog moet zijn als de verplichting of het ingeschatte risico. Beleidsuitgangspunt met betrekking tot voorzieningen is dat jaarlijks de hoogte en de noodzaak van handhaving van de voorzieningen worden beoordeeld en eventueel middels een toevoeging of onttrekking aangepast via een begrotingswijziging in de exploitatie.

E. Overlopende passiva

Een overlopende passiva is een vermogensbestanddeel dat als vreemd vermogen wordt aangemerkt. Overlopende passiva zijn niet vrij te besteden.

Voor ontvangen voorschotbedragen van een Europees of Nederlands overheidslichaam met een specifiek bestedingsdoel is het BBV per 1 januari 2008 aangepast in artikel 44. lid 2 en uitgebreid met artikel 49 en 40a en 52a. Hierin worden deze ontvangsten nu als overlopende passiva verantwoord. Tot en met 31 december 2007 werden deze als voorziening verantwoord. De voorzieningen op basis van bovengenoemd criterium per 31 december 2007 zijn als overlopende passiva verantwoord vanaf 1 januari 2008.

Het BBV schrijft voor dat baten en lasten slechts eenmaal op een programma mogen worden gepresenteerd op basis van het uitgavenpatroon. Dit betekent dat uitgaven en wijzigingen in de uitgaven uit de overlopende passiva in de exploitatie worden voorgelegd ter goedkeuring aan de Provinciale Staten. Inkomsten worden direct op de balans geboekt en zijn niet meer zichtbaar in de programma's.

Aan een overlopende passiva mag geen rente worden toegerekend. Alleen als het in de subsidie beschikking voorgeschreven is wordt er jaarlijks een inflatiecorrectie toegevoegd aan de overlopende passiva om de overlopende passiva middelen op contante waarde te houden. De berekening van de inflatiecorrectie wordt toegepast zoals in de individuele beschikking is aangegeven.

8.3.1.3 Toelichting per balanspost

Alle reservemutaties per programma worden toegelicht in de financiële begroting (zie 7.3).

A. Algemene reserve

00100 Algemene Reserve

Op de algemene reserve wordt al het vermogen verantwoord, waaraan nog geen bestemming is gegeven. Dit houdt in het vrije deel na vermindering van de verplichtingen in toekomstige jaren. De algemene reserve kan gebruikt worden om risico's op korte termijn af te dekken. De algemene reserve maakt onderdeel uit van de weerstandscapaciteit. Conform het plan van aanpak risicomanagement is de weerstandscapaciteit voor begroting 2011 bepaald op minimaal € 14 miljoen. (Zie 6.2 paragraaf weerstandsvermogen). Het mutatieverloop van de algemene reserve is als volgt (x € 1.000.000):

103,7	Stand per 31-12-2009
-24,0	Incidentele korting provinciefonds 2008-2011 (totaal € 48, waarvan 2 x € 12 in 2008 resp. 2009)
-2,1	Voorjaarsnota 2009; Veeerse deel van de N57
-7,2	Voorjaarsnota 2009; Tekort, in verband met voornamelijk tegenvallende inkomsten, op de budgettaire ruimte 2009 en 2010 te dekken uit de algemene reserve.
-3,1	Voorjaarsconferentie; Prioriteiten in verband met de kredietcrisis
7,8	Najaarsnota 2009
4,4	Rekeningsaldo 2009
-4,4	Voorjaarsnota 2010; inzet rekeningsaldo 2009
-26,9	Voorjaarsnota 2010 in verband met opvangen structurele bezuiniging provincie fonds vanaf 2011. Dit bedrag is inclusief onttrekking voor incidentele lasten 2011 t/m 2014 omdat de structurele bezuinigingen pas volledig zijn ingevuld in 2016.
-1,9	Lagere rente opbrengst in verband met bovengenoemde uit name uit de algemene reserve over 2011 t/m 2014
-31,9	Overboeking kredieten van voor 2009
14,4	Stand per 31-12-2014
3,8	Mutaties 2010 in 4 ^e Begrotingswijziging
0,2	Mutaties na 2014
18,4	Vrij aanwendbaar deel Algemene Reserve
00101	Algemene Reserve rekeningresultaat na bestemming

Het rekeningresultaat van het vorig rekening jaar is het

beginsaldo. Bij het vaststellen van de bestemming van het rekeningresultaat in mei het jaar erna wordt het middels een begrotingswijziging hier afgeboekt en aan de bestemming toegevoegd. Het saldo van het lopende jaar en erna is altijd nul in de begroting.

B. Bestemmingsreserve

00200 Bestemmingsreserve tunnel Sluiskil

De reserve tunnel Sluiskil is gevormd, zoals de naam al aangeeft, ten behoeve van de aanleg van een tunnel onder het kanaal van Gent naar Terneuzen ter hoogte van Sluiskil. Voor de aanleg van de Tunnel Sluiskil is eind 2006 een intentie overeenkomst met het Rijk getekend. In de loop der jaren zijn incidentele toevoegingen gedaan bij voor- en najaarsconferenties.

In de eerste helft van het jaar 2009 is een statenvoorstel (4^e begrotingswijziging 2009) in de Provinciale Staten vastgesteld in verband met de aankoop van de aandelen van de Westerscheldetunnel en de geplande aanleg van de kanaalkruising Sluiskil. In dit statenvoorstel vormt de opheffing van de reserve Westerschelde-oeververbinding een onderdeel van de financiële dekking van de genoemde transacties met per saldo een toevoeging aan deze reserve. De toevoegingen in 2010 en verder bestaan uit het saldo van de dividend inkomsten van de Westerscheldetunnel.

Deze inkomsten worden conform statenvoorstel de eerste jaren toegevoegd aan deze reserve om de provinciale kosten aan de bouw van de tunnel Sluiskil volledig te bekostigen. De onttrekkingen betreffen betalingen aan de BV Kanaal Kruising Sluiskil ten behoeve van de bouw, conform het vastgestelde investeringskrediet. De reserve blijft aangevuld worden uit dividendinkomsten Westerschelde-tunnel tot de bouw van de KKS hieruit betaald is. Dit zal ongeveer 2019 zijn. De indexering tot en met prijspeil 2009 is ook toegevoegd aan de reserve, zoals de rijksinkomsten op de Overlopende passiva KKS ook geïndexeerd zijn. Het mutatieverloop van de bestemmingsreserve tunnel Sluiskil is als volgt (x € 1.000.000):

23,9	Stand per 31-12-2009
-85,0	Uitgaven 2010 t/m 2014
37,4	Toevoegingen 2010 t/m 2014
-23,7	Stand per 31-12-2014
-13,6	Uitgaven 2015
40,4	Toevoegingen 2015 t/m 2020 (incl. toevoeging index kostenstijging conform contract met het Rijk)
-0.1	Lagere toevoeging in 4 ^e Begrotingswijziging 2010.
3,0	Saldo (= index kostenstijging)

00205 Bestemmingsreserve Westerschelde-oeververbinding

In het staten voorstel overname aandelen Westerschelde-tunnel en aanleg Sluiskiltunnel is besloten deze reserve in 2009 op te heffen (4^e begrotingswijziging 2009). Deze reserve was ingesteld om meerjarig de lasten en baten van de deelneming N.V. Westerscheldetunnel en de exploitatie van het fiets-voetveer te kunnen dekken en te egaliseren over de jaren. Alle aandelen van de N.V. Westerscheldetunnel zijn per 1 juli 2009 van het Rijk overgenomen. De lasten en baten van het fiets-voetveer zijn volledig in de exploitatie ondergebracht (voor de Fast Ferry zijn voor de drie activa met economisch nut drie dekkings-reserves gevormd uit de WOV reserve (zie dekkingsreserves) en de lasten van N.V. Westerschelde-tunnel zijn ook in de exploitatie ondergebracht.

C. Dekkingsreserve

00201 Dekkingsreserve vervangende nieuwbouw Groene Woud

De investering is in 2005 afgerond. De omvang van de reserve is gelijk aan de omvang van de activa Groene Woud (zie bijlage 8.1 activiteit 00034).

00207 Dekkingsreserve verbouwing Zeeuws Museum

De verbouwing van het Zeeuws Museum is in 2007 afgerond. De omvang van de reserve is gelijk aan de omvang van de activa (zie bijlage 8.1 activiteit 00037).

00208 Dekkingsreserve Gistpoortgebouw

De verbouwing van het Gistpoortgebouw is in 2009 afgerond. De omvang van de reserve is gelijk aan de omvang van de activa (zie bijlage 8.1 activiteit 00036).

00210 Dekkingsreserve verbouwing pand Schuytvlot

Voor de dekking van de afschrijvingslasten van de investering in de verbouwing van het pand Schuytvlot (zie bijlage 8.1 activiteit 00038) is een dekkingsreserve aangelegd in 2007 en 2008. Volgens planning is het gebouw in 2010 in gebruik genomen. In het 3^e kwartaal van 2010 als de eind oplevering van de verbouwing gedekt is, zal het niveau van de reserve hiermee in overeenstemming gebracht worden.

00211 Dekkingsreserve wegsteunpunt Mauritsfort

In 2007 is bij de wegenoverdracht deze economische activa in eigendom verworven. In 2008 is via een herschikking vanuit de algemene reserve deze dekkingsreserve gevormd.

De omvang van de reserve is gelijk aan de omvang van de activa (zie bijlage 8.1 activiteit 00048).

00212 Dekkingsreserve duurzaam archiveren

In 2009 is de investering in duurzaam archiveren afgerond (zie bijlage 8.1 activiteit 00049). Hiervoor is een dekkingsreserve gevormd.

00213 Dekkingsreserve Fast Ferry opslaggebouw

Voor de bouw van een opslagvoorziening voor reserve onderdelen Fast Ferry in 2009 en 2010 is een dekkingsreserve gevormd in 2009 uit WOV reserve. (4^e begrotingswijziging 2009). Als de volledige investering in 2010 afgerond is zal het niveau van de reserve in overeenstemming gebracht worden met de waarde van de economische activa (zie bijlage 8.1 activiteit 00043).

00214 Dekkingsreserve Fast Ferry aanlandingsvoorzieningen

In verband met de opheffing van de reserve Westerschelde Oeververbinding is voor de investering van de Fast Ferry aanlandingsvoorziening een dekkingsreserve gevormd uit de WOV reserve (4^e begrotingswijziging 2009). De omvang van de reserve is gelijk aan de omvang van de activa (zie bijlage 8.1 activiteit 00001).

00215 Dekkingsreserve Fast Ferry gebouwen en terreinen

In verband met de opheffing van de reserve Westerschelde Oeververbinding is voor de investering van de Fast Ferry gebouwen en terreinen een dekkingsreserve gevormd uit de WOV reserve (4^e begrotingswijziging 2009).

De omvang van de reserve is gelijk aan de omvang van de activa (zie bijlage 8.1 activiteit 00002).

D. Voorzieningen

00300 Voorziening waterbeheer

De voorziening is gevormd conform BBV art. 44 1^c; Gelijkmatiger verdeling van de lasten.

De leges voor de waterheffing worden jaarlijks toegevoegd en de uitgaven in verband met de compensatie van de negatieve effecten van deze wateronttrekkingen en die geen gelijkmatig patroon vertonen per jaar worden hieruit betaald. In de meerjaren begroting worden de uitgaven voor de op handen zijnde gerelateerde projecten onttrokken aan de voorziening.

00308 Voorziening wachtgelden PSD

De voorziening is gevormd voor de (wachtgeld) verplichtingen ex-PSD-ers na de opheffing van de PSD in 2003, conform BBV art. 44 1a. Verplichtingen (en verliezen) waarvan de omvang op balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten. Bij het beëindigen van de PSD heeft het Rijk de sanering afgekocht en zijn voor de wachtgelden deze middelen, aangevuld met provinciale middelen, op contante waarde weggezet in deze voorziening. De voorziening komt voort uit het sociaal plan waarin de Provincie garant staat voor een aanvulling op het inkomen tot een bepaald niveau.

Voor het bepalen van de wachtgeldrechten is gebruik gemaakt van de basisgegevens per wachtgelder, zoals ook worden gebruikt door Loyalis, de uitvoerende instantie voor de wachtgelden. Daarnaast op de inzichten die de bemiddelingscommissie heeft van de neveninkomsten nu en in de toekomst. De inflatie en het prijspeil van de berekening is in overeenstemming met CPB. Uiteraard zijn de rechten nog steeds gebaseerd op de opheffingsdatum PSD van 18 maart 2003.

De uitkering wachtgelden als aanvulling op andere inkomsten wordt jaarlijks onttrokken en om de voorziening op contante waarde te houden wordt er jaarlijks een inflatiecorrectie toegevoegd aan de voorziening gelijk aan de rente opbrengst van de uitgezette middelen. Voor deze meerjaren begroting is de voorziening wachtgelden ex-PSD-ers opnieuw geactualiseerd en gebleken is dat € 2,3 miljoen vrij kan vallen ivm lagere loonindexering 2009. Dit is ook zo besloten in de voorjaarsnota van 2010.

00314 Voorziening nme: natuurcompensatie Braakman

De voorziening is gevormd conform BBV art. 44 2 Niet bestede bijdragen van derden voor een specifiek doel. De gelden zijn verstrekt door Zeeland Seaports als compensatiegelden in verband met de aanleg van een logistiek park. Het is de planning om de middelen volledig in te zetten in 2010 voor de versnelling van de bos- en natuurontwikkeling in de Braakman.

00369 Voorziening controle omzetbelasting(OB) en BTW-Compensatiefonds 2003-2007

De voorziening is in 2008 gevormd conform BBV artikel 44 1^a. Op basis van de voorlopige aanslag over het jaar 2003 is door de Belastingdienst een controle op de aangiftes BTW en de aangiftes BTW-Compensatiefonds (BCF) over de periode 2003-2008 uitgevoerd. Begin 2010 is het onderzoek

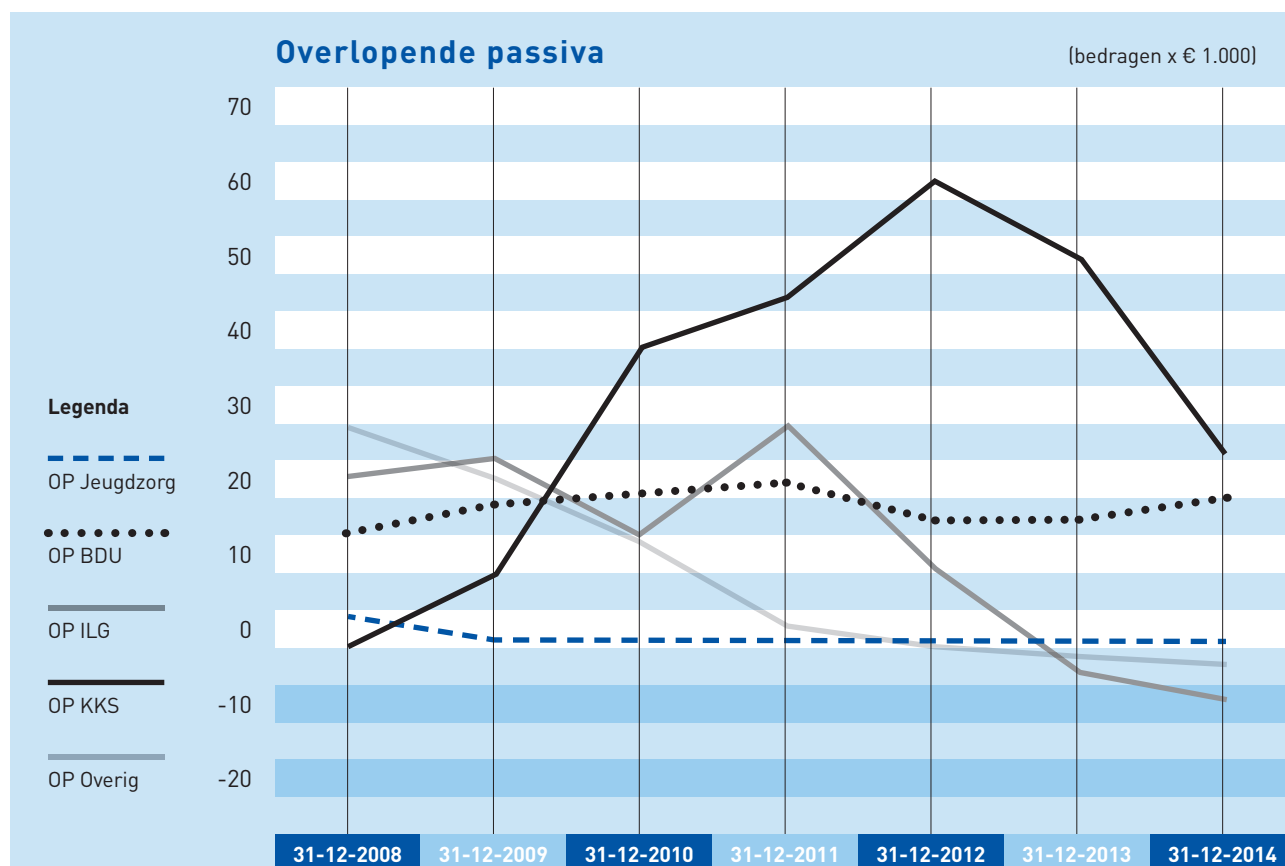
afgerond en zijn de kosten geboekt in jaarrekening 2009 en is de voorziening opgeheven.

E. Overlopende passiva

Voor iedere specifieke doelluitkering (subsidie) een Europees of Nederlands overheidslichaam wordt een overlopende passiva aangelegd. De kasontvangsten worden direct aan de balans toegevoegd. De onttrekkingen vinden plaats aan de hand van de uitgavenraming van de Provincie binnen de projectperiode en lopen via de lasten en baten in de exploitatie. Aan het eind van de projectperiode is het saldo van de overlopende passiva nul. Hieronder een samenvatting van de belangrijkste OP projecten van bijlage 8.3;

Toelichting op grafiek:

- 00307 Jeugdzorg; de bedragen die jaarlijks als uitgaven geraamd worden (ongeveer € 29 miljoen), worden ook jaarlijks ontvangen. Een saldo op de balans staat structureel op 2,5% om kleine afwijkingen in het uitgave patroon op te vangen;
- 00327 Brede Doel Uitkering; De uitgaven per jaar fluctueren conform de ramingen in het MIZ en de inkomsten (ongeveer € 28 miljoen) zijn een structureel bedrag verhoogd met de jaarlijkse inflatietoevoeging over het beginsaldo. Het saldo op de balans fluctueert met de MIZ projecten. Toevallig komen het saldo eind 2014 overeen met het begin saldo per 1-1-2010 ruim € 19 miljoen. Het saldo bestaat uit een reservering voor openbaar vervoer algemeen en verbeteren toegankelijkheid openbaar vervoer, verplichtingen aan projecten onder uitvoering van gemeenten en waterschap(pen), reservering voor provinciale projecten en 2,5% voor kleine afwijkingen in uitgave patroon MIZ op te vangen;
- 00314 ILG; De uitgaven betreffen diverse thema's en projecten, inclusief het natuurpakket Westerschelde (NPW), welke per jaar fluctueren. De inkomsten komen binnen van LNV volgens contractafspraken; ILG t/m 2013 en laatste jaar NPW in 2014. Het saldo is eind 2014 nul, daarvoor volgt een lagere onttrekking in de 4^e BWN 2010;
- 00372 KKS; Het balanssaldo wordt opgebouwd, omdat in de eerste jaren de ontvangsten groter zijn dan de uitgaven aan de investering. In 2015 wordt de investering afgerond en loopt de OP naar het saldo van de rijks indexering op prijspeil 2009;
- De overige projecten worden binnen de projectperiode uitgevoerd en het balanssaldo loopt van ruim 22 miljoen eind jaarrekening 2009 naar nul, daarvoor volgt nog een correctie in de 4^e BWN 2010 van lagere onttrekkingen en een inkomsten raming (N62).

8.4 Staat van incidentele baten en lasten

Totaal		(bedragen x € 1.000)					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Totaal Lasten	46.478	89.886	49.787	41.817	52.978	52.418	
Totaal Baten	-53.353	-90.810	-42.020	-43.579	-47.622	-55.585	
Per saldo	-6.875	-924	7.767	-1.762	5.356	-3.167	

In deze staat van incidentele baten en lasten zijn de reserve mutaties conform 7.3 reserve mutatie per programma verwerkt met uitzondering van de onttrekkingen van de afschrijving, welke jaarlijks onttrokken wordt aan de daarvoor gevormde dekkingsreserves.

01 Sociaal beleid		(bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Lasten							
Koninginnedag in Wemeldinge en Middelburg		400					
Internationale Top (wieler)evenementen		425					
Toevoeging algemene reserve	250	598	40				
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-250	-598	-40				
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	254	250	518	112	8		
Subtotaal Lasten	254	1.075	518	112	8	0	
Baten							
Onttrekking algemene reserve	-254	-250	-518	-112	-8		
Subtotaal Baten	-254	-250	-518	-112	-8	0	
Saldo Sociaal beleid	0	825	0	0	0	0	

02 Jeugdzorg		(bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Lasten							
Preventief jeugdbeleid			150				
Toevoeging algemene reserve	642	129					
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-642	-129					
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	1.555	641	128				
Subtotaal Lasten	1.555	641	278	0	0	0	
Baten							
Onttrekking algemene reserve	-1.555	-641	-128				
Subtotaal Baten	-1.555	-641	-128	0	0	0	
Saldo Jeugdzorg	0	0	150	0	0	0	

03 Cultuur

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten						
Cultureel Erfgoed		50	25			
Programma manager Zeeuws bibliotheeknetwerk		54				
Meercamerawagen Omroep Zeeland		150				
Garantie Toorop	100					
Cultuur continu plus kunstennota 2009-2012				1.851		
Afkoop meerkosten Zeeuwse Bibliotheek bij omvorming				112		
Toevoeging algemene reserve	200	1.505	122	15	39	39
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-200	-1.505	-122	-15	-39	-39
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	211	304	1.514	121	26	34
Subtotaal Lasten	311	558	1.539	2.084	26	34
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-211	-304	-1.514	-121	-26	-34
Subtotaal Baten	-211	-304	-1.514	-121	-26	-34
Saldo Cultuur	100	254	25	1.963	0	0

04 Openbare orde en Veiligheid

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten						
Toevoeging algemene reserve	3.227	3.007	542	607		
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-3.227	-3.007	-542	-607		
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	2.251	4.524	428	418		
Subtotaal Lasten	2.251	4.524	428	418	0	0
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-2.251	-4.524	-428	-418		
Subtotaal Baten	-2.251	-4.524	-428	-418	0	0
Saldo Openbare orde en Veiligheid	0	0	0	0	0	0

05 Bestuur

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten						
Uitvoeringsprogramma bestuursakkoord		125	15			
Archiefsamenwerking Zeeuws-Vlaanderen		50	50			
Demografische ontwikkelingen		80	195			
Toevoeging algemene reserve	223					
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-223					

05 Bestuur (vervolg)

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve			697		125	22
Subtotaal Lasten			697	255	260	125
Baten						
Onttrekking algemene reserve			-697		-125	-22
Subtotaal Baten			-697	0	-125	-22
Saldo Bestuur			0	255	260	0

06 Economie

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten						
Prio EC03 Biobased Economy			500			
PSEB 2009-2012				300		
Laboratorium mircosysteemtechnologie				347		
Toevoeging algemene reserve	800	40				
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-800	-40				
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	278	838	384	270		
Subtotaal Lasten	278	838	884	917	0	0
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-278	-838	-384	-270		
Subtotaal Baten	-278	-838	-384	-270	0	0
Saldo Economie	0	0	500	647	0	0

07 Toerisme en Recreatie

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten						
PSEB 2009-2012				400		
Subtotaal Lasten	0	0	0	400	0	0
Baten						
Subtotaal Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo Toerisme en Recreatie	0	0	0	400	0	0

08 Landbouw en Visserij

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten						
PSEB 2009-2012				300		
Stimulering visserij en aquacultuur	250					
Subtotaal Lasten	250	0	0	300	0	0
Baten						
Subtotaal Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo Landbouw en Visserij	250	0	0	300	0	0

09 Onderwijs

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten						
Onderwijs kerend tij			50	50	50	
Bijdrage Hogeschool Zeeland				1.000		
Onderwijsnota 2009-2012				400		
Subtotaal Lasten	0	0	50	1.450	50	0
Baten						
Subtotaal Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo Onderwijs	0	0	50	1.450	50	0

10 Mobiliteit

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten						
Winterschade wegen		500				
Additionele middelen voor projecten uit MIZ	2.100					
Toevoeging algemene reserve	6.269	4.600				
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-6.269	-4.600				
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	3.700	11.766	1.574	2.025	823	1.011
Prioriteit onderhoud wegen in verband met kredietcrisis		400				
Toevoeging bestemmingsreserve tunnel Sluiskil	278	33.463	5.567	425	1.188	1.749
Lasten gedekt door onttrekking tunnel Sluiskil	1.626	3.946	5.000	15.775	25.203	40.003
Subtotaal Lasten	7.704	50.075	12.141	18.225	27.214	42.763

10 Mobiliteit (vervolg)

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-3.700	-12.116	-1.574	-2.025	-823	-1.011
Onttrekking bestemmingsreserve tunnel Sluiskil	-1.626	-3.946	-5.000	-15.775	-25.203	-40.003
Onttrekking bestemmingsreserve WOV	-7.235					
Subtotaal Baten	-12.561	-16.062	-6.574	-17.800	-26.026	-41.014
Saldo Mobiliteit	-4.857	34.013	5.567	425	1.188	1.749

11 Verkeersveiligheid

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten						
Garantie N 57		3.000	3.500			
Fietstunnel Serooskerke (N57)		900				
Stimulering gebruik fietshelm			75			
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	325					
Prioriteit projecten MIZ in verband met kredietcrisis	550	600				
Subtotaal Lasten	875	4.500	3.575	0	0	0
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-875	-600				
Subtotaal Baten	-875	-600	0	0	0	0
Saldo Verkeersveiligheid	0	3.900	3.575	0	0	0

12 Milieu

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten						
Regionale milieukwaliteiten	57	70	70			
Vorming Zeeuwse Omgevingsdienst		100	250			
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve			-1.409			-100
Toevoeging algemene reserve			1.409			100
Bussen op aardgas				800	800	800
Uitvoering energienota 2009-2012				250		
Prioriteit afdekken voormalige stortplaatsen in verband met kredietcrisis	50	450				
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	371		250	165	165	
Prioriteit Meer met Minder in verband met kredietcrisis		500	500			
Subtotaal Lasten	478	1.120	1.070	1.215	965	800

12 Milieu (vervolg)

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-421	-950	-750	-165	-165	
Subtotaal Baten	-421	-950	-750	-165	-165	0
Saldo Milieu	57	170	320	1.050	800	800

13 Ruimtelijke omgeving

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten						
Omgevingsplan 2012-2018			180	60		
Ontwikkeling Zeeuws passage			193			
Provinciale cofinanciering ILG 2007-2013				3.345	7.671	
Herstructureringsimpuls bedrijventerreinen 2008-2012				355		
Actueel beleidskader omgevingsbeleid	77					
Toevoeging algemene reserve	9.171	3.082	4.258			
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-9.171	-3.082	-4.258			
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	1.023	2.714		2.246	1.040	5.000
Subtotaal Lasten	1.100	2.714	373	6.006	8.711	5.000
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-1.023	-2.714		-2.246	-1.040	-5.000
Subtotaal Baten	-1.023	-2.714	0	-2.246	-1.040	-5.000
Saldo Ruimtelijke omgeving	77	0	373	3.760	7.671	0

14 Watermanagement

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten						
Deltawateren			301			
Duurzame Delta 2009-2011		300	100			
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	20					
Subtotaal Lasten	20	300	401	0	0	0
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-20					
Subtotaal Baten	-20	0	0	0	0	0
Saldo Watermanagement	0	300	401	0	0	0

15 Natuur en Landschap

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten						
Toegankelijkheid natuurgebieden			100	50		
Impuls realisatie Staats Spaanse Linies	20	125				
Toevoeging algemene reserve					4.764	
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve					-4.764	
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve		874	725	1.002		2.463
Subtotaal Lasten	20	999	825	1.052	0	2.463
Baten						
Onttrekking algemene reserve		-874	-725	-1.002		-2.463
Subtotaal Baten	0	-874	-725	-1.002	0	-2.463
Saldo Natuur en Landschap	20	125	100	50	0	0

90 Algemene dekkingsmiddelen

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lasten						
Aanpassen brandmeldinstallaties Abdijcomplex	196	200				
Digitale toegankelijkheid en e-dienstverlening				1.423		
Toevoeging algemene reserve	7.850	605	-620	70	70	
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-7.850	-605	620	-70	-70	
Toevoeging bestemming rekeningsresultaat 2009		4.847				
Toevoeging bestemming rekeningsresultaat 2008	2.057					
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	15.716	4.440	5.307	607	11.069	-1.166
Incidentele lasten ivm uiteindelijke bezuiniging onttrekking alg.res.			9.338	7.483	4.913	2.502
Terugbetaling provinciefonds aan Rijk uit algemene reserve	12.000	12.000	12.000			
Doorbetaling provinciefonds Flevoland		800	800			
Toevoeging dekkingsreserve duurzaam archiveren	716					
Subtotaal Lasten	30.685	22.287	27.445	9.513	15.982	1.336
Baten						
Overboeken rekeningresultaat 2009 naar alg. reserve		-4.847				
Overboeken rekeningresultaat 2008 naar alg. reserve	-2.057					
Dividend Westerscheldetunnel		-38.000	-4.354	-3.230	-4.353	-5.716
Dividend Delta incidenteel				-10.000		
Onttrekking algemene reserve	-15.716	-4.440	-5.307	-607	-11.069	1.166
Onttrekking alg.res. incidentele lasten ivm uiteindelijke bezuiniging			-9.338	-7.483	-4.913	-2.502
Onttrekking algemene reserve cf voorjaarsnota 2009	-3.434	-3.766				
Onttrekking alg. reserve afoming provinciaal vermogen	-12.000	-12.000	-12.000			
Subtotaal Baten	-33.207	-63.053	-30.999	-21.320	-20.335	-7.052
Saldo programma 90	-2.522	-40.766	-3.554	-11.807	-4.353	-5.716

COLOFON

Uitgave

Provincie Zeeland,
juli 2010

Tekst

Provincie Zeeland,
afdeling FEZ

Fotografie

Anda van Riet
Jord Stenvert

Vormgeving

De Vries Communicatie
Centrum, Zierikzee

Print

Provincie Zeeland,
afdeling I&D

Meer informatie over het
provinciaal beleid vindt u op
www.zeeland.nl